Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

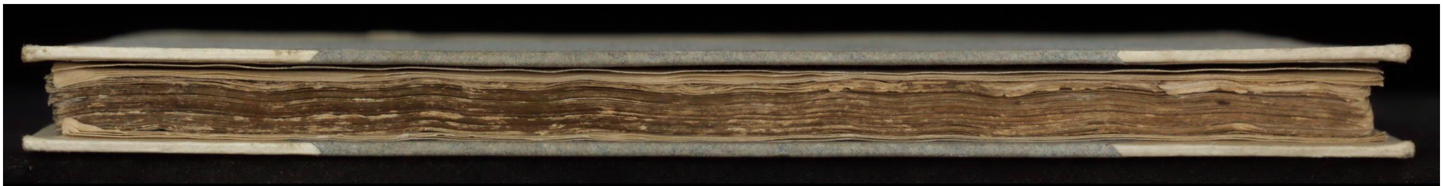
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

229 E 27

NKr. 4191

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Ep̄lar̄ beati pauli apl̄i p̄uia annotatio

Ad romanos ep̄la i.
Ad chorinthios. ep̄le ij
Ad galatas ep̄la i.
Ad ephesios ep̄la i.
Ad philippeñ ep̄la i.
Ad colossenses ep̄la i.
Ad thessalonicenses ep̄le ij
Ad thimotheū ep̄le ij.
Ad titum ep̄la i.
Ad philemonē ep̄la i.
Ad hebreos ep̄la i.

Ep̄lar̄ Canonicar̄ annotatio

Jacobi apl̄i ep̄la i.
Petri apl̄i ep̄le ij
Johis apl̄i ep̄le iij
Judi ep̄la i.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Prologus

Incipit prefatio ſancti Hieronimi in om nes epiſtolas ſancti Pauli

PRimum queritur. quare poſt euãgelia que ſupplementũ
legis ſunt. ⁊ in quibꝫ nobis exempla ⁊ p̄cepta viuendi ple
niſſime digeſta ſunt. voluerit ap̄ls has ep̄las ad ſingulas
eccleſias deſtinare. Hec aũt cauſa factũ videtur. vt ſcꝫ ini-
tia naſcẽtis eccl'ie nouis cauſis exiſtẽtibꝫ p̄ueiret ⁊ vt p̄ñtia atqꝫ oriẽtia
reſecaret vitia. ⁊ poſt futuras excluderet q̄ſtiones exẽplo ꝓphaꝝ. qui
poſt editã legẽ moyſi. in q̄ oĩa dei mãdata legebãt'. nihilominꝰ tñ do
ctrina ſua rediuiua ſꝑ ꝓpl'i ↄp̄ſſere petã. ⁊ ꝓpter exẽplũ viuẽdi libros
ad noſtri memoriã trãſmiſerũt. Deĩn q̄ritur. Cur nõ amplius q̃ȝ de
cẽ ep̄las ad eccl'ias ſcripſerit. Decẽ ſunt eñi cũ ea q̄ dr ad hebre. Naȝ
reliqua q̄tuor ad diſcipulos ſp̄eal'r ſunt porrecte. vt oñderẽt nouũ ñ
diſcrepare a veteri teſtamẽto ⁊ ſe ↄ̄ legẽ moyſi nõ facere. ad numeꝝ
p̄moꝝ decalogi mãdatoꝝ ſuas ep̄las deſtinauit. ⁊ q̄t ille p̄ceptis a
pharaone inſtituit liberatos. totidẽ ep̄las a dyaboli ⁊ ydolatrie ſui
tute edocet acq̄ſitos. Nã ⁊ duas tabulas lapideas duoꝝ teſtamẽto
rũ figurã habuiſſe viri eruditiſſimi tradiderũt. Ep̄laꝫ ſane q̄ ad hebre
os ſcribit'. q̄dã pauli nõ eẽ affirmãt. eo ꝙ nõ ſit eiꝰ noĩe titulata. ⁊
ꝓpt' ſmoĩs ſtiliqꝫ diſtãtiã. ſꝫ aut barnabe iuxta tertullianũ. aut luce
iuxta quoſdã. vl' certe clemẽtis diſcipuli apoſtoloꝝ ⁊ ep̄i romane ec
cleſie poſt ap̄los ordinati. Quibꝫ reſpõdendũ eſt ſi ꝓpterea pauli nõ
erit qꝛ eiꝰ nõ habꝫ nomẽ. ergo nec alicuiꝰ erit. qꝛ nulliꝰ noĩe titulat'.
Quod ſi incõueniẽs abſurdum qꝛ ẽ. ip̄ius magis eẽ credẽda ẽ. que tã
to doctrine ſue fulget eloquio. Sꝫ q̃m apud hebreoꝝ eccleſias qua
ſi deſtructor legis falſa ſuſpitiõe hẽbat'. voluit tacito noĩe de figuris le
gis ⁊ v̄itate xp̄i reddere rõeꝫ. ne odiũ noĩs in frõte p̄lati vtilitatẽ ex
cluderet lc̃ois. Nõ ẽ ſane miꝝ ſi eloquẽtior videat' in ꝓp̄o. i. hebreo
q̃ȝ in ꝑegrino. i. in greco q̄ cetere ep̄le ſunt ſcripte ſmone. Mouꝫ etiã
quoſdã quare romanoꝝ ep̄la in p̄mo ſit poſita cũ eã nõ p̄mo ſcriptã
rõ maĩfeſtet. Nã hãc ſe ꝓficiſcẽtẽ hieroſolimã ſcripſiſſe teſtat' cũ cori
theos ⁊ alios iã añ vt miſteriũ q̄d ſecũ portaturꝰ erat colligerẽt lit
teris adhortatꝰ ſit. Sꝫ iñ intelligi quidã volũt ita oĩes epiſtolas
ordiatas vt p̄ma poneret'. q̃uis poſterior fuit deſtĩata. vt ꝑ ſingl'as
ep̄las gradibꝫ ad ꝑfectiora veniret'. Romanoꝝ nãqꝫ pleriqꝫ tã rudes
erãt. vt nõ itelligerẽt dei ſe grã ⁊ nõ ſuis meritis eẽ ſaluatos. ⁊ ob hoc
duo inter ſe ꝓpl'i ↄflictarẽt. Idcirco illos indigere aſſerit corrigi vi
cia gẽtilitatis p̄ora ↄmemorãs. Chorintijs aũt iã dicit ſcie grãꝫ eẽ cõ
ceſſam. ⁊ nõ tã icrepat q̃ȝ cur peccãtes nõ increpauerũt rep̄hẽdit: ſi
cut ait Audit' vos fornicatio. Et iteꝝ. Cõgregatis vobꝭ cũ meo ſpũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

tradere huiõi ſathane In ſcdo vero laudãtur· ꝛ vt magis ac magis
pficiãt ꝯmonet. Galathe vo iã nulli⁹ criminis arguũtur. niſi h tm̃
ꝙ callidiſſimis pſeudo apl'is crediderũt. Ephesij ſane nulla rephenſi
one. ſꝫ multa laude ſunt digni. qꝛ fidẽ aplicã ſeruauerũt Philippen
ſes etiã multomagꝭ collaudant̃ q̃ nec audire q̃dẽ falſos apl'os volu
erũt. Theſſalonicẽſes nihilomin⁹ in duab; epl'is om̃i laude pſequi
tur. eo ꝙ nõ ſolũ fidẽ incõcuſſam ſeruauerint vitatis. ſed etiã in p'
ſecutõe ciuiũ fuerint ꝯſtãtes inuicti. Colocẽſes ãt tales erãt vt cũ ab
apoſtolo viſi corporal'r nõ fuiſſent ac laude digni haberentur. Et ſi
corpe inqt abſens ſum. ſꝫ ſpũ vobiſcũ ſum gaudẽs ꝛ viuẽs ordinem
vrm̃. De hebreis vo q̃d dõm ẽ. q̃ꝝ theſſalonicẽſes qui plurimũ lau
dati ſunt imitatores facti eẽ dicũtur Sicut ipe ait. Et vos frẽs imi
tatores fci eſtis ecciaꝝ dei q̃ ſunt in iudea. Eadẽ em̃ paſſi eſtis ꝛ vos
a ꝯtribulib; vris q̃ ꝛ illi a iudeis. Apud ipſos q̃ꝫ hebreos eadẽ ꝯme'
morat dicẽs Nã ꝛ vincti ꝯpaſſi eſtis. vt rapinã bonoꝝ vroꝝ cũ gau
dio ſuſcepiſtis. ꝯgnoſcẽtes vos hr̃e meliorẽ ꝛ manẽtem ſubſtantiã

Incipit Prologus ſpecialis in epiſtolã Ad Rhomanos

Romani ſunt q̃ ex iudeis ꝛ gẽtib; crediderũt Hi ſupba ꝯtẽ
tõe volebãt ſe alterutꝝ ſupponere Nã iudei dicebãt. Nos
ſum⁹ pp'ls dei q̃s ab iicio dilexit ꝛ fouit: nos circũciſi ex ge
neratõe abrahã ſcã deſcendim⁹ ex ſtirpe. ꝛ not⁹ retro apd
iudeã tm̃ de⁹. Nos de egypto ſignis dei ꝛ vtutib; liberati. mare ſicc
co ptrãſiuim⁹ pede. cũ iimicos nr̃os guiſſimi fluct⁹ iuoluerũt. Nob
pluit mãna dñs i deſerto. ꝛ q̃ſi filijs ſuis celeſte populũ miniſtrauit
nos die noctuqꝫ colũna nubis igniſqꝫ pceſſit. vt nobis i inio iter oñ
deret Atqꝫ vt cetera ei⁹ circa nos imẽſa bñficia taceam⁹. nos ſoli di
gni fuim⁹ dei legẽ accipe. ꝛ vocẽ dei loqnt̃ꝭ audire. eiuſqꝫ ꝯgnoſcere
volũtatẽ. In q̃ lege nobis pmiſſus ẽ xp̃s. ad q̃s etiã ipe ſe veniſſe te
ſtat⁹ ẽ dicẽs Nõ veni niſi ad oues q̃ perierãt dom⁹ iſrl'. cũ vos canes
poti⁹ q̃ꝫ hoies appellauerit. Equũ neq̃ ẽ vt idola hodie deferẽtes qui
b; ab inicio deſeruiuiſtis nob cõparemini. ꝛ nõ poti⁹ in pſilitoꝝ loco
ex legis autoritate ꝛ ꝯſuetudie deputemini? Et h ipm nõ merebami
niſi qꝛ larga ſp dei clemẽtia voluit nos ad nrãm imitationẽ admit
tere. Gẽtes etiã ecõtrario rñdebãt. quanto em̃ maiora erga vos dei
bñficia narrauerit̃ꝭ. tãto maioris vos crimis reos eẽ mõſtrabitꝭ Sp
em̃ his oib; extitiſtis ingrati. Nã ipſis pedib; quib; aridum mare
trãſiſtis. ludebatis añ idola q̃ feciſtis. ꝛ ipo ore q̃ paulo añ ob necẽ
aduerſarioꝝ dño cãtaueratis. ſimulacra vob fieri popoſcitis. ill' ocu
lis q̃b; venerãdo deũ in nube vel igne ꝯſpicere ſolebatis ſimulacra
intuebamini. Mãna quoqꝫ vobis faſtidio fuit. ꝛ ſemper in deſerto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

contra dominum murmurastis: ad egyptum unde vos manu valida eie
cerat redire cupientes Quid plura? Ita patres vestri crebra prouo
catione dominum irritaverunt ut omnes in heremo morerentur; nec
plus ex senioribus eorum quam duo homines terram repromissionis intrarent
Sed quid antiqua replicamus. cum etiam si illa minime fecissetis: de hoc
solo nemo vos dignos venia iudicaret quod dominum christum prophetarum
semper vobis vocibus repromissum. non solum suscipere noluistis: sed etiam
morte pessima peremistis? Quem ut cognovimus statim credidimus: cum
nobis de eo antea non fuerit predicatum. Unde probatur quod ydolis ser
vivimus non obstinationi mentis: sed ignorantie deputandum Qui enim
cognitum illico sequimur: olim utique sequeremur: si antea cognovissemus
Hic autem vos de generis nobilitate iactatis: quasi non morum imitatio ma
gis quam carnalis nativitas filios vos faciat esse sanctorum Denique esau
et ysmael cum de stirpe sint abrahe: minime tamen in filios reputantur
Hiis taliter altercantibus: apostolus se medium interponens. ita partium di
rimit questiones: ut neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse con
firmet ambos populos et scienter et graviter deliquisse iudeos quod per
prevaricationem legis deum inhonoraverunt: gentes vero quod cum cognitum
de creatura creatorem ut deum debuerint venerari: gloriam eius in
manu facta mutaverint simulacra: utrosque similiter venia con
secutos. equales etiam verissima ratione demonstrat: presertim
cum in eadem lege predictum et iudeos et gentes ad christi fidem
vocandos esse ostendat Quamobrem vicissim eos humilians: ad
pacem et concordiam cohortatur Explicit prologus specialis

Incipit argumentum

Romani sunt partes ytalie Hii preventi sunt a falsis apostolis
et sub nomine domini nostri ihesu christi erant idem Hos revo
cat apostolus ad veram et evangelicam fidem: scribens eis a corintho
Explicit argumentum Incipit epistola beati pauli apostoli

Paulus servus ihesu christi vocatus Ad romanos
apostolus segregatus in evangelium dei quod ante promiserat
per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus
est ei ex semine david secundum qui predestinatus est filius dei in virtute
secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihesu christi domini
nostri per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in
omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et vos vocati ihesu christi
omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis Gratia vobis et pax
a deo patre et domino nostro ihesu christo Primum quidem gratias ago deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

meo per ihesum christum pro omnibus vobis. quia fides vestra annunciatur
in universo mundo Testis enim michi est deus cui servio in spiritu meo
in euangelio filij eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in
orationibus meis. obsecrans si quo modo tandem aliquando prosperum iter habe-
am in voluntate dei veniendi ad vos Desidero enim videre vos. ut
aliquid impertiar vobis gratie spiritualis ad confirmandos vos. id est simul
consolari in vobis per eam que invicem est fidem vestram atque meam
Nolo autem vos ignorare fratres quia proposui venire ad vos et
prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam in vobis sicut
et in ceteris gentibus Grecis ac barbaris sapientibus et insipientibus
debitor sum. ita quod in me promptum est et vobis qui rome estis euan-
gelizare Non enim erubesco euangelium Virtus enim dei est in salutem
omni credenti. iudeo primum et greco Iusticia enim dei in eo revelatur
ex fide in fidem. sicut scriptum est Iustus autem ex fide vivit Reve-
latur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniusticiam homi-
num eorum qui veritatem dei in iniusticia detinent. quia quod notum est dei
manifestum est in illis deus enim illis revelavit Invisibilia enim ipsius
a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur Sempiterna quoque
eius virtus et divinitas ita ut sint inexcusabiles Quia cum cogno-
vissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt. sed
evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum
Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt Et mutaverunt gloriam
incorruptibilis dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis et
volucrum et quadrupedum et serpentium Propter quod tradidit illos deus
in desideria cordis eorum in inmundiciam ut contumeliis afficiant corpora
sua in semetipsis Qui commutaverunt veritatem dei in mendacium
et coluerunt et servierunt creature potius quam creatori qui est benedictus
in secula Amen Propterea tradidit illos deus in passiones igno-
minie Nam femine eorum inmutaverunt naturalem usum. in eum usum
qui est contra naturam Similiter autem et masculi relicto naturali
usu femine exarserunt in desideriis suis in invicem Masculi in
masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit er-
roris sui in semetipsis recipientes Et sicut non probaverunt deum habere
in noticia. tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant ea
que non conveniunt repletos omni iniquitate malicia fornicatione
avaricia nequicia plenos invidia homicidio contentione dolo ma-
lignitate susurrones detractores deo odibiles contumeliosos
superbos elatos inventores malorum parentibus non obedientes
insipientes incompositos sine affectione absque federe sine misericordia Qui
cum iusticiam dei cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt

digni ſunt morte: non ſolum qui ea faciunt · ſed etiam qui conſen
tiunt facientibus

Propter quod inexcuſabilis es o homo omnis qui iudicas In quo
enim iudicas alterum teipſum condempnas Eadem enim agis que
iudicas Scimus enim quoniam iudicium dei eſt ſecundum veritatem in eos qui ta
lia agunt Exiſtimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt
et facis ea: quia tu effugies iudicium dei An diuitias bonitatis
eius et paciencie et longanimitatis contempnis Ignoras enim quoniam
benignitas dei ad penitenciam te adducit Secundum autem duriciam tuam
et inpenitens cor theſaurizas tibi iram in die ire et reuelacionis
iuſti iudicii dei qui reddet vnicuique ſecundum opera eius Hiis quidem
qui ſecundum pacienciam boni operis: gloriam et honorem et incorrupcionem
querentibus vitam eternam Hiis autem qui ſunt ex contencione et qui non acqui
eſcunt veritati · credunt autem iniquitati · ira et indignacio · tribulacio et
anguſtia in omnem animam hominis operantis malum: iudei primum et greci
Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum iudeo primum et greco Non
enim eſt accepcio perſonarum apud deum Quicunque enim ſine lege pec
cauerunt: ſine lege peribunt Et quicunque in lege peccauerunt: per legem
iudicabuntur Non enim auditores legis iuſti ſunt apud deum · ſed fac
tores legis iuſtificabuntur Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea
que legis ſunt faciunt: eiuſmodi legem non habentes: ipſi ſibi ſunt lex qui
oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis: teſtimonium reddente
illis conſciencia ipſorum et inter ſe inuicem cogitacionum accuſancium aut eciam
defendencium in die cum iudicabit deus occulta hominum ſecundum euangelium
meum per ihesum chriſtum Si autem tu iudeus cognominaris et requieſcis
in lege et gloriaris in deo et noſti voluntatem eius et probas
vtiliora inſtructus per legem: confidis teipſum eſſe ducem cecorum · lumen
eorum qui in tenebris ſunt · eruditorem inſipiencium · magiſtrum infancium ·
habentem formam ſciencie et veritatis in lege Qui ergo alium doces teipſum
non doces Qui predicas non furandum furaris qui dicis non mechan
dum mecharis Qui abhominaris ydola · ſacrilegium facis Qui in
lege gloriaris · per preuaricacionem legis deum inhonoras Nomen
enim dei per vos blaſphematur inter gentes · ſicut ſcriptum eſt Circumci
ſio quidem prodeſt ſi legem obſerues · ſi autem preuaricator legis ſis ·
circumciſio tua preputium facta eſt Si igitur preputium iuſticias legis cuſtodiat
: nonne preputium illius in circumciſionem reputabitur Et iudicabit id quod
ex natura eſt preputium legem conſummans te · qui per litteram et circumciſi
onem preuaricator es legis Non enim qui in manifeſto iudeus eſt neque
que in manifeſto in carne eſt circumciſio · ſed qui in abſcondito iudeus
eſt et circumciſio cordis in ſpiritu non littera: cuius laus non eſt ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

hominibus sed ex deo est. Capitulum tercium

Quid ergo amplius iudeo est aut que utilitas circumcisionis? Multum
per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia
dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas
illorum fidem dei evacuavit? Absit. Est autem deus verax. Omnis autem
homo mendax sicut scriptum est ut iustificeris in sermonibus tuis et
vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iusticiam dei commendat? quid
dicemus? Numquid iniquus est deus qui infert iram? Secundum hominem dico
Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas
dei in meo mendacio abundavit in gloria ipsius quid adhuc et
ego tamquam peccator iudicor et non sicut blasphemamur et sicut aiunt qui
dam nos dicere faciamus mala ut veniant bona? Quorum dampna
tio iusta est. Quid ergo? precellimus eos? Nequaquam. Causati enim
sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse. sicut scriptum est Quia
non est iustus quisquam. non est intelligens. non est requirens deum
Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bo
num non est usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum.
linguis suis dolose agebant venenum aspidum sub labiis eorum
Quorum os maledictione et amaritudine plenum est. veloces pedes
eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis
eorum et viam pacis non cognoverunt non est timor dei ante oculos
eorum. Scimus autem quod quecumque lex loquitur hiis qui in lege
sunt loquitur. ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus
deo. quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo
per legem enim cognitio peccati. Nunc autem iusticia dei sine lege
manifesta est. testificata a lege et prophetis. Iusticia autem dei per
fidem ihesu christi in omnes et super omnes qui credunt in eum. Non
enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. Iusti
ficati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in christo
ihesu. quem proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine ipsius
ad ostensionem iusticie sue propter remissionem precedentium delictorum
in sustentatione dei ad ostensionem iusticie eius in hoc tempore
ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi
Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum?
Non. Sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per
fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gen
tium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus est deus qui iustificat cir
cumcisionem ex fide et prepucium per fidem. Legem ergo destruimus
per fidem? Absit. Sed legem statuimus. Capitulum quartum

Quid ergo dicemus invenisse abraham patrem nostrum secundum
carnem? Si enim abraham ex operibus iustificatus est. habet

gloria sed non apud deum. Quid enim dicit scriptura? Credidit abra-
ham deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei qui operatur merces non
imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur
credenti autem in eum qui iustificat impium reputatur fides eius ad
iustitiam secundum propositum gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem
hominis cui deus accepto fert iustitiam sine operibus. Beati quorum re-
misse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non im-
putavit dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione manet an
etiam in preputio? Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad ius-
titiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in preputio?
Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis signa-
culum iustitie fidei que est in preputio ut sit pater omnium credentium per pre-
putium ut reputetur et illis ad iustitiam. Et sit pater circumcisionis: non
hiis tantum qui sunt ex circumcisione, sed et hiis qui sectantur vestigia
fidei que est in preputio patris nostri abrahe. Non enim per legem
promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed
per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt: exinanita est
fides. abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim
non est lex nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma
sit promissio omni semini. Non enim qui ex lege est solum sed et
ei qui ex fide est abrahe qui pater est omnium nostrum sicut scriptum
est. Quia patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti
qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt.
Qui contra spem in spem credidit: ut fieret pater multarum gentium
secundum quod dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut stelle celi et arena
maris. Et non infirmatus est in fide nec consideravit corpus suum emor-
tuum, cum iam fere centum esset annorum et emortuam vulvam sare. In
repromissione etiam dei non hesitavit diffidentia. sed confortatus est
fide dans gloriam deo: plenissime sciens: quia quecumque promisit deus
potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem
scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam. sed et
propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit ihesum
christum dominum nostrum a mortuis qui traditus est propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificationem nostram. Capitulum quintum

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum dominum nostrum
ihesum christum per quem habemus accessum per fidem in
gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei.
Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus: scientes quod tribu-
latio patientiam operatur. patientia autem probationem. probatio vero spem.
Spes autem non confundit. quia charitas dei diffusa est in cordibus

nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis Ut quid enim christus
cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est?
Vix enim pro iusto quis moritur Nam pro bono forsitan quis audeat
mori Commendat autem deus charitatem suam in nobis, quoniam cum
adhuc peccatores essemus secundum tempus christus pro nobis mortuus est
Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus
ab ira per ipsum Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus
deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salui
erimus in vita ipsius Non solum autem, sed et gloriamur in deo per
dominum nostrum ihesum christum per quem nunc reconciliationem accepimus
Propterea sicut per unum hominem peccatum in mundum intrauit et per
peccatum mors et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes
peccauerunt Usque ad legem enim peccatum erat in mundo peccatum autem non
imputabatur cum lex non esset, sed regnauit mors ab adam usque ad
moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem preuaricati-
onis ade qui est forma futuri Sed non sicut delictum ita et donum
Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia dei et do-
num in gratia unius hominis ihesu christi in plures habundauit
Et non sicut per unum peccatum ita et donum Nam iudicium ex uno in
condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem Si enim
unius delicto mors regnauit per unum, multo magis habundan-
tiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt
per unum ihesum christum Igitur sicut per unius delictum in omnes
homines in condemnationem sic et per unius iustitiam in omnes ho-
mines in iustificationem vite Sicut enim per inobedientiam unius
hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius obeditionem
iusti constituentur multi Lex autem subintrauit ut habundaret
delictum Ubi autem abundauit delictum, superabundauit gratia,
ut sicut regnauit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per
iustitiam in vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum

Capitulum sextum

Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato ut gratia abundet?
Absit Si enim mortui sumus peccato quomodo adhuc viuemus in [in christo ihesu]
illo? An ignoratis fratres, quia quicumque baptisati sumus in
morte ipsius baptisati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per
baptismum in mortem ut quomodo christus surrexit a mortuis per
gloriam patris, ita et nos in nouitate vite ambulemus Si enim
complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul et resur-
rectionis erimus Hoc scientes quia vetus homo noster simul cruci-
fixus est ut destruatur corpus peccati, et ultra non seruiamus peccato
Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato Si autem mortui sumus
cum christo credimus quia simul etiam viuemus cum christo scien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

tes quod christus resurgens ex mortuis iam non moritur. mors
illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus
est semel. quod autem vivit vivit deo. Ita et vos existimate vos mortuos
quidem esse peccato viventes autem deo in christo ihesu. Non ergo
regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis
eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato.
sed exhibete vos deo tamquam ex mortuis viventes et membra vestra
arma iusticie deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non
enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus ergo
quia non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. An nescitis quoniam
cui exhibetis vos servos ad obediendum servi estis eius cui o-
bedistis sive peccati ad mortem sive obedicionis ad iusticiam. Gratias
autem deo quod fuistis servi peccati obedistis autem ex corde in eam
formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato
servi facti estis iusticie. Humanum dico propter infirmitatem carnis
vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immundicie et
iniquitati ad iniquitatem. ita nunc exhibete membra vestra servire
iusticie in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati liberi fu-
istis iusticie. Quem ergo fructum habuistis tunc. in quibus nunc
erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a
peccato servi autem facti deo. habetis fructum vestrum in sanctificati-
onem. finem vero vitam eternam. Stipendia enim peccati mors
Gratia autem dei vita eterna in christo ihesu domino nostro

Capitulum septimum

An ignoratis fratres scientibus enim legem loquor quia
lex in homine dominatur quanto tempore vivit. Nam
que sub viro est mulier: vivente viro alligata est legi. Si
autem mortuus fuerit vir eius: soluta est a lege viri. Igitur vi-
vente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. si autem
mortuus fuerit vir eius: liberata est a lege viri ~~ita~~ ut non sit
adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et vos mor-
tificati estis legi per corpus christi: ut sitis alterius qui ex
mortuis resurrexit ut fructificetis deo. Cum enim essemus in
carne. passiones peccatorum que per legem erant operabantur
in membris nostris: ut fructificarent morti. Nunc autem soluti su-
mus a lege mortis in qua detinebamur ita ut serviamus in
novitate spiritus et non in vetustate littere. Quid ergo dicemus?
Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem
Nam concupiscentiam nesciebam. nisi lex diceret. Non concupisces
Occasione autem accepta: peccatum per mandatum operatum est

in me omnem concupiscentiam Sine lege enim peccatum mortuum
erat Ego autem vivebam sine lege aliquando Sed cum ve
nisset mandatum peccatum revixit Ego autem mortuus sum et
inventum est michi mandatum quod erat ad vitam: hoc esse ad mor
tem Nam peccatum occasione accepta seduxit me per mandatum
et per illud occidit Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum
et iustum et bonum Quod ergo bonum est michi factum est mors?
Absit Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est michi
mortem ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum Scimus
enim quia lex spiritualis est Ego autem carnalis sum: venundatus
sub peccato Quod enim operor non intelligo Non enim quod volo
bonum hoc ago. sed quod odi malum illud facio Si autem quod
nolo illud facio: consentio legi quoniam bona est Nunc autem iam non
ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum Scio enim quia
non habitat in me hoc est in carne mea bonum Nam velle ad
iacet michi perficere autem bonum non invenio Non enim quod
volo bonum hoc facio. sed quod nolo malum hoc ago Si autem quod
nolo illud facio. iam non ego operor illud. sed quod habitat
in me peccatum Invenio igitur legem volenti michi facere bonum
quoniam michi malum adiacet Condelector enim legi dei secundum
interiorem hominem Video autem aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis mee et captivantem me in lege peccati
que est in membris meis Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius? Gratia dei per ihesum christum dominum
nostrum Igitur ego ipse mente servio legi dei. carne autem legi
peccati

Capitulum octavum

Nihil ergo nunc dampnationis est hiis qui sunt in christo
iesu qui non secundum carnem ambulant Lex enim spiritus
vite in christo iesu: liberavit me a lege peccati et mortis Nam
quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem:
deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de
peccato dampnavit peccatum in carne: ut iustificatio legis impleretur
in nobis qui non secundum carnem ambulamus. sed secundum spiritum
Qui enim secundum carnem sunt: que carnis sunt sapiunt. qui vero
secundum spiritum sunt: que sunt spiritus sentiunt Nam prudentia
carnis mors est. prudentia autem spiritus vita et pax Quoniam
sapientia carnis inimica est deo Legi enim dei non est subiecta.
nec enim potest Qui autem in carne sunt deo placere non possunt
Vos autem in carne non estis sed in spiritu si tamen spiritus
dei habitat in vobis Si quis autem spiritum christi non haba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

hic non est eius Si autem christus in vobis est: corpus quidem mortuum
est propter peccatum spiritus vero vivit propter iustificationem
Et si spiritus eius qui suscitavit ihesum a mortuis habitat in
vobis qui suscitavit ihesum christum a mortuis vivificabit et
mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vo
bis Ergo fratres debitores sumus: non carni ut secundum carnem vi
vamus Si enim secundum carnem vixeritis moriemini . si autem spiritu
facta carnis mortificaveritis vivetis Quicumque enim spiritu dei
aguntur hii sunt filii dei Non enim accepistis spiritum servitutis
iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus Abba pater Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui
nostro quod sumus filii dei Si autem filii et heredes heredes quidem dei
. coheredes autem christi . si tamen compatimur ut et glorificemur
Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futu
ram gloriam que revelabitur in nobis Nam expectatio crea
ture revelationem filiorum dei expectat Vanitati enim creatura sub
iecta est non volens . sed propter eum qui subiecit in spe . quia et
ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem
glorie filiorum dei Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et
parturit usque adhuc Non solum autem illa sed et nos ipsi pri
mitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem
filiorum dei . expectantes redemptionem corporis nostri . Spe
enim salvi facti sumus Spes autem que videtur non est spes Nam
quod videt quis quid sperat? Si autem quod non videmus speramus
per patientiam expectamus Similiter autem et spiritus adiuvat in
infirmitatem nostram Nam quid oremus sicut oportet nescimus.
sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus Qui
autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus . quia secundum
deum postulat pro sanctis Scimus autem quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum hiis qui secundum propositum vocati sunt
sancti Nam quos prescivit et predestinavit conformes fieri imaginis
filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus Quos autem
predestinavit hos et vocavit et quos vocavit hos et iustifica
vit Quos autem iustificavit illos et glorificavit Quid ergo dicemus
ad hec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio
filio non pepercit . sed pro nobis omnibus tradidit illum Quo
non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit
adversus electos dei? Deus qui iustificat Quis est qui condemnet?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Christus iesus qui mortuus immo qui et resurrexit qui
est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis Quis
ergo nos separabit a charitate christi? Tribulatio an
angustia an persecutio an fames an nuditas an peri-
culum an gladius? sicut scriptum est Quia propter te mor-
tificamur tota die estimati sumus sicut oues occisionis
Sed in hiis omnibus superamus propter eum qui dilexit
nos Certus sum enim quia neque mors neque vita neque
angeli neque principatus neque virtutes neque instantia
neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum
neque creatura alia poterit nos separare a charitate dei
que est in christo iesu domino nostro Capitulum IX

Veritatem dico in christo iesu! non mentior: testi-
monium michi perhibente consciencia mea in spi-
ritu sancto. quoniam tristicia michi est magna et continuus do-
lor cordi meo Optabam enim ego ipse anathema esse a christo
pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israhe-
lite. quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et
legislatio et obsequium et promissa: quorum patres ex quibus
christus secundum carnem qui est super omnia deus bene-
dictus in secula Amen Non autem quod exciderit verbum dei
Non enim omnes qui ex israhel sunt hii sunt israhelite:
neque qui semen sunt abrahe omnes filii Sed in ysaac voca-
bitur tibi semen id est non qui filii carnis hii sunt filii
dei. sed qui filii sunt promissionis: estimantur in semine
Promissionis enim verbum hoc est secundum hoc tempus
veniam et erit sare filius Non solum autem illa sed et
rebecca ex vno concubitu habens ysaac patris nostri Cum
enim non dum nati fuissent aut aliquid boni egissent
aut mali: vt secundum electionem propositum maneret non
ex operibus sed ex vocante dictum est ei. quia maior
seruiet minori sicut scriptum est Jacob dilexi. esau autem
odio habui Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas
apud deum? Absit Moysi enim dicit Miserebor cui misertus
sum et misericordiam prestabo cui miserebor etc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

preſtabo cui miſerebor. Igiť nō volētis neq̧ currētis. ſʒ miſerentis
eſt dei. Dicit em̄ ſcriptura Pharaoni. qꝛ in hoc ipſum excitaui te. vt
oſtendā in te ꝟtutē meā. ꝛ vt annūcieť nomē meū in vniuerſa terra
ergo cuiꝰ vult miſereť. ꝛ quē vult indurat Dicis itaq̧ mihi Quid ad
huc queriť. Voluntati em̄ eiꝰ q̄s reſiſtit. O hō tu qui es qui rn̄deas
deo Nunq̄d dicit figmentū ei qui ſe finxit. quid me feciſti ſic. An nō
habet poteſtatē figulus luti ex eadē maſſa facere aliud quidē vas in
honorē. aliud vero in ꝯtumeliam. ꝙ ſi deꝰ volēs oñdere iram ꝛ no
tā facere potētiam ſuā ſuſtinuit in multa patiētia vaſa ire apta ī in
teritū. vt oſtēderet diuitias glꝛ̄e ſue in vaſa miſericordie q̄ preparauit
in gloriā. Quos ꝛ vocauit, non ſolū ex iudeis. ſed ex gentibꝫ. ſicut in
Ozee dicit. Vocabo nō plebem meā. plebē meā ꝛ nō dilectā dile
ctā. ꝛ nō miam ꝯſecutā miſcordiā ꝯſecutā. Et erit in loco vbi dcm̄
ē eis nō plebs mea vos. tibi vocabuntur filij dei viui. Eſaias aūt cla
mat pro iſrl' Si fuerit nūerꝰ filioꝝ iſrl' tanq̄ꝫ arena maris reliquie
ſalue fiēt. Verbū em̄ ꝯſummās ꝛ abbreuiās in eq̄tate. qꝛ ꝟbū breui
atū fecit dn̄s ſup terrā. Et ſicut p̄dixit Eſaias niſi dn̄s ſabaoth reli
q̄ſſet nob ſemē. ſicut ſodoma facti eēmꝰ ꝛ ſicut gomorra ſil'es fuiſ
ſemꝰ Quid ḡ dicemꝰ ꝙ gētes q̄ nō ſectabanť iuſticiā apprehenderūt
iuſticiā. iuſticia āt q̄ ex fide ē. iſrl' ꝟo ſectādo legē iuſticie in legē iuſti
cie nō peruenit. Quare qꝛ nō ex fide. ſʒ q̄ſi ex opibꝫ. Offenderūt em̄ in
lapidē offenſiōis ſic̄ ſcriptū ē: Ecce pono in ſyon lapidē offenſionis ꝛ
petrā ſcādali. ꝛ oīs q̄ credit in eū ꝯfundetur. ☙ Ca. x

FRatres volūtas q̄dē cordis mei ꝛ obſecratio ad deū fit ꝑ ill'in
ſalutē. Teſtimoniū eī phibeo ill' ꝙ emulatōem q̄dē dei hn̄t. ſed
nō ſm̄ ſciam. Ignorātes em̄ iuſticiā dei: ꝛ ſuā q̄rētes ſtatuere. iuſti
cie dei nō ſtꝫ ſubiecti Finis em̄ legis xp̄s ad iuſticiā oī credēti Moy
ſes eī ſcripſit qm̄ iuſticiā q̄ ex lege ē q̄ fecerit hō viuet ī ea Que āt ex fi
de ē iuſticia ſic dt. Ne dixeris in corde tuo. q̄s aſcēdet in celū. i. xp̄m
deducere. aut q̄s deſcēdet in abyſſuꝫ. h ē xp̄ꝫ a mortuis ꝛuocare Sʒ
q̄d dt ſcriptura. Prope ē ꝟbū in ore tuo ꝛ in corde tuo. h eſt ꝟbuꝫ
fidei qđ p̄dicamꝰ. qꝛ ſi ꝯfitearꝭ ī ore tuo dn̄ꝫ ihm. ꝛ in corde tuo cre
dideris ꝙ ds illū ſuſcitauit a mortuis. ſaluꝰ erꝭ. Corde eī crediť ad iu
ſticiā. ore āt ꝯfeſſio fit ad ſalutē. Dicit em̄ ſcriptura Ois q̄ credit in il
lū nō ꝯfundeť Nō em̄ ē diſtinctio iudei ꝛ greci. Nā idē dn̄s oīꝫ. diues
in oēs q̄ inuocāt illū Ois em̄ q̄cūq̧ inuocauerit nomē dn̄i ſaluꝰ erit.
Quō ḡ inuocabūt in quē nō crediderūt aut quō credēt ei quē nō audi
erūt. Quō āt audiēt ſine p̄dicātē. quō ꝟo p̄dicabūt. niſi mittanť. ſic̄
ſcriptū ē. q̄ꝫ ſpecioſi pedes euāgelizātiū pacē euāgelizātiū bona Sʒ
nō oēs obediūt euāgelio. Iſa. em̄ dt. Dn̄e q̄s credidit auditui ꝛ rō.
ergo fides ē ex auditu. auditꝰ aūt per ꝟbū xp̄i. Sʒ dico Nūquid nō
audierūt. Et q̄dē. In oēꝫ terrā exiuit ſonꝰ coꝝ. ꝛc̄. Sʒ dico nūquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

iſrl' nō cognouit. Primꝰ moyſes dt Ego ad emulatōez vos addu-
cā oēm gentē. in gentem inſipientē. in irā vos mittā. Iſaias āt au
dit ꝛ dicit. Inuentꝰ ſum a nō querentibꝫ me. palā apparui his qui
me nō interrogabāt. Ad iſrael āt dicit. Tota die expādi manꝰ meas
ad ꝑplm nō credētem: ſꝫ ꝯtradicentē mihi Ca. xi.

Dico ergo. Nunquid deus repulit populuꝫ ſuum. Abſit. Nam
et ego iſrahelita ſum ex ſemine Abrabam de tribu Benyamin
Non repulit deus plebem ſuam quam preſciuit. An neſcitis in He
lia quid dicit ſcriptura. Quemadmodū interpelles deum aduerſuꝫ
iſrabel. Domine ꝓphetas tuas occiderunt. altaria tua ſuffoderūt. ꝛ
ego relictꝰ ſum ſolꝰ. ꝛ querūt animam meā Sed quid dicit illi diui
num reſponſum. Reliqui mihi ſeptē milia viroꝝ. qui nō curuaue-
rūt genua ante baal. Sic ergo ꝛ in hoc tp̄e reliquie ſcd̄m electioneꝫ
gratie dei ſalue facte ſunt. Si aūt grā iā non ex opibꝫ. alioquin grā
iā nō eſt gratia. Quid ergo. Qd̄ querebat iſrl' hoc nō eſt ꝯſecutus ele
ctio aūt ꝯſecuta eſt. ceteri ꝟo excecati ſunt. ſicut ſcriptū eſt. Dedit il
lis deꝰ ſpūm ꝯpūctionis. oculos vt nō videāt. ꝛ aures vt nō audiāt
vſqꝫ in hodiernū diē. Et dauid dt. Fiat menſa eoꝝ corā ipſis in la-
queum ꝛ in captionē ꝛ in ſcādalū ꝛ in retributōem illis. Obſcurētur
oculi eoꝝ ne videāt. ꝛ dorſum eoꝝ ſemper incurua. Dico ergo. Nū
quid ſic offenderūt vt caderēt. Abſit. Sꝫ illoꝝ delicto. ſalꝰ eſt genti
bꝫ vt illas emulētur. ꝙ ſi delictū illoꝝ diuitie ſunt mundi. ꝛ diminu
tio eorum diuitie gentiū: quanto magis plenitudo eorū. Uobis em̄
dico gentibꝫ. ꝗꝫdiu quidē ego ſuꝫ gētiū apoſtolꝰ. miniſteriū meū ho
norificabo. ſi quō ad emulandum ꝓuocem carnem meā. ꝛ ſaluos fa
ciam aliquos ex illis. Si em̄ amiſſio eoꝝ recōſiliatio eſt mūdi. que
aſſumptio niſi vita ꝛ mortuis. ꝙ ſi delibatio ſancta ē. ꝛ maſſa. ꝛ ſi ra
dix ſancta. ꝛ rami. ꝙ ſi aliqui ex ramis fracti ſunt. tu autē cum olea
ſter eſſes. inſertꝰ es in illis. ꝛ ſociꝰ radicis ꝛ pinguedinis oliue factꝰ
es noli gloriari aduerſus ramos. ꝙ ſi glorieris nō tu radicē portas
ſꝫ radix te. Dicis ergo. Fracti ſunt rami vt ego inſerar. Bene ꝓpter i
credulitatem fracti ſunt. Tu aūt fide ſtas. Noli altum ſapere. ſed ti
me Si em̄ deus naturalibꝫ ramis nō pepercit. ne forte nec tibi par
cat. Uide ergo bonitatem ꝛ ſeueritatem dei. In eos quidem qui ceci
derunt. ſeueritatem. in te aūt bonitatē dei. ſi permanſeritis in boni
tate alioquīn ꝛ tu excideris. Sed et illi ſi nō permanſerit in incredu
litate inſerentur. Potens eſt em̄ deꝰ iterū inſerere illos. Nam et ſi
tu ex naturali exciſus es oleaſtro ꝛ contra naturā inſertus es in bo-
nam oliuā quātomagis hi ſecūdum naturā inſerentur ſue oliue No
lo eniꝫ vos ignorare fratres miſteriū hoc. vt nō ſitis vobiſipſis ſapi
entes. quia cecitas ex parte ꝯtingit in iſrahel. donec plenitudo gen-
tiū intraret ꝛ ſic ōnis iſrabel ſaluus fieret ſicut ſcriptum eſt Uenie-

ex ſyon. qui eripiat ⁊ euertat impietatem a iacob. Et hoc illis a me
teſtamentū. cum abſtulero peccata eorum. Secundū euangelium
quidē inimici ꝓpter vos ſm electionē autem chariſſimi propter pa-
tres. Sine penitentia em̄ ſunt dona ⁊ vocatio dei. Sicut em̄ aliqn̄
⁊ vos non crediſtis deo. nunc aūt miſericordiā cōſecuti eſtis propter
incredulitatē illoꝝ. ita ⁊ iſti nūc nō crediderūt in vrām miaz vt ⁊ ipi
miam ꝯſequant̄. Cōcluſit em̄ de⁹ oīa incredulitate. vt oim miſere-
atur O altitudo diuitiaꝝ ſapie ⁊ ſcie dei q̄z incomprehenſibilia ſunt
iudicia ei⁹ et inueſtigabiles vie ei⁹. Quis em̄ ꝯgnouit ſenſum domi
ni. aut quis ꝯſiliarius eius fuit. Aut quis prior dedit illi. ⁊ retribue
tur ei. Quoniā ex ipſo ⁊ per ipm̄ et in ipo ſunt ōnia. ipſi gloria in ſe-
cula ſeculorum amen ☞ Ca. xij

OBſecro itaq̧ vos frēs ꝑ miam dei. vt exhibeat̄ corpa vrā ho
ſtiā viuētem ſcām deo placentē. rōnabile obſequm vrm̄. Et
nolite ꝯformari huic ſclo. ſ3 reformamini in nouitate ſ̄ſus vri. vt ꝓbe
tis q̄ ſit volūtas dei bona. ⁊ beneplacēs ⁊ pfcā. Dico em̄ ꝑ grām que
data eſt mihi ōnibꝫ qui ſunt int̄ vos. nō pl⁹ ſapere q̄z oportet ſapere
ſ3 ſapere ad ſobrietatē. vt vnicuiq̧ ſicut de⁹ diuiſit mēſurā fidei. Si
cut em̄ in vno corpe multa mēbra hēm⁹. oīa āt membra nō eundez
actū hn̄t. ita multi vnū corp⁹ ſum⁹ in xp̄o. ſinguli aūt alter alterius
mēbra. hn̄tes aūt donatōes ſm grām q̄ data eſt nobis drn̄tes. ſiue ꝓ
phetiā ſm rōem fidei. ſiue miniſteriū in miniſtrādo. Siue q̄ docz in
doctrina. Qui exhortat̄ in exhortādo. Qui tribuit in ſimplicitate. q̄
p̄eſt in ſolicitudie. q̄ miſeretur in hilaritate. Dilectio ſine ſimulatio
ne Odiētes malū adherētes bono. Charitatē fraternitatis inuicē di
ligētes hōre inuicē p̄uenietes Solicitudine nō pigri. ſpū feruentes
dn̄o ſuiētes Semper gaudētes. in tribulatōe patiētes. orōi inſtan-
tes Neceſſitatibꝫ ſcōꝝ ꝯmunicātes. hoſpitalitatē ſectātes. Bn̄dici-
te perſequētibꝫ vos. Bn̄dicite ⁊ nolite maledicere. Gaudere cū gau-
dentibꝫ. flere cū flentibꝫ Idipm̄ inuicē ſentiētes. nō alta ſapiētes. ſ3
humilibꝫ ꝯſentiētes. Nolite eſſe prudētes apud vos metipos. Nul
li malū ꝓ malo reddētes ꝓuidētes bona. nō tm̄ corā deo. ſ3 etiā corā
ōnibꝫ hoibꝫ Si fieri p̄t qd ex vobis eſt. cū oībꝫ hoibꝫ pacē hn̄tes
Nō voſmetipos defendātes chariſſimi. ſed date locū ire. Scriptū ē
em̄ da Mihi vindcāz. ⁊ ego retribuā dicit dn̄s Sz ſi eſurierit inimi
cus tu⁹ ciba illū Si ſitit potū da illi. Hec em̄ faciēs carbones ignis
congeres ſuper caput eius. Noli vinci a malo. ſed vince in bonum
malum. ☞ Ca. xiij

OMnis aia ptātibꝫ ſublimoribꝫ ſubdita ſit. Nō eſt em̄ ptās niſi
a deo. Que em̄ ſunt a deo ordinata ſunt Itaq̧ q̄ reſiſtit poteſta
ti. dei ordinationi reſiſtit. Qui aūt reſiſtūt. ipi ſibi dānatōem requi
rūt Nam p̄ncipes nō ſunt timori boni operis. ſed mali. Vis aūt nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

timere poteſtatē. Bonū fac. ⁊ habebis laudem ex illa. Dei em̄ mini
ſter eſt tibi in bonū. Si autē malum feceris tibi Non em̄ ſine cauſa
gladiū portat Dei enim miniſter eſt vindex in irā ei qui male agit I
deoqꝫ neceſſitate ſubditi eſtote nō ſolum ꝓpter irā. ſed etiā propter
cōſcientiā. Ideo enim ⁊ tributa preſtatis. Miniſtri enim dei ſunt.
in hoc ipſuꝫ ſuiētes Reddite ergo ōnibꝫ debita. Cui tributū tribu/
tum. cui vectigal vectigal. cui timorē timorem. cui honorē honorez
Nemini quicq̄ꝫ debeatis. niſi vt inuicē diligatis. Qui em̄ diligit pro
ximū. legem impleuit. Nā nō adulterabis. nō occides. nō furaberis.
nō falſum teſtimoniū dices. nō ꝯcupiſces rem proximi tui. ⁊ ſi qđ eſt
aliud mandatū in hoc v̄bo inſtaurat̄. diliges ꝓximum tuū ſicut teip
ſum. Dilectio ꝓximi malū nō operat̄. Plenitudo ergo plebis dilecti
o. Et hoc ſcientes tempꝰ. qꝛ hora eſt iam nos de ſomno ſurgere
Nūc enim ꝓpior eſt noſtra ſalꝰ. q̄ꝫ cum credimus. Nox ꝑceſſit. dies
aūt appropinquauit. Abiiciamꝰ ergo opera tn̄braꝝ ⁊ induamur ar
ma lucis. ſic vt in die honeſte ambulemꝰ Non in cōmeſſationibꝫ et
ebrietatibꝫ. nō in cubilibꝫ ⁊ impudiciciis. non in ꝯtentione ⁊ emula
tione ſed induimini dn̄m ieſum xp̄m. ⁊ carnis curā ne feceritis in de
ſideriis

Ca. xiiii

INfirmū autē in fide aſſumite. nō in diſceptationibꝫ cogitatio/
nū. Alius em̄ credit mādūcare ſe omnia. Qui aūt infirmꝰ eſt ſo
lus manducet Is qui non mādūcat manducantē nō iudicet. Deus
enim illud aſſumpſit. Tu quis es q̄ iudicas alienū ſeruum: Dn̄o ſuo
ſtat aut cadit. Stabit autē. Potens eſt enī deꝰ ſtatuere illum. Nā
alius iudicat diē inter diem. alius aūt iudicat omnē diē. Vnuſq̄ſqꝫ
in ſuo ſenſu abundet. Qui ſapit diem dn̄o ſapit. ⁊ qui manducat do
mino mādūcat. Grās em̄ agit deo. Et qui nō mādūcat dn̄o nō mā
ducat. ⁊ grās agit deo. Nō enim noſtꝝ ſibi viuit. ⁊ nemo ſibi morit̄.
Siue em̄ viuimꝰ dn̄o viuimꝰ. ſiue morimur domino morimur Si
ue ergo viuimꝰ ſiue morimur. dn̄i ſumꝰ. In hoc eniꝫ chriſtus mor
tuus eſt ⁊ reſurrexit. vt ⁊ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ dominetur. Tu aūt q̄d
iudicas fratrem tuum: aut tu quare ſpernis fratrē tuum: Omnes e
nim ſtabimus an̄ tribunal dei. Scriptū eſt enim Viuo ego dicit do
minꝰ. q̄m mihi flectetur ōne genu. ⁊ oīs lingua ꝯfitebitur deo. Ita
qꝫ vnuſquiſqꝫ nr̄m ꝓ ſe rōnem reddet deo. Nō ergo amplius inuicē
iudicemus. ſed hoc iudicate magis. ne ponatꝭ offendiculū fratri vel
ſcandalum. Scio ⁊ ꝯfido in dn̄o ieſu. qꝛ nihil cōmune per ipſum. ni
ſi ei qui exiſtimat quid cōmune eſſe illi cōmune eſt. Si enim ꝓpter ci
bum frater tuus ꝯtriſtatur. iam nō ſm̄ charitatē ambulas. Noli
cibo tuo illum perdere. pro quo criſtus mortuꝰ ē. Non ergo blaſphe
metur bonū noſtruꝫ. nō eſt enim regnū dei eſca ⁊ potus. ſed iuſticia
et pax ⁊ gaudium in ſpū ſancto qui enim in hoc ſeruit criſto. placet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

deo. ⁊ probatꝰ est hominibꝫ. Itaqꝫ que pacis ſunt. ſectemur. ⁊ q̄ e
dificatōis ſunt inuicē cuſtodiamꝰ. Noli propter eſcā deſtruere opus
dei Omnia quidē ſunt mūda ſed malū eſt homini qui per offendicu
lum mādučat. Bonum eſt nō manducare carnem ⁊ nō bibere vinū.
neqꝫ in quo frater tuꝰ offendit aut ſcādalizaẜ aut infirmatur Tu fi
dem quā habes penes temetipſum. habe corā deo. Beatꝰ qui nō iu
dicat ſemetipſuꝫ in eo qđ ꝓbat. qui aūt diſcernit ſi mādučauerit dā
natꝰ eſt. qꝛ nō ex fide. Omne āt qđ nō eſt ex fide. pctm̄ ē Ca. xv.
Debemꝰ aūt nos firmiores inbecillitates infirmoꝝ ſuſtinere. et
non nobis placere. Unuſquiſqꝫ veſtrū ꝓximo ſuo placeat in bo
num ad edificationē. Etem̄ xp̄s nō ſibi placuit ſꝫ ſicut ſcriptū ē. im
ꝓperātiuꝫ tibi ceciderūt ſuꝑ me. Quecūqꝫ em̄ ſcripta ſunt. ad no
ſtram doctrinā ſcripta ſunt vt per patiam ⁊ ꝯſolatōem ſcripturaꝝ
ſpem habeamꝰ Deꝰ aūt patiētie ⁊ ſolarij det vob idipm̄ ſapere in al
terutꝝ ſm̄ ieſuꝫ xp̄m vt vnanimes vno ore hōrificetis deū. et prēꝫ
dn̄i noſtri ieſu xp̄i Propter qđ ſuſcipite inuicem ſicut ⁊ xp̄s ſuſcepit
vos in honorē dei. Dico em̄ xp̄m ieſum miniſtꝝ fuiſſe circūciſionis
propter veritatē dei ad ꝯfirmādas promiſſiōes patrū. gētes aūt ſu
per mia honorare deū. ſicut ſcriptū eſt Propterea ꝯfitebor tibi in gē
tibꝫ dn̄e. ⁊ nomini tuo cātabo. Et iterum dicit. Letamini gentes cū
plebe eius. Et iteꝝ Laudate ōnes gentes dominū. ⁊ magnificate eū
om̄s ꝑpl̄i Et rurſus iſaias ait. Erit radix ieſſe ⁊ q̄ exurget rege
re gētes. in eum gētes ſperabūt. Deꝰ autem ſpei repleat vos omni
gaudio ⁊ pace in credendo. vt abundetis in ſpe ⁊ virtute ſpūſſancti
Certꝰ ſū āt frēs mei ⁊ egoipe de vob. qm̄ ⁊ ip̄i pleni eſtis dilcōne. re
pleti om̄i ſciētia. ita vt poſſitis alterutrum monere. Audacius aūt
ſcripſi vobis frēs ex parte. tanq̄ꝫ in memoriam vos reducens. ꝓpter
gratiam que data eſt mihi a deo vt ſim miniſter xp̄i iheſu in gentibꝫ
ſanctificans euāgelium dei. vt fiat oſtentatio gētium accepta ⁊ ſanꝫ
ctificata in ſpiritu ſancto. Habeo igiẜ gloriam in xp̄o ieſu ad deuꝫ
Nōdum em̄ audeo aliquid loqui eoꝝ que ꝑ me nō efficit xp̄s in obe
diētiam gentiū. v̄bo ⁊ factis in v̄tute ſignoꝝ ⁊ prodigioꝝ in v̄tute
ſpūſſancti. ita vt ab hierl'm per circuitū vſqꝫ ad illyricū repleuerim
euāgelium xp̄i. Sic āt predicaui euāgelium hoc. nō vbi nominatꝰ ē
xp̄s. ne ſuper alienū fundamētum edificarē. ſed ſicut ſcriptū ē. Qm̄
quibꝫ nō eſt annunciatū de eo videbūt. ⁊ qui nō audierūt de eo intel
ligent. Propter quod ⁊ impediebar plurimuꝫ venire ad vos. ⁊ ꝓhi
bitus ſum vſqꝫ adhuc. Nunc vero vlterius locum nō habens in his
regionibꝫ. cupiditatem autē habens viuendi ad vos ex m̄ltiſ iā pre
cedentibꝫ annis cum in hiſpaniā proficiſci cepero. ſpero ꝙ preteriēs
videā vos ⁊ a vobis deducar illuc. ſi vobis p̄mum ex parte fruitꝰ fu
ero. Nunc igiẜ proficiſcar in hieruſalem miniſtrare ſanctis. Proba

nerũt eñi macedonia ⁊ achaia collationē aliquã facere in pauperes
ſanctoꝝ. qui ſunt in hierl'm Placuit eñi eis ⁊ debitores ſunt eoꝝ.
Nam ſi ſpũalium eoꝝ participes facti ſunt gētiles. debent ⁊ in carna
libꝫ miniſtrare eis. Hoc igit' cum ꝯſumauero ⁊ aſſignauero eis fru
ctũ hunc. per vos ꝓficiſcar in hiſpaniã. Scio autē qm̄ veniēs ad vos
in abundãtia bñdictionis xp̄i veniã Obſecro ergo vos frēs per dñm
noſtrum ieſum xp̄m ⁊ per charitatē ſci ſpũs vt adiuuetis me in orō-
nibꝫ veſtris ꝓ me ad deum. vt liberer ab infidelibꝫ. qui ſunt in iude-
a. ⁊ obſequij mei oblatio accepta fiat in hieruſalē ſanctis. vt veniaꝫ
ad vos in gaudio per voluntatē dei vt refrigerer vobiſcum. Deꝰ au
tē pacis ſit cũ õnibꝫ vobis amen. Ca. xvi.

Commendo autem vobis phebem ſororē nrãm. que eſt in mini
ſterio eccleſie. que eſt in cenchris. vt eam ſuſcipiatꝫ in dño digne
ſanctis. ⁊ aſſiſtatis ei in quocũqꝫ negocio vr̃i indiguerit. Etenim ip
ſa quoqꝫ aſtitit multis. ⁊ mihiip̄i. Salutate priſcã ⁊ aquilam adiu-
tores meos in xp̄o ieſu. qui pro aĩa mea ſuas ceruices ſuppoſuerunt
quibꝫ non ſolum ego grãs ago. ſed ⁊ cuncte eccleſie gētium ⁊ dome
ſtica eccĩa eoꝝ. Salutate ephenetũ dilectũ mihi. qui eſt ꝓmitiuus ec
cleſie aſie in xp̄o ieſu. Salutate mariam que multũ laborabat in vo
bis. Salutate andronicum ⁊ iuliam ꝯgnatos ⁊ cõcaptiuos meos.
qui ſunt nobiles in apoſtolis qui ⁊ ante me fuerũt in xp̄o ihu. Salu-
tate ampliatum dilectiſſimũ mihi in dño. Salutate vrbanum adiu
torem noſtrum in xp̄o ieſu ⁊ ſtachium delectũ meum. Salutate ap
pellen ꝓbum in xp̄o Salutate eos qui ſunt ex ariſtoboli domo Sa
lutate herodionē ꝯgnatum meum. Salutate eos qui ſunt ex narciſ-
ſi domo. qui ſunt in dño. Salutate triphenam ⁊ triphoſam. que la
borãt in domino. Salutate parſidam cariſſimã. que multum labo
rauit in domino. Salutate ruffum electũ in domino. ⁊ matrem eiꝰ
⁊ meaꝫ. Salutate aſiner etum phlegontam hermen patrobam her-
man. ⁊ qui cum eis ſunt fratres. Salutate philogum ⁊ iuliã nereũ
⁊ ſororem eius ⁊ olympiadem. omnes qui cum eis ſanctos. Saluta
te inuicē oculo ſancto. Salutant vos õnes eccleſie xp̄i Rogo auteꝫ
vos fratres. vt obſeruetꝫ eos. qui diſſenſiões ⁊ offendicula preter do
ctrinam quam vos didiciſtis faciũt ⁊ declinate ab illis. Huiuſcemo
di eñi chriſto dño noſtro nõ ſeruiunt. ſed ſuo ventri. ⁊ per dulces ſer
mones ⁊ benedictiões ſeducũt corda innocentium. Veſtra eñi obe
diencia in omni loco diuulgata eſt. Gaudeo igitur in vobis. ſed volo
vos ſapientes eſſe in bono ⁊ ſimplices in malo. Deus autem pacꝫ ꝯ
terat ſathanam ſub pedibꝫ veſtris velociter. Gratia domini noſtri
ieſu xp̄i vobiſcum. Salutat vos thimotheus adiutor meus. ⁊ luciꝰ
⁊ iaſon ⁊ ſoſipater cognati mei. Saluto vos ego tercius qui ſcripſi
epiſtolam in domino. Salutat vos gaius hoſpes meus. ⁊ vniuer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

ſe ecclesie. Salutat vos eraſtus archarius ciuitatis. et quartus frater. Gratia domini noſtri ieſu chriſti cum omnibꝫ vobis. amen. Ei autem qui potens eſt vos ꝯfirmare iuxta euangelium meum ⁊ predicationē ieſu xp̄i. ſecundum reuelationem miſterij temporibꝫ eternis taciti. quod nunc patefactum eſt per ſcripturas ꝓphetarum ſm̄ preceptum eterni dei ad obeditionē fidei cunctis gentibꝫ ꝯgniti ſoli ſapienti deo per ieſum xp̄m. cui honor ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ amen.

Explicit ep̄l'a pauli ad romanos. Incipit prologus in primā ep̄l'am ad corinthios

Epiſtola prima ad corinthios multas cauſas diuerſaſqꝫ cō plectitur. Quarum partem relatione fratrum cognouit apoſtolus. Partim ipſoꝝ corinthioꝝ ſunt litteris indicare. Nonnullas vero pro officij ſui cura. aut ordinat aut emendat. et varijs curationibꝫ medetur diuerſa infirmitate languentibus. Nam apud eos primum curatur offenſionis vicium. apud multi pſeudo apoſtolorum vnitatem intulerūt ſcindentes eccleſie vt proprij nominis facerent ſectatores quod his exprobrauit verbis apoſtolus

Hoc aūt dico quod vnuſquiſqꝫ veſtrum dicit. Ego quidē ſum pauli. ego autem apollo. ego vero cephe. ego autem xp̄i. Et ob hoc quidem hoꝝ ſe dicit facere nominū mentionem. vt multomagis erubeſcant id ſe facere ſub falſoꝝ apoſtoloꝝ nominibꝫ quod etiam ſi ſub petri ⁊ pauli fieret nomine diſpliceret. Secūda cauſa eiꝰ inducitur. qui paterne oblitꝰ reuerentie vxorem ſibi non erubuit facere de nouerca. Quod facinꝰ licet fornicationem appellauerit apoſtolus tamē ita cōdemnauit. vt in vltionem facti auctorem talis operis diabolo iudicauerit deputandum impoſita iudiciorum ⁊ litium tercia queſtione Quarto loco matrimoniorum iura tractantur his. Quinto loco virginitatis conſilium velut a vicino coniungitur. Sexto loco de eſcarum licentia diſputatur Septimo atqꝫ octauo loco de attendendo viris ⁊ mulieribꝫ velando capite ac ſacramentoꝝ communione p̄cipitur. Nono loco emulatio que diuerſitate donorum ſpiritaliū naſcebatur ſub exemplo membrorum ⁊ corporis caſtigat̄. Decimo reſurrectionis ſpes multis ⁊ argumentis ⁊ rationibus approbatur. Vltimo de colligendis ad neceſſitatem ſanctorum nominis charitatis cura vel edificatio cultui imponitur. Interſeruntur his pauce q̄ aut quibuſdam videtur pendent ex ſuperioribus. aut habent licet propria tamen paruulas actiones

Explicit Prologus

Ad Corinthios pͥma

☞ Incipit argumentum.
Corinthij ſunt achaici. ⁊ hi ſimiliter ab apoſtolo audierūt ꝟbū
veritatis ⁊ ſubuerſi ſūt multifarie a falſis apoſtolis. Quidā
a philoſophie ꝟboſa eloquētia. alij ſecta legis iudaice īducti
ſunt. Hos reuocat apoſtolus ad verā fidem ⁊ euāgelicam ſapiam.
ſcribens eis ab epheſo per thimotheū diſcipulū ſuū.

Explicit argumētum. Incipit epiſtola ad Corin-
thios prima. Capitulum primum.

Paulus vocatꝰ apl's ieſu xp̄i ꝑ volūtatē dei ⁊ ſoſthe
nes frat' eccl'e dei q̄ eſt corinthi ſanctificatis in xp̄o
ieſu vocatis ſanctis cū oīb; qui inuocāt nomē dn̄i
nr̄i ieſu xp̄i in omni loco ipſoꝝ ⁊ noſtro. Grā vobis
⁊ pax a deo prē nr̄o ⁊ dn̄o ieſu xp̄o. Gratias ago do
meo ſemꝑ ꝓ vobis in grā dei que data ē vob̄ ī chri
ſto ieſu. qꝛ in oīb; diuites facti eſtis ī illo in oī ꝟbo ⁊ in oī ſcia. ſicut
teſtimoniū chriſti ꝯfirmatū ē in vobis. ita vt nihil vobis deſit ī vlla
grā expectātib; reuelationē dn̄i nr̄i ieſu chriſti q̄ ⁊ ꝯfirmabit vos vſq;
in finē ſine crimīe in die aduētus dn̄i nr̄i ieſu chriſti. Fidelis deꝰ per
quē vocati eſtis ī ſocietatē filij eiꝰ ieſu chriſti dn̄i nr̄i. Obſecro autē
vos frēs per nomē dn̄i nr̄i ieſu chriſti vt idipſū dicatis oēs. ⁊ nō ſint
in vobis ſciſmata. Sitis ergo perfecti in eodē ſenſu. ⁊ in eadem ſcia.
Significatū ē em̄ mihi de vobis frēs mei ab his q̄ ſūt cloes. qꝛ ꝯtē-
tiōes ſūt inter vos. Hoc autē dico qđ vnuſquiſq; veſtꝝ dicit. Ego q̄
dē ſum pauli. ego autē appollo. ego ꝟo cephe. ego autē chriſti. Diui
ſus ē chriſtꝰ? Nunq̄d paulꝰ crucifixus ē pro vobis. aut in noīe pauli
baptizati eſtis? Grās ago deo meo ꝙ neminē veſtꝝ baptizaui. niſi
criſpū et gaiūm. ne q̄s dicat ꝙ in noīe meo baptizati eſtis. Baptiza
ui aūt et ſtephani domū. ceteꝝ neſcio ſi quē alium vrm̄ baptizauerī.
Nō em̄ miſit me chriſtꝰ baptizare ſ; euāgelizare. nō in ſapia ꝟbi vt
nō euacuet crux chriſti. Verbū em̄ crucis pereuntib; q̄dē ſtulticia ē.
his autē qui ſalui fiūt. id ē nobis dei ꝟtꝰ ē. Scriptū ē eni. Perdā ſa-
piam ſapiētiū. ⁊ prudētiā prudētiū reprobabo. Vbi ſapiēs. vbi ſcri
ba. vbi inq̄ſitor. huiꝰ ſeculi? Nōne ſtultā fecit d's ſapientiā huius mū
di. Nam qꝛ in dei ſapia nō ꝯgnouit mūdus per ſapiētiam deū. pla-
cuit deo ꝑ ſtulticiā predicationis ſaluos facere credētes. Qm̄ ⁊ iudei
ſigna petūt. ⁊ greci ſapiētiā querūt. Nos autē predicamꝰ chriſtū cru
cifixum. iudeis quidē ſcandalum. gentib; autē ſtulticiam. ipſis autē
vocatis iudeis atq; grecis chriſtū dei ꝟtutē ⁊ dei ſapiam. Quia quod
ſtultū ē dei. ſapia ē hoīb; ⁊ qđ infirmū eſt dei. fortiꝰ ē hoīb;. Videte
eni vocationē vrām frēs. qꝛ nō multi ſapiētes ſm̄ carnē. non multi
potētes. nō multi nobiles. ſ; q̄ ſtulta ſūt mūdi elegit deus vt ꝯfūdat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

foꝛtia. ⁊ ignobilia mūdi ⁊ ꝯtēptibilia elegit deus ⁊ ea q̄ nō ſūt. vt ea
que ſūt deſtrueret. vt nō glorieť oīs caro ī ꝯſpcū eiꝰ Ex ipſo aūt vos
eſtiſ ī chriſto ieſu q̄ factꝰ ē nobis ſapiā ⁊ iuſticia ⁊ ſcificatio ⁊ redēptio
vt quēadmodū ſcriptū eſt. qui gloriať. in dn̄o glorieť. Ca. ij.

Et ego cū veniſſem ad vos frēs veni. nō ī ſublimitate ſmo/
nis aut ſapie annūcians vobis teſtimoniū chriſti. Nō enim
iudicaui me ſcire aliq̄d inť vos niſi ieſū chriſtū ⁊ hūc crucifixū. ⁊ ego ī
infirmitate ⁊ timore ⁊ tremore mľto fui apd̄ vos. ⁊ ſmo meꝰ ⁊ p̄di
catio mea. nō in ꝑſuaſibilibꝫ hūane ſapie vbis. ſʒ in oſtenſiōe ſpūs ⁊
vtutis. ⁊ fides vrā nō ſit in ſapia hoim. ſʒ in vtute dei. Sapiam āt
loq̄mur īter ꝑfectos. Sapiaʒ vo n̄ hꝰ ſcl'i. neqꝫ ꝑncipū huiꝰ ſcl'i q̄ de
ſtruūtur. ſʒ loq̄mur dei ſapiaʒ in miſterio q̄ abſcōdita ē. quā predeſti
nauit deꝰ ante ſecula in gloriā nrāʒ quā nemo ꝑncipū huiꝰ ſeculi ꝯg
nouit. Si enim ꝯgnouiſſent: nunq̄ʒ dn̄m gl'e crucifixiſſent. Sicut
ſcptuʒ ē. qd̄ oculꝰ nō vidit. nec auris audiuit. nec cor hois aſcendit
que preparauit deꝰ his qui diligūt illū. Nobis āt reuelauit deꝰ ꝑ ſpūm
ſuū. Spūs eni omnia ſcrutať etiam ꝓfunda dei Quis eni ſcit hoim
que ſūt hois. niſi ſpūs hois qui ī ipſo ē Ita ⁊ q̄ dei ſunt nemo ꝯgno
uit niſi ſpūs dei. Nos autē nō ſpūm huiꝰ mundi accepimꝰ. ſed ſpūʒ
qui ex deo ē. vt ſciamꝰ que a deo donata ſunt nobis. q̄ loq̄muř nō in
doctis humane ſapie vbis. ſʒ ī doctrina ſpūs. ſpiritualibꝫ ſpūalia ꝯ
parātes. Animalis āt homo nō ꝑcipit ea que ſūt ſpūs dī. Stulticia
eni ē illi ⁊ nō poteſt ītelligere. qꝛ ſpūaliter examinať. Spiritualis āt
iudicat oīa ⁊ ipſe a nemine iudicať. ſicut ſcptum eſt. Quis cognouit
ſenſū dn̄i: aut q̄s inſtruxit eū: Nos autē ſenſū xp̄i hēmꝰ. .iij.

Et ego frēs nō potuit vob loqui q̄ſi ſpūalibꝫ ſed quaſi carnali
bus. Tanq̄ʒ paruulis in xp̄o lac vobis potū dedi nō eſcā. Non
dum em̄ poteratis intelligere. ſʒ nec nūc quidē poteſtis. Adhuc em̄
carnales eſtis Cū eni ſit inter vos zelus ⁊ ꝯtētio. nōne carnales eſtiſ
⁊ ſm hominē ambulatis: Cū eni quis dicat. ego quidem ſum pauli:
alius autē. ego apollo: nonne homines eſtis: Quid igitur eſt apollo.
Quid vero paulꝰ Miniſtri eiꝰ cui crediſtis. Et vnicuiqꝫ ſicut dn̄s
dedit Ego plantaui. apollo rigauit. ſed deꝰ incremētū dedit. Itaqꝫ
neqꝫ qui plātat eſt aliquid neqꝫ qui rigat. ſed qui incrementum dat
deus. Qui plātat autē ⁊ qui rigat vnū ſunt Unuſquiſqꝫ autē propriā
mercedem accipiet ſm ſuū laborem. Dei eni ſumꝰ adiutores Dei a/
gricultura eſtis. Dei edificatio eſtis. Scd̄m grām dei que data eſt
mihi. vt ſapiens architectꝰ fundamētum poſui. alius autē ſupedifi/
cat. Unuſquiſqꝫ autē videat quō ſupedificet. Fundamētum em̄ ali
ud nemo pt̄ ponere preter id qd̄ poſitum eſt. qd̄ ē xp̄s ieſus. Si quis
autem ſupedificat ſupra fundamētuʒ hoc auꝝ argētū lapides p̄cio
ſos ligna fenū ſtipulam. vniuſcuiuſqꝫ opꝰ manifeſtū erit. Dies em̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

dn̄i declarabit qꝛ in igne reuelabitᷣ. ⁊ vnuſciuſqꝫ opꝰ quale ſit ignis
probabit Si cuius opus mãſerit qd̄ ſupedificabit. mercedē accipiet
Si cuiꝰ opus arſerit detrimētuꝫ patietᷣ. ipſe autē ſaluꝰ erit. ſi tamē
quaſi p ignem Neſcitis qꝛ templum dei eſtis. ⁊ ſp̄us dei habitat i vo
bis! Si q̄s autē templum dei violauerit diſpdet illuꝫ deꝰ Templū
em̄ dei ſanctū eſt. qd̄ eſtis vos Nemo ſe ſeducat. Si q̄s videtᷣ inter
vos ſapiēs eſſe in hoc ſeculo. ſtultꝰ fiat vt ſit ſapiēs. Sapiē em̄ huiꝰ
mūdi ſtulticia eſt ad deū. Scriptū eſt eni. Comprehendam ſapien
tes in aſtutia eoꝝ. Et iterum. Deꝰ nouit cogitationes ſapiētiū. qm̄
vane ſunt. Nemo itaqꝫ gloriet in hominibꝫ Omnia em̄ veſtra ſunt.
ſiue paulꝰ ſiue apollo ſiue cephas ſiue mundꝰ ſiue vita ſiue mors ſiue
p̄ſentia ſiue futura. Omnia enim veſtra ſūt. vos autē chriſti. chriſtꝰ
autem dei.

☞ Capitulū. iiij.

SIc nos exiſtimet hō vt miſtros xp̄i. ⁊ diſpenſatores miſterio
rū dei. Hic iam q̄ritᷣ inter diſpenſatores. vt fidelis q̄s inuiatᷣ
Mihi autē ꝑ minimo ē. vt a vobis iudicer. aut ab humano die. Sꝫ
neqꝫ meip̄m iudico. Nihil em̄ mihi cōſcius ſū. ſꝫ nō in hoc iuſtificatꝰ
ſum. Qui aūt iudicat me dn̄s eſt. Itaqꝫ nolite āte tempꝰ iudicare. q̄
adusqꝫ veniat dn̄s qui ⁊ illumiābit abſcōdita tenebraꝝ. ⁊ manifeſta
bit cōſilio cordiū. ⁊ tūc laus erit vnicuiqꝫ a deo. Hec autem fratres
transfiguraui in me ⁊ apollo propter vos. vt in vobis diſcatis ne ſu
pra quam ſcriptum eſt vnus aduerſus alterum inflētur ꝓ alio Quis
eni te diſcernit: Quid autem habes quod nō accepiſti: Si autem ac
cepiſti. quod gloriaris quaſi nō acceperis. Iā ſaturati eſtis iam diui
tes facti eſtis. Sine nobis regnatis Et vtinam regnetis. vt ⁊ nos
vobiſcum regnemur. Puto enim deus nos apoſtolos nouiſſimos
oſtendit tanq̄ꝫ morti diſſeminatos. quia ſpectaculum facti ſumus
mundo ⁊ angelis ⁊ hominibꝫ. Nos ſtulti ꝓpter chriſtum. vos autem
prudentes in chriſto. Nos infirmi. vos autem fortes. Uos nobiles.
nos autē ignobiles Uſqꝫ in hanc horam. ⁊ eſurimꝰ ⁊ ſitimus ⁊ nu
di ſumus ⁊ colaphis cedimur ⁊ inſtabiles ſumus ⁊ laboramus ope
rantes manibꝫ noſtris. Maledicimur ⁊ benedicimus Perſecutio
nem patimur. ⁊ ſuſtinemus. Blaſphemamur. ⁊ obſecramus Tāq̄ꝫ
purgamenta huius mundi factuꝫ ſumus omnium peripſima vſqꝫ
adhuc Non vt ꝯfundam vos hec ſcribo. ſed vt filios meos chariſſi
mos moneo. Nam ſi decem milia pedagoꝝ habetis in chriſto. ſꝫ nō
multos patres Nam in chriſto ieſu per euāgelium ego vos genui.
Rogo ergo vos imitatores mei eſtote ſicut ⁊ ego chriſti Ideo miſi
ad vos Thymotheum q̄ eſt filius meus chariſſimus ⁊ fidelis dn̄o.
qui vos cōmone faciat vias meas. q̄ ſunt in chriſto ieſu ſicut vbiqꝫ i
omni eccleſia doceo. Tanq̄ꝫ non venturus ſim ad vos. ſic inflati ſūt
quidā. Ueniā autē ad vos cito dn̄s voluerit ⁊ ꝯnoſcam nō ſmonez

eoꝝ qui inflati ſūt ſꝫ ꝟtutem Nō em̄ in ſmone eſt regnū dei. ſed in
ꝟtute. Quid vultis in ꝟga veniam ad vos. an in charitate ⁊ ſpiritu
manſuetudinis. ¶ .Ca. v.

Omnino audiꝭ inter vos fornicatio ⁊ talis fornicatio q̄lis nec
inter gētes ita vt vxorem pr̄is ſui aliq̄s habeat Et vos īflati
eſtis ⁊ nō magꝭ luctū habuiſtꝭ. vt tollaꝭ de medio veſtꝝ. ꝙ hoc opus
fecit Ego quidē abſens corpe. pn̄s autē ſpū. Jam iudicaui vt p̄ſens
eū qui ſic operatꝰ ē in nomie dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. ꝯgregatꝭ vobis ⁊ meo
ſpū cū ꝟtute dī ieſu. tradere huiōi hoīem Sathane ī interitū car-
nis. vt ſpūs ſaluus ſit in die dn̄i nr̄i ieſu chriſti. Nō eſt bona glatio
veſtra: Neſcitis qꝛ modicū fermētum totam maſſam corrūpit. Ex-
purgate vetus fermētū vt ſitis noua ꝯſperſio ſicut eſtis aſimi Ete-
ni paſcha noſtꝝ imolatus ē chriſtꝰ Itaqꝫ epulemur nō in fermento
veteri neqꝫ in fermēto malicie ⁊ nequicie. ſꝫ in azimis ſinceritatis ⁊
veritatis Scripſi em̄ vob ī epl'a ne cōmiſceami fornicarijs Nō vtiqꝫ
fornicarijs hꝰ mūdi aūt amaris aut rapacibꝫ aut idol' ſuiētibꝫ. alio-
q̄n debueratꝭ de h̄ mūdo exijſſe Nūc autē ſcripſi vobis nō ꝯmiſceri.
Si is qui fraꝭ nominaꝭ inter vos ē fornicator. aut amarꝰ aut idolis
ſeruiēs aut maledicꝰ aut ebrioſꝰ aut rapax. cū huiōi nec cibū ſumere
Quid eni mihi de his ꝗ foris ſūt iudicare: Nōne de his qui intꝰ ſunt
vos iudicatꝭ nā eos ꝗ foris ſt̄ d̄s iudicabit Auferte malū ex vobiſipſ

Audet aliq̄s veſtꝝ hn̄s negociū aduerſus alteꝝ. ¶ Ca. vi.
iudicari apud iniq̄s ⁊ nō apud ſanctos. An neſcitis q̄m ſcī de
hoc iudicabūt: Et ſi in vobis iudicabiꝭ mūdus. indigni eſtis qui de
minimis iudicetis. Neſcitis q̄niā āgelos iudicabimꝰ: quāto magꝭ ſe-
cularia. Secularia igiꝭ iudicia ſi habueritis cōtemptibiles qui ſūt ī
eccl'a illos ꝯſtituite ad iudicādū. Ad verecūdiam em̄ veſtram dico.
Sic nō eſt inter vos ſapiēs quiſquā qui poſſit iudicare inter frēm ſu-
um. ſꝫ frater cū fratre iudicio contendit. ⁊ hoc apud infideles. Jam
quidē omnino delictum eſt in vobis. qꝛ iudicia ſunt iter vos Quare
non magis iniuriam accipitis. Quare non magis fraudem patimi:
Sed vos iniuriam facitis ⁊ fraudatis. ⁊ hoc fratribꝫ An neſcitis qꝛ
iniqui regnū dei nō poſſidebūt. Nolite errare. neqꝫ fornicari. neqꝫ y-
dolis ſeruientes. neqꝫ adulteri. neqꝫ molles. neqꝫ maſculorum cōcu-
bitores. neqꝫ fures. neqꝫ auari. neqꝫ ebrioſi neqꝫ maledicī neqꝫ ra-
paces regnū dei poſſidebūt Et hec aliq̄n q̄dē fuiſtis. ſꝫ abluti eſtis. ⁊
ſanctificati eſtis. ſꝫ iuſtificati iſti in noīe dn̄i nr̄i ihu xp̄i ⁊ in ſpū dei
noſtri. Oia mihi licēt. ſed nō oīa mihi expediūt. Oia mihi licēt. ſed
ego ſub nullꝰ redigar poteſtate. Eſca vētri ⁊ vēter eſcis. deꝰ aūt et
hūc ⁊ hāc deſtruet Corpꝰ āt non fornicationi ſꝫ dn̄o. ⁊ dn̄s corpi Deꝰ
vero ⁊ dominū ſuſcitauit. ⁊ nos ſuſcitabit ꝑ ꝟtutē ſuā. Neſcitis q̄m
corpa veſtra mēbra ſūt xp̄i. Collēs ergo mēbra xp̄i. faciā mēbra me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

retricis. Abſit. An neſcitis qm̄ qui adheret meretrici vnū fit corpus
efficit. Erunt em̄ inquit duo in carne vna Qui aūt adheret dn̄o. vn⁹
ſpiritus eſt. Fugite fornicatōem Om̄e em̄ pctm̄ qd̄cūqꝫ fecerit hō. ex
tra corpus eſt. q̇ āt fornicat in corp⁹ ſuū peccat. An neſcitis qm̄ mē
bra vrā templuꝫ eſt ſpūs ſancti qui in vobis eſt quē habetis a deo et
nō eſtis veſtri. Empti em̄ eſtꝭ precio magno. glificate ꝛ portate deū
in corpore veſtro ☞ Ca. vij

De quibꝫ āt ſcripſiſtis mihi. bonū ē hōi mulierē nō tāgere Prop
ter fornicatōem aut vnuſquiſqꝫ ſuā vxorē habeat. ꝛ vnaqueqꝫ
ſuū viruꝫ hēat. Uxori vir debitū reddat. ſilr āt ꝛ vxor viro. Mulier
ſui corpis ptātem nō hꝫ. ſed vir. ſilr aūt ꝛ vir ſui corpis ptātem non
hꝫ. ſed mulier Nolite fraudare inuicē niſi forte ex ꝯſenſu ad tempus
vt vacetꝭ orōni. ꝛ iterꝫ reuertimini in idipſuꝫ. ne tēptat vos ſathanas
ꝑpter incōtinentiā. vrām Hoc āt dico ſm indulgentiā. nō ſm impe
riū. Uolo aūt oēs hoies eē ſicut meipſum. Sꝫ vnuſquiſqꝫ ꝓprium
donū hꝫ ex deo. alius q̇dem ſic. ali⁹ vͦo ſic. Dico aūt nō nuptis ꝛ vi
duis. bonū eſt illis ſi ſic permāſerint ſicut ꝛ ego. qꝫ ſi nō ſe ꝯtinēt. nu
bant. Melius eſt em̄ nubere qꝫ vri His āt q̇ matrimonio iūcti ſunt
precipio. nō ego ſꝫ dn̄s. vxorē a viro nō diſcedere. qꝫ ſi diſceſſerit. ma
nere innuptā aut viro ſuo recōciliari. Et vir vxorē nō dimittat. Naꝫ
ceteris dico ego nō dn̄s. Si quis frater vxorē habet infidelē. ꝛ hec cō
ſentit habitare cū illo. nō dimittat illā. Et ſi qua mulier habet virū
infidelē. ꝛ ſic ꝯſentit habitare cū illa ꝛ nō dimittat virū Sanctifica
t⁹ eſt em̄ vir infidelis per mulierē fidelē. ꝛ ſanctificata eſt mulier in
fidelis par virū infidelē. Alioquin filij veſtri im mūdi eſſent. nūc aūt
ſancti ſunt. qꝫ ſi infidelis diſcedit. diſcedat: Nō em̄ ſeruituti ſubiect⁹
eſt frater aut ſoror in eiuſmōi. In pace vocauit vos de⁹. Uñ em̄ ſcis
mulier ſi virū ſaluū facies. aut vnde ſcis vir ſi mulierē ſaluā facies.
Niſi vnicuiqꝫ ſicut dimiſit dn̄s Unūquēqꝫ ſicut vocauit de⁹ ita am
bulet. ꝛ ſicut in om̄ibꝫ eccleſijs doceo. Circumciſus aliquis vocatus
eſt nō adducat preputiū. In preputio aliquis vocatus eſt nō circū
cidatur. Circūciſio nihil eſt. ꝛ preputiū nihil eſt. ſed obſeruatio mā
datorꝫ dei. Unuſquiſqꝫ in qua vocatōe vocatus eſt in ea permaneat
Seru⁹ vocatus es nō ſit tibi cure. Sed ꝛ ſi potes fieri liber magꝭ v
tere. Qui em̄ dn̄s vocatus eſt ſeruus libertus eſt dn̄i. Similr quoni
am liber vocatus eſt. ſeruus eſt xp̄i. Precio empti eſtis. nolite fieri
ſerui hoīm Unuſquiſqꝫ ergo in quo vocatus eſt frater. in hoc ꝑma
neat apud deū De ꝟginibꝫ aūt preceptū dn̄i nō habeo. ꝯſiliū aūt tā
qꝫ miam cōſecutus a deo vt ſim fidelis. Exiſtimo em̄ hoc bonū eſſe
ꝑpter inſtantē neceſſitatem. qm̄ bonū eſt homini hic eſſe. Alligatus es
vxori. noli querere ſolutōem. Solutus es ab vxore. noli q̄rere vxoreꝫ
Si aūt acceperis vxorē nō peccaſti. ꝛ ſi nupſerit ꝟgo nō peccauit.

Tribulatõnem tamẽ carnis habebũt hmõi. Ego aũt vobis parco. Hoc ita qꝫ dico frẽs Tẽpus breue eſt. Reliquũ eſt. vt ⁊ q̇ hñt vxores. tanq̄ꝫ nõ hñtes ſint. ⁊ qui flent tanq̄ꝫ nõ flentes. et q̇ gaudent tanq̄ꝫ nõ gaudentes: ⁊ q̇ emunt tanq̄ꝫ nõ poſſidentes. ⁊ q̇ vtunꝛ hoc mũ/do tanq̄ꝫ nõ vtanꝛ. Preterit eñ figura huiꝰ mũdi. volo aũt vos ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt ſollicitꝰ eſt q̄ dñi ſunt. qũo placeat deo. Qui ãt cũ vxore ẽ. ſollicitꝰ eſt q̄ ſunt mũdi. quõ placeat mulieri ⁊ diuiſus eſt. Et mulier innupta ⁊ ꝟgo cogitat q̄ dñi ſunt vt ſit ſcã cor pore ⁊ ſpũ. Que aũt nupta eſt. cogitat q̄ ſunt mũdi qũo placet viro. Porro hoc ad vtilitatẽ nrãm dico. nõ vt laqueũ vobis inijciaꝫ. ſꝫ ad id qḋ honeſtũ eſt. ⁊ qḋ facultatẽ p̄beat ſine impedimento dñm oble ctãdi. Si q̇s aũt turpẽ ſe videri exiſtimat ſuper ꝟgine ſua. ꝙ ſit ſuꝑ adulta ⁊ ita oportet fieri qḋ vult faciat. Nõ peccat: ſi nubat. nã q̇ ſta tuit in corde ſuo firmꝰ nõ hñs neceſſitatẽ. poteſtatem aũt habẽs ſue volũtatis ⁊ hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginitatem ſuaꝫ be nefacit. Igiꝛ ⁊ q̇ matrimonio iũgit virginem ſuam benefacit ⁊ q̇ nõ iungit meliꝰ facit. Mulier alligata eſt legi. quãto tempore vir eiꝰ vi uit. ꝙ ſi dormierit vir eiꝰ. liberata eſt a lege. Cui aũt vult nubat tm̄ in domino. Beatior aũt erit ſi ſic permanſerit ſꝫm meum conſiliuꝫ. Puto aũt ꝙ ⁊ ego ſpũm dei habeam ¶ Ca. viij.

DE his autẽ que ydolis ſacrificanꝛ ſcimꝰ. quia omnia ſcientiam habemꝰ. Scientia inflat. charitas vero edificat. Si q̇s aũt ſe exiſtimat ſcire aliq̇d nondũ ꝯgnouit quemadmodũ oporteat eum ſcire. Si quis aũt diligit deũ. hic cognitꝰ eſt ab eo De eſcis autem q̄ ydolis immolantur ſcimꝰ quia nihil eſt ydolum in mũdo. ⁊ ꝙ nullꝰ deus niſi vnꝰ Nam ⁊ ſi ſunt qui vocanꝛ dij. ſiue in celo ſiue in terra. ſiquidem ſunt dij multi ⁊ domini multi nobis tamen vnus pater ex quo omnia ⁊ nos in illo. ⁊ vnus dominꝰ Jeſus chriſtus per quẽ om nia ⁊ nos per ipſum. Sed nõ in omnibꝫ eſt ſcientia. Quidam autem cum cõſcientia vſqꝫ nunc idoli. quaſi ydolatitum manducant. ⁊ cõſ ſcientia ipſoꝝ cum ſit infirmata polluiꝛ. Eſca aũt nos nõ commen dat deo. Neqꝫ eñ ſi manducauerimꝰ abundamꝰ. neqꝫ ſi nõ mandu cauerimꝰ deficiemus. Videte autẽ ne forte hec licentia veſtra offen/ diculum fiat infirmis. Si eñ quis viderit eum qui habet ſcientiã in ydolo recumbentẽ nõne conſcientia eiꝰ cum ſit infirma edificabitur ad manducandũ ydolatica Et peribit infirmꝰ in tua conſciẽtia fra ter ꝓpter quem chriſtus mortuꝰ eſt. ſic autẽ peccantes in fratres ⁊ ꝑ cutientes conſcientiam eoruꝫ infirmam in chriſtũ peccatis. Quaꝓ pter ſi eſca ſcandalizat fratrẽ meũ. non manducabo carnẽ in eternũ ne fratrem meũ ſcandalizem ☞ Ca. ix.

NOn ſum liber. Non ſum apoſtolus. Nonne chriſtum Jeſum dominuꝫ noſtrum vidi. Nonne opus meum vos eſtis in dño.

Et ſi alijs non ſum apoſtolus ſed tamẽ vobis ſum. Nam ſignaculū
apoſtolatꝰ mei vos eſtis in dño Mea defenſio apud eos ꝗ me inter
rogāt ħ ē Nūqd ñ habeꝰ poteſtatē mādućādi ⁊ bibēdi· Nūqd ñ habeꝰ
ſororē mulierē circūcidendi. ſicut ⁊ ceteri apoſtoli dñi ⁊ cephas Aut e
go ſolꝰ aut Barnabas ñ habemꝰ poteſtatē hoc operandi. Quis mili
tat ſuis ſtipendijs vnquam. Quis plantat vineam. ⁊ de fructu eius
non edit. Quis paſcit gregem. ⁊ de lacte gregis non manducat. Nū
quid ſecundum hominem hec dico. An ⁊ lex hec non dicit. Scriptū
eſt enim in lege moyſi. Non alligabis os boui trituranti. Nunquid
debobus cure eſt deum. An propter vos vtiqꝫ hec dicit. Non prop-
ter nos ſcripta ſunt. quoniam debet in ſpe qui arat arare. ⁊ qui tritu
rat in ſpe fructus percipiēdi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimꝰ
magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus. Si alij poteſtatis ve
ſtre participes ſunt. quare non potius nos. Sed non vſi ſumus hac
poteſtate. ſed omnia ſuſtinemus ne quod offēdiculum demus euā-
gelio chriſti. Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur. que de ſa-
crario ſunt ⁊ edūt Et qui altario deſeruiunt cū altario participant:
Ita ⁊ dominus ordinauit his qui euangelium annunciant de euan-
gelio viuere. Ego autem nullo horum vſus ſum. Non autem ſcripſi
hec. vt ita fiant in me. Bonum eſt enim mihi magis mori ꝗꝫ vt glo
riam meam quis euacuet. Nam ⁊ ſi euangelizauero non eſt michi
gloria. Neceſſitas enim mihi incūbit. Ve enim mihi eſt ſi non euan
gelizauero. Si eñ volens hec ago mercedem habeo. ſi autem inui-
tus. diſpenſatio mihi credita eſt. Que eſt ergo merces mea vt euange
liū predicans. ſine ſumptu ponam euāgelium. vt nō abutar poteſta
te mea in euāgelio Nam cū liber eſſem ex omnibus. oim me ſeruum
feci. vt plures lucrifacerem. Et factus ſum iudeis tāqꝫ iudeus vt iu-
deos lucrarer. His qui ſub lege ſunt quaſi ſub lege eſſem cum ipſe
nō eſſem ſub lege. vt eos qui ſub lege erant lucrifacerem his qui ſine
lege erāt tanqꝫ ſine lege eſſem. cū ſine lege dei nō eſſem. ſed in lege eſ
ſem chriſti. vt lucri facerē eos qui ſine lege erāt. Factus ſū infirmis
infirmus vt infirmos lucrifacerem. Omnia omnibus factus ſuꝫ. vt
omnes facerem ſaluos. Omnia autem facio propter euāgelium. vt
particeps eius efficiar. Neſcitis ꝙ hi qui in ſtadio currunt. omnes ꝗ-
dem currunt. ſed vnus accipit brauiū Sic currite vt cōprehendatis
Omnis aūtem qui in agone cōtendit ab omnibus ſe abſtinet. ⁊ illi ꝗ
dem vt corrubtibilem coronam accipiāt. nos autē incorruptā. Ego
aūt ſic curro ñ quaſi in incertū. ſic pugno non quaſi aerē verberans
ſed caſtigo corpus meum ⁊ in ſeruitutem redigo. ne forte cū alijs pre
dicauerim ipſe reprobus efficiar. ☞ Ca.x.

Nolo eñ vos ignorare fratres. quoniam patres noſtri omñes
ſub nube fuerunt ⁊ omnes mare trāſierūt. ⁊ omnes in moy-

ſe baptizati ſunt in nube ⁊ in mari ⁊ omnes eãdem eſcam ſpiritua
lem manducauerũt. ⁊ omnes eandem potum ſpiritualem biberũt.
Bibebant autem de ſpiritali cõſequẽte eos petra petra autem erat
chriſtus. Sed non in pluribus eorum bñplacitum eſt deo. Nam pro
ſtrati ſunt in deſerto. Hec autem in figura facta ſunt noſtri. vt non
ſimus ꝯcupiſcentes maloꝝ ſicut ⁊ illi ꝯcupierunt. Neqꝫ ydolatre ef
ficiamini ſicut quidam ex ipſis. quẽadmodum ſcriptum eſt. Sedit
populus mãducare ⁊ bibere. ⁊ ſurrexerunt ludere. Neqꝫ fornicemur
ſicut quidã ex ipſis fornicati ſunt. ⁊ ceciderunt vna die vigintitria mi
lia. Neqꝫ temptemus xp̄m ſicut q̇dam eorum temptauerũt ⁊ a ſer-
pentibꝫ perierunt Neqꝫ murmuraueritis ſicut quidam eorum mur-
murauerunt ⁊ perierunt ab exterminatore. Hec omnia in figura cõ
tingebant illis. ſcripta ſunt em̄ ad correptionem noſtrã. in quos fi-
nes ſeculorũ deuenerunt Itaqꝫ qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat
Temptatio vos nõ apprehendat niſi humana. Fidelis aũt deus eſt
qui nõ patiet᷑ vos tẽptari ſupra id quod poteſtis. ſed faciat etiã cum
temptatõe ꝓuẽtum vt poſſitis ſuſtinere. Propter quod chariſſimi
mihi. fugite ab ydolorum cultura. Ut prũdentibꝫ loquor. vosipſi iu-
dicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimꝰ. nõne cõicatio
ſanguinis chriſti eſt. Et panis quem frãgimꝰ nõne participatio cor
poris domini eſt. Qm̄ vnus panis ⁊ vnum corpus multi ſumꝰ. om
nes qui de vno pane ⁊ de vno calice participamꝰ. Uidete iſrl' ſcd̓m
carnem. Nõne qui edunt hoſtias. ꝑticipes ſunt altaris. Quid ergo
dico ꝙ ydolis imolatum ſit aliquid. aut quod ydolũ ſit aliquid. Sꝫ
que imolant gentes demonĳs imolant ⁊ nõ deo Nolo aũt vos ſoci-
os fieri demoniorum. quia non poteſtis calicem dñi bibere. ⁊ calicez
demonioꝝ nõ poteſtis menſe dñi ꝑticipes eſſe ⁊ menſe demoniorum
An emulamur dñm. Nũquid fortiores illo ſumꝰ Oia mihi licẽt. ſed
nõ oia expediũt. Oia mihi licent. ſꝫ nõ edificãt. Nemo qd̓ ſuũ eſt que
rat. ſed quod alteriꝰ Omne qd̓ in macello veit mãducare. nihil inter
rogãtes ꝓpter cõſciam. Dñi eſt terra ⁊ pleitudo eius. Si quis vocat
vos infideliũ ad cenam ⁊ vultis ire oĩe qd̓ vob̓ apponit᷑ mãducate
nihil interrogãtes ꝓpter cõſciam Si q̇s aũt dixerit hoc imolatũ ẽ ydo
lis nolite mãducare ꝓpter illũ qui ĩdicauit ⁊ propter cõſciaz. Cõſciaz
ãt dico nõ tuã ſꝫ alterius Ut quid em̄ libertas mea iudicat᷑ ab aliena
cõſcia. Si ego cũ grã ꝑticipo q̇d blaſphemor ꝓ eo ꝙ grãs ago. Siue
ergo manducatis ſiue bibitis. vel aliud quid facitis omnia in gloria
dei facite Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccle dei. ſicut ⁊
ego ꝑ oia oibꝫ placebo. nõ querẽs qd̓ mihi vtile ẽ. ſꝫ quod multis. vt
ſalui fiant. ☞ Ca. xi.

IMitatores mei eſtote. ſicut ⁊ ego xp̄i. Laudo ãt vos frẽs. ꝙ ꝑ
oia mei memores eſtis. ⁊ ſicut tradidi vob̓ p̄cepta mea teneťz

Volo autem vos ſcire· ꝙ omnis viri caput chriſtus eſt, s. caput autez
mulieris vir caput vero chriſti deus. Vis vir orās aut ꝓphetās ve-
lato capite. deturpat caput ſuū Omnis āt mulier orās aut ꝓphetās
nō velatō capite deturpat caput ſuū. Unū eſt em̄ ac ſi decaluet. Nā
ſi nō velatur mulier. tōdeatur Si vero turpe eſt mulieri tōderi aut
decaluari velet caput ſuū. Vir quidem nō debet velare caput ſuum
qm̄ ymago ꝛ gl'a dei. mulier autem gloria viri eſt Non eni vir ex mu
liere eſt. ſꝫ mulier ex viro. Etm̄ nō ē creatus vir ꝑpter mulierem. ſed
mulier ꝑpter virum. Ideo debet mulier velamē habere ſuper caput
ſuū. ꝛ propter angelos. Verūtamen neqꝫ vir ſine muliere. neqꝫ mu
lier ſine viro in dn̄o. Nam ſicut mulier de viro. ita ꝛ vir p mulierem
Omnia autem ex deo. Vos ipſi iudicate, decet mulierem nō velatam
orare deum Nec ipſa natura decet vos Quod vir quidem ſi comam
nutriat. ignomina eſt illi. mulier vero ſi comā nutriat gl'a eſt illi. q̄-
niam capilli pro velamine ei dati ſunt. Si quis autem videtur con-
tentioſus eē nos talem ꝯſuetudinē non habem⁹. neqꝫ eccia dei Hoc
autem precipio non laudans ꝙ non in melius. ſed in deterius con-
uenetis. Primum quidem cōuenientibꝫ vobis in eccleſia. audio ſciſ
ſuras eſſe inter vos ex parte credo. Nam oportet ꝛ hereſes eſſe. vt ꝛ
qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis. Conuenientibꝫ ergo vobis
in vnum. iam non eſt dn̄icam cenam manducare Unuſquiſqꝫ enim
ſuam cenam preſumit ad māducandum. Et alius quidem eſurit. ali
us autem ebrius ē Nūquid domos nō habetis ad manducandū ꝛ bi
bendum. Aut ecciam dei ꝯtemnitis ꝛ cōfunditis eos qui non habēt
Quid dicam vobis. Laudo vos. in hoc non laudo. Ego em̄ accepi a
dn̄o quod ꝛ tradidi vobis. qm̄ dominus ihs in qua nocte tradebat
accepit panē ꝛ grās agēs fregit ꝛ dixit. Accipite ꝛ manducate Hoc
eſt corpus meū quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meaꝫ cōme
morationē. Similiter ꝛ calicem poſtqꝫ cenauit dicens Hic calix no
uū teſtamētum in meo ſanguine. Hoc facite quotienſcūqꝫ biberis i
meam cōmemorationē. Quotiēſcūqꝫ eni manducabitis panē hunc
et calicem bibetis. mortē domi annūciabitis donec veniat. Itaqꝫ
quicūqꝫ manducauerit panē ꝛ biberit calicem domini indigne reus
erit corporis ꝛ ſanguinis domini. Probet autem ſeipſum homo. ꝛ
ſic de pane illo edat ꝛ de calice bibat indigne iudicium ſibi mandu-
cat ꝛ bibit non diiudicans corp⁹ domin. Ideo inter vos multi iſir
mi ꝛ imbecilles ꝛ dormiunt multi. Quod ſi noſmetipſos diiudicare
mus. non vtiqꝫ iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino cor
ripimur. vt non cum hoc mundo damnemur. Itaqꝫ fratres mei cū
ꝯuenitis ad manducanduꝫ inuicem expectate. Si quis autē eſurit
domi manducet. vt non in iudicium ꝯueniatis. Cetera autem cum
venero diſponā. ☞ Ca. xij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Ad Corinthios pͥma

DE ſpiritalibꝫ āt nolo vos ignorare frēs Scitis āt qm̄ cū gētes
eētis ad ſimulchra muta. ꝓut ducebami eūtes Jō notū vobis
facio. ꝙ nemo in ſpū dei loquēs dr̄ anathema ihu Et nemo pt̄ dicere
dn̄s ihs niſi in ſpū ſcō. Diſiones vo grāꝝ ſunt. idē āt ſpūs. Et diui/
ſiones miſtratōnū ſt̄. idē āt dn̄s. Et diſiones opatōnū ſt̄. idē vo de/
us ꝗ opat̄ oia in oibꝫ Unicuiqꝫ āt dat̄ maifeſtatio ſpūs ad vtilitatē
Alij qdē ꝑ ſpūm dat̄ ſmo ſapie. alij āt ſmo ſcie ſcd̄m eundē ſpūꝫ Al
teri fides in eodē ſpū. alij grā ſanitatū in vno ſpū. alij opatio vtutū
alij prophetia. alij diſcretio ſpūm. alij interp̄tatio ſermonū. Hec āt
omnia operatur vnꝰ atqꝫ idē ſpūs. diuidēs ſingulis prout vult. Si
cut enim corpus vnum eſt ⁊ membra habet multa. omnia autē mē
bra corporis cum ſint multa. vnum tamen corpus ſunt. ita ⁊ chriſtꝰ
Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpꝰ baptizati ſumus
ſiue iudei ſiue gentiles ſiue ſerui ſiue liberi. ⁊ omnes in vno ſpiritu
potati ſumus. Nam ⁊ corpus non eſt vnū membrum ſed mlt̄a. Si
dixerit pes quoniam non ſum manus. non ſum de corpore nū ideo
non eſt de corpore Et ſi dixerit auris. quoniam. non ſum oculus. nō
ſum de corpore. num ideo non eſt de corpore Si totum corpus ocu/
lus. vbi auditus? Si totū auditus. vbi odoratus Nunc autē poſuit
deus mēbra. vnūqdqꝫ eoꝝ ī corpore ſicut voluit Qꝫ ſi eſſent omnia
vnū mēbꝝ. vbi corpus: Nūc autē multa qdem mēbra. vnū āt corpꝰ
Nō pt̄ aut dicere. oculus manui. opera tua non indigeo. aut iteꝝ ca
put pedibꝫ. nō eſtis mihi neceſſarij. Sꝫ multomagis q̄ vident̄ mem
bra corporis infirmiora eſſe. neceſſaria ſunt Et que putamus ignobi
liora membra eſſe corporis. his honorē abundātiorem circūdamus
Et q̄ inhoneſta ſunt nr̄a abūdātiorē honeſtatē hn̄t Honeſta autem
nr̄a nullius egēt Si deus tēperauit corpus. ei cui deerat abundātiorē
tribuēdo honorē. vt nō ſit ſciſma in corpore: ſꝫ in idipm ꝓ inuicem
ſollicita ſint membra. Et ſi qd patit̄ vnū mēbꝝ cōpatiunt̄ oia mem
bra ſiue gloriatur vnum membrorum. congaudent omnia membra
Uos autē eſtis corpus xp̄i. ⁊ mēbra de mēbro. Et q̄ſdā quidē poſuit
deus in eccleſia. p̄mū apl̄os. ſcd̄o ꝓphetas tercio doctores deinde v
tutes. exinde grās curationū opitulatiōes gubernatiōes genera lin
guaꝝ interp̄tatiōes ſmonū. Nūqd omnes apl̄i. Nūqd oēs ꝓphete.
Nūqd omnes doctores: Nunquid omnes virtutes: Nunquid oēs
grām habent curationū: Nunquid omnes linguis loquntur. Nūqd
omnes interp̄tātur: Emulamini āt chariſmata meliora. Et adhuc
excellentiorem viā vobis demōſtro ☞ Ca. xiij.

SI linguis hominum loquar ⁊ angelorum. charitatem autem
nō habeā. factꝰ ſū velut es ſonās aut cymbalū tinniēs Et ſi ha
buero ꝓphetiā ⁊ nouerim miſteria oia ⁊ oēm ſciaꝫ. ⁊ ſi habuero oēꝫ
fidē: ita vt mōtes trāſferam charitatē aūt nō habuero nihil ſū Et ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

diſtrib'ero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas. ⁊ ſi tradidero corpꝰ
meū ita vt ardeam. charitatē aūt nō habuero nihil mihi ꝓdeſt Cha
ritas patiēs eſt benigna ē. Charitas nō emulatˀ. nō agit perperā. nō
inflatˀ non ambitioſa nō q̄rit q̄ ſua ſūt. Nō irritatur nō cogitat malū
nō gaudet ſuper iniquitate. cōgaudet aūt veritati. Oia ſuffert oia cre
dit oia ſperat oia ſuſtinet. Charitas nunq̄ꝫ excidit. Siue ꝓphetie e
uacuabūtur. ſiue lingue ceſſabūt. ſiue ſcia deſtruetˀ. Ex parte ei cog
noſcimꝰ ⁊ ex parte ꝓphetamꝰ Cū āt venerit qđ ꝑfectū eſt. euacuabitˀ
qđ ex pte eſt. Cū eēm paruulꝰ loq̄bar vt puulꝰ. ſapiebā vt paruulus.
cogitabā vt paruulꝰ. Qn̄ āt factus ſū vir euacuaui que erāt paruuli.
Videmꝰ nūc per ſpeculū in enigmate. tūc āt facie ad faciē. Nūc cogˀ
noſco ex pte. tūc āt ꝯgnoſcā. ſicut ⁊ ꝯgnitꝰ ſū Nūc aūt manēt fides
ſpes charitas tria hec maior āt hoꝝ ē charitas ☞ Ca. xiiij

Sectamini charitatē. emulamī ſpiritalia magis autē vt ꝓphe
tis. Qui eīm loquitˀ lingua. nō hoibꝫ loquitˀ. ſꝫ deo. Nemo eīm
audit. Spūs āt loquitur miſteria. Nam qui prophetat hoibꝫ loqui
tur ad edificationē ⁊ exhortationē ⁊ cōſolationem. Qui loquitur lin
gua ſemetipſū edificat. Volo aūt omnes vos loqui linguis. magis
aūt prophetare. Nam maior eſt q̄ prophetat q̄ꝫ qui loquitˀ linguis
niſi forte interp̄tetˀ. vt eccleſia edificationē accipiat Nūc aūt frēs ſi ve
nero ad vos liguis loquēs. q̄d vobis ꝓdero. niſi vobis loq̄r aut i reue
latōe aut in ſcia aut in prophetia aut in doctrina. Tamen que ſine
anima ſunt vocem dantia ſiue tibia ſiue cithera. niſi diſtinctionez
ſonituū dederint. quō ſcietˀ id qđ canitˀ aut qđ citharizatˀ Etēm ſi incer
tam vocē det tuba. quis parabit ſe ad bellū: Ita ⁊ vos ꝑ linguā niſi
manifeſtū ſermonē dederitis. quō ſcietˀ id quod dicitˀ. Eritis eīm in
aera loquētes. Tam multa vt puta linguaꝝ ſunt in hoc mūdo ⁊ ni
hil ſine voce ē Si ergo neſciero ꝟtutez vocis ero ei cui loquar barba
rus. ⁊ qui loquitˀ mihi barbarꝰ. Sic ⁊ vos quoniā emulatores eſtis
ſpirituū ad edificatiōem eccie. querite vt abūdetis. Et ideo qui loqui
tur lingua. oret vt interp̄tetˀ. Nam ſi orem lingua. ſpūs meus orat.
mens āt mea ſine fructu ē. Quid ergo ē: Orabo ſpū. orabo ⁊ mente:
Pſallam ſpiritu. pſallam ⁊ mente. Ceteꝝ ſi bene dixerit ſpūs. quis
ſupplet locū ideote: Quō dicet amen ſuꝑ tuā būdictionē: Qm̄ quid di
cas neſcit. Nam tu quidē bene grās agis. ſed alter nō edificatˀ Grās
ago deo meo ꝙ omniū veſtrum lingua loquor. Sed in eccleſia volo
q̄nq̄ꝫ ꝟba ſenſu meo loq̄. vt ⁊ alios inſtruam. q̄ꝫ decē milia ꝟboꝝ in
lingua Frēs nolite pueri effici ſenſibꝫ. ſꝫ malicia puuli eſtote. ſenſibꝫ
āt perfecti eſtote In lege ei ſcriptū ē Qm̄ in alijs linguis ⁊ in alijs la/
bijs alijs loquar populo huic. ⁊ nec ſic exaudiēt me dicit dn̄s Itaq̄ꝫ
lingue in ſignū ſūt nō fidelibꝫ ſꝫ infidelibꝫ. ꝓphetie āt nō infidelibus
ſꝫ fidelibꝫ Si ergo cōueniat vniuerſa eccia in vnū. ⁊ oēs linguis lo/

quātur. intrēt aūt ideote aut infideles nōne dicent. q̄d inſanitis Si
aūt oēs ꝓphetēt intret autē q̄s infidelis vl' ideota cōuincit̄ ab oībus
diiudicat̄ ab omnibꝫ. Occulta em̄ cordis eiꝰ manifeſta fiūt. ⁊ ita ca-
dens in faciē adorabit deū. ꝓnuncians ꝙ vere deꝰ in vobis ſit. Quid
ergo eſt frēs: Cū cōuenitis vnuſquiſqꝫ veſtrū pſalmū habet. doctri-
nam hꝫ. apocalipſi habet. linguā habet. interp̄tationē hꝫ. oīa ad edi-
ficationem fiāt. Siue lingua quis loquit̄ ſcd̄m duos. aut vt multū
tres ⁊ per ptes. ⁊ vnus interp̄tetur. Si autē nō fuerit interpres. ta-
ceat in eccl̄ia. ſibi autē loquat̄ ⁊ deo Prophete āt duo aut tres dicāt
et ceteri diiudicēt. Quod ſi alij reuelatū fuerit ſedenti. prior taceat.
Poteſtis em̄ oēs per ſingulos prophetare. vt oēs diſcant ⁊ omnes
exhortētur Et ſpūs ꝓphetaꝝ ꝓphetis ſubiecti ſūt. Nō em̄ diſſenſio
nis ē deus. ſꝫ pacis. ſicut ⁊ in oībꝫ eccl̄is ſanctoꝝ doceo. Mulieres in
eccleſijs taceāt. Nō em̄ permittitur eis loqui. ſꝫ ſubditas eſſe. ſicut ⁊
lex dicit Si quid aūt voluūt diſcere domi viros ſuos interrogēt Tur
pe ē em̄ mulieri loqui in eccl̄ia. An a vobis v̄bū dei ꝓceſſit. aut ī vos
ſolos ſpernit. Si quis videtur propheta eſſe aut ſpūalis. ꝯnoſcat
que ſcribo vobis qꝛ dn̄i ſūt mādata. Si quis aūt ignorat ignorabit̄
Itaqꝫ emulamī ꝓphetare ⁊ loqui linguis nolite prohibere. Oia au-
tem honeſte ⁊ ſc̄m ordinē fiant in vobis ☞ Ca. xv.

Notum āt vobis facio frēs euangeliū quod predicaui vobis qd̄
et accepiſtis in q̄ ⁊ ſtat ſp̄ quod ⁊ ſaluamī. qua rōne p̄dicaue-
rim vobis ſi tenetis. niſi fruſtra credidiſtꝭ. Tradidi em̄ vobis in pri
mis qd̄ ⁊ accepi. qm̄ xp̄s mortuꝰ ē ꝓ pctīs noſtris ſc̄m ſcripturas. ⁊
quia ſepultꝰ ē. ⁊ qꝛ reſurrexit tertia die ſc̄m ſcripturas. ⁊ qꝛ viſus eſt
cephe. ⁊ poſt hoc vndecim. Deinde viſus ē plus q̄ꝫ quingētis fratri-
bus ſimul. ex quibꝫ multi manēt vſqꝫ adhuc. quidā āt dormierūt De-
inde viſus ē iacobo. deinde apl'is omnibꝫ Nouiſſime autē omnium
tanq̄ꝫ ab ortiuo viſus eſt ⁊ mihi: Ego em̄ ſum minimus apoſtoloꝝ
qui nō ſū dignꝰ vocari apl's. qm̄ pſecutꝰ ſū eccl̄iam dei Grā āt dei ſū
id quod ſū. ⁊ gratia eiꝰ in me vacua nō fuit. ſꝫ abūdantius illis om
nibus laboraui. Nō ego aūtē ſꝫ gracia dī mecū Siue em̄ ego ſiue il
li ſic predicauimꝰ. ⁊ ſic credidiſtis. Si autē xp̄s predicatur. ꝙ reſur-
rexit a mortuis. q̄uo quidam dicūt in vobis. qm̄ reſurrectio mortuo
rum nō eſt Si autem reſurrectio mortuoꝝ nō eſt. neqꝫ chriſtꝰ reſur-
rexit. Si aūt xp̄s nō reſurrexit. inanis ē p̄dicatio nr̄a. inanis ē fides
noſtra. Inuenimur autem ⁊ falſi teſtes dei. qm̄ teſtimoniū dixim9
aduerſus deum ꝙ ſuſcitauit xp̄m. quē nō ſuſcitauit. ſi mortui nō re-
ſurgūt. Nam ſi mortui nō reſurgūt neqꝫ chriſtꝰ reſurrexit. ꝙ ſi xp̄s
nō reſurrexit. vana ē fides vr̄a. Adhuc eni eſtis in pctīs veſtris. Er-
go ⁊ qui dormierūt in chriſto. perierūt. Si in hac vita tm̄ in chriſto
ſperātes ſumꝰ. miſerabiliores ſumꝰ oībꝫ hoībꝫ Nūc aūt xp̄s reſur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

rexit a mortuis p̄mitie dormiētium. qm̄ quidē per hoīem mors. ꝛ p̄
hoīem reſurrectio mortuoꝝ Et ſicut in adam oēs moriūtur. ita ꝛ in
chriſto oēs viuificabunt. vnuſquiſqꝫ āt in ſuo ordīe p̄mitie xp̄s. dein
de hi qui ſūt xp̄i: q̄ in aduētu ei⁹ crediderūt Deinde finis cū tradiderit
regnū deo ꝛ patri. cū euacuerit oēm principatū ꝛ ptātem ꝛ v̄tutem.
Oportet aūt illū regnare. donec ponat oēs inimicos ſub pedib⁹ eius
Nouiſſime autem inimica deſtruet mors Omnia em̄ ſubiecit ſub pe
dib⁹ eius. Cum aūt dicat oīa ſubiecta ſūt ei. ſine dubio preter eū qui
ſubiecit ei oīa. Cum autē ſubiecta fuerit illi oīa. tūc ꝛ ip̄e filius ſubie
ctus erit illi. qui ſubiecit ſibi oīa. vt ſit de⁹ oīa in oīb⁹ Alioquin quid
facient. q̄ baptizant̄ p̄ mortuis. Si oīno mortui nō reſurgūt. vt q̄d ꝛ
baptizant̄ p̄ illis: Ut quid ꝛ nos piclitamur oī hora: Quotidie morior
ꝑpter vrām gloriā frēs. quā habeo in xp̄o ieſu dn̄o nrō. Si ſm̄ homi
nem ad beſtias pugnaui ephesi. quid mihi ꝓdeſt ſi mortui nō reſur
gūt. Māducem⁹ ꝛ bibam⁹. cras em̄ moriemur. Nolite ſeduci. Cor
rumpūt mores bonos colloq̄a mla. Euigilate iuſti. ꝛ nolite peccare
Ignorātiam em̄ dei quidā hn̄t. Ad reuerentiā vobis loq̄r. Sed dic
aliquis. q̄uo reſurgūt mortui. q̄li āt corpore veniēt: Inſipiēs tu. qd̄
ſeminas nō viuificat̄ niſi prius moriat̄ Et qd̄ ſeminas: Non corpus
quod futurū ē ſeminas ſꝫ nudum granū. vt puta tritici. aut alicui⁹
ceteroꝝ De⁹ āt dat illi corp⁹ ſicut vult. ꝛ vnicuiqꝫ ſeminū ꝓpriū corp⁹
Nō omnis caro eadē caro. ſed alia hoīm alia pecoꝝ alia volucꝝ alia
aūt piſcium. Et corpora celeſtia ꝛ corp̄a terreſtria Sꝫ alia quidē ce-
leſtiū gl̄a alia āt terreſtriū alia claritas ſolis alia claritas lune ꝛ alia
claritas ſtellaꝝ. Stella em̄ a ſtella differt in claritate ſic ꝛ reſurrectio
mortuoꝝ. Seminat̄ in corruptōe. Seminat̄ in ignobilitate. ſurget
in gl̄a. Seminat̄ in infirmitate. ſurget in v̄tute. Seminatur corp⁹
aīale. ſurget corp⁹ ſpūale. Si ē corpus aīale ē ſpūale. ſicut ꝛ ſcriptū
eſt. Fact⁹ eſt p̄mus hō Adam in aīam viuētem. nouiſſim⁹ adam in
ſpūm viuificātem Sed nō prius qd̄ ſpūale ē ſꝫ quod aīale deīn quod
ſpūale. Prim⁹ hō de terra terren⁹. ſecūdus hō de celo celeſtis. Qua-
lis terren⁹ tales ꝛ terreni.. portem⁹ ꝛ imaginē celeſtis. Hoc āt dico
frēs. qꝛ caro ꝛ ſanguis regnū dei poſſidere. nō pn̄t. neqꝫ corruptio in
corruptelā poſſidebit. Ecce miniſteriū vobis dico. oēs quidē reſurge
mus. ſꝫ nō oēs immutabimur. In momētu in ictu oculi in nouiſſi
ma tuba Canet em̄ tuba ꝛ mortui reſurgēt incorrupti. ꝛ nos immuta
bimur Oportet em̄ corruptibile h̄ induere corruptelā ꝛ mortale hoc
induere immortalitatē. tūc fiet ſmo qui ſcriptus ē. Abſorta ē mors
in victoria. Ubi eſt mors victoria tua. Ubi eſt mors ſtimulus tuus
Stimulus āt mortis peccatū eſt. v̄tus autē peccati lex Deo āt grās
qui dedit nobis victoriā per dn̄m nr̄m ieſū chriſtum. Itaqꝫ fratres
mei dilecti ſtabiles eſtote ꝛ immobiles. abundātes in omni oꝑe dn̄i

ſemp̱. ſciẽtes q̱ labor veſter nõ ẽ inanis in dñõ

DE collectis ãt q̃ fiũt in ſcõs. ſicut ordinaui in eccleſijs galathie
ita ⁊ vos facite per vnam ſabbati Unuſquiſq; veſtrũ apud ſe
reponat. recondẽs qđ ei bñ̄placuerit vt nõ cum venero tũc collecte fi
ant. Cum ãt pñ̄s fuero. q̃s probaueritis p̱ epl̃as. hos mittã p̱ferre
grãm veſtrã in hirl'm. Q; ſi dignũ fuerit vt ego eam. mecum ibunt.
Ueniã m ãt ad vos. cum macedoniam pertrãſiero. Nã macedoniã
pertrãſibo. Apud vos ãt forſitã manebo. l'etiã hyemabo. vt vos me
deducatis quocũq; iero Nolo ei vos mõ in trãſitu videre Spero eĩ
me aliquãtulũ tẽporis manere apđ vos ſi dñ̄s permiſerit Permane
bo ãt ephesi vſq; ad pentecoſten Oſtiũ em̃ mihi apertũ eſt magnũ ⁊
euidẽs ⁊ aduerſarij multi. Si ãt venerit timotheus. videte vt ſine ti
more ſit apud vos. Op⁹ em̃ dñ̄i operaṙ ſicut ⁊ ego Ne quis ergo illũ
ſpernat. Deducite aũt illum in pace. vt veniat ad me Expecto enim
illũ cum fratribus De apollo aũt fratre vobis notũ facio qm̃ multũ
rogaui eũ. vt veniret ad vos cũ fratrib⁹. ⁊ vtiq; non volũtas eius vt
nũc veniret. Ueniet aũt cũ ei vacuũ fuerit. Uigilate. ſtate in fide vi-
riliter agite ⁊ ꝯfortamini. omnia em̃ veſtra in charitate fiãt. Obſe
cro ãt vos frẽs. noſtis domũ ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici. quoniã
ſunt primitie achaie. ⁊ in miniſteriũ ſcõꝝ ordinauerũt ſeipſos vt vos
ſubditi ſitis eiuſmodi ⁊ oĩ cooperãti ⁊ laborãti. Gaudeo aũt ĩ pñ̄tia
ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici. qm̃ id qđ vobis deerat. ipſi ſupleue-
rũt. Refecerũt enim ⁊ meũ ſpũm ⁊ veſtꝝ. Cognoſcite ergo que eiuſ
modi ſunt. Salutãt vos oẽs eccleſie aſie. Salutãt vos in dñ̄o mul
tũ aquila ⁊ priſca cũ domeſtica ſua eccleſia. apud q̃s ⁊ hoſpitor Sa
lutãt vos oẽs fratres Salutate inuicẽ in oſculo ſcõ Salutatio mea
manu pauli. Si quis non amat dñ̄m noſtꝝ ieſum xp̄m ſit anathe-
ma maranatha. Gracia dñ̄i noſtri ieſu xp̄i vobiſcum. Charitas mea
cum omnibus vobis in chriſto ieſu Amen.

Explicit Epiſtola pauli ad Corinthios p̱ma Incipit Prolog⁹ in ſecundam epiſtolam ad Corinthios.

IN ſecũda ad corinthios epiſtola q̃ſi in parte ſuperiori poſt
tribulationẽ ſuaꝝ relatiões reddit cauſas quare ad eos ſe
cũdo nõ ierit qm̃ nõ leui mutatiõe cõſilij feciſſe ſe aſſerit. ſ;
ne aduẽtu ſuo triſticiam incurreret. cum in peccato permanere diſci
pulos reperiſſet. Deinde poſt agnitos fruct⁹ penitẽtie recõſiliat eũ
eccleſie. quem in prima propter fornicationẽ a cõſortio ſanctorum
iuſſerat amoueri. Tercio cõtra pſeudo apoſtolos officij ſui dignita-
tem tuetur. ⁊ noui teſtamenti miniſtros tanto anteire gratia oſtẽdit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

quanto euãgeliũ eſt in ecl̃e preſtãtius Immoratur etiã in cauſa iſta plurimũ quam breuiter in prima contigerat. vt prompto ac libenti animo neceſſaria p̃ntis vite nõ habentibꝫ largiãtur. ⁊ vtilitate ſpũalis cõmertij commutẽt p̃ntia cũ futuris. atqꝫ abundãtia ſua ſcõꝝ inopiã ſuppleãt vt viciſſim eoꝝ inopia ſanctoꝝ abundãtia ſuppleatur In fine reperit qḋ ſuperiꝰ ꝯtra pſeudo apl̃os egerat. ⁊ iactationem eoꝝ p̄dicationeſqꝫ de ſe glorioſas vl̃ collata antiq̇tate g̃nis vl̃ cathalogo iniuriaꝝ. ac periculoꝝ ſuoꝝ euacuat dicitqꝫ eos operarios ſub dolos qui ad imitationẽ ſathane trãſſigurẽtur in apl̃os xp̄i ſub predicatõis ſpe lucra pecuniaria queqꝫ ſectãtes.

☞ Incipit argumentum.

POſt actam a corinthijs p̃ntiã ꝯſolatoriã ſcribit eis epl̃am apoſtolꝰ a troade per titũ ⁊ collaudãs eos. hortaꝰ ad meliora ꝯtriſtatus quidẽ eos. ſꝫ emẽdatos oſtendens.

Explicit argumentũ. Incipit epiſtola pauli ad Corinthios ſecunda. Capitulũ primũ.

PAulus apl̃s chriſti ieſu per voluntatẽ dei. ⁊ thimotheꝰ frater eccl̃ie dei q̃ ẽ corinthi cũ õnibꝫ ſanctis q̇ ſũt in vniuerſa achaia. Grã vobis ⁊ pax a deo prẽ nrõ ⁊ dño ieſu chriſto. Bñdictus dñs deus ⁊ pater dñi noſtri ieſu chriſti. pater miſericordiaꝝ ⁊ deꝰ totius ꝯſolatõis. qui cõſolatur nos in õni tribulatõe nr̃a. vt poſſimꝰ ⁊ ipſi ꝯſolari eos q̇ in õni preſſura ſũt per exhortationẽ qua exhortamur ⁊ ipſi a deo. q̃m ſicut abundãt paſſiões chriſti in nobis ita ⁊ per chriſtũ abũdat ꝯſolatio noſtra. Siue aũt tribulamur ꝓ vrã exhortatõe ⁊ ſalute. ſiue ꝯſolamur ꝓ vrã ꝯſolatõe ſiue exhortamur ꝓ vrã exhortatõe ⁊ ſalute qui opaꝰ tolerãtiã earũdem paſſionũ quas ⁊ nos patimur. vt ſpes nrã firma ſit pro vob̃: ſcientes q̃niã ſicut ſocij paſſionũ eſtis. ſic eritis ⁊ ꝯſolatõis. Nõ enim volumꝰ ignorare vos frẽs de tribulatione noſtra q̃ facta ẽ in aſia. q̃niã ſupra modũ grauati ſumꝰ ſupra ꝟtutẽ ita vt tederet nos etiã viuere. Sꝫ ipſi in nobiſipſis reſpõſum mortꝭ habuimꝰ. vt nõ ſimus fidentes in nobis. ſꝫ in deo q̇ ſuſcitat mortuos. qui de tãtis periculis nos eripuit ⁊ eruit in quem ſperamꝰ. q̃m ⁊ adhuc eripiet adiuuãtibꝫ ⁊ vobis in orõne pro nobis. vt ex mlẗaꝝ perſonis faciẽ eiꝰ que nob̃ ẽ donationis per multos grẽ agaꝰ pro nobis. Nam gloria nrã hoc eſt teſtimoniũ ꝯſcie noſtre ꝙ in ſimplicitate cordis ⁊ ſinceritate dei ⁊ nõ in ſapia carnali. ſed in grã dei conuerſati ſumꝰ in hoc mũdo. abundãtius aũt ad vos Nõ enĩ alia ſcribimꝰ vobis q̃ꝫ que legiſtis ⁊ cognouiſtis. Spero aũt ꝙ vſqꝫ in finẽ cognoſcetis. ſicut ⁊ ꝯgnouiſtis nos ex parte. qꝛ gloria veſtra ſumꝰ ſicut et vos noſtra in die dñi noſtri ieſu chriſti Et hac cõfidẽtia volui priꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

venire ad vos vt ſcdam grãm haberetis. ꝑ vos trãſire in macedoniã
et iterꝫ a macedonia venirẽ ad vos. ⁊ a vobis deduci in iudeam Cuꝫ
ergo hoc voluiſſem. nũqd leuitate vſus ſum Aut que cogito ſꝫ carnẽ
cogito. vt ſit apud me. eſt ⁊ nõ. Fidelis aũt deus. qꝛ ſermo noſter qui
fuit apud vos. nõ ẽ in illo eſt ⁊ nõ. ſed ẽ ĩ illo ẽ Dei enĩ filiꝰ ieſus xp̃s.
q̃ in vobis per nos p̃dicatꝰ ẽ. ꝑ me ⁊ Siluanũ ⁊ thimotheũ. nõ fuit
in illo ẽ ⁊ nõ. ſꝫ eſt in illo fuit. Quotq̃t enĩ ꝓmiſſiones dei ſũt. in illo
eſt. Jõ ⁊ per ipſũ amẽ deo ad gl'am vrãm. Qui aũt ꝯfirmat nos vo-
biſcũ in xp̃o. ⁊ q̃ vnxit nos deꝰ ⁊ q̃ ſignauit nos ⁊ dedit pignus ſpũs
in cordibꝫ nr̃is. Ego ãt teſtẽ deũ inuoco in aĩam meã. qꝛ pcẽs vobis
nõ veni vltra corinthiũ. nõ qꝛ dñamur fidei vrẽ. ſꝫ adiutores ſumꝰ
gaudij veſtri. Nam fide ſtatis. ☞ Ca. ij.

Statui ãt hipm apd me. ne iterꝫ in triſticia venirẽ ad vos Si
ei ego ꝯtriſto vos. q̃s ẽ q̃ me letificet. niſi q̃ ꝯtriſtat ex me Et
hipm ſcripſi vobis. vt nõ cũ venero triſticiã ſuꝑ triſticiã habeã de q̃
bus oportuerat me gaudere. ꝯfidẽs in oĩbꝫ vob. qꝛ meũ gaudiũ oĩꝫ
veſtrꝫ ẽ. Nã ex multa tribulatõe ⁊ anguſtia cordis ſcripſi vobis per
m'ltas lachrymas nõ vt ꝯtriſtamini. ſed vt ſciatis quã charitatẽ ha-
beam abundãtius in vobis. Si q̃s ãt ꝯtriſtauit me. non me ꝯtriſta-
uit ſꝫ ex ꝑte. nõ vt onerẽ oẽs vos. Sufficit illo q̃ eiuſmõi ẽ obiurga-
tio hec. q̃ fit a pluribꝫ. ita vt ecõtrario magꝭ donetis ⁊ ꝯſolemini. ne
forte abundãtiori triſticia abſorbeat. qui eiuſmõi ẽ. Propter qd ob-
ſecro vos. vt ꝯfirmetis ĩ illũ charitatẽ. Jõ em̃ ⁊ ſcripſi vobis. vt cog-
noſcã experimẽtũ vr̃m. an in oĩbꝫ obedientes ſitis Cui ãt aliquid do-
naſtis ⁊ ego. Nã ⁊ ego qd donaui ſiquid donaui, ꝓpter vos in ꝑſona
xp̃i: vt nõ circũueniamur a ſathana. Nõ em̃ ignoramus cogitatões
eius Cum veniſſem ãt troadem ꝓpter euãgeliũ xp̃i. ⁊ oſtiũ mihi aꝑ-
tũ ẽ in dño. nõ habui requiẽ ſpũi meo. eo qꝛ nõ inuenerim titũ frẽm
meum ſed vale faciẽs eis ꝓfectus ſum in macedoniam Deo ãt gra-
tias. qui ſꝑ triumphat nos in chriſto ieſu. ⁊ odorẽ noticie ſue mani-
feſtat per nos in omni loco. qꝛ xp̃i bonus odor ſumus deo his q̃ ſalui
fiũt. ⁊ in his qui pereũt. Alijs quidẽ odor mortis in mortẽ. alijs aũt
odor vite in vitã Et ad hec q̃s tã ydoneꝰ. Nõ em̃ ſumꝰ ſicut plurimi
adulterãs v̓bum dei. ſed ex ſinceritate ſicut ex deo corã deo in chriſto
loquimur. ☞ Ca. iij.

Incipimꝰ iterꝫ noſmetipſos ꝯmẽdare Aut nũq̃d egemꝰ ſicut
quidã ꝯmẽdatitijs ep'lis ad vos. aut ex vobis. Ep'la nrã vos
eſtis ſcripta in cordibus noſtris que ſcitur ⁊ legitur ab omnibus ho-
minibꝫ manifeſtati quoniã epiſtola eſtis chriſti miniſtrata a nobis
et ſcripta nõ atromẽto ſed ſpũ dei viui. nõ in tabulis lapideis ſed in
tabulis cordis carnalibꝫ. Fiduciam autem talem habemus per chri-
ſtum ad deũ. nõ qꝛ ſufficientes ſumꝰ cogitare aliquid a nobis quaſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

ex nobis ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. Qui ⁊ idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamēti. nō littera ſꝫ ſpiritu. Littera eīm occidit. ſpiritus aūt viuificat. Qꝫ ſi miniſtratio mortis lr̄is deformata in lapidibus fuit in gloria. ita vt nō poſſent intēdere filij iſrahel in faciē moyſi ꝓpter gloriam vultus eius que euacuat̄ quomodo nō magis miniſtratio ſpūs erit in gloria. Nam ſi miniſtratio dānatōis in gloria eſt multomagis abundat miniſterium iuſticie in gloria. Nam nec glorificatū eſt qđ claruit in hac ꝑte ꝓpter excellentem gloriam. Si eīm quod euacuat̄ ꝑ gloriam eſt. multomagis quod manet in gloria eſt. Habētes igit̄ talem ſpem. multa fiducia vtimur. Et nō ſicut moyſes ponebat velamē ſuper faciē ſuā. vt nō intēderēt filij iſrl̄'i faciē eiꝰ qđ euacuat̄. ſꝫ obtuſi ſunt ſenſꝰ eoꝝ. Uſqꝫ in hodiernū diem idipſū velamē in lectione veteris teſtamenti manet nō reuelatum quoniā in xp̄o euacuat̄. ſed vſqꝫ in hodiernum diem cū legitur moyſes velamen poſitum eſt ſuper cor eorum. Cum autem conuerſus fuerit ad deum auferetur velamen. Dominus āt ſpiritus eſt. Ubi autem ſpiritus dn̄i ibi libertas. Nos vero oēs reuelata facie. gloriam domini ſpeculantes in eādem ymaginem transformamur a charitate in claritatē tanq̄ꝫ a dn̄i ſpū. ☞ Ca. iiij.

Ideo habētes āmiſtratōem iuxta qđ miſcđiam ꝯſecuti ſumꝰ nō deficimꝰ ſꝫ abdicamꝰ occulta dedecoris. nō ambulātes in aſtucia. neqꝫ adulterātes ꝟbū dei. ſed in manifeſtatione ꝟitatis ꝯmēdātes noſmetipſos ad omnē ꝯſciam hoīm corā deo. Qꝫ ſi etiā opertū eſt euāgeliū noſtrū. in his qui pereūt ē opertū. in quibꝫ deus huiꝰ ſeculi excecauit mētes īfideliū. vt nō fulgeat illuīatio euāgelij gl'e xp̄i q̄ ē imago dī. Nō eīm noſmetipſos p̄dicamꝰ. ſꝫ ih̄ꝫ xp̄m dn̄ꝫ nr̄m. Nos āt ſeruos vr̄os ꝑ ih̄m q̄m deꝰ q̄ dixit de tenebris lucē ſplēdeſcere. ipſe illuxit in cordibꝫ nr̄is ad illuīatōem ſcīe claritatis dī in faciē xp̄i ieſu. Habemꝰ āt theſauꝝ iſtū in vaſis fictilibꝫ. vt ſublimitas ſit ꝟtutis dei ⁊ nō ex nobis. In oībꝫ tribulatōem patimur. ſꝫ nō āguſtiamur. Aporiamur. ſꝫ nō deſtituimur. Perſecutōem patimur. ſꝫ nō delinquimur. Hūiliamur. ſꝫ nō ꝯfundimur. Deijcimur. ſꝫ nō perimꝰ. Sēꝑ mortificationē ieſu xp̄i in corpore nr̄o circūferētes. vt ⁊ vita ieſu manifeſtet̄ in cordibꝫ nr̄is. Sēꝑ eīm nos q̄ viuimꝰ in mortē tradimur ꝓpter ih̄m vt ⁊ vita ieſu manifeſtet̄ in carne nr̄a mortali. Ergo mors in nobis operat̄. vita āt in vobis. Hn̄tes aūt eundē ſpm̄ fidei ſicut ſcriptū eſt Credidi ꝓpter qđ locutꝰ ſū ⁊ nos credimꝰ ꝓpter qđ ⁊ loq̄mur ſciētes q̄m q̄ ſuſcitauit ieſū. ⁊ nos cū ieſu ſuſcitabit ⁊ ꝯſtituet vobiſcū. Oia eīm ꝓpt̄ vos vt grā abūdās ꝑ ml'tos grāꝝ actōe abūdet in gl'a dī. Propter qđ nō deficimꝰ. Sꝫ licꝫ is q̄ foris ē nr̄ hō corrūpat̄. tn̄ his q̄ intꝰ ē renouat̄ de die in diē. Id eīm qđ in p̄nti eſt momētaneū ⁊ leue tribulōis nr̄e. ſupra modū in ſublimitate eternū glorie pondus operat̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

in nob. nō cōtemplātibꝫ nobis q̄ vident̄ ſ; q̄ nō vident̄. Que eñ vidē
tur tp̄alia ſūt q̄ aūt nō vident̄ eterna ſunt. ☞ Ca. v.
SCim⁹ eñ q̄m ſi terreſtris dom⁹ nrā h⁹ bitatōis diſſoluat̄. ep
dificatōem ex deo habem⁹ domū nō manufcām ſ; eternā in
celis. Nā ꝛ in h̄ ingemiſcim⁹ habitatōe; nrā; q̄ de celo ē ſupindui cu
pientes. ſi tñ veſtiti ꝛ nō nudi inueniamur. Nā ꝛ q̄ ſum⁹ in hoc taber
naculo igemiſcim⁹ grauati. i. eo q̄ nolum⁹ expoliari ſ; ſupueſtiri vt
abſorbeat̄ qđ mortale ē a vita. Qui āt efficit nos i h̄ ipſū de⁹. q̄ dedit
nob pign⁹ ſpūs Audiētes igit̄ ſp ꝛ ſciētes q̄m dū ſum⁹ in h̄ corpe. pe
grinamur a dño Per fidē eni ābulem⁹ ꝛ nō per ſpem Audem⁹ āt ꝛ bo
nā volūtatē hēm⁹ mag; pegrinaria corpe ꝛ pñtes eē ad dñ;. ꝛ iō ꝯtē
dim⁹ ſiue abſentes ſiue pñtes placere illi. Oēs ei nos maīfeſtari op;
añ tribunal xp̄i. vt referat vnuſq̄ ſq; ꝑp̄a corpis ꝑut geſſit ſiue bonū
ſiue malū. Sciētes ḡ tiorē dñi hoib; ſuade⁹. deo āt manifeſti ſum⁹
Spero āt ꝛ in ꝯſciētijs vrīs maīfeſtos nos eē Nō itex ꝯmēdamus
nos vobis. ſ; occaſionē dam⁹ vobis glificādi ꝑ nob. vt hēat; ad eos
q̄ in facie glant̄ur ꝛ nō in corde. Siue eñ mēte excedim⁹ deo. ſiue ſo
brij ſum⁹ vobis Charitas ei xp̄i vrget nos exiſtimātes h̄. q̄m ſi vn⁹
ꝑ oib; mortu⁹ ē xp̄s. ergo oēs mortui ſūt. Et ꝑ oib; mortu⁹ eſt xp̄s.
vt ꝛ q̄ viuūt iā nō ſibi viuāt. ſ; ei q̄ ꝑ ipſis mortu⁹ ē ꝛ reſurrexit. Ita
q; nos ex hoc nemīnē nouim⁹ ſcđm carnē. Et ſi cognouim⁹ ſcđ; car
nem xp̄m. ſed nunc iā nō nouimus. Si qua ergo in xp̄o noua creatu
ra eſt vetera tranſierunt. ꝛ ecce facta ſunt omnia noua. Omnia autē
ex deo qui nos recōciliauit ſibi per chriſtu;. ꝛ dedit nobis miniſteriū
recōciliationis. Quoniā quidē deus erat in chriſto mūdu; recōciliās
ꝛ ſibi non reputans illis delicta ipſorū ꝛ poſuit in nobis verbum re
conciliationis. Pro xp̄o ergo legatione fungimur tanq̄; deo exhor/
tāte per nos. Obſecramus pro chriſto reconciliamini deo Eum qui
nō nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit. vt nos efficeremur
iuſticia dei in chriſto. ☞ Ca. vi.
ADiuuātes aūt exhortamur ne inuacuū grām dei recipiatis.
Ait ei. Tpe accepto exaudiui te. ꝛ in die ſalutis adiuui te Ecce
nūc tēpus acceptabile. ecce nūc dies ſalutis. Nemini dātes vllā offē
ſionē. vt vituperetur miniſteriū nrm̄. ſ; in oib; exhibeam⁹ noſmetip
ſos ſicut dei miſtros. In multa patiētia in tribulationib; in neccita
tib; i āguſtijs in plag; in carcerib; i ſeditōib; in laborib; in vigilijs i
ieiunijs in caſtitate inſciā i lōganimitate in ſuauitate in ſpū ſcō i cha
ritate ñ ficta in ꝟbo ꝟtutis in ꝟtute dei. Per arma iuſticie a dextr;
ꝛ a ſiniſtris. Per glām ꝛ ignobilitatē ꝑ infamiā ꝛ bonā famā Vt ſe
ductores ꝛ veraces ſicut q̄ ignoti ꝛ cogniti. Quaſi moriētes ꝛ ecce vi
uimus vt caſtigati ꝛ nō mortificati. Quaſi triſtes ſp āt gaudētes ſi
cut egētes. multos āt loupletātes. tāq̄; nihil hñtes ꝛ oia poſſidentes

¶ Ad Corinthios ſcḋa.

Os nr̄m pꝫ ad vos o corinthij̄. cor nr̄m dilatatū eſt Nō anguſtiami
ni nobis. anguſtiami āt in vſcerib᷒ vr̄is. Eandē āt hn̄tes remunera-
tōem tanq̄ꝫ filijs dico. dilatami ⁊ vos. Nolite iugū ducere cū infideli-
bus. Que em̄ ꝑticipatio iuſticie cū inīquitate aut q̄ ſocietas luci ad te-
nebras. Que aūt cōuētio xp̄i ad belial. Aut q̄ pars fideli cum infideli
Qui āt cōſenſus tēplo dei cū ydolis Uos em̄ eſtis tēplū dei viui ſicut
dicit deꝰ. q̄m inhitabo in ill' ⁊ iambulabo inter eos ⁊ ero illoꝝ deꝰ. ⁊
ipſi erūt mihi pp̄l's Propt̄ qḋ exite de medio eoꝝ ⁊ ſeparami dt dn̄s
et imūdū ne tetigeritis. ⁊ ego recipiā vos ⁊ ero vobis in prēm. ⁊ vos
eritꝭ mihi in filios ⁊ filias. dicit dn̄s oīpotēs. ¶ Ca. vi

HAs ergo hn̄tes ꝓmiſſiōes chariſſimi mūdemꝰ nos ab oī inq̄-
namēto carnis ⁊ ſpūs. perficiētes ſcificatōem in tiore dei Capi-
te nos Neminē leſimꝰ. neminē corrūpimꝰ. neminē circūuēimꝰ Nō
ad cōdēnatōem vrām dico. Predixi em̄ ꝙ in cordib᷒ nr̄is eſtis ad cō-
moriendū ⁊ ad cōuiuendū. Multa mihi fiducia eſt apud vos multa
mihi gl'atio ꝓ vobis. Repletus ſū cōſolatōe. ſuperabūdo gaudio in
oī tribulatōe noſtra. Nā ⁊ cū veniſſemꝰ in macedoniā. nullā reqē
habuit caro nrā ſꝫ oēm tribulatōem paſſi ſumꝰ. Forꝭ pugne intꝰ ti-
mores. Sed qui conſolat̄ humiles cōſolatus ē nos deꝰ in aduētu titi
Nō ſolū autē in aduētu eiꝰ. ſꝫ etiam in conſolatione qua conſolatus
eſt in vobis. referens nobis veſtꝝ deſiderium veſtrū. fletum veſtrā
emulationem pro me. ita vt magis gauderē. Quoniam ⁊ ſi contri-
ſtaui vos in epiſtola. nō me penitet. Et ſi peniteret videns ꝙ epiſto-
la illa ⁊ ſi ad horam vos contriſtauit. nunc gaudeo. non quia contri-
ſtati eſtis. ſed quia contriſtati eſtis ad penitentiam. Contriſtati em̄
eſtis ſcḋm deum. vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis Que
eni ſcḋm deum triſticia ē. penitētiam in ſalutem ſtabilem operatur
ſeculi autem triſticia mortem operatur. Ecce em̄ hoc ipſum ſcḋꝫ de-
um ꝯtriſtari vos quantam in vobis operatur ſolicitudinem. ſed de-
fēſionem ſed indignationem ſed timorem deſiderium ſed emulatio-
nem. ſed vindictam. In oīb᷒ exhibuiſtis vos tā in cōtaminatos eſſe
negocio Igitur ⁊ ſi ſcripſi vobis nō ꝓpter eū q̄ fecit iniuriā. nec ꝓpt̄
eū q̄ paſſus ē. ſꝫ ad manifeſtādā ſolicitudinē nrām quā hēmꝰ ꝓ vob
corā deo. Jō ꝯſolati ſumꝰ In ꝯſolatiōe aūt nrā abūdātiꝰ magis ga-
uiſi ſumus ſuper gaudio titi. q2 refectꝰ eſt ſpūs eius ab oīb᷒ vobis.
Et ſi quid apud illū de vobis gl'atus ſū. nō ſū ꝯfuſus ſꝫ ſicut oīa vo-
bis in ꝟitate locuti ſumꝰ. ita ⁊ gl'atio nrā q̄ fuit ad titū ꝟitas facta ē
Et viſcera eius abūdātius in vobis ſūt. remiſcētis oīm veſtꝝ obediē-
tiam. quō cū timore ⁊ tremore excepiſtis illū. Gaudeo. ꝙ in omnib᷒
confido in vobis. ¶ Ca. viij.

NOtā aūt facimꝰ vobis frēs grām dei q̄ data ē in eccleſijs mace-
donie. ⁊ q̄ꝫ i mľto expimēto tribulatōis abūdātia gaudij ipo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

rū fuit. ⁊ altiſſima paupertas eoꝝ abūdauit in diuitias ſimplicitatꝭ eorum. Quia ſcđm ṽtutē teſtimoniū illis reddo. ⁊ ſupra ṽtutē volūtarij fuerūt. cū mlta exhortatōe obſecrātes nos grām ⁊ ꝯmūicatiōem miniſterij qđ fit in ſcōs. Et nō ſicut ſperauim⁹. ſꝫ ſemetipos dederūt pͥmū dn̄o. deiñ nobis p volūtatē dei. ita vt rogarem⁹ titū. vt quēadmodū cepit ita pficiat in vobis etiā grām iſtā Sed ſicut ī oib⁊ abundātis fidē ⁊ ſermone ⁊ ſcia ⁊ in oī ſollicitudine. iſup ⁊ charitate vrā in nos vt ⁊ in hac grā abūdetis Nō quaſi imperās dico. ſꝫ per alioꝝ ſollicitudinem etiā veſtre charitatis ingeniū bonū cōprobās. Scitiſ eī grām dn̄i nrī ihu xp̄i qm̄ ꝓpter vos egen⁹ factus eſt: cū eēt diues. vt illi⁹ inopia vos diuites eſſetis. Et cōſiliū in hoc do. Hoc eñ vobis vtile eſt ꝗ nō ſolum facere ſꝫ ⁊ velle cepiſtis ab anno ꝑore. Nūc ṽo et facto pficite vt quēadmodum promptus ē animus volūtatis. ita ſit et perficiendi ex eo quod habetis. Si eñ volūtas prompta ē ſm id quod habet accepta eſt. non ſm id quod non habet Nō enim vt alijs ſit remiſſio vobis autem tribulatio. ſꝫ ex equalitate in preſenti tēpore veſtra abundātia illorum inopiam ſuppleat. vt ⁊ illorum abundātia veſtre inopie ſit ſupplementū. vt fiat equalitas ſicut ſcriptum ē Qui multum non abundauit ⁊ qui modicum nō minorauit. Gratias autem ago deo qui dedit eādem ſollicitudinem pro vobis in corde titi. quoniam exorationem quidem ſuſcepit. ſed cum ſolicitior eſſet. ſua voluntate profectus eſt ad vos. Miſimus etiam cum illo fratrem noſtrū. cuius laus eſt in euangelio per omnes eccleſias Nō ſolum autē ſed ⁊ ordinatus ē ab eccleſijs comes peregrinatōis nrē in hāc graciam que miniſtratur a nobis ad domini gloriam. ⁊ deſtinatā volūtatē noſtrā. Deuitātes hoc ne qͥs nos vituperet in hac plenitudine. que miniſtratur a nobis in dei gloriā Prouidem⁹ eñ bona nō ſolū coram deo. ſed etiā coram hominibus Miſimus autem cum illis ⁊ fratrem noſtrū quē ꝓbauimus in multis ſepe ſolicitū eſſe. nūc autem multo ſolicitiorū ꝯfidendia multa in vobis. ſiue ꝓ tito ꝗ eſt ſocius meus ⁊ in vobis adiutor. ſiue frēs noſtri apl̄i eccleſiaꝝ glorie chriſti Oſtēſionem ergo que eſt charitatis vrē ⁊ noſtre gl̄e ꝓ vobis. in illos oſtendite in faciē eccleſiaꝝ. ☞ Ca. ix.

Nam de miniſterio qđ fit in ſcōs. ex abūdāti eſt mihi ſcribere vobis. Scio eñ ꝓmptū aīm vrm̄ ꝓ ꝗ de vobis glorior apđ macedones. qm̄ ⁊ achaia parata ē ab āno pͥterito. ⁊ vrā emulatio ꝓuocauit pl̄imos. Miſim⁹ āt frēs vt ne qđ gl̄amur de vobis euacuetꝰ ī hac pte. vt quēadmodū dixi parati ſitis ne cū venerūt macedoēs mecum. inuenerint vos imparatos. erubeſcam⁹ nos. vt nō dicam⁹ vos ī hac ſubſtātia. Neceſſariū g̃ exiſtimaui rogare frēs vt pueniāt ad vos et ꝑparēt repromiſſam benedictiōem hāc paratā eē ſic qͣſi bñdcōem nō ꝗſi auariciā. Hoc aūt dico Qui pce ſeminat pce ⁊ metet. ⁊ ꝗ ſemi

nat in bn̄dictionibꝫ de bn̄dictionibꝫ ⁊ metet. Unuſquiſqꝫ ꝓut deſtiā
uit in corde ſuo. nō ex triſticia aut ex neceſſitate. Hilarem aūt dato/
rem diligit deꝰ. Potens eſt aūt deꝰ oēm grām abundare facere ī vo
bis. vt in omnibꝫ ſꝑ oēm ſufficientiam habentes abundetis in ōne
opꝰ bonū. ſicut ſcriptum eſt. Diſperſit dedit pauperibꝫ iuſticia eius
manet in ſeculū ſeculi Qui aūt āminiſtrat ſemē ſemināti. ⁊ panem
ad manducandū preſtabit. Et multiplicabit ſemen veſtꝝ Et auge/
bit incremēta frugū iuſticie veſtre vt in ōnibꝫ locupletati abundetis
in oēm ſimplicitatē. q̄ operatꝛ per nos gratiarū actiōem deo Qm̄ mi
niſteriū huiꝰ officij̄ non ſolū ſupplet ea q̄ deſunt ſanctis. ſed etiaꝫ a/
būdat per multas grāꝝ actiones in dn̄o per ꝓbationem miniſterij̄
huiꝰ. glorificātes deū in obedientia ꝯfeſſionis mee in euāgelio xp̄i.
⁊ ſimplicitate cōicatōis vr̄ē in illos ⁊ in oēs. ⁊ in ip̄oꝝ obſecratōe ꝓ
vobis. deſiderantiū vos ꝓpter eminentē grāꝫ dei in vobis. Gratias
ego deo ſuꝑ inenarrabili dono eiꝰ ☞ Caplm. x

IPſe aūt ego Paulꝰ obſecro vos per manſuetudinē ⁊ modeſti
am xp̄i. q̄ in facie q̄dem hūilis ſum inter vos abſens aūt ꝯfido
in vobis. Rogo aūt vos ne preſens audeā per eam ꝯfidentiam qua
exiſtimor audire in quoſdā. q̄ arbitrantꝛ nos tanq̄ ſ̄m carnē ambule
mꝰ. In carne eñ ambulantes nō ſ̄m carnem militamꝰ Nam arma
militie noſtre nō carnalia ſed potentia dei ad deſtructiōem munitio
nū. ꝯſilia deſtruentes ⁊ omnē altitudinē extollentē ſe aduerſus ſcien
tiā dei ⁊ in captiuitatē redigentes oēꝫ intellectū in obſequiū xp̄i. ⁊ in
ꝓmptu habentes vlciſci ōnem inobedientiā. cum impleta fuerit ve/
ſtra obedientia. Que ſ̄m faciē ſunt videte. Si quis ꝯfidit ſibi xp̄i ſe
eſſe. hoc cogitet iteꝝ apud ſe qui ſicut ip̄e xp̄i eſt ita ⁊ nos. Nā ⁊ ſi a/
pliꝰ aliq̄d gloriatus fuero de poteſtate nr̄ā quā dedit nobis dn̄s in e
dificationē ⁊ nō in deſtructionē veſtrā non erubeſcā. Ut aūt nō exi/
ſtimer tanq̄ terrere vos per epiſtolas qm̄ quidē epiſtole inquiūt gra
ues ſunt ⁊ fortes. preſentia autē corporis infirma. ⁊ ſermo contem
ptibilis. hoc cogitet qui eiuſmodi eſt quia quales ſumꝰ verbo per e
piſtolas abſentes. tales ⁊ p̄ñtes in facto. Non eñ audemꝰ inſerere
aut comparare nos quibuſdam qui ſeipſos commendāt. ſed ipſi in
nobis noſmetipſos metientes. ⁊ comparātes noſmetip̄os nob Nos
autem nō in immenſum gloriabimur. ſed ſecundū menſurā regule
qua menſus eſt nobis deus menſurā pertingendi vſqꝫ ad vos. Non
eñ quaſi nō ꝑtingentes ad vos ſuperextendētes nos. Uſqꝫ ad vos
eñ peruenimꝰ in euangelio chriſti. non in immenſum gloriantes
in alienis laboribꝫ. Spem aūt habentes creſcentis fidei veſtre in vo
bis magnificari ſ̄m regulā noſtram abundantia etiam in illa que
vltra vos ſunt euāgelizare. non in aliena regula in his que p̄parata
unt gloriari. Qui autem gloriatꝛ in domino glorietur. Non enim

qui ſeipſum commendat ille probatus eſt: ſed quem deus commen
dat. ☞ Ca. xi.

Utinam ſuſtineretis modicum quid inſipiētie mee. ſ; ꝛ ſup
portate me emulor em̄ vos dei emulatiōe. deſpondi em̄ vos
vni viro virginem caſtam exhibere chriſto. Timeo āt ne ſicut ſerpēs
ſeduxit euam aſtucia. ita corrumpant̄ ſenſus vr̄i. ꝛ excidāt a ſimpli
citate q̄ eſt in chriſto. Nam ſi is qui venit. aliū xp̄m predicat. quē nō
p̄dicauimus. aut aliū ſp̄m accipitis quē nō accepiſtis. aut aliud euā
gelium qd̄ non recepiſtis. rcē pateremi. Exiſtimo em̄ nihil me minꝰ
feciſſe. Nam ꝛ ſi imperitus ſm̄one. ſ; nō ſciencia. In omnibꝫ autem
manifeſtus ſum vobis. Aut nunquid peccatum feci meipſū humili
ans. vt vos exaltemini. Q̄m̄ gratis euāgelium dei euāgelizaui vobis
alias ecc̄ias expoliaui accipiēs ſtipendia ad miniſterium veſtrū. ꝛ cū
eſſem apud vos ꝛ egerem. nulli onerosus fui. Nam qd̄ mihi deerat
ſuppleuerūt fratres. qui venerunt a macedonia. ꝛ in oībꝫ ſine onore
me vobis ſeruaui ꝛ ſeruabo. Eſt veritatis chriſti in me. quoniaꝫ hec
gloriatio nō infringetur in me in regionibꝫ achaie. Quare. quia nō di
ligo vos. Deus ſcit. Quod autem facio ꝛ faciam. vt amputem occa
ſionem eorum. qui volunt occaſionem. vt in quo gloriantur inueni
antur ſicut ꝛ nos. Nam eiuſmodi pſeudo apoſtoli ſunt operarij ſub
doli. transfigurantes in ſe apoſtolos chriſti. Et non mirū. Ipſe enim
ſathanas transfigurat ſe in angelum lucis. Nō eſt ergo magnum ſi
miniſtri eius transfigurētur. velut miniſtri iuſticie quorū finis erit
ſm̄ opera ipſorum. Iterum dico. ne q̄s me putet inſipiētem. Alioq̄n
velut inſipiētem accipite me. vt et ego modicum quid glorier. Qd̄
loquor. nō loquor ſm̄ deū ſ; quaſi in inſipiētia. in hac ſubſtantia glo
rie. Q̄m̄ multi gloriantur ſm̄ carnem. ꝛ ego gl'abor. Libenter em̄ ſuf
fertis inſipientes. cum ſitis ipſi ſapientes. Suſtinetis eni ſi q̄s vos
in ſeruitutem redigit. ſi q̄s deuorat. ſi quis accipit. ſi quis extollitur
ſi quis in faciem vos cedit. Secūdum ignobilitateꝫ dico. quaſi nos
infirmi fuerimꝰ in hac p̄te i quo quis audet. in inſipiētia dico audeo
ꝛ ego. Hebrei ſunt ꝛ ego. Iſrahelite ſūt ꝛ ego. Semē abrae ſunt et
ego. Miniſtri xp̄i ſūt ꝛ ego. Ut minus ſapiens dico. plus ego. In
laboribꝫ plurimis in carceribꝫ abundātius. in plagis ſupra moduꝫ
in mortibꝫ frequēter. A iudeis q̄nquies quadragenas. vna minus ac
cepi. Ter virgis ceſus ſum. ſemel lapidatus ſum. ter naufragiū feci
Nocte ꝛ die in profundo maris fui. In itineribꝫ ſepe periculis flumi
num periculis latronum. periculis ex genere. periculis ex gentibus
periculis in ciuitate. periculis in ſolitudine periculis in mari. pericu
lis falſis fratribus. In labore ꝛ erūna. in vigilijs multis. In fame et
ſiti in ieiunijs multis. In frigore ꝛ nuditate. preter illa q̄ extrinſecꝰ
ſūt inſtātia mea quotidiana ſollicitudo oīm ecc̄iaꝝ. Quis infirmat̄.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

et ego nō infirmor? Quis ſcandalizatᷣ. ⁊ ego vror? Si gloriari optet.
que infirmitatis mee ſūt gloriabor Deus ⁊ pater dn̄i noſtri ieſu chri
ſti ſcit. q̄ eſt benedict⁹ in ſecula. ꝙ non mentior. Damaſci p̄poſit⁹ gē
tis arethe regis cuſtodiebat ciuitatem damaſcenorum. vt me com/
prehenderet ⁊ per feneſtram in ſporta dimiſſus ſum. ⁊ ſic effugi ma
nus eius.

☞ Cap'm. xij.

SI gloriari oportet non expedit quidem. Ueniam autē ad viſi
ones ⁊ reuelationes domini. Scio hominē in chriſto ante an
nos quatuordecim ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio Deus ſcit
raptum huiuſmodi vſq₃ ad terciū celum. Et ſcio huiuſmodi homi
nem ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio. de⁹ ſcit. quomodo rap/
tus ē in paradiſum. ⁊ audiuit archana verba. que non licet homini
loqui. Pro huiuſmōi gloriabor. pro me autem nihil niſi in īfirmita
tibus meis. Nam ⁊ ſi voluero gloriari. non ero inſipiens Ueritatē
em̄ dicam. Parco autem ne quis me exiſtimet ſupra id qđ videt in
me. Aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo reuelationum extol/
lat me. Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee angel⁹ ſathane. vt me
collophizet Propter quod ter dominum rogaui. vt diſcederet a me
Et dixit dominus mihi Sufficit tibi gratia mea Nam virtus in in/
firmitate pficitᷣ. Libēter igitᷣ gloriabor in īfirmitatibꝫ meis. vt īhabi/
tet in me v̄tus xp̄i Proptᷣ qđ placeo mihi in īfirmitatibꝫ meis. in cō
tumelijs. in neceſſitatibꝫ. in pſecutionibꝫ. in anguſtijs ꝑ xp̄o. Cū eī
infirmor. tūc potēs ſū. Fact⁹ ſū inſipiens. vos me coegiſtis. Ego a
vobis debui cōmēdari Nihil em̄ min⁹ feci ab his qui ſūt ſupra modū
apl'i. Tam ⁊ ſi nihil ſū. ſigna tamē apoſtolatus merito ſūt ſup vos
in omni patiētia ſignis. ⁊ pdigijs. ⁊ v̄tutibꝫ. Quid ē enī qđ minus
habuiſtis pre ceteris eccīs. niſi quod egoipſe non grauaui vos? Do/
nate mihi hāc iniuriā Ecce tertio hoc paratus ſū venire ad vos ⁊ nō
ero grauis vobis. Non em̄ quero q̄ vr̄a ſūt ſ₃ vos. Nec enī debēt filij
parentibꝫ thezaurizare. ſ₃ parētes filijs. Ego autem libētiſſime im
pendam ⁊ ſupimpēdar egoipſe ꝑ oībꝫ veſtris licet plus vos diligens.
min⁹ diligar Sed eſto. Ego vos non grauaui. ſ₃ cū eſſem aſtut⁹ dolo
vos cepi. Nunq̄d ꝑ aliquē eoꝝ q̄s miſi ad vos circūueni vos Roga
ui titū ⁊ miſi cū illo frēz: Nūquid titus vos circūuenit? Nōne eodem
ſpū ambulauim⁹. Nōne eiſdē veſtigijs? Olim putatis ꝙ excuſemus
nos apud vos? Coram deo in xp̄o loquimur. Oīa eī chariſſimi ꝓpter
edificationē vr̄am. Timeo enim ne forte cū venero. nō q̄les volo in/
ueniā vos ⁊ ego inueniar a vobis qualem nō vultis ne forte cōtētio
nes emulatiōes animoſitates diſſenſiōes detractōes ſuſurratōes in
flatiōes ſeditiōes ſint inter vos. Ne iteꝝ cū venero humiliet me d̄s
apđ vos ⁊ lugeā mltos ex his q̄ an̄ peccauerūt ⁊ nō egerūt pn̄iaꝫ ſu
ꝑ imūdicia ⁊ fornicatōe ⁊ īpudicicia quā geſſerūt.

Ca. xiij.

Ecce tercio hoc venio ad vos. vt in ore duoꝝ vł triū teſtiū ſta-
bit ōe v̄bum. Predixi em̄ ⁊ ꝑdico. vt p̄ns vobis ⁊ nūc abſens
his q̄ ante peccauerūt ⁊ ceteris omnibꝫ. q̄m ſi venero iteꝝ nō ꝑcam
An experimētū q̄ritis eiꝰ qui in me loquit̄ xp̄s. Qui in vobis nō īfir
mat̄. ſʒ potēs ē in vob̄. Nam ⁊ ſi crucifixꝰ ē ex infirmitate. ſʒ viuit ex
veritate dei. Nā ⁊ nos infirmi ſumꝰ in illo. ſʒ viuemꝰ cū eo ex v̄tute
dei in nobis Voſmetip̄os tēptate. nō eſtis in fide. ipſi vos ꝓbate An
nō ꝯgnoſcitis voſmetipſos. q2 xp̄s ieſus in vobis ē Niſi forte repro-
bi eſtis. Spero āt ꝙ ꝯgnoſcitis. q2 nos nō ſumꝰ reprobi. Oramus āt
deū vt nihil mali faciatis. nō vt nos ꝓbati pareamꝰ ſʒ ⁊ vos qđ bo
nū eſt faciꝫ Nos āt vt reprobi ſumꝰ Nō poſſumꝰ em̄ aliq̄d aduerſꝰ
veritatem. ſʒ ꝓ veritate. Gaudemꝰ em̄ q̄niā nos infirmi ſumꝰ vos
aūt potētes eſtis Hoc ⁊ oramus v̄rām ꝯſummationē Jdeo em̄ hec
abſens ſcribo. vt nō p̄ns duriꝰ agam ſm p̄tātem quā dn̄s dedit m̄ i
edificationē ⁊ nō in deſtructionē De cetero frēs gaudete ꝑfecti eſtote
exhortamini. idē ſapite Pacem habete: ⁊ deꝰ pacis ⁊ dilectiōis erit
vobiſcū. Salutate inuicē in oſculo ſancto. Salutāt vos oēs ſancti.
Gracia dn̄i nr̄i ieſu chriſti ⁊ charitas dei ⁊ cōmunicatio ſancti ſpiri
tus ſit cum omnibꝫ vobis. Amen.

Explicit epiſtola pauli ad Corinthios ſecunda. Incipit argumentum in epl'am ad Galathas.

Galathe ſūt greci. Hi v̄bū veritatis ꝑmū ab apl'o acceperūt. ſʒ
poſt diſceſſum eiꝰ tēptati ſūt a falſis apl'is vt i legē ⁊ circūciſio-
nē v̄terent̄ Hos apl's reuocat ad fidē veritatis. ſcribēs eis ab epheſo

Explicit argumentum Incipit epiſtola pauli ad Galathas Capitulū primum.

Paulus apl's nō ab hoībꝫ neq3 ꝑ hoīem. ſʒ ꝑ ieſū xp̄m ⁊
deū p̄rēm q̄ ſuſcitauit eū a mortuis. ⁊ q̄ mecū ſūt oēs
frēs eccleſijs galathie. Grā vob̄ ⁊ pax a đo p̄rē nr̄ō ⁊ dn̄o
ieſu xp̄o q̄ dedit ſemetipſū ꝓ pctīs nr̄is vt eriperet nos
de p̄nti ſcl'o nequā ſm volūtatē dei ⁊ p̄ris nr̄i. cui ē gl'a i ſcl'a ſcl'oꝝ a
mē. Miror ꝙ ſic tā cito trāſferemini ab eo qui vos vocauit in graciā
chriſti in aliud euangeliū. qđ non eſt aliud niſi ſunt aliqui qui vos
cōturbant. ⁊ volūt cōuertere euangeliū chriſti. Sed licet nos aut an
gelus de celo euāgelizet vobis preter quā qđ euāgelizauimꝰ vob̄ ana
thema ſit. Sicut ꝑdiximꝰ ⁊ iteꝝ dico. ſi q̄s vobis euāgelizauerit. ꝑ
ter id qđ accepiſtis. anathema ſit. Modo em̄ hoībꝫ ſuadeo. an deo?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

An quero hominibꝰ placere. Si adhuc hominibus placerem: xp̄i
ſeruus non eſſem. Notum em̄ vobis facio frēs euāgelium qđ euan
gelizatum eſt a me. qꝛ non eſt ſcđm hominem Neqꝫ em̄ ego ab hoīe
accepi illud neqꝫ didici. ſꝫ per reuelationem ieſu chriſti Audiſtis em̄
cōuerſationem meam aliqñ in iudaiſmo. qm̄ ſupra modum perſeq̄
bar eccleſiam dei. ⁊ expugnabam illam. ⁊ ꝓficiebam in iudaiſmo ſu
pra multos coetaneos meos in genere meo abundantius emulator
exiſtens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei
qui me ſegregauit ex vtero matris mee. ⁊ vocauit ꝑ grām ſuam. vt
reuelaret filium ſuum in me. vt euāgelizarem illum in gentibꝫ. con
tinuo non acquieui carni ⁊ ſanguini. neqꝫ veni hieroſolymam ad an
teceſſores meos apl'os. ſꝫ abij in Arabiam. ⁊ iterꝫ reuerſus ſum da
maſcum. Deinde poſt annos tres veni hieroſolymam videre petrū.
et manſi apud eum diebꝫ quindecim. Alium autem apoſtoloꝝ vidi
neminem niſi iacobum frēm dn̄i. Que aūt ſcribo vobis: ecce corā deo
qꝛ non mentior. Deinde veni in partes ſyrie ⁊ cilicie. Eram autem
ignotus facie eccleſijs iudee. que erant in chriſto. Tantum autē au
ditum habebant. qm̄ qui perſequebatur nos aliquando. nunc euan
gelizat fidem quam aliquando expugnabat. ⁊ in me clarificabant
deum.

☞ Ca. ij.

Deinde poſt annos quatuordecim iterꝫ aſcendi hieroſolymā
cum barnaba. aſſumpto ⁊ tito. Aſcendit autem ſm̄ reuelati
onem ⁊ ꝯtuli cum illis euangelium qđ p̄dico in gentibꝫ. Seorſum
autem his qui videbantur aliq̄d eſſe. ne forte in vacuū currerem aut
curriſſem. Sed neqꝫ Titus qui mecū erat. cum eſſem gentilis cōpul
ſus eſt circūcidi. ſed ꝓpter ſubintroductos falſos frēs qui ſibi introie
runt explorare libertatem noſtram quam habemus in chriſto ieſu.
vt nos in ſeruitutem redigerent Quibꝫ neqꝫ ad horam ceſſimꝰ ſub
iectioni. vt veritas euangelij ꝑmaneat apud vos. Ab his aūt qui vide
bantur eſſe aliquid q̄les aliqñ fuerint. nihil mea intereſt. deus em̄
perſonam hominis nō accipit. Mihi em̄ qui videbant eſſe aliq̄d ni
hil ꝯtulerunt ſed ecōtra. Cum vidiſſet q᷑ creditum eſt mihi euāgeli
um preputij ſicut ⁊ petro circūciſionis q̄ em̄ operatꝰ eſt petro in apo
ſtolatum circūciſionis operatus eſt ⁊ mihi inter gentes. ⁊ cū cogno
uiſſet grām que data eſt mihi. iacobus ⁊ cephas ⁊ ioannes. qui vide
bantur columne eſſe. dextras dederunt mihi ⁊ barnabe ſocietatis.
vt nos in gentes. ipſi autem in circūciſionem tm̄. vt pauperꝝ memo
res eſſemus. Quod etiam ſollicitꝰ fui hoc ipſum facere. Cum autē
veniſſet petrus anthiochiam in faciē ei reſtiti. qꝛ repꝛehenſibilis erat
Prius enim q̄ꝫ venirent quidam ab iacobo cum gentibꝫ edebat Cū
autem veniſſent detrahebat ⁊ ſegregabat ſe. timens eos qui ex circū
ciſione erant. Et ſimulationi eius conſenſerunt ceteri iudei. ita vt ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

barnabas diſcerctur ab eis in illam ſimulationem. Sed cum vidiſ
ſem ꝙ non recte ambularent ad veritatem euangelij. dixi cephe coꝝ
ram omnibus Si tu cum iudeus ſis. gentiliter viuis ⁊ non iudaice
quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudei ⁊ non ex genti-
bus peccatores Scientes autem ꝙ non iuſtificatur homo ex opibꝫ
legis. niſi per fidem ieſu chriſti ⁊ nos in ieſu credimꝰ vt iuſtificemur
ex fide chriſti. ⁊ non ex operibꝫ legis. Propter quod ex operibꝫ legꝭ
non iuſtificabitur omnis caro. ꝙ ſi querentes iuſtificare in chriſto i
uenti ſumus ⁊ ipſi peccatores. nunquid chriſtus peccati miniſtri eſt
Abſit. Si enim que deſtruxi iterum. hec reedifico. preuaricatorem
me conſtituo. Ego enim per legem legi mortuus ſum. vt deo viuam
chriſto confixus ſum cruci. Viuo autem iam non ego. viuit vero in
me chriſtus ꝙ autem nunc viuo in carne. in fide viuo filij dei. qui di
lexit me. ⁊ tradidit ſeipſum pro me. Non abijcio gratiam dei Si eñ
per legē iuſticia. ergo gratis xp̄s mortuꝰ eſt. Ca. iij

INſenſati galathe quis vos faſcinauit non obedire veritati:
Ante quorum oculos chriſtus ieſus ꝓſcriptus eſt. ⁊ in vob
crucifixus Hoc ſolum a vobis volo diſcere ex operibus legis ſpūm
accepiſtis. an ex auditu fidei: Sic ſtulti eſtis. vt cū ſpū ceperitis. nūc
carne cōſummamini. Tanta paſſa eſtis ſine cauſa. ſi tamē ſine cā.
Qui ergo tribuit vobis ſpūm ⁊ operatur virtutes in vobis ex opibꝫ
legi. an ex auditu fidei. Sicut ſcriptū ē abraham credidit deo. ⁊ repu
tatum ē illi ad iuſticiam. Cognoſcite ergo. quia q̄ ex fide ſūt. hi ſūt
filij abrae. Prouidens autem ſcriptura. qꝛ ex fide iuſtificat gentes
deus. prenūciauit abrae. qꝛ benedicentur in te omnes gentes Igitur
qui ex fide ſunt benedicent cum fideli abraham. Quicūqꝫ ex operibꝫ
legis ſunt. ſub maledicto ſunt Scriptum eſt enī. Maledictus omꝰ
nis qui non permanſerit in omnibꝫ que ſcripta ſunt in libro legis.
vt faciat ea Quoniam in lege nemo iuſtificat apud deuꝫ Manifeſtū
eſt. qꝛ iuſtus ex fide viuit Lex autem non eſt ex fide. ſꝫ qui fecerit ea
viuet in illis chriſtus nos redemit de maledicto legis. factus pro no
bis maledictum qꝛ ſcriptum eſt. Maledictus omnis qui pendet in
ligno. vt in gentibus benedictio abrahe fieret in chriſto ieſu. vt polꝰ
licitationem ſpūs accipiamꝰ per fidem Frēs ſm hominem dico. tū
hominis ꝯfirmatum teſtamentum nemo ſpernit aut ſuper ordinat
Abrahe dicte ſunt promiſſiones ⁊ ſemini eius. Non dicit ⁊ ſemini-
bus quaſi in multis. ſed quaſi in vno ⁊ ſemini tuo qui eſt chriſtus:
Hoc autem dico teſtamentum ꝯfirmatum a deo q̄ poſt quadringē
tos ⁊ triginta ānos facta eſt lex. nō irritum facit ad euacuandā pro
miſſionem. Nam ſi ex lege hereditas iam nō ex promiſſione Abrahe
autem per repromiſſionem donauit deus. quid igitur lex. Propter
tranſgreſſionem poſita eſt donec veniret ſemen cui promiſerat. or-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

dinata per angelos in manu mediatoris. Mediator ăt vnius nō eſt
Deus aūt vnus eſt. Lex ergo aduerſus ꝓmiſſa dei Abſit. Si enim
data eſſet lex q̄ poſſet viuificare vere ex lege eſſet iuſticia. Sed con‑
cluſit ſcriptura omnia ſub pctō vt promiſſio ex fide ieſu chriſti da‑
retur credētibꝫ Prius autem q̄ꝫ veniret fides. ſub lege cuſtodieba‑
mur. ɔcluſi ī eam fidē q̄ reuelanda erat Itaqꝫ lex pedagogus noſter
fuit in xp̄o vt ex fide iuſtificemur. At vbi venit fides. iam nō ſumꝰ
ſub pedagogo. Oēs em̄ filij dei eſtis per fidē q̄ eſt in xp̄o ieſu. Qui‑
cūqꝫ em̄ in xp̄o baptizati eſtis chriſtū induiſtis. Nō ē iudeꝰ neqꝫ gre
cus. nō ē ſeruus neqꝫ liber. nō eſt maſculꝰ neqꝫ fēia. Omnes em̄ vos
vnū eſtis in chriſto ieſu. Si aūt vos chriſti. ergo ſemen abrahe eſtꝭ
ſcđm ꝓmiſſionem heredes.

¶ Capitulum. iiij.

Dico aūt quanto tempore heres paruulꝰ eſt. nihil differt a ſer
uo. cum ſit dn̄s omnium. ſed ſub tutoribus z actoribꝫ ē vſqꝫ
ad finitum tempus a patre. Ita z nos cum eſſemus paruuli ſub e‑
lementis mundi huius eramus ſeruientes. At vbi venit plenitudo
temporis miſit deus filium factum ex muliere factū ſub lege. vt e‑
os qui ſub lege erant redimeret vt adoptionem filiorum reciperemꝰ
Qui autem eſtis filij dei. miſit deꝰ ſpiritum filij ſui in corda veſtra
clamantem. abba pater. Itaqꝫ iam non eſt ſeruus ſed filius. ꝙ ſi fi
lius z heres per deum. Sed tunc quidam ignorantes deum his qui
natura non ſunt. dij ſeruiebatis. Nunc autem cum ɔgnoueritis de
um immo ɔgniti ſitis a deo quomodo conuertimini iterum ad in‑
firma z egena elementa quibus denuo ſeruire vultis. Dies obſerua
tis z menſes z tempora z annos. Timeo vos. ne forte ſine cauſa la
borauerim in vobis. Eſtote ſicut ego: quia z ego ſicut vos. Fratres
obſecro vos. nihil me leſiſtis. Scitis aūt quia per infirmitatem car
nis euangelizaui vobis iam pridem. z temptationem veſtram in
carne non ſpreuiſtis ſed ſicut angelum dei excepiſtis me ſicut chriſtū
ieſum. Ubi eſt ergo beatitudo veſtra. Teſtimonium enim perhibeo
vobis. quia ſi fieri poſſet oculos veſtros eruiſſetis z dediſſetis mihi.
Ergo inimicus vobis factus ſum verum dicens vobis Emulamur
vos non bene. ſed excludere vos volunt. vt illos emulemini. Bonum
autem emulamini in bono ſemper. z non tantum cum preſens ſuꝫ
apud vos. Filioli mei quos iterum parturio. donec formetur chri‑
ſtus in vobis. Uellem autem eſſe apud vos modo z mutare vocem
meam quoniam nonconfundor in vobis ¶ Dicite mihi qui ſub lege
vultis eſſe. Legem non legiſtis. Scriptum ē enim quoniam abraā
duos filios habuit vnum de ancilla. z vnum de libera. Sed qui de
ancilla ſecundum carnem natus eſt. qui autem de libera per repro‑
miſſionem. Que ſunt per allegoɼiam dicta. Hec enim ſūt duo teſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

menta. Unum quidem in monte ſyna in ſeruitutem generans que
eſt agar. Syna em̄ mons eſt in arabia. qui coniunctus eſt ei que nūc
eſt in iheruſalem. ⁊ ſeruit cum filijs ſuis. Illa autem que ſurſum eſt
iheruſalem libera eſt. que eſt mater noſtra. Scriptum eſt enim. Le
tare ſterilis que non paris. erumpe ⁊ clama que non parturis. quia
multi filij deſerte magis q̄z eius que habet virum. Nos autem fra-
tres ſecundum Iſaac promiſſionis filij ſumus. Sed quomodo tūc
is qui ſecundum carnem natus fuerat perſequebatur eum qui ſecun
dum ſpiritum. ita ⁊ nunc. Sed quid dicit ſcriptura. Eijce ancillam
et filiū eꝰ Non em̄ heres erit filius ancille cum libere filio. Itaqȝ fra-
tres non ſumus ancille filij ſed libere. qua libertate chriſtus non libe
rauit.

¶ Capitulum .quintum.

Tate et nolite iterum iugo ſeruitutis contineri. Ecce ego
Paulus dico vobis quoniam ſi circumcidamini chriſtus
vobis nihil proderit. Teſtificor autē rurſus omni homi
circumcidenti ſe. quoniam debitor eſt vniuerſe legis faciende Eua-
cuati eſtis a chriſto. Qui in lege iuſtificamini a gracia excidiſtis Nos
enim ſpiritu ex fide ſpem iuſticie expectamꝰ Nam in chriſto Ieſu ne
qȝ circumciſio aliquid valet neqȝ preputium. ſed fides que per chari
tatem operatur. Currebatis bene. Quis vos faſcinauit veritati nō
obedire. Nemini conſenſeritis. Perſuaſio hoc non eſt ex eo qui vo-
cauit vos Modicum fermentum totam maſſam corrumpit Ego cō
fido de vobis in domino ꝙ nihil ſapietis Qui autem conturbat vos
portabit iudicium quicūqȝ eſt ille. Ego autem fratres ſi conciſionē
adhuc p̄dico. quid adhuc perſecutionem patior. Ergo euacuatum ē
ſcandalum crucis. Utinam abſcindantur qui vos ꝯturbant. Uos
enim in libertatem. vocati eſtis tantum. ne libertatem in occaſionē
detis carnis. ſed per charitatam ſpiritus ſeruire inuicem. Omnis eī
lex in vno ſermone impletur. diliges proximum tuum ſicut teipſum
Qꝫ ſi inuicem mordetis ⁊ comederis videte ne ab inuicem conſum-
mamini. Dico autem in chriſto Spiritu ambulate. ⁊ deſideria car
nis non perficietis. Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum. ſpi-
ritus autem aduerſus carnem. Hec enim inuicem aduerſantur. vt
non quecūqȝ vultis illa faciatis Qꝫ ſi ſpiritu ducimini. non eſtis ſub
lege Manifeſta autem ſunt opera carnis. que ſunt fornicatio imū-
dicia impudicitia luxuria. idoloꝶ ſeruitus veneficia inimicitie cōten
tiones. emulatiōes. ire. rixe diſſentiōes. ſecte inuidie. homicidia ebrie
tates. ꝯmeſſationes. ⁊ his ſimilia. q̄ p̄dico vobis ſicut predixi qm̄ q̄
talia agunt regnū dei non cōſequētur. Fructus autē ſpūs ē charitas
gaudiū pax patiētia benignitas bonitas longanimitas māſuetudo
fides modeſtia ꝯtinētia Aduerſus hmōi nō eſt lex. Qui aūt ſūt xp̄i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

carnē ſuā crucifixerūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcētijs. Si ſpū viuimus. ſpū ambulemus. Nō efficiamur inanis glorie cupidi inuicem prouocantes. inuicem inuidentes. Ca. vi.

Fratres ⁊ ſi ꝑoccupatꝰ fuerit hō in aliq̄ delicto. vos q̄ ſpūales eſtis huiuſmōi īſtruite ī ſpū lenitatis. cōſiderās teipm̄ ne ⁊ tēpteris. Alter alteriꝰ onera portate. ⁊ ſic adimplebitis legē xpi. Nā ſi q̄s exiſtimat ſe aliq̄d eſſe cū nihil ſit. ipſe ſe ſeducit. Opus āt ſuū ꝓbet vnuſquiſqȝ ⁊ ſic in ſemetipſo tantū gloriā habebit. ⁊ nō in altero. Vnuſq̄ſqȝ eñ onus ſuū portabit. Cōmunicet aūt is qui cathezizaꝛ vbo ei. qui ſe cathetizat in oībꝫ bonis. Nolite errare. deꝰ nō irridetꝛ. Que eñ ſeminauerit hō. hec ⁊ metet. Qm̄ qui ſemiat in carne ſua. de carne ⁊ metet corruptōem. qui aūt ſeminat in ſpū. de ſpū met vitā eternaȝ. Bonum aūt facientes nō deficiamꝰ tpe eī ſuo metemꝰ nō deficiētes. Ergo dū tps hēmꝰ operemur bonū ad oēs. maxie āt ad domeſticos fidei. Videte q̄libꝫ lris ſcripſi vobis mea manu. Quicūqȝ eñ volūt placere in carne. hi cogūt vos circūcidi. tm̄ vt crucis xpi ꝑſecutōem nō patianꝛ. Neqȝ ei q̄ circūcidūtur. legē cuſtodiūt. ſȝ volūt vos circūcidi. vt in carne vrā glorienꝛ. Mihi aūt abſit gloriari. niſi in cruce domini noſtri ihu xpi. ꝑ quē mihi mūdus crucifixus eſt. ⁊ ego mundo. In ipo eñ ihu neqȝ circumciſio aliquid valet neqȝ ꝑputiūȝ. ſȝ noua creatura. Et quicūqȝ hāc regulam ſecuti fuerint. pax ſuper illos ⁊ miſericordia ⁊ ſuper iſrael dei. De cetero nemo mihi moleſtus ſit. Ego enim ſtigmata dñi ieſu in corpore porto. Grā dñi nrī ieſu chriſti cuȝ ſpū veſtro fratres. Amen.

Explicit epiſtola pauli ad galathas. Incipit argumentum in epiſtolam ad epheſios.

Epheſij ſūt aſiani. Hi accepto vbo veritatis. ꝑſtiterūt in fide. Hos collaudat aplꝰs ſcribens eis a roma de carcere ꝑ tythicū diaconē.

Explicit argumentum. Incipit epiſtola Pauli ad Epheſios. Capitulum primum.

Paulus apoſtolus chriſti ieſu per voluntatem dei omnibus ſanctis qui ſunt epheſi ⁊ fidelibus in chriſto ieſu. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre veſtro ⁊ dño ieſu chriſto. Benedictus deꝰ pater domini noſtri qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in celeſtibus in chriſto. ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutōem. vt eſſemus ſancti

et immaculati in cõſpectu eius in charitate. Qui predeſtinauit nos
in adoptionem filiorum per ieſum chriſtum in ipm̄ ſcđm propoſitū
voluntatis ſue in laudem glorie gratie ſue. in qua gratificauit nos
in dilecto filio ſuo. in quo habemus redemptõem peccatorum ſcđm
diuitias gracie eius. q̄ ſuperabundauit in vobis in omni ſapientia ⁊
prudentia vt notum faceret nobis ſacramentū voluntatis ſue ſcđꝫ
beneplacitum eius. quod propoſuit in eo diſpenſatione plenitudinis
temporum inſtaurare omnia in chriſto que in celis. ⁊ q̄ in terra ſūt
in ipſo In quo etiam nos forte vocati ſumus predeſtinati ſcđm pro
poſitum eius. qui operatur omnia ſcđm conſilium voluntatis ſue
vt ſimus in laudem glorie eius nos qui ante ſperauimus in chriſto
In quo ⁊ vos cum audiſſetis verbum veritatis euangelium ſalutis
veſtre. in quo ⁊ credentes ſignati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto.
qui ē pignus hereditatis noſtre in redemptionem acquiſitionis in
laudem glorie ipſius. Propterea ⁊ ego audiens fidem veſtram: que ē
in chriſto ieſu. ⁊ dilectationem in omnes ſāctos. nõ ceſſo gratias a'
gens pro vobis. memoriam veſtri faciens in orationibus meis vt
deus domini noſtri ieſu chriſti pater glorie det vobis ſpūm ſapiētie
et reuelationis in agnitõeꝫ eius illuminatos oculos cordis veſtri vt
ſciatis. q̄ ſit vocationis eiꝰ ⁊ que diuitie glorie hereditatis eiꝰ in ſcīs
et que ſit ſpes ſuperueniens magnitudo ꝟtutis eius in nos. qui cre
dimus ſm̄ operationem potentie virtutis eius: quā operatus eſt in
chriſto. ſuſcitans illū a mortuis. ⁊ ꝯſtituens ad dexteram ſuā in cele
ſtibus ſupra omnem p̄ncipatum ⁊ ptātem ⁊ virtutem ⁊ dñationem
et omne nomen quod nominatur non ſolū in hoc ſeculo. ſꝫ etiam in
futuro. ⁊ oīa ſubiecit ſub pedibus eius Et ipſum dedit caput ſuper
oēm eccleſiam. que eſt corpus ipſius ⁊ plenitudo eius. qui omnia in
omnibus adimpletur. ☞ Ca. ij.

Et vos cum eſſetis mortui in delictis ⁊ pctīs veſtris in q̄bꝰ
aliquādo ambulaſtis ſcđm ſeculū mūdi huius. ſcđm p̄ncipē
ptātis aeris huius. ſpūs q̄ nūc operatur in filios diffidentie in q̄bus
et nos omnes aliquando conuerſati ſumus in deſiderijs carnis nr̄e
facientes volūtatem carnis ⁊ cogitationū. ⁊ eramus natura filij ire
ſicut ⁊ ceteri. Deus autem qui diues eſt in miſericordia. ꝓpter nimiā
charitatem ſuam quā dilexit nos. ⁊ cum eſſemus mortui peccatis
ꝯuiuificauit nos in chriſto. cuius gracia eſtis ſaluati. ⁊ ꝯreſuſcitauit
et cõſedere fecit celeſtibꝰ in chriſto ieſu. vt oſtēderet in ſeculis ſuper
uenientibus abundātes diuitias gracie ſue bonitate ſuper nos in xp̄o
ieſu Grā em̄ eſtis ſaluati per fidem ⁊ hoc non ex vobis. Dei em̄ do
num eſt nõ ex operibꝰ. vt ne quis glorietur Ipſiꝰ em̄ ſumus factura
creati in chriſto ieſu in operibꝰ bonis: que p̄parauit deꝰ vt in illis am
bulemꝰ. Propter quod memores eſtote q̄ aliqn̄ vos q̄ gentes eratis

in carne qui dicebamini ꝑputium ab ea que dicitur circūciſio in car/
ne manufacta qui eratis illo in tempore ſine chriſto alienati a ꝯuer
ſatione iſrael ⁊ hoſpites teſtamentorum promiſſionis ſpem non ha
bentes. ⁊ ſine deo in hoc mundo. Nunc autem in chriſto ieſu vos q̄
aliquando eratis longe. facti eſtis prope in ſanguine xp̄i. Ipſe em̄
eſt pax noſtra qui fecit vtraq; vnum ⁊ medium parietem macerie ſol
uens inimicitias in carne ſua. legem mandatorum decretis euacu/
ans vt duos condat in ſemetipſum in vnum nouum hominem faci
ens pacem. vt reconcilians ambos in vno corpore deo per crucem in
terficiens inimicicias in ſemetipſo. ⁊ veniens euangelizauit pacem
vobis qui longe fuiſtis ⁊ pacem his qui prope. quoniam per ipſum
habemus acceſſum ambo in vno ſpiritu ad patrem. Ergo iam non
eſtis hoſpites ⁊ aduene ſed eſtis ciues ſanctorum ⁊ domeſtici dei ſu/
per edificati ſuper fundamentum apoſtolorum ⁊ prophetarum ip/
ſo ſolo angulari lapide in chriſto ieſu. in quo omnis edificatio con/
ſtructa creſcit in templum ſanctum in domino In quo ⁊ vos coedi/
ficamini in habitaculum dei in ſpiritu ſancto. ☞ Ca. iij.

Huius rei gratia ego paulus victus chriſti ieſu pro vobis gēti
bus. ſi tamen audiſtis diſpenſationem gracie dei que data eſt
mihi in vobis. quoniam ſm̄ reuelationem notum mihi factum eſt
ſacramentū ſicut ſupra ſcripſi in breui ꝓut poteſtis legētes intellige
re prudentiam meam in miniſterio chriſti. quod alijs generationibꝫ
non eſt agnitum filijs hominū. ſicut nunc relatum eſt ſanctis ap̄lis
eius ⁊ prophetis in in ſpū eſſe gentes coheredes ⁊ cōcorpales ⁊ com
perticipes promiſſiōis in chriſto ieſu per euangelium cuius factꝰ ſū
ego miniſter ſm̄ donum gracie dei que data eſt mihi ſm̄ opationem
virtutis eius Mihi enim omniū ſanctorum minimo data eſt gracia
hec in gentibus euangelizare inueſtigabiles diuitias chriſti ⁊ illumi
nare omnes que ſit diſpenſatio ſacramēti abſconditi a ſeculis ī deo
qui omnia creauit. vt innoteſcat principibꝫ ⁊ ptātibus in celeſtibus
per eccleſiam multiformis ſapia dei. ſm̄ ꝓfinitionem ſeculorū quaꝫ
fecit in xp̄o ieſu dn̄o nrō. in quo habemꝰ fiduciā ⁊ acceſſū in ꝯfidētia
ꝑ fidē eiꝰ Propter qđ peto ne deficiatis ī tribulatōibꝫ meis ꝓ vob q̄
ē gl'a vrā. Huiꝰ rei grā flecto genua mea ad prēm dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. ex
q̄ oīs paternitas ī celis ⁊ ī terra noīat. vt det vobis ſm̄ diuitias gl'e
ſue v̄tutē. corroborari ꝑ ſpm̄ eiꝰ ī iteriori hoīe xp̄m habitare ꝑ fidē ī
cordibꝫ vr̄is ī charitate radicati ⁊ fūdati vt poſſitis ꝯp̄hēdere cū oībꝫ
ſcīs q̄ ſit latitudo lōgitudo ⁊ ſublimitas ⁊ ꝓfūdū Scire etiā ſupeminē
tē ſcie charitatē xp̄i. vt ipleami in oēm plenitudinē dei Ei āt q̄ potēs
ē oīa facere ſupabūdāter q̄ȝ petimꝰ aut ītelligimꝰ ſm̄ v̄tutē q̄ opat
in nob. ipſi gloria in eccleſia ⁊ chriſto ieſu in omnes generationes
ſeculi ſeculorum Amen. ☞ Cap'm. iiij.

¶ Ad Ephesios

OBſecro itaq; vos ego vinctꝰ in dño vt digne ābuletis vocatōe
qua vocati eſtis oi humilitate ⁊ māſuetudine. cum patiā ſup
portātes inuicē in charitate. Sollicite ſuare vnitatē ſpūs in vinclo
pacis. Unū corpꝰ ⁊ vnꝰ ſpūs. ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocatiōis
vrē. vnꝰ dñs ⁊ vna fides. vnū baptiſma. vnꝰ deus ⁊ pater oīm. q̄ ſup
oēs ⁊ per oīa ⁊ in oībꝫ vobis Unicuiq; aūt noſtrū data ē grā ſm mē
ſurā donatiōis xp̄i Propt̄ qđ ⁊ dicit. Aſcēdēs in altū captiuā duxit
captiuitatē dedit dona hoībꝫ. q̄ āt aſcēdit qđ ē. niſi qꝛ ⁊ deſcēdit ip̄e
eſt q̄ aſcēdit ſup oēs celos vt adimpleret oīa Et ipſe dedit quoſdam
quidē apoſtolos. quoſdā āt ꝓphetas. alios vo euāgeliſtas. alios aūt
paſtores ⁊ doctores ad cōſummationē ſcōꝝ in opus miniſterij i edi
ficationē corꝑis xp̄i donec occurramꝰ oēs in vnitatē fidei ⁊ agnitiōi
nis filij dei in viꝝ ꝑfectū in mēſura etatis plenitudis xp̄i. vt iā non
ſumꝰ paruuli fluctuātes ⁊ circūferamur omni vēto doctrine in neq̄
cia hoim in aſtutia ad circūuentionē erroris Ueritatē āt facientes in
charitate creſcamꝰ i illo ꝑ oīa q̄ ē caput xp̄s ex q̄ totū corpꝰ cōpactū
et ɔnexū per omnē iuncturā ſumminiſtratōis ſm operationem in
menſurā vniuſcuiuſq; mēbri augmētum corporis facit in edificatio
nem ſui in charitate Hoc igit̄ dico ⁊ teſtificor in dño. vt iā nō ambu
letis ſicut ⁊ gentes ambulabant in vanitate ſenſus ſui tenebris ob
ſcuratū hñtes intellcm̄. alienati a vita dei per ignorātiā q̄ eſt in illis
pter cecitatē cordis ipſoꝝ qui deſperātes ſemetipſos tradiderūt im
pudicicie in operationē immūdicie oīs. in auariciam. Uos aūt nō ita
didiciſtis xp̄m. ſi tn̄ illū audiſtis. ⁊ in ipſo edocti eſtis. ſicut ē veritas
n ieſu. Deponite vos ſm priſtinā ɔuerſationē veterē hoiem. q̄ cor
umpit̄ ſm deſideria erroris Renouami āt ſpū mētis vrē. ⁊ induite
nouū hoiem. qui ſm deū creatꝰ ē in iuſticia ⁊ ſcitate veritatis Pro
pter qđ deponētes mēdaciū. loquimi veritatē vnuſquiſq; cū ꝓximo
uo. qm̄ ſumꝰ inuicē mēbra. Iraſcimi ⁊ nolite peccare. Sol nō occi
at ſupra iracūdiā veſtrā Nolite locū dare diabolo Qui furabat̄ iam
ō furet̄. magis āt laboret operando manibꝫ ſuis qđ bonū ē. vt habeat
t vn̄ tribuat neceſſitatē patienti Ois ſmo malꝰ ex ore vrō nō ꝓcedat
ſi q̄s bonꝰ ad edificationē fidei. vt det grām audientibꝫ. Et nolite
triſtare ſpūm ſcm̄ dei in quo ſignati eſtis in die redēptiōis. Ois a
aritudo ⁊ ira ⁊ indignatio ⁊ clamor ⁊ blaſphemia tollat̄ a vob̄ cū
nni malicia. Eſtote aūt inuicē benigni miſericordes donātes inuicē
cut deus in chriſto donauit vobis.

☞ Capitulum quintum.

EStote ergo imitatores dei. ſicut filij chariſſimi. ⁊ ābulate in
dilectiōe. ſicut ⁊ xp̄s dilexit nos. ⁊ tradidit ſemetipſū ꝓ nobis
lationē ⁊ hoſtiā deo in odorē ſuauitatis. Fornicatio aūt ⁊ oīs im
dicia aut auaricia nec nominet̄ i vob̄. ſicut decet ſcōs. aut turpi

tudo aut ſtultiloquiū aut ſcurrilitas que ad rem non pertinet. ſ; ma/
gis gratiaꝝ actio Hec enim ſcitote intelligētes. ꝙ omnis fornicatoꝛ
aut immūdus aut auarus qđ eſt idoloꝝ ſeruitus. non habet heredi/
tatem in regno chꝛiſti ⁊ dei Nemo vos ſeducat inanibꝫ verbis. ꝓpter
hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici partici/
pes eoꝝ. Eratis em̄ aliqñ tenebꝛe. nūc autem lux in dño. Ut filij lu/
cis ambulate. Fructus em̄ lucis eſt in omni bonitate ⁊ iuſticia ⁊ ve
ritate. Pꝛobātes quid ſit beneplacitū deo Et nolite cōmunicare o/
peribus infructuoſis tenebꝛaꝝ. magis aut redarguite. Que em̄ in oc
culto fiunt ab ipſis. turpe eſt dicere. oīa āt que arguuntur a lumine
manifeſtantur. Omne em̄ quod manifeſtatur lumen eſt. Pꝛopter qđ
dicit. Surge qui doꝛmis. ⁊ exurge a moꝛtuis. ⁊ illuminabit te xp̄s.
Uidete itaq; fratres qūo caute ambuletis. non quaſi inſipientes ſed
vt ſapiētes. redimentes tempus. qm̄ dies mali ſunt. Pꝛopterea no/
lite fieri impꝛudentes. ſed intelligentes que ſit voluntas dei. Et no/
lite inebꝛiari vino. in q̄ eſt luxuria. ſ; implemini ſpū ſcō. loquētes vo
bis ipſis pſalmis. hymnis. ⁊ canticis ſpūalibꝫ cantātes ⁊ pſallētes in
coꝛdibꝫ veſtris dño. grās agentes ſemper pꝛo omnibꝫ in nomine dñi
nři ieſu xp̄i deo ⁊ patri Subiecti inuicē in timoꝛe chꝛiſti. Mulieres
viris ſuis ſubdite ſint ſicut dño. qm̄ vir caput ē mulieris. ſicut xp̄s
eſt caput eccleſie. ip̄e ſaluatoꝛ coꝛpoꝛis eius. ſ; ſicut eccleſia ſubiecta
eſt chꝛiſto ita ⁊ mulieres viris ſuis in oībus Uiri diligite vxoꝛes vrās
ſicut chꝛiſtꝰ dilexit ecciam ⁊ ſeip̄m tradidit ꝓ ea. vt illā ſanctificaretꝰ
mundans eam lauacro aque ī verbo vite. vt exhiberet ipſi ſibi gloꝛi
oſam ecciam non habentē maculam. aut rugam aut aliqđ huiōi. ſ;
vt ſit ſancta ⁊ immaculata. Ita ⁊ viri debent diligere vxoꝛes ſuas vt
coꝛpoꝛa ſua. Qui ſuam vxoꝛem diligit. ſeip̄m diligit Nemo em̄ vnq̄
carnem ſuam odio habuit. ſ; nutrit ⁊ fouet eam. ſicut ⁊ xp̄s eccleſiā
qꝛ mēbꝛa ſumꝰ coꝛpoꝛis eiꝰ de carne ⁊ oſſibꝰ eius Pꝛopter hoc relin
quet homo patrem ⁊ matrē ſuam. ⁊ adherebit vxoꝛi ſue. ⁊ erūt duo
in carne vna. Sacramentū hoc magnū eſt Ego autem dico in chꝛi/
ſto ⁊ in eccleſia. Uerūtamen ⁊ vos ſinguli vnuſquiſq; vxoꝛem ſuam
ſicut ſeipſum diligat Uxoꝛ autem timeat virum ſuum.

Capitulum. v.

Filij obedite parentibus veſtris in dño. Hoc em̄ iuſtum eſt.
Honoꝛa patrem tuū ⁊ matrem tuā (quod ē mādatum pꝛi/
mū in pꝛomiſſiōe) vt bene ſit tibi. ⁊ ſic longeuꝰ ſuper terram. ⁊ vos
patres nolite ad iracūdiam ꝓuocare filios veſtros. ſ; educate illos ī
diſciplina ⁊ coꝛreptione dñi. Serui obedite dñis carnalibus cū timo
re ⁊ tremoꝛe in ſimplicitate coꝛdis veſtri ſicut chꝛiſto non ad oculū
ſeruientes quaſi hominibꝫ placentes. ſ; vt ſerui chꝛiſti facientes vo/
luntatem dei. ex aīo cū bona voluntate ſeruientes ſicut domino ⁊ nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

bominibus. ſcientis qm̄ vnuſquiſqꝫ qđ cūqꝫ fecerit bonum hec reci-
piet a dn̄o ſiue ſeruꝰ ſiue liber. Et vos dn̄i eadem facite illis remit-
tentes minas ſciētes. qꝛ ⁊ illoꝝ ⁊ veſter dn̄s eſt in celis. ⁊ perſonaꝝ
acceptio nō eſt apud deū. De cetero frēs ꝯfortamini in dn̄o ⁊ i potē-
tia ṽtutis eiꝰ Induite vos armaturā dei. vt poſſitis ſtare aduerſus
inſidias diaboli. qm̄ nō eſt nobis colluctatio aduerſus carnē ⁊ ſangui
nem ſed aduerſus ꝑncipes ⁊ ꝑtātes. aduerſus mūdi rectores tn̄bra
rum harꝝ. cōtra ſpiritalia nequicie in celeſtibꝫ. Propterea accipite
armaturā dei. vt poſſitis reſiſtere in die malo. ⁊ in omnibus perfecti
ſtare. State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate ⁊ induti lori
cam iuſticie: et calciati pedes in ꝑparationē euangelij pacis. In om-
nibus ſumentes ſcutum fidei. in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi
ignea extinguere ⁊ galeam ſalutis aſſumite. ⁊ gladium ſpiritꝰ quod
eſt verbū dei. per oēm orationem ⁊ obſecrationē orantes omni tp̄e
in ſpū. ⁊ in ipſo vigilantes in omni inſtātia ⁊ obſecratione ꝓ omnibꝫ
ſanctis ⁊ pro me. vt detur mihi ſermo in opertione oris mei cum
fiducia notum facere miſteriū euangelij pro quo legatiōe fungor in
cathena iſta. ita vt in ipſo audeā ꝓut oportet me loqui. Ut āt ⁊ vos
ſciatis que circa me ſūt qđ agam. oīa vobis nota faciet Tycichus
chariſſimꝰ frater ⁊ fidelis miſter in dn̄o quē miſi ad vos in hipſū. vt
ꝯgnoſcatis que circa nos ſūt. ⁊ ꝯſolent corda veſtra. Pax fribꝫ ⁊ cha
ritas cū fide a deo prē noſtro ⁊ dn̄o ieſu xp̄o. Gracia cū omnibꝫ qui
diligūt dn̄m noſtꝝ ieſum chriſtum in incorruptione Amē.

¶ Explicit epiſtola Pauli ad Epheſios.
¶ Incipit argumētū in epl'am ad philippēſes

Philippenſes ſūt macedones Hi accepto ṽbo veritatis perſtite
rūt in fide. nec receperūt falſos apoſtolos. Hos collaudat apo-
ſtolus ſcribēs eis a roma de carcere per Epaphroditum.

¶ Explicit argumētum ¶ Incipit Epiſtola Pauli ad Philippenſes
¶ Capitulum primum.

Paulus ⁊ tymotheꝰ ſerui ieſu xp̄i oībꝫ ſcīs in xp̄o ieſu.
q̄ ſūt philippis cū epiſcopis ⁊ dyaconibꝫ grā vob ⁊ pax
a deo prē nrō ⁊ dn̄o ieſu chriſto. Grās ago deo meo in
omni memoria vrī ſp̄ in cūctis orōībꝫ meis ꝓ oībus
vobis cū depcationē faciēs ſup ꝯicatione vrā in euan
gelio chriſti a p̄ma die vſqꝫ nūc cōfidēs hoc ipſū. quia qui cepit in vo
bis bonum. perficiet vſqꝫ in diem chriſti. Sicut eſt mihi iuſtum hoc

ſentire pro omnibꝫ vobis. eo ꝙ habeā vos i corde ⁊ in vinculis meis
et in defenſione ⁊ cōfirmatione euāgelij. ſocios gaudij mei in omnes
vos eſſe. Teſtis em̄ mihi eſt deus. quomodo cupiam oēs vos eſſe in
viſceribꝫ ieſu chriſti. Et hoc oro vt charitas vrā magis ac magꝫ abū
det in omni ſcientia ⁊ in omni ſenſu. vt probetis potiora vt ſitis ſin
ceres ⁊ ſine offenſa in die chriſti repleti fructu iuſticie per ieſū chri-
ſtum in gloriam ⁊ laudeꝫ dei. Scire autem volo vos frēs. quia que
circa me ſunt magis ad profectū venerunt euangelij ita vt vincula
mea manifeſta fierent in xp̄o ī oī pretorio ⁊ in ceteris oībꝫ. vt plures
ex fratribꝫ in dn̄o. cōfidentes in vinculis meis. abundātius auderēt
ſine timore verbū dei loqui Quidam quidem ⁊ propter inuidiam ⁊
contentionem quidam aūt ⁊ propter bonam voluntatē chriſtū pre-
dicant. Quidam ex charitate. ſcientes ꝙ in defenſione euangelij poſi
tus ſum Quidā aūt ex cōtentione chriſtū annūciant nō ſincere. exiſti
mantes preſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis. Quid em̄ Dum omni
modo ſiue per occaſionē ſiue per veritatē xp̄s annūciet. ⁊ in hoc gau
deo ſꝫ ⁊ gaudebo Scio em̄ ꝙ h̄ mihi ꝓueniet ad ſalutē ꝑ vrām orōeꝫ
et ſummiſtrationē ſpūs ieſu xp̄i ſm̄ expectationē ⁊ ſpem meā qꝛ in
nullo ꝯfundar. ſꝫ in omni fiducia. ſicut ſemper ⁊ nūc magnificabitur
xp̄s in corpe meo. ſiue per vitā ſiue per mortē. Mihi em̄ viuere xp̄s
eſt. ⁊ mori lucrū. Qꝫ ſi viuere in carne hic mihi fruct⁹ opis eſt ⁊ quid
eligam ignoro. coartor aūt e duobus deſiderium habēs diſſolui ⁊ eē
cum xp̄o multomagis melius. permanere aūt in carne neceſſarium
propter vos Et hoc ꝯfidens ſciens qꝛ manebo ⁊ permanebo omnibꝫ
vobis ad ꝓfectum veſtrū ⁊ gaudiū fidei. vt gratulatio vrā abūdet in
xp̄o ieſu in me. ꝑ meum aduētum iteꝝ ad vos. Tantū digne euan
gelio chriſti ꝯuerſamini vt ſiue cum venero ⁊ videro vos. ſiue abſens
audiam de vobis qꝛ ſtatis in vno ſpū vnanimes collaborantes fidei
euāgelij. ⁊ in nullo terreamini ab aduerſarijs que ē illis cauſa ꝑditio
nis. vobis aūt ſalutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatū ē ꝓ xp̄o non
ſolum vt in eū credatis. ſꝫ vt etiā ꝓ illo patiamī. idem certamē habē
tes quale ⁊ vidiſtis in me ⁊ nūc audiſtis de me. Ca. ij.

Siqua ergo ꝯſolatio in xp̄o. ſiquod ſolatiū charitatis ſiqua ſo
cietas ſpūs ſiqua viſcera miſeratiōis implete gaudiū meuꝫ vt
idem ſapiatis. eādem charitatē habētes vnanimes idipſuꝫ ſentiētes
Nihil per cōtentionem neqꝫ per inanem gloriam ſꝫ in humilitate ſu
perioris ſibi inuicem arbitrātes. nō que ſua ſunt ſinguli ꝯſiderantes
ſꝫ ea que ad alteꝝ. Hoc em̄ ſentire in vobis qđ in chriſto ieſu Qui cū
in forma dei eſſet nō rapinam arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo. ſed ſe
metipſū exinaniuit formā ſerui accipiens in ſimilitudinē hominum
factus ⁊ habitu inuentus vt homo humiliauit ſeipſum factus obe-
diens vſqꝫ ad mortem. mortem aūt crucis. Propter quod ⁊ de⁹ ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

altauit illū ⁊ donauit. illi nomē qđ eſt ſuper omne nomē vt in noīe
ieſu omne genu flectat̄ celeſtiū terreſtriū ⁊ infernoꝝ ⁊ omnis ligua
ꝯfiteat̄ qꝛ dn̄s ieſus xp̄s in gloria eſt dei pr̄is. Itaqꝫ chariſſimi mei ſi
cut ſemper obediſtis. nō in p̄ñtia mei tm̄ eſt multomagis nūc in ab
ſentia mea cum metu ⁊ tremore veſtrā ſalutē oꝑamini. Deus ē em̄
qui operat̄ in vobis ⁊ velle ꝑficere ꝓ bona voluntate. Oia em̄ facite
ſine murmurationibꝫ ⁊ heſitationibꝫ. vt ſitis ſine querela ⁊ ſimpli
ceꝭ filij dei ſine rep̄henſione in medio nationis praue ⁊ ꝑuerſe inter
quos lucetis ſicut luminaria in mūdo verbū vite ꝯtinētes ad gloriā
meam in die chriſti. qꝛ nō in vacuū cucurri neque in vacuū laboraui.
Sꝫ ⁊ ſi immolor ſupra ſacrificiū ⁊ obſequiū fidei veſtre. gaudeo et
congratulor omnibꝫ vobis. Idipſū autem vos gaudete ⁊ cōgratula
mini mihi. Spero autem in domino ieſu tymotheum me cito mit/
tere ad vos. vt ⁊ ego bono animo ſim. ꝯgnitis que circa vos ſūt Ne
minem em̄ habeo tam vnanimē. qui ſincera affectione ꝓ vobis ſol/
licitus ſit. Omnes em̄ qui ſua ſunt querūt. nō que ieſu chriſti. Expe/
rimentum autem eiꝰ ꝯgnoſcite. qm̄ ſicut patri filius mecū ſeruiuit
in euangelio. Hunc igitur ſpero me mittere ad vos. mox vt videro
que circa me ſunt Cōfido aūt in dn̄o. qm̄ ⁊ ipſe veniam ad vos cito
Neceſſarium aūt exiſtimaui epaphroditum frēm ⁊ cooperatorem ⁊
cōmilitonē meū. veſtꝝ aūt apl̄m ⁊ miniſteriū neceſſitatꝭ mee mittere
ad vos ꝯſiderabat ⁊ meſtꝰ erat ꝓpterea q̄ꝛ ⁊ audieratis illū īfirmatū
Nā ⁊ infirmatꝰ eſt vſqꝫ ad mortē. ſꝫ deꝰ miſertꝰ eſt eiꝰ. Nō ſolū autē
eiꝰ. veꝝ etiā ⁊ mei. ne triſticiā haberē. Feſtinātius ergo miſi illū. vt
viſo illo iteꝝ gaudeatis. et ego ſine triſticia ſim. Excipite itaqꝫ illū
cum oī gaudio ī dn̄o. ⁊ eiuſmodi cū honore habetote. qm̄ ꝓpter opꝰ
xp̄i vſqꝫ ad mortē acceſſit tradēs aīam ſuā. vt impleret id qđ ex vob
deerat erga me obſequiū. ☞ Ca. iij.

De cetero frēs mei gaudete in dn̄o. Eadē eſt vobis ſcribere mi/
hi q̄dem nō pigrū. vobis aūt neceſſariū. Videte canes. videte
malos operarios. videte cōciſionē. Nos em̄ ſumꝰ circūciſio. qui ſpū
ſeruiemꝰ deo ⁊ gloriamur in chriſto ieſu. ⁊ nō in carne fiduciā habē/
tes quāq̄ꝫ ⁊ ego habeam ꝯfidentiā habētes Si q̄s alius videt̄ ꝯfide
re in carne. ego magis circūciſus octaua die ex genere iſrael de tribu
beniamin. hebreꝰ ex hebreis. ſm legem phariſeus ſm emulationem
ꝑſequēs eccliam dei ſm iuſticiā q̄ in lege ē ꝯuerſatꝰ ſine querela. Sꝫ
que mihi fuerūt lucra hec arbitratꝰ ſum ꝓpter chriſtū detrimēta Ve
rūtamē exiſtimo oīa detrimētum eſſe ꝓpter eminentē ſciam ieſu chri
ſti dn̄i mei ꝓpter quē oīa detrimentum feci ⁊ arbitror vt ſtercora. vt
chriſtū lucrifaciā vt ⁊ inueniar in illo nō habens meā iuſticiā q̄ ex le/
ge eſt. ſꝫ illā que ex fide eſt xp̄i ieſu. q̄ ex deo eſt iuſticia in fide ad cog/
noſcendū illū. ⁊ virtutē reſurrectiōis eiꝰ ⁊ ſocietatē paſſiōis illiꝰ ꝯfi/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

gũratus morti eius. ſi quo mõ occurrã ad reſurrectionẽ. q̄ eſt ex mor
tuis nõ ꝙ iã acceperim aut iã perfectus ſim. Sequ͛r ãt ſi quo mõ ꝯpre
hendã in quo ⁊ ꝯp̄henſus ſũ a xp̄o ieſu. Frẽs. ego me nõ arbitror cõ
prehẽdiſſe. Unũ ãt. que quidẽ retro ſunt obliuiſcẽs ad ea ꝟo que ſũt
p̄ora extendẽs meipſũ ad deſtinatũ pſeq̄r. ad brauiũ ſup̄ne vocatõis
dei in chriſto ieſu. Quicũqꝫ ergo perfecti ſumꝰ hoc ſentiamꝰ. ⁊ ſi ali/
q̄d aliud ſapitis ⁊ hoc vobis deus reuelauit. Uerũtamẽ ad qđ perue
nimus. vt idẽ ſapiamꝰ. ⁊ in eadẽ permaneamꝰ regula. Imitatores
mei eſtote frẽs. ⁊ obſeruate eos qui ita ambulãt ſicut habetis formã
noſtram. Multi em̄ ambulãt quos ſepe dicebam vobis. nũc autem
et flens dico inimicos crucis xp̄i. quoꝝ finis interitus quoꝝ deꝰ vẽ
ter eſt. ⁊ gloria in confuſione ipſoꝝ qui terrena ſapiũt. Noſtra autẽ
cõuerſatio in celis eſt. Unͣ etiã ſaluatorem expectamus dominum
noſtrum ieſum chriſtum. qui reformabit corpus humilitatis noſtre
cõfiguratum corpori claritatis ſue ſm operationem q̄ etiam poſſit
ſubiĳcere ſibi omnia. ☞ Ca. iiij.

ITaqꝫ frẽs mei chariſſimi ⁊ deſideratiſſimi. gaudiũ meũ ⁊ co
rona mea ſic ſtate in dño chariſſimi. Euchodiam rogo ⁊ ſynti
cem dep̄cor. idipſũ ſapere in dño. etiã rogo ⁊ te germane compar.
adiuua illas que mecũ laborauerũt in euãgelio cũ clemẽte ⁊ ceteris
adiutoribꝫ meis. quoꝝ nomĩa ſũt in libro vite. Gaudete in dño ſemꝑ
iteꝝ dico gaudete. Modeſtia veſtra nota ſit omnibꝫ hominibꝫ. Dñs
em̄ prope eſt. Nihil ſoliciti ſitis. ſꝫ in oĩ orõne obſecratione cum gra
tiaꝝ actiõe petitiones veſtre innoteſcant apđ deũ. Et pax dei q̄ exu
perat õnẽ ſenſũ. cuſtodiat corda veſtra ⁊ intelligẽtias vr̄as in xp̄o ie
ſu. De cetero frẽs quecũqꝫ ſunt ꝟa. quecũqꝫ pudica. quecũqꝫ iuſta. q̄
cũqꝫ ſcã. quecũqꝫ amabilia. quecũqꝫ bone fame. ſiqua virtus. ſiqua
laus diſcipline. hec cogitate. que ⁊ didiciſtis ⁊ accepiſtis ⁊ audiſtis ⁊
vidiſtis in me. Hec agite ⁊ deus pacis erit vobiſcũ. Gauiſus ſum ãt
in dño vehementer. quoniam tandem aliquãdo refloruiſtis pro me
ſentire. ſicut ⁊ ſentiebatis. Occupati aũt eratis. Nõ quaſi ꝓpter penu
riã dico. Ego em̄ didici in quibus ſũ ſufficiẽs eſſe. Scio ⁊ humiliari
ſcio ⁊ abundare. Ubiqꝫ ⁊ in oĩbꝫ inſtitutꝰ ſũ ⁊ ſatiari ⁊ eſurire ⁊ abũ
dare ⁊ penuriam pati omnia poſſum in eo qui me confortat. Uerũ
tamẽ bene feciſtis. cõmunicãtes tribulationi mee. Scitis aũt ⁊ vos
philippẽſes. ꝙ in principio euãgelij. quãdo profectus ſum a macedo
nia. nulla mihi eccleſia cõmunicauit in ratiõe dati ⁊ accepti. niſi vos
ſoli qꝛ ⁊ theſſalonicã ſemel ⁊ bis in vſum mihi miſiſtis. Nõ qꝛ quero
datum. ſed requiro fructum abundãtem in ratione veſtra. Habeo
autem omnia ⁊ abundo. Repletus ſum acceptis ab epaphrodito q̄
miſiſtis in odorem ſuauitatis hoſtiam acceptam placẽtem deo. Deꝰ
autem meus impleat omne deſiderium veſtrum ſm diuitias ſuas

ſin gloria in chriſto ieſu. deo autem ⁊ patri noſtro. gloria in ſecula ſe-
culum amen. Salutant omnem ſanctum in chriſto ieſu. Salutant
vos qui mecum ſunt fratres. Salutant vos omnes ſancti maxime
autem qui de ceſaris domo ſūt. Gratia domini noſtri ieſu chriſti cū
ſpiritu veſtro Amen.

Explicit epiſtola pauli ad philippenſes.

Incipit argumētum in epl'am ad coloſſenſes

Coloſſenſes ⁊ hi ſicut ⁊ laodicēſes ſūt aſiani. ⁊ ipſi preuenti e-
rāt a pſeudo apl'is. Nec ad hos acceſſit ipſe apl's. ſ; ⁊ hos ꝑ
epl'am corrigit. Audierāt em̄ ꝟbū ab archippo. qui ⁊ miniſte-
riū in eos accepit Ergo apoſtolus iam legatus ſcribit eis ab epheſo
per tythicum diaconem ⁊ oneſimū acolitum.

Explicit argumētum.

Incipit epl'a paului ad Coloſſenſes. Ca. ꝑmū.

Paulus apl's ieſu xp̄i per volūtatē dei ⁊ thimotheꝰ frat-
bis q̇ ſūt coloſſis ſcis ⁊ fidelib; frib; in xp̄o ieſu. Grā
vobis ⁊ pax a deo prē nrō Grās agimꝰ deo prī dñi nrī
ieſu chriſti ſꝑ pro vobis orātes audiētes fidē vrām in
chriſto ieſu ⁊ dilectionē quā habetis in ſcōs oēs ꝓpter
ſpem q̄ repoſita ē vobis in cel'. quā audiſtis in ꝟbo veritatis euāgeliȷ̄
qđ ꝑuenit ad vos. ſicut ⁊ in vniuerſo mūdo ē ⁊ fructificat ⁊ creſcit. ſi-
cut in vobis ex ea die q̄ audiſtis ⁊ ꝯgnouiſtis grām dei in veritate. ſi-
cut didiciſtis ab epaphra chariſſimo cōſeruo noſtro. q̇ ē fidelis ꝓ vo-
bis miniſter xp̄i ieſu Qui etiā manifeſtauit nobis dilcōnem vrām in
ſpū. Jō ⁊ eos ex q̄ die audiuimꝰ. nō ceſſamꝰ ꝓ vobis orātes ⁊ poſtu-
lātes. vt īpleamī agnitiōe volūtatis eiꝰ in oī ſapiā ⁊ intellcū ſpiritali
vt ambuletis digne deo per oīa placētes in omni tp̄e bono fructificā-
tes ⁊ creſcentes in ſciā dei in oī ꝟtute ꝯfortati ẛm potentā claritat;
eius. in oī patiētia ⁊ lōganimitate. cū gaudio grās agētes deo ⁊ prī
q̇ dignos nos fecit in ꝑtem ſortis ſcōꝝ in lumine Qui eripuit nos de
ꝑtāte tñbraꝝ. ⁊ trāſtulit in regnū filiȷ̄ dilectōis ſue. in q̄ habemus re-
dēptionē ⁊ remiſſionē pctōꝝ Qui ē imago dei inuiſibilis ꝑ̇mogenitꝰ
oīs creature. qm̄ in ipſo cōdita ſūt vniuerſa in celis ⁊ in terra viſibi-
lia ⁊ inuiſibilia. Siue throni ſiue dñationes ſiue ꝑ̇ncipatꝰ ſiue ptā-
tes. oīa per ipſū ⁊ in ipſo creata ſūt. Et ipſe ē ante oēs. ⁊ oīa in ipſo
cōſtāt. Et ipſe caput corpis eccle. q̇ ē ꝑ̇ncipiū ꝑ̇mogenitꝰ ex mortuis
vt ſit in omnibus ipſe primatū tenens. Quia in ipſo ꝯplacuit oēm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

plenitudinem inhabitare. ⁊ per eũ reconciliari omnia in ipſũ. pacifi
cans per ſanguinẽ crucis eiꝰ. ſiue que in terris ſiue que in celis ſunt.
Et vos cũ eſſetis aliqñ alienati ⁊ inimici ſenſu in operibꝫ malis. nũc
ãt recõciliati in corpe carnis eiꝰ per mortẽ exhibere vos ſcõs ⁊ imacu
latos ⁊ irrepħenſibiles corã ipſo. ſi tñ permanetis in fide fundati et
ſtabiles ⁊ imobiles a ſpe euãgelij qđ audiſtis qđ predicatum eſt ĩ vni
uerſa creatura. que ſub celo eſt. cuiꝰ factus ſũ ego paulus mĩſter q̇ nũc
gaudeo in paſſionibꝫ ꝓ vobis. ⁊ adimpleo ea que deſũt paſſionũ xp̃i
in carne mea ꝓ corpe eiꝰ qđ eſt ecc̃ia. Cuiꝰ factus ſũ ego mĩſter ſcđm
diſpenſationẽ dei que data eſt mihi in vobis. vt impleam ỽbum dei
miniſteriũ qđ abſconditũ fuit a ſeculis ⁊ generationibꝫ nũc ãt ma
nifeſtum eſt ſcĩs eius. quibꝫ voluit. deꝰ notas facere diuitias glĩe ſa
cramẽti huiꝰ in gentibꝫ. qđ eſt xp̃s in vobis ſpes glorie. quẽ nos an
nunciamꝰ corripiẽtes oẽm hoĩem ⁊ docẽtes in omni ſapiã vt exhibe
amꝰ oẽm hoĩem ꝑfectũ in chriſto ieſu. in q̃ laboro certãdo ſcđm opa
tionem eius. quã opaṫ in me in ỽtute. ☞ Ca. ij.

Volo eñ vos ſcire q̃lem ſollicitudinẽ habeã ꝓ vobis ⁊ ꝓ his q̃
ſũt laodicie. ⁊ quicũqꝫ nõ viderũt faciẽ meã in carne. vt ꝯſolẽ
tur corda ipſoꝝ inſtructi in charitate. ⁊ in oẽs diuitias plenitudis
intellectus in agnitõe myſterij dei pr̃is ⁊ ieſu chriſti. in quo ſunt oẽs
theſauri ſapiẽtie ⁊ ſcĩe abſcõditi. Hoc aũt dico vt nemo vos decipiat
in ſublimitate ſmonũ. Nam ⁊ ſi corpore abſens ſum. ſꝫ ſpũ vobiſcũ
ſum gaudẽs ⁊ videns ordinẽ vr̃m ⁊ firmamentũ eiꝰ q̃ in xp̃o ẽ fidei
vr̃e. Sicut ergo accepiſtis ieſũ chriſtũ dñm nr̃m. in ipſo ãbulate. ra
dicati ⁊ ſuperedificati in ipſo ⁊ ꝯfirmati in fide. ſicut ⁊ didiciſtis abũ
dantes in illo gr̃aꝝ actione. Videre ne quis vos decipiat ꝑ phiam
et inaniã fall'am ſm traditionẽ hoĩm. ſm elementa mũdi ⁊ non ſm
chriſtũ. q2 in ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corpaliter
et eſtis in illo repleti qui eſt caput omnis pͥncipatꝰ ⁊ poteſtatis. In
quo ⁊ circũciſi eſtis circumciſiõe nõ manufacta in expoliatiõe corpis
carnis. ſed in circumciſione chriſti cõſepulti ei in baptiſmo. in quo ⁊
reſurrexiſtis per fidẽ operationis dei qui ſuſcitauit eum a mortuis.
Et vos cũ mortui eſſetis in delictis ⁊ ꝑputio carnis veſtre. cõuiuifi
cauit cũ illo donãs vobis omnia delicta. delens qđ aduerſus nos e
rat chyrographũ decreti. qđ erat ꝯtrariũ nobis. Et ipſũ tulit de me
dio affigens illud cruci. ⁊ expolians pͥncipatꝰ ⁊ poteſtates traduxit
ꝯfidenter palam triumphãs illos in ſeipſo. Nemo ergo vos iudicet
in cibo aut in potu aut in parte dei feſti aut neomenie aut ſabbato
rũ que ſũt vmbra futuroꝝ. corpꝰ ãt chriſti. Nemo vos ſeducat volẽs
in humilitate ⁊ regione angeloꝝ. que nõ vidit ambulans fruſtra in
flatus ſenſu carnis ſue. ⁊ nõ tenens caput. ex quo totũ corpꝰ per nex
us ⁊ ꝯiunctiões ſummiſtratũ ⁊ cõſtructũ creſcit in augmentum dei.

Ad Coloſſenſes

Si ergo mortui eſſetis cū chriſto ab clementis huiꝰ mūdi. q̄d adhuc
tāq̄ȝ viuētes mūdo decernitis. Nec tetigeritis neqȝ guſtaueritis neqȝ
ꝯtractaueritis. que ſunt oīa in interitu ipſo vſu ſm̄ precepta ⁊ doc'
trinas hoim que ſūt rōem q̄dem hn̄tia ſapīe in ſupſtitōe ⁊ hūilitate
et nō ad ꝑcēdū corꝑi. nō in hōre aliq̄ ad ſaturitatē carnis. Ca. iij

Igitur ſi ꝯſurrexiſtis cū xp̄o. q̄ ſurſū ſūt q̄rite vbi xp̄s ē in dex'
terā dei ſedēs. q̄ ſurſū ſūt ſapite. nō que ſuper terrā. Mortui
ēi eſtiȝ ⁊ vita vrā abſcōdita ē cū xp̄o in deo cū āt xp̄s apperuit vita vrā
tūc ⁊ vos apparebitis cū ipſo in gl'a Mortificate ḡ mēbra vrā. q̄ ſunt
ſuper terrā fornicatōem imūdiciā libidinē ꝯcupiſcētiā malā ⁊ auari
ciā. q̄ ē ſi'lacbroꝝ ſeruitꝰ. ꝓpter que venit ira dei ſuper filios incredu
litatiȝ in q̄bꝫ ābulaſtis aliq̄n cū viueretis in illis. Nūc āt deponite et
vos oīa irā indignatiōem maliciā baſphemiā turpē ſermonē de ore
vrō. Nolite mētiri inuicē. expoliātes vos veterē hoiem cū actibꝫ ſuis.
et īduētes nouū eū. q̄ renouatˀ in agnitōem dei ſm̄ ymaginē eius. q̄
creauit eū vbi nō ē gētilis ⁊ iudeꝰ circūciſio ⁊ preputium barbarꝰ. ⁊
ſcytha ſeruꝰ ⁊ liber. ſȝ oīa in oībꝫ xp̄s. Induite vos ḡ ſicut electi dei
ſci ⁊ dilci viſcera mie. benignitatē. hūilitatē. modeſtiā. patiētiā. ſub'
portātes inuicē ⁊ donātes vobiſmetipſis. ſi q̄s aduerſꝰ aliquē hȝ que
relā. ſicut ⁊ dn̄s donauit vobis ita ⁊ vos. Super oīa āt hec charita
tē habete. q̄d ē vinculū ꝑfectōis. ⁊ pax xp̄i exultet in cordibꝫ vrīs. in q̄
vocati eſtis in vno corpore. ⁊ grati eſtote. Verbū xp̄i habitet in vob'
abūdāter in ōni ſapīa docētes ⁊ ꝯmouētes voſmetipſos in pſalmis
hymnis ⁊ cāticis ſpiritalibꝫ in grā cātātes in cordibꝫ vrīs deo Om̄e
q̄dcūqȝ facitis i ūbo aut in opē oīa in noīe dn̄i nrī ieſu xp̄i. grās agen
tes deo ⁊ prī ꝑ ipſū Mulieres ſubditi eſtote viris. ſicut oȝ in dn̄o Vi
ri diligite vxores vrās ⁊ nolite amari eē ad illas. Prēs nolite ad idig
natōem ꝓuocare filios vrōs. vt n̄ puſillo aīo fiāt. Serui obedite per
oīa dn̄is carnalibꝫ. nō vt ad oculū ſeruiētes q̄ſi hoibꝫ placētes. ſȝ in
ſimplicitate cordis timentes dn̄m. Q̄dcūqȝ facitis ex aīo oꝑamini ſi
cut dn̄o ⁊ nō hoibꝫ ſciētes q̄d a dn̄o accipietis retribulatiōem heredi
tatis. dn̄o xp̄o ſeruite. Qui enī iniuriā facit. recipiet id q̄d iniq̄ geſſit
Et nō ē ꝑſonaꝝ acceptio apud deū. ☞ Ca. iiij.

Domini quod iuſtum eſt ⁊ equum ſeruis p̄ſtate. ſcientes q̄m ⁊
vos dominum habetis in celo. Orationi inſtate vigilantes in
ea gratiarum actione orantes ſimul ⁊ pro nobis. vt deus aperiat no
bis oſtiū ſermonis ad loquendū myſteriū chriſti propter quod eti'
am vinctus ſum. vt manifeſtem illud ita vt oportet me loqui. Ita ſa
pientia ambulate ad eos qui foris ſunt tempus redimentes Sermo
veſter ſemper in gratia ſale ſit cōditus vt ſciatis quomodo oportet
vos vnicuiqȝ reſpondere. Que circa me ſunt. omnia vobis nota faci
et tythicus chariſſimus frater ⁊ fidelis miniſter ⁊ conſeruus in domi

non quem miſi ad vos ad hoc ipſũ vt cognoſcat que circa vos ſunt. ꝛ
cõſoletur corda veſtra cum oneſimo chariſſimo ꝛ fideli fatre qui ex
vobis eſt qui omnia que hic agũtur nota faciẽt vobis Salutat vos
ariſtarchus cõcaptiuus meus ꝛ marcus cõſobrin⁹ Barnabe. de quo
accepiſtis mãdata. Si venerit ad vos ſuſcipite illũ. Et ieſus qui dici
tur iuſtus. qui ſunt ex circũciſione hi ſoli ſũt adiutores mei in regno
dei. qui mihi fuerũt ſolatio. Salutat vos epaphras. qui ex vobis ē
ſeru⁹ chriſti ieſu. ſemper ſollicit⁹ pro vobis in orationib⁹. vt ſtetis ꝑ
fecti ꝛ pleni in omni volũtate dei. Teſtimoniũ ẽm illi perhibeo. q
abet multũ laborē pro vobis ꝛ ꝓ his qui ſũt laodicie ꝛ qui hierapoli
Salutat vos Lucas medicus chariſſimus ꝛ demas. Salutate fra
tres qui ſũt laodicie ꝛ nympham. ꝛ nunc in domo eius ē eccleſiã. Et
cũ lecta fuerit apud vos epiſtola hec. facite vt ꝛ in Laodicenſium ec
cleſia legatur. ꝛ ea q̃ laodicenſium eſt. vobis legat̃. Et dicit archippo
Vide miniſteriũ quod accepiſti in domino. vt illud impleas. Salu
tatio mea manu Pauli. Memores eſtote vinculorum meoꝝ. Gra
tia domini noſtri Jeſu chriſti ſit vobiſcum. Amen.

¶ Explicit epiſtola Pauli ad colloſſenſes
¶ Incipit argumentum in epiſtolam ad theſ ſalonicenſes primam.

Theſſalonicenſes ſũt macedones qui accepto verbo veritatis
aſtiterunt in fide etiam in perſecutione ciuium ſuorũ. Pre
terea nec receperunt falſos apoſtolos. nec ea que a falſis apo
ſtolis dicebantur. Hos collaudat apoſtolus ſcribẽs eis ab Athenis
per tythicum dyaconem ꝛ oneſimum acolitum.

¶ Explicit argumentum.
¶ Incipit Epiſtola Pauli ad theſſalonicenſes prima. ¶ Capitulum primum.

Paulus ꝛ Siluanus ꝛ Thymotheus eccleſie theſſalo
nicenſium in deo patre noſtro ꝛ dominimo ieſu chri
ſto gratia vobis ꝛ pax Gracias agimus deo ſemper
pro omnib⁹ vobis. memoriam veſtri facientes in ora
tionibus noſtris ſine intermiſſione memores operis
idei veſtre: ꝛ laboris ꝛ charitatis ꝛ ſuſtinẽtie ſpei domini moſtri Je
ſu chriſti ante deũ prẽm noſtruꝫ. Scientes frẽs delicti a deo dilectio

Ad theſſalonicenſes p̄ma

nem veſtram. qꝛ auangelium noſtrū nō fuit ad vos in ſermone tm̄
ſed in virtute in ſpū ſancto ꝛ in plenitudine mlta ſicut ſcitis quales
fuerimus in vobis ꝓpter vos. Et vos imitatores noſtri facti eſtis et
dn̄i excipientes verbū in tribulatione multa cum gaudio ſpūſſancti
Ita ꝛ facti ſitis forma omnibus credentibꝫ in macedonia ꝛ achaia.
A vobis enim diffamatus eſt ſermo dn̄i nō ſolum in macedonia. ſꝫ
ꝛ in achaia. ſꝫ in omni loco fides veſtra que eſt ad deum ꝓfecta eſt
ita vt non ſit nobis neceſſe quicq̄ꝫ loqui. Ipſe enim de vobis annūn-
ciauit qualem introitum habuerimus ad vos. ꝛ quō ꝯuerſi eſtis ad
deum a ſimulachris ſeruire deo viuo ꝛ vero ꝛ expectare filiū eiꝰ de ce-
lis quem ſuſcitauit ex mortuis ihm̄ q̄ eripuit nos ab ira vētura.

☞ Caplm̄. ij.

Nam ꝛ ipſi ſcitis fratres introitū noſtrū ad vos. qꝛ nō inanis
fuit. ſꝫ an̄ paſſi ꝛ ꝯtumelijs affecti ſicut ſcitis in Philippis fi-
duciā habuimus in deo nrō loqui ad vos euangelium dei in multa
ſollicitudine. Exhortatio enim noſtra nō de errore neqꝫ de imūdicia
neqꝫ in dolo. ſed ſicut probati ſumus a deo vt crederetur nobis euā-
gelium ita loquimur. non quaſi hominibꝫ placentes. ſed deo q̄ pro-
bat corda noſtra. Neqꝫ enim aliqn̄ fuimus in ſermone adulatōis ſi-
cut ſcitis. neqꝫ in occaſione auaricie deus teſtis eſt. nec querentes ab
hominibus glām. neqꝫ a vobis neqꝫ ab alijs cum poſſemus vobis
oneri eſſe chriſti apoſtoli. Sed facti ſumus paruuli in medio veſtrū
tanq̄ꝫ ſi nutrix foueat filios ſuos. ita deſiderātes vos cupide voleba-
mus tradere vobis nō ſolum euangeliū dei ſed etiā aīas nrās. q̄niā
chariſſimi nobis fci eſtis. Memores em̄ facti eſtis frēs laboris nrī
et fatigationis. nocte ꝛ die operātis ne quem grauaremus. Predi-
cauimus in vobis euangelium dei. Vos teſtes eſtis ꝛ deus. q̄ꝫ ſancte
et iuſte ꝛ ſine querela vobis que crediſtis affuimus ſicut ſcitis. quali-
ter vnūquēqꝫ veſtrū. ſicut pater filios ſuos deprecātes vos ꝛ ꝯſolan-
tes teſtificati ſumus. vt ambularetis digne qui vocauit vos in ſuū
regnum ꝛ glām. Ideo ꝛ nos grās agimus deo ſine intermiſſiōe. qm̄
cum accepiſſetis a nobis verbum auditus dei. accepiſtis illud non vt
verbum hominū. ſed ꝛ ſicut eſt vere verbum dī q̄ operatur in vobis
qui credidiſtis. Vos enim imitatores facti eſtis fratres eccleſiarum
dei que ſūt in iudea in chriſto ieſu. qꝛ eadem paſſi eſtis ꝛ vos a cōtri-
bulibus veſtris ſicut ꝛ ipſi a iudeis qui ꝛ dn̄m occiderunt ihm̄ ꝛ pro-
phetas ꝛ nos perſecuti ſunt ꝛ deo non placent et omnibus hominibꝫ
aduerſantur ꝓhibētes nos gentibus loqui. vt ſalue fiant. vt impleant
peccata ſua ſp̄. Peruenit eī ira dei ſuper illos vſqꝫ in finem. Nos āt
fratres deſolati a vobis ad tp̄s ore aſpcū non corde. abūdantiꝰ feſti-
nauimus faciem veſtram videre cū multo deſiderio. qm̄ voluimus
venire ad vos ego quidē paulus ꝛ ſemel ꝛ iterum. ſꝫ impediuit nos ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

thanas Que eſt eñ nrã ſpes aut gaudiũ aut corona gl'e. Nõne vos
ante dñm noſtꝝ ieſum chriſtum eſtis in aduentu eius. Vos ei eſtis
gl'a noſtra ꝛ gaudium.

Ca.iij.

PRopter qꝺ nõ ſuſtinẽtis ãplius placuit nob remanere athen
ſolis. ꝛ miſimꝰ tymotheũ frẽm nrm̃ ꝛ miniſtꝝ di in euãgelio
xpi. ad ↄfirmãdos vos ꝛ exhortãdos ꝑ fide vrã. vt nemo moueatᷣ i
tribulatõibꝫ iſtis. Ipſi eñ ſcitis ꝙ in h poſiti ſumꝰ Nã ꝛ cũ apꝺ vos
eẽmꝰ p̃dicabamꝰ vobis paſſuros nos tribulatões. ſicut ꝛ factũ eſt ꝛ
ſcitis Propterea ꝛ ego ãplius nõ ſuſtinẽs. miſi ad ↄgnoſcẽdã fidez
vrãm ne forte tẽptauerit vos is q̇ tẽptat. ꝛ inanis fiat labor nr̃. Nũc
aũt veniẽte tymotheo ad nos a vobis ꝛ annũciãte nobis fidẽ ꝛ cha
ritatẽ vrãm. ꝛ qꝛ memoriã nrĩ habetis bonã ſp deſiderãtes nos vide
re. ſicut ꝛ nos ꝙ qꝫ vos ideo ↄſolati ſumꝰ frẽs in vobis. in oĩ neceſſita
te ꝛ tribulatõe nrã per fidẽ vrãm. qm̃ nũc viuimꝰ ſi vos ſtatis i dño
Quã eñ grãꝝ actionẽ poſſumꝰ deo retribuere ꝑ vobis in omni gau
dio quo gaudemꝰ ꝓpter vos ante deũ noſtꝝ nocte ac die abũdantiꝰ
orãtes. vt videamꝰ faciẽ vrãm ꝛ cõpleamꝰ ea que deſũt fieri vrẽ. Ip
ſe aũt deꝰ ꝛ pater noſter ꝛ dñs ieſus chriſtꝰ dirigit viã noſtrã ad vos
Vos autẽ dñs multiplicet ꝛ abũdare faciat charitatẽ vrãm in inui
cem ꝛ in oẽs. queadmodũ ꝛ nos in vobis ad confirmãda corda vrã
ſine querela in ſãctitate añ deũ ꝛ prẽm noſtꝝ in aduẽtu dñi noſtri ie
ſu chriſti cũ oĩbꝫ ſanctis eius Amen

Ca.iiij.

DE cetero ergo frẽs rogamꝰ vos ꝛ obſecramꝰ i dño ieſu vt quẽ
admodũ accepiſtis a nobis. qũo oporteat vos ãbulare ꝛ place
re deo. ſic ꝛ ambuletis. vt abũdetis magis. Scitis eñ q̃ p̃cepta de
derim vobis per dñm ieſũ. Hec ẽ ãt volũtas dei ſanctificatio vrã. vt
abſtineatis vos a fornicatõe vt ſciat vnuſq̇ſqꝫ veſtꝝ vas ſuũ poſſide
re in ſcĩficatõe ꝛ honore. nõ in paſſiõe deſiderij. ſicut ꝛ gentes q̃ igno
rant deũ. Et ne quis ſupergrediatᷣ. neqꝫ circũueniat in negocio frẽm
ſuũ. qm̃ vindex eſt dñs de his oĩbꝫ ſicut p̃dixi vobis ꝛ teſtificati ſumꝰ
Non eñ vocauit nos deus in immũdiciã. ſed in ſcĩtificationẽ Itaqꝫ
q̇ hec ſpernit nõ hoiem ſpernit ſꝫ deũ. qui etiã dedit ſpm̃ ſcm̃ in nob
De charitate ãt fraternitatis nõ necẽ habuimꝰ ſcribere vobis Ipſi eĩ
vos a deo didiciſtis. vt diligatis inuicẽ. Etenĩ illud facitis in oẽs fra
tres. in vniuerſa macedonia Rogamus autem vos fratres. vt abũ
detis magis ꝛ operam detis. vt quieti ſitis. ꝛ vt veſtꝝ negocium a
gatis. vt operamini manibus veſtris. ſicut precepimus vobis. ꝛ vt
honeſte ambuletis ad eos qui foris ſunt. ꝛ nulllius aliquid deſidere
tis. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus. vt nõ
contriſtamini ſicut ꝛ ceteri qui ſpem nõ habent Si eñ credimus ꝙ
Jeſus mortuus eſt ꝛ reſurrexit. ita ꝛ deus eos qui dormierunt per
ieſum adducet cũ eo Hoc eñ vobis dicimus in ṽbo domini qꝛ nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

qui viuimus qui reſidui ſumus in aduētu domini. non preueniemꝰ
eos qui dormierūt. Qm̄ ipſe dn̄s in iuſſu ⁊ in voce archāgeli ⁊ in tu-
ba dei deſcēdet de celo. mortui qui in chriſto ſunt reſurgēt primi. De-
inde nos qui viuimus qui relinquimur ſimul rapiemur cum illis in
nubibus obuiam chriſto in aera. ⁊ ſic ſemper cum domino erimus.
Itaqꝫ conſolamini inuicem in verbis iſtis.

☞ Capl'm quintum.

Temporibꝫ aūt ⁊ momentis frēs nō in digetis vt ſcribamus vo
bis. Ipſi em̄ diligēter ſcitis. qꝛ dies dn̄i ſicut fur ī nocte ita ve
niet. Cū em̄ dixerit pax ⁊ ſecuritas. tūc repētinꝰ eis ſuperueniet inte
ritus. ſicut dolor in vtero habētis ⁊ nō effugiēt. Vos aūt frēs non
eſtis in tenebris vt vos dies illa tanqꝫ fur ꝯprehēdat. Oēs em̄ vos
filij lucis eſtis ⁊ filij dei. Nō ſumꝰ noctis neqꝫ tenebrarꝫ. Igit' nō dor
miaꝰ ſicut ⁊ ceteri. ſed vigileꝰ ⁊ ſobrij ſumꝰ. Qui eī dormiūt nocte dor
miūt ⁊ q̄ ebrij ſūt nocte ebrij ſūt. nos aūt qui diei ſumꝰ ſobrij ſumꝰ i
duti loricam fidei ⁊ charitatis ⁊ galeam ſpē ſalutis. qm̄ non poſuit
nos deus in iram ſed in acq̄ſitionem ſalutis per dn̄m ieſum chriſtū
qui mortuꝰ eſt pro nobis. vt ſiue vigilemꝰ ſiue dormiamꝰ ſimul cuꝫ
illo viuamꝰ. Propter quod conſolamini inuicem. ⁊ edificate alter-
trum ſicut ⁊ facitis. Rogamus aūt vos frēs. vt noueritis eos q̄ la-
borāt inter vos ⁊ p̄ſunt vobis in dn̄o ⁊ monēt vos. vt habeatꝭ illos
abundantis in charitate ꝓpter opus illorꝫ ⁊ pacem habete cum eis.
Rogamus aūt vos frēs. corripite inq̄etos. ꝯſolamī puſillanimes.
ſuſcipite īfirmos. patiētes eſtote ad oēs. Videte ne q̄s malū ꝓ ma
lo alicui reddat. ſꝫ ſemper qḋ bonū eſt ſectamini in inuicem ⁊ in om
nes. Semꝑ gaudete. ſine intermiſſiōe orate. in omnibꝫ grās agite. Hec
eſt em̄ volūtas dei in chriſto ieſu in omnibꝫ vobis. Spūm nolite ex-
tinguere. ꝓphetias nolite ſpernere. Omnia aūt ꝓbate. quod bonum
eſt tenete. ab omni ſpecie mala abſtinete vos. Ipſe autēꝫ deus pacis
ſanctificet vos per omnia vt integer ſpūs vr̄, ⁊ anima ⁊ corpus
ſine q̄rela in aduētu dn̄i noſtri ieſu xp̄i ſeruet'. Fidelis ē deꝰ qui voca
uit vos qui etiā faciet. Frēs orate ꝓ nobis. Salutate frēs oēs in oſ-
culo ſancto. Adiuro vos per dn̄m vt legatur epiſtola hec omnibus
ſanctis fratribꝫ. Grā dn̄i noſtri ieſu xp̄i vobiſcū. Amen.

¶ Explicit epiſtola pauli ad theſſalonicenſes pͥma

¶ Incipit argumentum in ep'lam ſecūdā.

Ad theſſalonicēſes ſcḋm ſcribit ep'lam ap'lus. ⁊ notum facit eis
de tꝑibus nouiſſimis ⁊ de aduerſarij deiectōe. ſcribit hāc ep'laꝫ
ab athenis per Titū dyaconē ⁊ oneſimū acolitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

¶ Ad theſſalonicenſes ſcḋa

¶ Explicit argumentū ¶ Incipit epiſtola
pauli ad theſſalonicenſes ſecunda. ¶ Capitulum
primum.

PAulus ⁊ Siluanus ⁊ Thimotheus eccie theſſaloni-
cenſiū in deo patre noſtro ⁊ domino ieſu chriſto Grā
vobis ⁊ pax a deo prē nrō ⁊ dn̄o ieſu chriſto. Grās age
re debemus ſemper deo pro vobis frēs ita vt dignū ē
qm̄ ſupꝫ creſcit fides vrā. ⁊ abūdat charitas vniuſcuiuſqꝫ
veſtrum in inuicem. ita vt nosipſi in vobis gloriemur in eccīs ꝓ pati
entia veſtra. ⁊ in fide ⁊ in oibꝫ ꝑſecutionibꝫ vrīs ⁊ tribulationibꝫ q̄s
ſuſtinetis in exemplum iuſti iudicij dei. vt digni habeami in regno
dei. pro q̄ ⁊ patimini. ſi tamē iuſtū eſt apud deū tribuere tribulatio
nem his qui vos tribulant. ⁊ vobis qui tribulamini requiē nobiſcū
in reuelatione dn̄i Ihū de celo cū angelis virtutis eiꝰ in flām̄a ignis
dantis vindcām his qui nō nouerūt deū ⁊ q̄ nō obediunt euangelio
dn̄i nri ieſu chriſti Qui penas dabūt in interitu eternas a facie dn̄i ⁊
a gloria ꝟtutis eiꝰ. cū venerit glorificari in ſctis ſuis ⁊ amirabilis fie
ri in omnibꝫ qui crediderūt. qꝛ creditū eſt teſtimoniū noſtꝝ ſupꝫ vos
in die illo. In quo etiā oramus ſpꝫ pro vobis. vt digneꝛ vos a voca-
tione ſua vocare deus ⁊ impleat omnem volūtatem bonitatis ſue.
et opus fidei in ꝟtute. vt clarificeꝛ nomē dn̄i noſtri ieſu xp̄i in vobis
et vos in illo. ſm̄ graciam dei ⁊ dn̄i noſtri ieſu chriſti.

☞ Capl'm. ij.

ROgamus autē vos fratres ꝑ aduentū dn̄i noſtri ieſu chriſti. ⁊
nrē ꝯgregatōis in ipm̄. vt nō cito moueamini a veſtro ſenſu.
neqꝫ terreamini neqꝫ ꝑ ſpm̄ neqꝫ ꝑ ſermonē neqꝫ ꝑ epl'am tāq̄ꝫ nos
miſſam. quaſi inſtet dies domini. Ne q̄s vos ſeducat vllo modo. Qm̄
niſi venerit diſceſſio ꝓmum. ⁊ reuelatus fuerit hō peccati filius ꝑdi-
tionis qui aduerſaꝛ ⁊ extolliꝛ ſupra omne qḋ diciꝛ deus: aut qḋ coliꝛ
ita vt in templo dei ſedeat. oſtēdēs ſe tanq̄ꝫ ſit deus. Non retinetis
ꝙ cum adhuc eſſem apud vos. hec dicebā vobis. Et nūc quid detine
at ſcitis. vt reueletur in ſuo tempore. Nā myſteriū iam operatur ini
quitatis tantum. vt qui tenet nunc teneat. donec de medio fiat. Et
nunc reuelabitur ille iniquus. quem dominus Ieſus interficiet ſpi-
ritu oris ſui ⁊ deſtruet illuſtratione aduentus ſui eum cuiꝰ eſt aduen
tus ſcd̄m operationē omni virtute ⁊ ſignis ⁊ ꝓdigijs mendacibꝫ. ⁊
in omni ſeductione iniquitatis his qui pereūt. eo ꝙ charitatem veri
tatis nō receperūt vt ſalui fierēt. Ideo mittit illis deꝰ operatōem er
roris. vt credāt mēdacio. vt iudicenꝛ oēs q̄ nō crediderūt ꝟitati. ſed
ꝯſenſerūt iniq̄tati. Nos autem debemus gratias agere deo ſpꝫ ꝓ vo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

bis fratres dilecti a deo. q eligerit vos deus primicias in ſalutem in
ſanctificatione ſpiritus in fide veritatis in qua vocauit vos per euã
gelium noſtrum in acquiſitione glorie domini noſtri ieſu xp̄i Itaqꝫ
fratres ſtate ꝛ tene traditiones quas didiciſtis ſiue per ſermonem
ſiue per epiſtolam noſtram Ipſe aũt dñs noſter ieſus chriſtus ꝛ deꝰ
et pater noſter. qui dilerit nos ꝛ dedit ꝯſolationẽ eternã. ꝛ ſpem bo-
nam in gratia. exhortet corda veſtra ꝛ cõfirmet in omni opere ꝛ ſer-
mone bono. ☞ Caplm. iij.

DE cetero fratres orate pro nobis. vt ſermo dei currat ꝛ clarifi-
cetur ſicut ꝛ apd vos. ꝛ vt liberemur ab ĩportunis ꝛ malis ho
minibus. Non em̄ oim ẽ fides. Fidelis aũt dñs eſt q ꝯfirmabit vos
et cuſtodiet a malo. Cõfidimus aũt de vobis frẽs in dño. qm̄ qcũqꝫ
precepimus ꝛ facitis ꝛ facietis. Dñs aũt dirigat corda veſtra in cha
ritate dei ꝛ patientia chriſti. Denũciamus aũt vobis frẽs in noie dñi
noſtri ieſu chriſti. vt ſubtrahatis vos ab oi fratre ambulante inordi
nate ꝛ nõ ſcd̄m traditionẽ quã accperũt a nobis. Ipſi em̄ ſcitis quẽ
admodum oporteat imitari nos qm̄ nõ inquieti fuimus inter vos
neqꝫ gratis panẽ manducabimus ab aliquo. ſed in labore ꝛ fatigati
one ꝛ die operantes. ne quẽ veſtrũ grauaremus. Nõ quaſi non habu
erimus ptãtes. ſꝫ vt noſmetipſos formã daremus vobis ad imitan
dum nos Nam ꝛ cum eſſemus apud vos. denũciabamus vobis. qm̄
ſi quis non vult operari. nec manducet. Audiuimus enim inter vos
quaſdam ambulare in quiete nihil operãtes. ſꝫ curioſe agẽtes. Hiis
aũt qui eiuſmodi ſunt denunciamus ꝛ obſecramus in dño Jeſu xp̄o
vt cum ſilentio operantes ſuũ panẽ mãducent. Vos aũt fratres no
lite deficere facientes. Qꝫ ſi qs obedierit verbo noſtre per eplam. hũc
notate. ꝛ miſeramini cũ illo. vt cõfundatur. Et nolite quaſi inimicũ
exiſtimare. ſed corripite vt frẽm. Ipſe aũt deus pacis det vobis pa-
cem ſempiternam in omni loco. Dñs ſit cum oibus vobis Saluta-
tio mea manu Pauli. quod eſt ſignũ in omni epla. ita ſcribo Gratia
domini noſtri ieſu chriſti cũ omnibus vobis. Amen.

Explicit epiſtola pauli ad theſſalonicenſes.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Tymothe um prima.

TImotheum inſtruit ꝛ docet de ordinatione epiſcopatus ꝛ dya-
conij et omnes eccleſiaſtice diſcipline. ſcribens ei a loadicia per
titbicum dyaconem.

¶ Incipit Epiſtola Pauli ad Tymotheum prima.
¶ Capitulum primum.

Paulus apl's ieſu chriſti ſm̄ imperiū dei ſaluatoris nr̄i
ieſu xp̄i ſpei nr̄e tymotheo dilecto filio in fide. Grā ꝛ
mia ꝛ pax a deo patre ꝛ chriſto ieſu dn̄o nr̄o. Sicut
rogaui te vt remaneres epheſi cum irem in macidoni
am. vt denūciares qͥbuſdā ne aliter docerēt. neqꝫ intē
derēt fabulis ꝛ genealogijs intermiatis. que queſtiōes p̄ſtāt magis
q̄ȝ edificationē dei. que eſt in fide Finis aūt p̄cepti eſt charitas de cor
de puro ꝛ ꝯſcia bona ꝛ fide nō ficta. A qͥbuſdā qͥdā aberrātes ꝯuerſi
ſūt in vaniloquiū. volētes eſſe legis doctores nō intelligentes .neqꝫ q̄
loquūtur. neqꝫ de qͥbꝫ affirmāt. Scim⁹ autem qꝛ bona ē lex. ſi quis ea
legitime vtaṫ ſciētes hoc. qꝛ lex iuſto nō ē poſita. ſꝫ iniuſtis ꝛ nō ſubdi
tis impijs ꝛ peccōribꝫ ſceleratis ꝛ cōtaminatis patricidis ꝛ matrici
dis homicidis ꝛ fornicarijs maſculoꝝ cōcubitoribꝫ plagiarijs mēda
cibꝫ ꝛ piuris ꝛ ſi qͥd aliud ſane doctrine aduerſaṫ. que ē ſm̄ euāgeliū
glorie beati dei. qđ creditū eſt mihi Grās ago ei. qui me ꝯfortauit in
xp̄o ieſu dn̄o nr̄o qꝛ fidelē me exiſtimauit ponēs in miſterio Qui pri
us blaſphem⁹ fui ꝛ perſecutor ꝛ ꝯtumelioſus. ſꝫ miam dei ꝯſecutus
ſū qꝛ ignorās feci in incredulitate Superabūdauit aūt grā dn̄i noſtri
cum fide ꝛ dilectōe que ē in xp̄o ieſu. Fidelis ſmo ꝛ omni acceptiōe di
gn⁹. qꝛ ieſus xp̄s venit in hūc mūdum peccōres ſaluos facere. quorū
p̄mus ego ſū Sꝫ ideo miſericordiā cōſecut⁹ ſum. vt in p̄mo oſtende
ret chriſt⁹ ieſus omnē patiam ad informationē eoꝝ qui credituri ſūt
illi in vitam eternā. Regi aūt ſeculoꝝ immortali inuiſibili ſoli deo
honor ꝛ glͣa in ſecula ſeculoꝝ Amē Hoc preceptum cōmēdo tibi fili
Tymothee ſm̄ p̄cedētes in te ꝓphetias. vt milites in illis bonā mili
tiā habēs fidem ꝛ bonam ꝯſciam. quam quidē repellentes circa fidē
naufragauerūt. ex quibꝫ eſt hymneus ꝛ alexāder. quos tradidi ſatha
ne. vt diſcāt nō blaſphemare. ☞ Caplm. ij.

Obſecro igiṫ primū oim̄ fieri obſecratōes orōes poſtulationes
gratiaꝝ actiōes ꝓ omnibꝫ hoībꝫ pro regibꝫ .ꝛ pro oībus qui
in ſublimitate cōſtituti ſūt. vt quietam ꝛ trāquillam vitam agam⁹
in omni pietate ꝛ caſtitate. Hoc em̄ bonū eſt ꝛ acceptū corā ſalua
tore noſtro dn̄o. qui oēs homīes vult ſaluos fieri. ꝛ ad ꝯgnitionem
veritatis venire. Un⁹ em̄ de⁹, vn⁹ ꝛ mediator dei ꝛ hoīm hō xp̄s ie
ſus. qui dedit redemptionē ſemetipſū pro omnibꝫ. Cui⁹ teſtimoniū
tēporibꝫ ſuis ꝯfirmatū eſt. in quo poſit⁹ ſū ego p̄dicator ꝛ apoſtol⁹
Ueritatē dico. non mentior. doctor gentium in fide ꝛ veritate. Uolo
ergo viros orare in omni loco leuātes puras man⁹ ſine ira ꝛ diſpen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

ſatione Similr̃ ⁊ mulieres in habitu ornato cũ verecũdia ⁊ ſobrietate
ornãtes ſe. ⁊ nõ in tortis crinibꝫ aut auro aut margaritis vł veſte p̃
cioſa ſꝫ qꝺ decet mulieres ꝓmittẽtes pietatem per opa bona Mulier
in ſilentio diſcat cũ omni ſubiectiõe Docere aũt mulieri nõ permitto
neqꝫ dominari in viꝝ. ſꝫ eſſe in ſilentio. Adam eñ̃ pͥmus format⁹ ẽ.
deinde eua ⁊ adam nõ ẽ ſeductus mulier ãt ſeducta in preuaricatiõe
fuit Saluabitur autem per filiorum generationem. ſi permanſerit
in fide in dilectione ⁊ ſanctificatione cum ſobrietate.

Capłm tercium.

Fidelis ſermo. Si qͥs epiſcopatũ deſiderat bonũ opus deſide
rat Oportet aũt epiſcopum irrep̃henſibilem eſſe vnius vxo/
ris viꝝ ſobriũ ornatũ prudentem pudicum hoſpitalem doctorẽ nõ
vinolentũ nõ percuſſorem ſꝫ modeſtũ. nõ litigioſum nõ cupidũ. ſed
ſue domui bene p̄poſitũ. filios habentẽ ſubditos cũ oĩ caſtitate Si
aũt domui ſue p̄eſſe neſcit. quõ eccłie dei diligẽtiam habebit! Nõne
ophitũ in ſuperbiã elat⁹ in iudiciũ. incidat diaboli Oportet ãt ⁊ illũ
teſtimonium habere bonũ ab his qui foris ſunt. vt nõ in opprobriuꝫ
incidat ⁊ in laqueũ diaboli. Diacoẽs ſimiliter pudicos nõ bilingues
nõ multo vino deditos nõ turpe lucꝝ ſectãtes miſteriũ fidei in cõſci
entia pura. Et hi ãt ꝓbẽtur primũ. ⁊ ſic miſtrẽt nullũ crimen habẽ
tes Mulieres ſilr̃ pudicas. nõ detrahẽtes ſobrias fideles in omnibꝫ
Diacones ſint vxoris viri. qui filijs ſuis bene preſint ⁊ ſuis domibus
Qui eñ̃ bene miſtrauerint. gradum bonum ſibi acquirẽt ⁊ multam
fiduciam in fide que eſt in xp̃o ieſu Hec tibi ſcribo fili timothee. ſpe
rãs me venire ad te cito. Si aũt tardauero. vt ſcias quõ oporteat te
in domo dei cõuerſari. que eſt eccleſia dei viui. columna ⁊ firmamẽ
tum veritatis. Et manifeſte magnũ eſt pietatis ſacramẽtũ. qꝺ ma/
nifeſtum eſt in carne iuſtificatũ eſt in ſpũ. apparuit angelis. predica
tum eſt gentibus. creditum eſt in mũdo. aſſumptũ eſt in gloria.

Capitulum quartum.

Spiritus ãt manifeſte dr. qꝛ in nouiſſimis tp̄ibꝫ diſcedẽt qͥdã
a fide attẽdẽtes ſpiritibꝫ erroris ⁊ doctrinis demoĩoꝝ i hypo
criſi. loquẽtium mẽdaciũ ⁊ cauteriatã habẽtiũ ſuã ꝯſciam. ꝓhiben
tiũ nubere. abſtinere a cibis. qͥs ds creauit ad ꝑcipiẽdũ cũ grãꝝ actio
ne fidelibꝫ ⁊ his q̃ ꝯgnouerͭt veritatẽ. Quia oĩs creatura dei bona ẽ
et nihil reijciẽdum qꝺ cũ grãꝝ actiõe ꝑcipit̃ Sanctificat̃ eñ̃ p vbũ
dei ⁊ orõem. Hec ꝓponẽs fr̃ibꝫ bonus eris miſter xp̃i ieſu enutritus
vbis fidei ⁊ bone doctrine quã aſſecut⁹ es Ineptas ãt ⁊ inanes fabu
las deuita. Exerce aũt teipſũ ad pietatẽ Nã corꝑalis exercitatio ad
modicũ vtilis eſt. Pietas aũt ad oĩa vtilis ẽ. promiſſionẽ hñs vite.
que nũc ẽ future. Fidelis ſermo ⁊ omni acceptiõe dign⁹ In hoc eñ̃
laboramus ⁊ benedicimur qꝛ ſperam⁹ in deũ viuũ qui ẽ ſaluator oĩꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

hominum maxime fideliũ. Precipe hec ⁊ doce. Nemo adoleſcentiã
tuam cõtemnat ſꝫ exemplũ eſto fidelium in verbo in cõuerſatione
in charitate in fide in caſtitate. Dum venio attende lectioni exhorta-
tioni ⁊ doctrine. Noli negligere grãm que in te eſt que data eſt tibi ꝑ
prophetiam cum ĩpoſitione manuum preſbiterij. Hec meditarẽ. in
his eſto. vt profectus tuus manifeſtus ſit oĩbus. Attende em̄ tibi et
doctrine. inſta in illis. Hoc em̄ faciens ⁊ teipſum ſaluũ facies ⁊ eos
qui te audiunt. ☞ Caplm. v.

SEniorem ne increpaueris. ſꝫ obſecra vt prẽm Iuuenes vt frẽs
Anus vt matres. iuuẽculas vt ſorores in omni caſtitate. Vi
duas honora. que vere vidue ſunt Siqua aũt vidua filios aut nepo
tes habet diſcat primũ domum ſuã regere ⁊ mutuã vicem reddere
parẽtibꝫ. Hoc em̄ acceptũ eſt coram deo. Que aũt vere vidua eſt et
deſolata. ſperet in deũ ⁊ inſtet obſecrationibꝫ ⁊ orõibꝫ nocte ⁊ die Nã
q̃ in delicijs ẽ. viuẽs mortua ẽ. Et hoc precipe vt irreprehenſibiles
ſint Siq̃s aũt ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curam nõ habet. fidẽ ne
gauit ⁊ eſt infideli deterior. Vidua eligatur nõ minus ſexaginta an
noꝝ q̃ fuerit vniꝰ viri vxor ĩ operibꝫ bonis teſtimoniũ habẽs. ſi filios
educauit. ſi paupes hoſpicio recepit. ſi ſcõꝝ pedes lauit. ſi tribulatio
nem patientibꝫ ſummiſtrauit. ſi omne opus bonum ſubſecuta eſt.
Adoleſcentiores autẽ viduas deuita. Cum em̄ luxuriate fuerint in
chriſto nubere volũt habẽtes damnationẽ. qꝛ primã fidem irritam
fecerũt. Simul aũt ⁊ ocioſe diſcũt circuire domos. nõ ſolũ ocioſe ſꝫ
verboſe ⁊ curioſe loquentes q̃ nõ oportet. Volo aũt iuniores nubere
filios procreare. matresfamilias eſſe. nullã occaſionẽ dare aduerſa-
rio maledicti gratia. Iam quedã ꝯuerſe ſũt retro poſt ſathanã. Si
quis fidelis hñs viduas ſummiſtret illis vt nõ grauetur eccleſia. vt
his que vere vidue ſunt ſufficiat Qui bene preſunt preſbiteri duplici
honore digni habeant maxime q̃ laborant in verbo ⁊ doctrina Dicit
em̄ ſcriptura Non alligabis os boui triturãti Et dignus eſt oꝑariꝰ
mercede ſua Aduerſꝰ preſbyteꝝ occaſionẽ noli recipere. niſi ſub duo
bus aut tribꝫ teſtibus. Peccãtes coram oĩbꝫ argue. vt ⁊ ceteri timo
rem habeant Teſtor coram deo ⁊ chriſto ieſu ⁊ electis angelis vt hec
cuſtodias ſine p̄iudicio nihil faciẽs in alteram ꝑtem declinãdo Ma
nus cito nemini impoſueris. neqꝫ cõicaueris peccata alienis. Teipſũ
caſtum cuſtodi. Noli adhuc aquã bibere. ſed modico vino vtere ꝓpt
ſtomachum tuũ ⁊ frequẽtes tuas infirmitates Quorundã hominuꝫ
peccata manifeſta ſunt precedentia ad iudiciũ. quorundã autem ſub
ſequuntur. Similiter ⁊ facta bona manifeſta ſunt ⁊ que aliter ſe ha
bent abſcondi non poſſunt. ☞ Caplm vi.

QVicũqꝫ ſunt ſub iugo ſerui dños ſuos oĩ honore dignos arbitrẽ
tur. ne nomẽ dñi ⁊ doctrina blaſphemet Qui aũt fideles hñt

dominos nõ ꝯtemnant. qꝛ frẽs ſunt ſʒ magis ſeruiant. qꝛ fideles ſũt
et dilecti. qꝛ beneficij participes ſũt. Hec doce ⁊ exhortare. Si quis
aliter docet ⁊ nõ acqeſcit ſanis ſermonibꝫ dñi noſtri ieſu xp̄i ⁊ ei qui
ſm pietatem doctrine ſupbꝫ nihil ſciens. ſʒ langués circa queſtiões
et pugnas verboꝝ. et quibus oriunt̄ inuidie ꝯtentiões blaſphemie
ſuſpiciões male ꝯflictiões hoim mẽte corruptoꝝ ⁊ qui veritate ꝑuati
ſunt. exiſtimantiũ queſtũ eſſe pietatẽ. Eſt aũt queſtꝰ magna pietas cũ
ſufficientia. Nihil eñ intulimus in hũc mũdum. haud dubiũ. quia
nec auferre quid poſſumꝰ Habẽtes aũt alimenta ⁊ quibꝫ tegamur.
his ꝯtenti ſimus Nam q̄ volũt diuites fieri incidũt in temptationẽ
et laqueũ diaboli ⁊ deſideria multa inutilia ⁊ nociua. que mergunt
homines in interitũ ⁊ perditionẽ. Radix eñ oim maloꝝ ẽ cupiditas
quã quidã appetentes errauerũt a fide ⁊ inſeruerũt ſe doloribꝫ mul-
tis. Tu aũt o hõ dei hec fuge. Sectare ṽo iuſticiã pietatẽ fidẽ charita
tem pacientiã mãſuetudinẽ Certa bonũ certamẽ. appħende vitam
eternam in qua vocatꝰ es ⁊ ꝯfeſſus bonã ꝯfeſſionẽ corã multis teſti
bus Precipio tibi coram deo q̄ viuificat oia ex chriſto ieſu q̄ teſtimo
niũ reddidit ſub pontio pilato bonã ꝯfeſſionẽ. vt ſerues mãdatum
ſine macula irreprehenſibile vſqꝫ in aduentum dñi nri ieſu xp̄i. quẽ
ſuis temporibꝫ oſtẽdet beatus ⁊ ſolus potens rex regũ ⁊ dñs domi-
nantium. q̄ ſolus hʒ immortalitatẽ ⁊ lucẽ habet inacceſſibilẽ. quem
nullus hoim vidit. ſʒ nec videre p̄t. cui honor ⁊ imperiũ ſempiternũ
amẽ. Diuitibꝫ huiꝰ ſeculi precipe non ſublime ſapere neqꝫ ſperare in
incerta diuitiaꝝ. ſʒ in deo viuo. q̄ preſtat nobis oia abunde ad fruen
dum bene agere. diuites fieri bonis operibus facile tribuere ꝯicare
thezaurizare ſibi fundamentũ bonũ in futurũ. vt apprehendãt verã
vitam. O tymothee depoſitũ cuſtodi. deuitans ꝓphanas vocũ noui-
tates ⁊ oppoſitiões falſi nominis ſcientie. quã quidã promittentes
circa fidem exciderũt. Gratia tecum amen.

¶ Explicit epiſtola pauli ad tymotheum prima.
¶ Incipit argumẽtum in epl'am ſecundam.

ITem timotheo ſcribit de exhortatõe martirij ⁊ oẽs regule veri
tatis ⁊ quid futurum ſit temporibus nouiſſimis ⁊ de ſua paſſi
one ſcribens ei ab vrbe roma.

¶ Explicit argumentum. ¶ Incipit epiſtola pauli ad tymotheum ſecunda.
¶ Capitulum ꝑmum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

¶ Ad thimotheum ſcđa

Paulus apl's ieſu chriſti per voluntatē dī ſm promeſſi
onē vite q̄ eſt in xp̄o ieſu. Thimotheo filio gratia ⁊ miſe
ricordia ⁊ pax a deo prē noſtro ⁊ xp̄o ieſu dn̄o noſtro
Gratias ago deo meo cui ſeruio a ꝓgenitoribꝫ meis
in cōſcientia pura. ꝙ ſine intermiſſione habeam tui
memoriā in orationibus meis nocte ac die deſiderans te videre. me
mor lachrymaꝝ tuaꝝ. vt gaudio implear. Recordatōem accipiens
ei⁹ fidei. que eſt in te nō ficta. que ⁊ habitauit p̄mum in anima tua
loide ⁊ matre tua Eunice. cert⁹ ſum aūt. ꝙ ⁊ in te. Propter quā cau
ſam ammoneo te vt reſuſcites grām dei. que eſt in te per īpoſitionē
manuū meaꝝ. Nō em̄ dedit nobis de⁹ ſpm̄ timoris. ſꝫ ꝟtutis ⁊ de-
lectōis ⁊ ſobrietatꝭ. Noli ita erubeſcere teſtimoniū dn̄i nrī. neqꝫ me
vinctū eius. ſꝫ collabora euangeliū ſm ꝟtutem dei. q̄ nos liberauit ⁊
vocauit vocatōe ſua ſancta. nō ſm opera nrā. ſꝫ ſm ꝓpoſitum ſuū ⁊
grām que data ē nobis in xp̄o ieſu ante tēpora ſecularia. Manifeſta
eſt aūt nūc per illuminatōem ſaluatoris nrī ieſu chriſti. qui deſtruxit
quidē mortem illuminauit vitam ⁊ incorruptōem per euangeliū. in
quo poſit⁹ ſū ego predicator ⁊ apl's ⁊ mgr̄ gentiū. Ob quā cām etiā
hec patior. ſꝫ nō ꝯfundor. Scio em̄ cui credidi ⁊ cert⁹ ſū. qꝛ potens ē
depoſitū meum ſeruare in illū diē. Formā habe ſanoꝝ verboꝝ que a
me audiſti in fide ⁊ dilectōe in chriſto ieſu. Bonū eſt depoſitū cuſto-
di per ſpiritū ſcm̄. qui habitat in vobis. Scis em̄ hoc ꝙ auerſi ſunt
a me oēs qui in aſia ſunt. ex quibꝫ eſt phigelus ⁊ Hermogenes. Det
miam dn̄s oneſiphori domui. qꝛ ſepe me refrigerauit ⁊ cathenā me
am nō erubuit. ſꝫ cū romam veniſſet. ſollicite me queſiuit ⁊ inuenit
Det illi dn̄s inuenire miam a deo in illa die. Et quāta ephesi miniſtra
uit mihi tu melius noſti. ☞ Ca. ij.

Tu ergo fili mi ꝯfortare in grā. q̄ eſt in xp̄o ieſu. ⁊ que audiſti
a me per mlt̄os teſtes. hec ꝯmēda fidelibꝫ hoībꝫ. qui ydonei
erūt ⁊ alios docere. Labora ſicut bon⁹ miles chriſti ieſu. Nemo mi
litās deo īplicat ſe negocijs ſecularibꝫ. vt ei placeat. cui ſe probauit.
Nam ⁊ qui certat in agone. nō coronabit̄. niſi legittime certauerit.
Laborātem agricolam oportet primum de fructibꝫ accipere. Intel-
ligite que dico. dabit em̄ tibi dn̄s in omnibꝫ intellectū. Memor eſto
dn̄m ieſum chriſtū reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine dauid ſm euan-
gelium meū. in quo laboro ſm vincula q̄ſi male operās. ſed verbum
dei nō eſt alligatum. Ideo oīa ſuſtineo ꝓpter electos. vt ⁊ ipſi ſalutē
cōſequātur. que eſt in chriſto ieſu cū gloria celeſti. Fidelis ſermo. Nā
ſi mortui ſumus ⁊ cōuiuem⁹. ſi ſuſtinebimus. ⁊ cōregnabimus. ſi ne
gauerimus ⁊ ille negabit nos. ſi n̄ credim⁹ ille fidelis permanebit.
negare ſeipſum nō poteſt. Hec cōmone teſtificans coram deo. Noli
cōtendere verbis. ad nihil em̄ vtile eſt. niſi ad ſubuerſionē audientiū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Sollicite aūt cura teipſum probabilem exhibere deo. operariū incon
fuſibilē recte tractātem ṽbum veritatis. Propbana aūt ⁊ inanilo/
quia deuita. Multū em̄ ꝓficiūt ad impietatem ⁊ ſermo eoꝝ. vt can
cer ſerpit. Ex quibꝫ eſt hymeneus. ⁊ philetus. q̇ a ṽitate exciderūt ⁊ di
centes reſurrectionē iam factā. ⁊ ſubuerterūt quorūdam fidem. Sꝫ
firmū fundamētum dei ſtat habens ſignaculū hoc. Cognouit dn̄s
que ſūt eius. ⁊ diſcedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomē dn̄i.
In magna autem domo nō ſolū ſunt vaſa aurea ⁊ argētea. ſꝫ ⁊ lig
nea ⁊ fictilia ⁊ quedam quidā in honorem. quedā ꝯtumeliam. Si qs
ergo emūdauerit ſe ab iſtis. erit vas in honorē ſcificatū ⁊ vtile dn̄o.
ad omne opus bonū paratum. Iuuenilia aūt deſideria fuge. ſectare
vero iuſticiam fidē ſpem charitatē ⁊ pacem cū his qui inuocāt dn̄m
de puro corde. Stultas aūt ⁊ ſine diſciplina queſtiones deuita. ſciēs
qꝛ generant lites. Seruum aūt dn̄i nō oportet litigare. ſꝫ māſuetū
eſſe ad oēs docibilē patientē cū modeſtia corripiētē eos qui reſiſtunt
veritati. ne qn̄ deus det illis penitentiā ad ꝯgnoſcendam veritatē.
et reſipiſcant a dyaboli laqueis. a quo captiui tenentur ab ipſius vo
luntatem.

☞ Caplm̄. iij.

Hoc āt ſcitote. qꝛ in nouiſſimis diebꝫ inſtabunt tp̄a ꝑiculoſa. ⁊
erūt hoīes ſeipſos amātes cupidi elati ſupbi blaſphemi parē
tibꝫ nō obediētes ingrati ſceleſte ſine affectōe ſine pace ⁊ criminatores
incōtinētes immites ſine benignitate ꝓditores ꝓterui timidi ⁊ volu
ptatū amatores magis q̄ꝫ dei. hn̄tes ſpēm quidē pietatis. ṽtute eiꝰ
abnegātes. Et hos diuita. Ex his em̄ ſūt q̇ penetrāt domos ⁊ capti
uas ducūt mulierculas oneratas pctīs. que ducunꝶ varijs deſiderijs
ſꝑ diſcentes ⁊ nūq̄ꝫ ad ſciam ṽitatis ꝑuenientes. Quēadmodū autē
Iamnes ⁊ mambres reſtiterūt moyſi. ita ⁊ hi reſiſtūt ṽitati hoīes
corrupti mēte. reꝓbi circa fidē. ſꝫ vltra non ꝓficient. Inſipientia em̄
eoꝝ manifeſta erit omnibꝫ. ſicut ⁊ illoꝝ fuit. Tu aūt aſſecutꝰ es me
am doctrinā inſtitutionē ꝓpoſitū fidem lōganimitatē dilectōem pa
tientiā ꝑſecutōes paſſiones. qualia mihi fcā ſunt antiochie icomo ⁊
liſtris. quales perſecutiones ſuſtinui. ⁊ ex omnibꝫ eripuit me dn̄s. Et
oēs qui pie volūt venire in chriſto ieſu ꝑſecutōem patiētur. Mali āt
hoīes ⁊ ſeductores ꝓficient in peius. errātes. ⁊ in errorem mittētes.
Tu vero permane in his que didiciſti ⁊ credita ſūt tibi. ſciens a quo
didiceris. Et qꝛ ab īfantia ſacras lrās noſti. que te pn̄t inſtruere ad
ſalutē per fidem que eſt in xp̄o ieſu. Omnis em̄ ſcriptura diuinitus
inſpirata. vtilis eſt ad docendū. ad arguēdum ad corripiendum. ad
erudiendum in iuſticia. vt perfectus ſit homo dei ad omne opus bo-
num inſtructus.

☞ Caplm̄ iiij.

Teſtificor corā deo ⁊ ieſu xp̄o. q̇ iudicaturꝰ ē viuos ⁊ mortuos ꝑ
aduentū ipſius ⁊ regnū eiꝰ. p̄dica verbū inſta oportune inopor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

tũc argue obſecra increpa in omni paciẽtia ⁊ doctrina Erit enim
tp̃s cũ ſanã doctrinã nõ ſuſtinebũt. ſed ad ſua deſideria coaceruabũt
ſibi magiſtros prurientes auribꝫ ⁊ a ꝟitate quidẽ auditũ auertẽt. ad
fabulas ãt ꝯuertent. Tu vero vigila in oĩbꝫ laboꝛo opus fac euan-
geliſte miniſteriũ tuũ imple. ſobꝛius eſto. Ego eñ iã delboꝛ. ⁊ tp̃s
reſolutõis mee inſtat. Bonũ certamẽ certaui. curſũ ꝯſũmaui fidẽ ſ-
ui In reliq̃ repoſita ẽ mihi coꝛona iuſticie. quã reddet mihi dñs in
illa die iuſtus iudex. Nõ ſolũ ãt mihi. ſꝫ ⁊ his ꝗ diligũt aduentũ eiꝰ
Feſtina ad me venire cito. Demas eñ me reliquit diligẽs h̃ ſeculũ ⁊
abijt theſſalonicã creſcẽs in galaciã. titus in dalmaciã. lucas ẽ mecũ
ſolus. Marcũ aſſume ⁊ adduc tecũ. eſt eñ mihi vtilis in miniſterio
Thithicũ ãt miſi epheſum. Penulã quã reliq̃ troade apud carpũ ve-
niens affer tecum ⁊ libꝛos maxime ãt mẽbꝛanas. Alexãder erarius
m'lta mala mihi oſtẽdit reddat illi dñs ſm opa eiꝰ. ⁊ tu deuita. Val-
de eñ reſiſtit verbis noſtris In pꝛima mea defenſione nemo mihi
affuit. ſꝫ oẽs me deliquerũt nõ illis imputetur. Dñs ãt mihi aſtitit ⁊
ꝯfoꝛtauit me. vt per me p̃dicatio impleat. ⁊ audiant oẽs gentes. qꝛ
liberatus ſum de oꝛe leonis. Liberauit me deus ab oĩ ope malo. et
ſaluũ faciet in regnũ ſuũ celeſte. cui gl'a in ſecula ſeculoꝝ amen. Sa-
luta pꝛiſcã ⁊ aquilã ⁊ onoſifoꝛi domũ Eraſtus remãſit coꝛinthi. tro-
phimũ autem reliqui infirmum mileti. Feſtina añ hyemẽ venire Sa-
lutant te eubolus ⁊ pudẽs ⁊ linus ⁊ claudia ⁊ frẽs oẽs Dñs ieſus xp̃s
cum ſpiritu tuo gratia vobiſcũ Amen.

¶ Explicit ep'la pauli ad Tymotheum ſecunda
¶ Incipit argumentum in epiſtolam ad Titum.

Titum cõmone facit ⁊ inſtruit dẽ conſtitutõe pꝛeſbiti ⁊ de ſpũali
ꝯuerſatione ⁊ herericis vitandis. qui traditionibꝫ iudaicis cre-
dunt ſcribens ei a nicopoli.

¶ Explicit argumentũ. ¶ Incipit epiſtola pau-
li ad Titum. ¶ Capitulum pꝛimum.

Paulus ſeruus dei ap'lus aũt Ieſu chꝛiſti ſm fidẽ elc-
ctoꝝ dei ⁊ agnitionẽ ꝟitatis. que ſm pietatem eſt in
ſpem vite eterne quã ꝓmiſit ꝗ nõ mẽtitur deus ante
tempoꝛa ſecularia. manifeſtabit ãt tẽpoꝛibꝫ ſuis ꝟbũ
ſuũ in pꝛedicatione. que credita eſt mihi ſm pꝛeceptũ
ſaluatoꝛis noſtri dei. tito dilecto filio ſm cõem fidem. grã ⁊ pax ⁊ p̃c
et chꝛiſto ieſu ſaluatoꝛe noſtro. Huius rei grã reliq̃ te recte vt ea ꝗ

deſunt corrigas ⁊ ꝯſtituas per ciuitates preſbyteros. ſicut ⁊ ego
poſui tibi. Si quis ſine crimine eſt vnius vxoris vir. filios hñs fide-
les non in accuſatione luxurie aut nõ ſubditos. Oportet em̄ epiſcopũ
ſine crimine eſſe. ſicut dei diſpenſatorem. non ſuperbũ. nõ iracunduz
nõ vinolentũ. non percuſſorem. nõ turpis lucri cupidũ. ſꝫ hoſpitalez
benignũ ſobrium iuſtum ſcm̄ ꝯtinentẽ amplectentem eum qui ſm
doctrinã eſt fidelẽ ſermonẽ. vt potẽs ſit exhortari in doctrina ſana.
et eos qui ꝯtradicũt arguere. Sũt em̄ multi inobediẽtes vaniloqui
et ſeductores. maxime qui de circũciſione ſunt. q̃s oportet redargui
q̃ vniuerſas domos ſubuertũt. docẽtes que nõ oportet turpis lucri
grã. Dixit quidã ex illis proprius ipſoꝝ ꝓpheta. Cretẽſes ſp mẽdaces
male beſtie vẽtris pigri. Teſtimoniũ hoc veꝝ eſt. Quã ob cãm incre
pa illos dure vt ſani ſint in fide. nõ intẽdẽtes iudaicis fabulis ⁊ mã
datis hominum auerſantium ſe a veritate. Omnia mũda mundis.
coinquinatis aũt infidelibꝫ nihil eſt mũdum. ſed inquinate ſũt eorũ
et mens ⁊ ꝯſcientia. Confitentur ſe noſſe deum. factis aũt negant
cum ſint abhominati ⁊ incredibiles ⁊ ad omne opus bonum repro
bi.

☞ Ca. ij.

Tu aũt loquere que decent ſanã doctrinã. Senes vt ſobrij ſint.
pudici prudẽtes ſani in fide in dilectiõe in patiẽtia. Anꝰ ſilr̄ in
habitu ſcõ. nõ crimiatrices. non multo vino ſeruientes. bñ docẽtes
vt prudentiã doceant adoleſcentulos vt viros ſuos diligũt prudẽtes
caſtas ſobrias. domꝰ curã hñtes benignas ſubditas viris ſuis. vt nõ
blaſphemetur verbũ dei. Iuuenes ſilr̄ hortare vt ſobrij ſint. In oibꝫ
teipſũ prebe exẽplũ bonoꝝ operũ. in doctrina. integritate ĩ g̃uitate
Verbũ ſanũ irreprehenſibile. vt his q̃ ex aduerſo eſt vereat̃. nihil ha
bens malum dicere de nobis. Seruos dñis ſuis ſubditos eſſe. ĩ om
nibus placentes nõ ꝯtradicentes. non fraudẽtes. ſꝫ in omnibꝫ fidẽ
bonã oſtendẽtes, vt doctrinã ſaluatoris noſtri dei ornent in omnibus
Apparuit em̄ grã dei ⁊ ſaluatoris noſtri omnibus hominibus erudi
ens nos vt abnegãtes impietatẽ ⁊ ſecularia deſideria. ſobrie ⁊ iuſte
et pie viuamꝰ in h̃ ſeclo. expectãtes beatã ſpem ⁊ aduẽtũ glie magni
dei ⁊ ſaluatoris noſtri ieſu chriſti. qui dedit ſeipſũ ꝓ vobis. vt nos re
dimeret ab omni iniq̃tate. ⁊ mũdaret ſibi ꝑplm acceptabilẽ ſectato-
rem bonoꝝ opeꝝ. hec loq̃re ⁊ exhortare. ⁊ argui cum omni imperio.
Nemo contemnat.

☞ Caplm. iij.

Ammone illos principibꝫ ⁊ ptãtibꝫ ſubditos eſſe. dico obedire
ad oẽ opus bonum paratos eſſe. neminẽ blaſphemare. nõ liti-
gioſos eſſe. ſꝫ modeſtos. oẽm oſtendẽtes mãſuetudinẽ ad oẽs hoĩes
Eramꝰ em̄ aliq̃n ⁊ nos inſipiẽtes increduli errãtes ſeruiẽtes deſide-
rijs ⁊ voluptatibꝫ varijs in malicia ⁊ inuidia agentes odibiles odiẽ
tes inuicem. Cũ aũt benignitas ⁊ humanitas apparuit ſaluatoris

noſtri dei. nō ex operib9 iuſticie. que fecim9 nos. ſ3 ſcd̄m miām ſuam
ſaluos fecit. p̱ lauacꝝ regeneratōis ꝛ r̄nouatōis ſpūſſci. quē effudit in
nos abū̄de p̱ ieſū xp̄m ſaluatorē nrm̄. vt iuſtificati grā ipſi9 heredes
ſim9 ſm̄ ſpem vite eterne. Fidelis ſermo ē. Et de his volo te ꝯfirma
re. vt curent bonis operib9 pceſſe. qui credūt deo. Hec ſunt bona et
vtilia hoib9. Stultas āt queſtiōes ꝛ genelogias ꝛ cōtentiōes ꝛ pug
nas legis deuita. Sūt em̄ inutiles ꝛ vane. Hereticū hoiem p9 vnā
ꝛ ſecūdam correptionē deuita. ſciēs q2 ſubuerſus eſt. qui eiuſmodi ē
et derelinq̄t cū ſit proprio iudicio cōdemnat9. Cum miſero ad arte
man aut tychicum. feſtina ad me venire nicopolim. ibi enim ſtatui
hyemare zenam legiſp̱itū ꝛ apollo ſollicite p̄mitte. vt nihil illis deſit
Diſcant āt noſtris bonis operib9 pceſſe ad vſ9 neceſſarios. vt n̄ ſint
infructuoſi. Salutāt te ne qui mecū ſūt oēs Saluta eos q̄ nos amāt
in fide Gratia dei cū omnibus vobis. Amen.

Explicit epiſtola pauli ad Titum. Incipit argumentum in ep̄l'am ad Philomonem.

Philomoni familiares litteras facit pro oneſimo ſeruo eius. ſcribens ei ab vrbe rhoma de carcere per ſupraſcriptum oneſimum.

Explicit argumnetum.

Incipit ep̄l'a pauli ad Philomonē. Ca. p̄mū.

Paul9 vinct9 xp̄i ieſu. ꝛ Thimothe9 frater Philomo/
ni dilecto adiutori nrō. ꝛ appie ſorori chariſſime ꝛ ar
chippo ꝯmilitoni nrō ꝛ eccleſe que in domo tua ē. grā
vob ꝛ pax a deo prē nrō ꝛ dn̄o ieſu xp̄o Grās ago do
meo ſp̱ memoriam tui faciēs in orōnib9 meis audiēs
charitatem tuā ꝛ fidem. quā habes in dn̄o ieſu ꝛ in oēs ſcōs. vt com
municatio fidei tue euidēs fiat in agnitione ois operis boni in xp̄o
ieſu. Gaudiū eni magnū habui ꝛ cōſolationē in charitate tua. q2 viſ
cera ſanctoꝝ requieuerūt per te frater. ꝓpter quod multā fiduciā ha
bens in xp̄o ieſu imperādi tibi qd̄ ad rē pertinet ꝓpter charitatē ma/
gis obſecro. cum ſis talis vt paul9 ſenex nūc āt ꝛ vinct9 ieſu xp̄i. ob/
ſecro te ꝓ me filio quē genui in vinculis oneſimo. qui tibi aliq̄n inu
tilis fuit. nūc āt ꝛ mihi ꝛ tibi vtilis. quē r̄miſi tibi Tu aūt illū vt mea
viſcera ſuſcipe. quē ego voluerā mecū detinere. vt pro te mihi miſtra
ret in vinculis euāgelij Sine cōſilio autem tuo nihil volui facere. vt
ne velut ex neceſſitate bonum tuū eſſet. ſed voluntariū. Forſitā em̄
ideo diſceſſit ad horam te. vt in eternum illū reciperes. iam nō vt ſer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

nū. ſed pro ſeruo chariſſimū fratrem maxime mihi. Quāto autem magis tibi ⁊ in carne ⁊ in dn̄o. Si ergo habes me ſocium. ſuſcipe illum ſicut me. Si aūt aliquid nocuit tibi aut debet hoc mihi iputa. Ego paulus ſcripſi mea manu. Ego reddā. vt non dicā tibi ꝙ ⁊ teipſum mihi debes. Ita frater ego te fruar in dn̄o. refice viſcera mea in xp̄o. Cōfidens de obediētia tua ſcripſi tibi ſciens qm̄ ⁊ ſup id qđ dico facies. Simul aūt ⁊ para mihi hoſpiciū. nam ſpero per orōes vr̄ās donari me vobis. Salutat te epaphras cōcaptiuꝰ meꝰ in xp̄o ieſu. marcus ariſtarchus demas ⁊ lucas adiutores mei. Gratia dn̄i noſtri ieſu chriſti cū ſpiritu veſtro amen.

¶ Explicit epiſtola pauli ad philemonem.

¶ Incipit argumentum in epiſtolam ad hebreos.

IN primis dicendū eſt cur apl's paulus in hac epiſtola ſcribēdo nō ſeruauerit morē ſuū. vt vel vocabulum nōis ſui vel ordis deſcriberet dignitatē. Hec cauſa ē ꝙ ad eos ſcribēs q̄ ex circūciſiōe crediderāt quaſi gentium apl's ⁊ nō hebreoꝝ. ſciens quoqꝫ eoꝝ ſuperbiam ſuāqꝫ humilitatē ipſe demoſtrās. meritū officij ſui noluit anteferre. Nam ſimili modo etiam ioānes apl's propter humilitatem in epiſtola ſua nomē ſuū eadem ratione nō pretulit. Hanc ergo epiſtolā fertur apoſtolus ad hebreos couſcriptam hebraica lingua miſiſſe. cuius ſenſum ⁊ ordinem retinens lucas euangeliſta poſt receſſum apoſtoli pauli greco ſermone compoſuit.

¶ Explicit argumentum. ¶ Incipit Epiſtola pauli ad Hebreos. ¶ Capitulum primū

MUltipharie mltiſqꝫ modis olim deꝰ loquēs pribus in pphetis. nouiſſime dieb⁹ iſtis locutus ē nobis in filio quē ꝯſtituit heredem vniūerſoꝝ. per quē fecit ⁊ ſecula. Qui cum ſit ſplēdor glorie ⁊ figura ſubſtantie eius portanſqꝫ oīa verbo ꝟtutis ſue. purgationē pctōrum faciēs. ſedet ad dexterā maieſtatis in excelſis. tāto melior āgelis. effectus. quāto differētius pre illis nomē hereditauit. Cui eī dixit aliqn̄ angeloꝝ. filiꝰ meꝰ es tu ego hodie genui te! Et rurſū. Ego ero illi in patrem. ⁊ ipſe erit mihi in filiū. Et cū iterū introducit pmogenitū in orbem terre dicit. Et adorēt eum oēs angeli dei Et ad angelos quidem dr. Qui facit āgelos ſuos ſpūs. ⁊ miſtros flammā ignis Ad filium āt. Thronꝰ tuus deꝰ i ſclm ſcli. ꝟga eqtatis ꝟga regni tui. Dile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

xiſti iuſticiam ⁊ odiſti iniq̃tatẽ. propterea vnxit te ds deus tuus oleo exultatõis pre ꝑticipib9 tuis. Et tu in principio dñe terrã fundaſti ⁊ opera manuũ tuaꝝ ſũt celi. Ipſi peribũt tu aũt permanebis. ⁊ õnes vt veſtimentũ veteraſſent. Et velut amictũ mutabis eos ⁊ mutabũtur. tu aũt idem ipſe es ⁊ anni tui nõ deficient Ad quẽ aũt angeloꝝ dixit aliquando. ſede a dextris meis. quoadusq3 ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum? Nonne omnes ſunt adminiſtratorij ſpũs in miniſteriũ miſſi. ꝓpter eos qui hereditatem capiũt ſalutis.

☞ Capitulum. ij.

PRopterea abũdantius oportet obſeruare nos ea que audiuim9 ne forte pereffluam9. Si em̃ qui per angelos dictus eſt ſermo fact9 ẽ firmus oĩs preuaricatio ⁊ inobediẽtia accepit iuſtã mercedis retributionẽ quõ nos effugim9 ſi tãtam neglexerimus ſalutem: Que cũ inicium accepiſſet enarrãdi per dñm ab eis qui audierunt in nos cõfirmata eſt. cõteſtante deo ſignis ⁊ portentis ⁊ varijs virtutib9 ⁊ ſpũſſancti diſtributionib9 ſcđm ſuã voluntatem Non em̃ angelis ſubiecit deus orbem terre futuꝝ. de quo loquimur. Teſtat9 eſt ãt in quodam loco quis dicens. Quid eſt homo q' memor es eius aut filius hominis quoniam viſitas eum. Minuiſti eũ paulomin9 ab angelis gloria ⁊ honore coronaſti eum ſuper opera manuũ tuaꝝ Omnia ſubieciſti ſub pedib9 eius. in eo em̃ q' oĩa enim ei ſubiecit. nihil dimiſit nõ ſubiectũ ei. Nũc aũt necdum videmus oĩa ſubiecta ei. Eum aũt qui modico q̃3 angeli minorat9 eſt videm9 ieſum propter paſſionẽ mortis gloria ⁊ honore coronatum. vt grã dei pro omnib9 guſtaret mortẽ. Decebat enim eũ ꝓpter q̃ quẽ omnia. q̃ mltos filios in gloriã adduxerat. auctorem ſalutis eoꝝ per paſſionẽ cõſummari. Qui enim ſanctificat ⁊ qui ſanctificant. ex vno oẽs. Propter quam cãm nõ ꝯfunditur frẽs eos vocare dicens. Nunciabo nomẽ tuũ fratribus meis in medio eccleſie laudabo te. Et iteꝝ. Ego ero fidens in eum. Et iteꝝ. Ecce ego ⁊ pueri mei. quos dedit mihi de9. Quia ergo pueri cõmunicauerũt carni ⁊ ſanguini. ⁊ ipſe ſimiliter ꝑticipauit eiſdem. vt per mortẽ deſtrueret eũ qui habebat mortis imperiu3 id eſt diabolũ ⁊ liberaret eos. q̃ timore mortis per totam vitam obnoxij erãt ſeruituti. Nuſquam em̃ angelos apprehendit ſed ſemen abrahe apprehẽdit. Unde debuit per omnia fratrib9 ſimilari. vt miſericors fieret ⁊ fidelis põtifex ad deum. vt repropiciaret delicta populi. In eo enim in quo paſſus eſt ipſe ⁊ temptatus. potens eſt ⁊ eis qui temptantur auxiliari.

☞ Ca. iij.

UNde frẽs ſancti vocatõis celeſtis ꝑticipes ꝯſiderate apoſtolum et põtificem ꝯfeſſionis nrẽ ieſum. qui fidelis eſt ei q̃ fecit illũ. ſicut ⁊ moyſes in omni domo ei9. Amplioris em̃ glorie ille pre moyſe dign9 habit9 eſt. quãto ampliorem honorem h3 dom9. qui fabrica/

ait illam. Omnis naqꝫ domus fabricatur ab aliquo. Qui autez oīa
creauit deꝰ eſt Et moyſes quidē fidelis erat in tota domo eiꝰ tanq̄ꝫ
famulus in teſtimoniū coꝝ que dicēda erāt. chriſtus vero tāq̄ꝫ filiꝰ
in domo ſua. Que domus ſumus nos ſi fiduciam ꝛ gloriā ſpei vſqꝫ
ad finē firmā retineamꝰ Qua propter ſic dicit ſpūſſanctus Hodie ſi
vocē eiꝰ audieritis nolite obdurare corda veſtra. ſicut i exacerbatiōe
ſcđm diem tēptatōis iu deſerto. Ubi tēptauerūt me patres veſtri.
ꝓbauerūt ꝛ viderūt opa mea q̄draginta annis. Propter qđ infen-
ſus fui generationi huic. ꝛ dixi ſemper hi errāt corde. Ipſi aūt non
ꝯgnouerūt vias meas. qb; iuraui in ira mea. ſi introibūt in requē
meā Uidete frēs ne forte ſit in aliquo veſtrū cor malū incredulitatꝭ
diſcedēdi a deo viuo. Sed adhortamini voſmetipſos per ſingulos
dies donec hodie ꝯgnoiaꝛ. vt nō obduretur qs ex vobis fallacia pcti
Participes em̄ xpi effecti ſumꝰ. ſicut tamē idciū ſubſtantie eiꝰ vſqꝫ
ad finē firmū retineamꝰ. dum dicitꝛ hodie ſi vocē eiꝰ audieritis nolite
obdurare corda vrā. quēadmodū in illa exacerbatōe quidā em̄ audi-
ētes exacerbauerūt. ſed nō vniuerſi. qui profecti ſūt ab egipto p moy-
ſen. Quib; aūt infenſus eſt quadraginta annis: Nōne illis qui pecca-
uerunt. quorum cadauera pſtrata ſunt in deſerto. Quibus autem
iurauit non introire in requiem ipſius. niſi illis qui incrudeli fuerūt
Et videmus quia nō potuerūt introire propter incrudelitatem.

☞ Caplm. iiii.

Timeamꝰ ergo ne forte relicta pollicitatiōe introeūdi in reqē
eiꝰ. exiſtimetꝛ aliquis ex vobis deeſſe. Etenim nobis nunciatū
eſt quemadmodum ꝛ illis. ſed nō profuit illis ſermo auditus non
admixtus fidei ex his que audierūt. Ingrediemur em̄ in requiem
qui credimꝰ quemadmodū dixit. Sicut iuraui in ira mea ſi intro-
ibūt in requiē meā. Et quidem operib; ab inſtitutōe mūdi perfectis
Dixit em̄ in quodam loco de die ſeptima ſic. ☞ Et requieuit deus
die ſeptima ab omnibus operibus ſuis. ☞ Et in iſto rurſus Si in-
troibūt in requiem meā. Qm̄ ergo ſupeſt introire quoſdā in illam.
et hi qbus prioribus annūciatum eſt. nō introierūt propter incredu-
litatē. iterū termiat diem quēdam hodie in dauit dicēdo. poſt em̄ tē-
poris ſicut ſupra dictū eſt. hodie ſi vocē eiꝰ audieritis nolite obdura-
re corde vrā. Nam ſi eis ieſus requiē preſtitiſſꝫ nunq̄ꝫ de alia loque-
retur poſt hac die. Itaqꝫ relinquitꝛ ſabatiſſimꝰ populo dei. Qui em̄
ingreſſus eſt in requiem eiꝰ etiā ipſe requieuit ab operib; ſuis. ſicut
et a ſuis deꝰ Feſtinemꝰ ergo ingredi in illā requiē vt ne i idipſū quis
incidat in credulitatis exemplū. Uiuꝰ eſt em̄ ſermo dei ꝛ efficax pene-
trabilior omni dladio ancipiti. ꝛ pringens vſqꝫ ad diuiſionē anime
ac ſpūs. cōpagum quoqꝫ ac medullarū ꝛ diſcretor cogitationū ꝛ inte-
tionū cordis. Et nō eſt vlla creatura inuiſibilis in cōſpectu eiꝰ. om-

nia aũt nudã ⁊ aperta ſunt oculis eius ad quem nobis ſermo Ha-
bẽtes ergo pontificẽ magnũ. qui penetrauit celos ieſum filiũ dei te-
neamꝰ ſpei noſtre ꝯfeſſionem Nõ em̃ habemꝰ pontificẽ. qui nõ poſ-
ſit compati infirmitatibꝫ noſtris. tẽptatum aũt per omnia ꝓ ſimi-
litudīe abſqꝫ peccato Adeamꝰ ergo cũ fiducia ad thronũ gracie eiꝰ vt
miſericordiã cõſequamur ⁊ grãm inueniamꝰ in auxilio oportuno.

☞ Caplm̃. v.

OMnis nãqꝫ põtifex ex homībꝫ aſſumptꝰ ꝓ homībꝫ cõſtituit̃
in his q̃ ſunt ad deũ vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ pctīs. qui
cõdolere poſſit his qui ignorãt ⁊ errãt. qm̃ ⁊ ipſe circũdatꝰ ẽ infirmi-
tate. ⁊ ꝓpterea debet quẽadmodum pro populo. ita etiã ⁊ ꝓ ſemet-
ipſo offerre pro pctīs. Nec quiſq̃ꝫ ſumit ſibi honorem ſʒ qui vocat̃ a
deo tanq̃ꝫ aaron. Sic ⁊ xp̃s non ſemetipſũ clarificauit vt põtifex fie-
ret. ſʒ qui locutus eſt ad eũ. Filiꝰ meꝰ es tu. ego hodie genui te. Quẽ-
admodum ⁊ in alio loco dicit. Tu es ſacerdos in eternũ ſm̃ ordineꝫ
melchiſedech Qui in diebꝫ carnis ſue p̃ces ſupplicationeſqꝫ ad euꝫ q̇
poſſit illũ ſaluũ facere a morte cũ clamore valido ⁊ lachrimis offerẽs
exauditꝰ ẽ pro ſua reuerentia Et quidẽ cũ eſſet filiꝰ dei didicit ex his
q̃ paſſus ẽ. obedientiã ⁊ ꝯſummatꝰ factus eſt oībꝫ obtemperãtibus
ſibi cauſa ſalutis eterne. appellatꝰ a deo põtifex iuxta ordinẽ melchi-
ſedech. De quo vobis grãdis ſermo ⁊ ĩterp̃tabilis ad dicendum. qm̃
imbecilles facti eſtis ad audiẽdum. Etẽ cũ deberetis mgr̃i eſſe ꝓpter
tẽpꝰ rurſũ indigetis vt vos doceami que ſint elemẽta exordij ſmonũ
dei ⁊ facti eſtis q̇bus lacte opus ſit nõ ſolido cibo. Omnis em̃ q̇ lacti
eſt ꝑticeps. expers ẽ ſermonis iuſticie Paruulꝰ em̃ ẽ. Perfectoꝝ aũt
ẽ ſolidus cibꝫ eoꝝ q̇ pro ꝯſuetudīe excitatos hñt ſenſus. ad diſcretio-
nem boni ⁊ mali.

☞ Ca. vi.

QUa ꝓpter intermittẽtes ĩchoatõis xp̃i ſermonẽ ad ꝑfectionẽ
feramur. non ſurſum iaciẽtes fundamẽtum penitẽtie ab ope-
ribꝰ mortuis ⁊ fidei ad deum baptiſmatũ doctrine. impoſitiõis q̊qꝫ
manuũ ac reſurrectõis mortuoꝝ ⁊ iudicij eterni. Et hec faciemꝰ ſiq̇-
dem permiſit deꝰ Impoſſibile eſt eos q̇ ſemel ſunt illumiati. guſta-
uerunt etiam donum celeſte ⁊ perticipes facti ſunt ſpiritusſancti.
guſtauerũt nihilominus bonũ dei ꝟbum. virtuteſqꝫ ſeculi vẽturi ⁊
prolapſi ſunt. rurſus renouari ad penitẽtiam rurſus crucifigentes
ſibimetipſis filiũ dei ⁊ oſtentui habentes. Terra em̃ ſepe veniẽtem
ſuper ſe bibens imbrem ⁊ germinans herbam oportunã illis a quibꝫ
colitur accipit benedictionem a deo. proferens autem ſpinas ac tri-
bulos reproba ẽ ⁊ maledictio proxima. cuiꝰ cõſummatio in cõbuſti-
one. Cõfidimꝰ autẽ de vobis dilectiſſimi meliora ⁊ viciniora ſaluti
tã etſi ita loq̇mur. Nõ em̃ ĩiuſtꝰ deꝰ vt obliuiſcat̃ opis veſtri ⁊ dilecti-
onis. quam oſtẽdiſtis in noīe ipſiꝰ qui miſtraſtis ſcis ⁊ miniſtratis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Ad hebreos

Cupimꝰ āt vnūquēqꝫ veſtrū eādem oſtendere ſollocitudinē ad exple
tionem ſpei vſqꝫ in finē vt nō ſegnes efficiamini. veꝝ imitatores coꝝ
qui fide ⁊ patia hereditabūt ꝓmiſſiōes. Abrae nāqꝫ promittēs deꝰ.
qm̄ neminē habuit ꝑ quē iuraret maiorē. iurauit ꝑ ſemetipm̄ dicēs.
Niſi benedicens benedicam te. ⁊ multiplicās multiplicabo te. ⁊ ſic lō
ganimiter ferēs adeptꝰ eſt repromiſſionē. Hoīes em̄ per maiorē ſui
iurāt. ⁊ oīs cōtrouerſie coꝝ finis ad ꝯfirmationē eſt iuramētum In
quo abūdantiꝰ volēs deꝰ oſtēdere pollicitatōis heredibꝫ imobobili
tatē cōſilij ſui. interpoſuit iuſiurādū vt ꝑ duas res imobiles. qbus
impoſſibile eſt mētiri deū. fortiſſimū ſolaciū habeamus qui cōfugi
mus ad tenēdam ꝓpoſitam ſpem. quā ſicut anchoram habemꝰ aīe
tutam ac firmā ⁊ incedētem vſqꝫ ad interiora velaminis. vbi precurſor
pro nobis introiuit ieſus ſcd̄m ordinē melchiſedech pōtifex factꝰ in
eternum. ☞ Capl'm. vij.

Hic em̄ melchiſedich rex ſalem ſacerdos dei ſummi. qui obuia
uit abrae regreſſo a cede regū ⁊ bn̄dixit ei. cui ⁊ decimas oīm
diuiſit abraam. primū quidē qui interpretatur rex iuſticie. deinde āt
et rex ſalem qd̄ eſt rex pacis. ſine prē ſine matre ſine genealogia neqꝫ
iniciū dieꝝ neqꝫ finem vite habens aſſimilatus autem filio dei ma
net ſacerdos in perpetuū. Intuemini aūt quantus ſit hic. cui ⁊ deci
mas dedit de precipuis abraam patriarcha. Et qdem de filijs leui ſa
cerdotiū accipiētes mādatum hn̄t decimas ſumere a pp'lo ſm legem
id eſt a fratribꝫ ſuis. qͣq̄ ⁊ ipſi exierint de lumbis abrae. Cuius autē
generatio non annumerat̄ in eis. decimas ſumſit ab abraam. ⁊ hūc
qui habebat repromiſſiones benedixit. Sine vlla aūt ꝯtradictione.
qd̄ minꝰ eſt a meliore bn̄dicitur. Et hic qdē decimas moriētes hoīes
accipiūt. ibi āt cōteſtat̄. qꝛ viuit. Et vt ita dictū ſit per abraam ⁊ leui
q decimas accepit. dicimatus eſt. Adhuc ei in lumbis patris erat qn̄
obuiauit ei melchiſedech. Si ergo ꝯſūmatio per ſacerdotiū leuiticū
erat. ꝓpl's em̄ ſub ipſo legē accepit qd adhuc neceſſariū fuit ſm ordi
nem melſchiſedech aliū ſurgere ſacerdotē. ⁊ non ſm ordinem aaron
dici: Trāſlato em̄ ſacerdotio. neceſſe ē vt ⁊ legis tranſlatio fiat. In
quo eni hec dicūtur de alia tribu eſt. ien qua nullꝰ altario preſto fuit
Manifeſtū eni eſt ꝙ ex iuda ortus ſit dn̄s noſter in qua tribu nihil
de ſacerdotibꝫ moyſes locutꝰ ē Et amplius adhuc manifeſtum eſt. ſi
ſcd̄m ſimilitudinē melchiſedech exurgat aliꝰ ſacerdos qui nō ſm le
gem mādati carnalis factꝰ eſt. ſꝫ ſcd̄m ꝟtutem vite inſolubilis Con
teſtat̄ ei quoniā tu es ſacerdos in eternū ſm ordinē melchiſedech Re
probatio quidē fit p̄cedentis mādati ꝓpter infirmitatē eiꝰ ⁊ inutilita
tem. Nihil em̄ ad ꝑfectum adduxit lex. Introductio vero melioris
ſpei per quā proximamus ad deum Et quātum eſt. non ſine iureiurā
do. Alij quidem ſine iureiurādo ſacerdotes facti ſunt. hic autem cuꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iurauit dominus ⁊ non pe
nitebit eum. tu es ſacerdos in eternū. In tātum melioris teſtamēti
ſponſor factꝰ eſt. Et alij quidem plures facti ſunt ſacerdotes idcirco
ꝙ morte ꝓhiberent̄ permanere. hic aūt ꝙ maneat in eternū. ſempi/
ternū habet ſacerdotiū. Vn̄ ⁊ ſaluare in ꝑpetuū pt̄ accedēs per ſemet
ipſum ad deū ſemper viuens ad interpellandū pro nobis Talis em̄
decebat. vt nobis eſſet pontifex. ſanctꝰ innocens impollutꝰ ſegrega-
tus a pctōribꝫ ⁊ excelſior celis factus. Qui non habet neceſſitatem
quotidie quemadmodum ſacerdotes prius pro ſuis delictis hoſtias
offerre. deinde pro populo. Hoc enim fecit ſemel ſe offerendo. Lex e
nim conſtituit homines ſacerdotes infirmitatem habentes. ſermo
autem iuriſiurandi. qui poſt legem eſt filium in eternum perfectum

☞ Capl'm. viij.

Capitulum aūt ſuꝑ ea que dicūtur. Talem habemꝰ pontificē
qui cōſedit in dextera ſedis magnitudis in celis. ſanctorū mi/
niſter ⁊ tabernaculi veri. qđ fixit deꝰ ⁊ nō homo. Omnis em̄ pōtifex
ad offerendū munera ⁊ hoſtias conſtituit̄. Unde neceſſe eſt ⁊ hūc ha
bere aliquid quod offerat. Si ergo eſſet ſuꝑ terrā. nec eſſet ſacerdos
cum eſſent qui offerrēt ſcđm legē munera. qui exemplari ⁊ vmbre de
ſeruiūt celeſtium. ſicut reſponſum eſt moyſi. cum cōſummaret taber
naculum Vide inquit omnia facito ſcđo exemplar. quod tibi oſtēſū
eſt in monte. Nūc autem meliꝰ ſortitus eſt miniſterium quāto ⁊ me
lioris teſtamēti mediator eſt. qđ in melioribꝫ repromiſſionibꝫ ſanci
tum eſt. Nam ſi illud prius culpa vacaſſet nō vtiqꝫ ſecūdi locus inq/
reret̄. Vituperās em̄ eos dicit Ecce dies veniēt dicit dominꝰ. ⁊ con
ſummabo ſuꝑ domum iſrael ⁊ ſuꝑ domum iuda teſtamētum nouū
nō ſcđm teſtamētum qđ feci patribꝫ eorū in die qua apprehēdi ma-
num eoꝝ. vt educerem illos de terra egipti. quoniam ipſi nō ꝑmā/
ſerūt in teſtamēto meo. ⁊ ego neglexi eos dicit dominꝰ Quia hoc ē te
ſtamentum quod diſponam domui iſrael poſt dies illos dicit dn̄s.
dādo leges meas in mēte eoꝝ ⁊ in corda eoꝝ ſuꝑſcribā eas. ⁊ ero eis
in deum. ⁊ ipſi erūt mihi in populū. Et nō docebit vnuſquiſqꝫ ꝓxi/
mum ſuū ⁊ vnuſquiſqꝫ fratrē ſuū dicens. cognoſce dominum quoni/
am omnes ſcient me a minore vſqꝫ ad maiorem. qꝛ ꝓpiciꝰ ero iniq/
tatibꝫ eorū ⁊ peccatorum eoꝝ iam nō memorabor. Dicēdo aūt nouū
veterauit prius. Qđ aūt antiquat̄ ⁊ ſeneſcit. prope interitum eſt.

☞ Capl'm. ix.

Habuit quidem ⁊ prius iuſtificatiōes culture ⁊ ſanctum ſecu/
lare. Tabernaculum enim factum eſt primum. in quo erāt
candelebla ⁊ menſa ⁊ propoſitō panum. que dicitur ſancta. poſt ve/
lamentum autem. ſecundum tabernaculum qđ dicitur ſancta ſanc/
torum. aureum habens thuribulum ⁊ archam teſtamēti circūtectā

ex omni parte auro. in qua vrna aurea habēs manna ⁊ virga aaron
que fronduerat ⁊ tabule teſtamēti. ſuper qua erant cherubin glorie
obumbrātia propiciatorium. de quibus non eſt modo dicendum per
ſingula. His vero ita compoſitis in priori quidem tabernaculo ſem
per introibant ſacerdotes ſacrificiorum officia cōſummātes. in ſecū-
do autem ſemel in anno ſolus pontifex non ſine ſanguine. quem of
ferret pro ſua ⁊ populi ignorantia. hoc ſignificante ſpiritu ſancto.
nondum propalatam eſſe ſanctorū viam adhuc priore tabernaculo
habente ſtatum. Que parabola eſt temporis inſtantis. iuxta quam
munera ⁊ hoſtie offeruntur. que nō poſſunt iuxta ꝯſcietiā perfectū
facere ſeruientē. ſolūmodo in cibis ⁊ in potibꝫ ⁊ in varijs baptiſmā-
tibus ⁊ iuſticijs carnis vſqꝫ ad tempus correctionis impoſitis. Chri
ſtus autem aſſiſtens pōtifex futuroꝝ bonorū peramplius ⁊ ꝑfectius
tabernaculum non manufactū. id eſt non huiꝰ creatōis. neqꝫ per ſā-
guinem hyrcorum aut vitulorum ſed per proprium ſanguinē introi
uit ſemel in ſancta. eterna redemptiōe inuenta Si eñ ſanguis hyr
corum ⁊ taurorum ⁊ cinis vitule aſperſus. inquinatos ſāctificat ad
emūdationē carnis. quātomagis ſanguis chriſti. qui per ſāctum ſpi-
ritū ſemetipſū obtulit immaculatum deo. emūdauit ꝯſcietiā nrām
ab operibus mortis ad ſeruiendū deo viuenti Et ideo noui teſtamē
ti mediator eſt vt morte intercedēte in redemptionē earum preuari-
cationum. que erāt ſub priori teſtamento repromiſſionē accipiāt. q̄
vocati ſūt eterne hereditatis. Ubi enim teſtamentū eſt. mors neceſſe
ē intercedat teſtatoris. Teſtamētū eñ in mortuis ꝯfirmatum eſt.
Alioquin nondū valet dum viuit qui teſtatus eſt. Unde nec primū
quidē ſine ſanguine dedicatum eſt. Lecto enim omni mādato legis
a moyſe vniuerſo populo accipiens ſanguinem vitulorū ⁊ hyrcoruꝫ
cū aqua ⁊ lana coccinea ⁊ yſopo. ipſum quoqꝫ librum ⁊ omnē popu
lum aſperſit. dicens. Hic ſanguis teſtamenti. quod mandauit ad
vos deus. Etiam tabernaculum ⁊ omnia vaſa miniſterij ſanguine ſi
militer aſperſit. Et omnia pene in ſanguine ſecūdum legē mundā-
tur. ⁊ ſine ſanguinꝫ effuſione nō fit remiſſio. Neceſſe eſt ergo exem-
plaria quidē celeſtiū his mūdari ipſa aūt celeſtia melioribus hoſtijs
q̄ꝫ iſtis. Nō eñ manufacta ſancta ieſus introijt exemplaria verorū.
ſed in ipſum celum vt appareat nunc vultui dei pro nobis. Neqꝫ
vt ſepe offerat ſemetipſum. quemadmodū pōtifex intrat in ſancta
per ſingulos ānos in ſanguine alieno. Alioq̄n oportebat eū frequē
ter pati ab origine mūdi. Nūc aūt ſemel in cōſummatōe ſeculoꝝ ad
deſtitutionē peccati ꝑ hoſtiā ſuā apparuit. queādmodū ſtatutū ē ho
minibꝫ ſemel mori. poſt hoc aūt iudiciū. ſic ⁊ xp̄s ſemel oblatus eſt
ad multorum exhaurienda peccata. ſecundo ſine peccato apparebit
omnibus expectantibus ſe in ſalutem per fidem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Ad hebreos

Capitulum. x.

UMbram eni habens lex futuroꝝ bonoꝝ nō ipſā ymaginē re-
rum per ſingulos annos eiſdē ipſis oſtijs quas offerunt inde
ſinenter. nūq̄ poteſt accedētes perfectos facere. Alioquin ceſſaſſent
offerri. ideo ꝙ nullā haberent vltra conſcientiam peccati cultores ſe
mel mūdari. Sed in ipſis ꝯmemoratio peccatoꝝ ꝑ ſingulos annos
fit. Impoſſibile em̄ ē ſanguis tauroꝝ ⁊ hyrcoꝝ auferri peccata. Jō
ingrediens mundū dicit. Hoſtiam ⁊ oblationē noluiſti. corpus aūt
aptaſti mihi. Holocauſtomata ⁊ ꝓ peccato nō tibi placuerūt. Tūc
dixit Ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me. vt faciam deus
voluntatem tuā. Superiꝰ dicens. qꝛ hoſtias ⁊oblationes ⁊ holocau
ſtomata pro peccato noluiſti. nec placita ſūt tibi. que ſm legē offerū
tur. tunc dixi ecce venio: vt faciam deus volūtatem tuā. aufert ꝑmū
vt ſequens ſtatuat. In qua volūtate ſanctificati ſumus per oblatio
nem corporis ieſu xp̄i ſemel. Et oīs quidem ſacerdos preſto eſt quo-
tidie miniſtrans ⁊ eaſdem ſepe offerens hoſtias que non pñt auferre
peccata. Hic autē vnā pro peccatis offerens hoſtiā in ſempiternum
ſedet in dextera dei de cetero expectās donec ponāt inimici eis ſcabel
lum pedum eiꝰ Una enim oblatiōe ꝯſūmauit in ſempiternum ſāc-
tificatos. Cōteſtatur autem nos ⁊ ſpūſſanctꝰ Poſtq̄ em̄ dixit Hoc
aūt teſtamentū qd teſtabor ad illos poſt dies illos dicit dn̄s. dabo le
ges meas in cordibꝰ eoꝝ ⁊ in mentibus eoꝝ ſuperſcribam eas. ⁊ pec
catoꝝ ⁊ iniquitatū eoꝝ iā non recordabor amplius. Ubi aūt horū
remiſſio. iam nō eſt oblatio pro peccato. Habentes itaq̄ frēs fiduci
am. in introitu ſanctorū i ſanguine xp̄i. q̄ initiauit nobis vitā noua
et viuentem per velamen id eſt carnem ſuam ⁊ ſacerdotem magnū
ſuper domum dei. accedamus cum vero corde in plenitudine aſperſi
corda a cōſcientia mala ⁊ abluti corpus aqua munda. teneamꝰ ſpei
noſtre cōfeſſionem indeclinabilem. Fidelis em̄ ē qui promiſit. Et cō
ſideremur inuicem in prouocationem charitatis ⁊ bonorum operū
non deſerentes collectionem noſtrā ſicut cōſuetudinis eſt quibuſdā
ſed cōſolantes ⁊ tanto magis quanto videritis appropinquātē diem
Uolūtarie em̄ peccātibꝰ nobis poſt acceptā notitiā veritatis iā nō
relinquitur pro peccatis hoſtia. terribilis autē quedam expectatio
iudicij ⁊ ignis emulatio. que cōſumptura eſt aduerſarios Irritā qs
faciens legem moyſi ſine vlla miſeratione duobus vel tribus teſtibꝰ
moritur. quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia. qui filiū
dei conculcauerit ⁊ ſanguinē teſtamenti pollutum duxerit in q̄ ſanc
tificatus eſt ⁊ ſpiritu gratie contumeliam fecerit. Scimus em̄ qui
dixit mihi vindictā. ⁊ ego retribuam. Et iterum. qꝛ iudicabit domi-
nus populum ſuum. Horrendum eſt incidere in manus dei. viuē-
tis. Rememoriamini autem priſtinos dies. in quibus illuminati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum. ⁊ in altero quidē oppro-
brijs ⁊ tribulationibus ſpectaculū facti⁊ in altero autem ſocij taliter
cōuerſantiū effecti. Nam ⁊ vinctis compaſſi eſtis. ⁊ rapinam bonoꝝ
veſtrorum cū gaudio ſuſcepiſtis. cognoſcētes vos habere meliorē ⁊
manētem ſubſtantiam. Nolite itaqꝫ amittere confidētiā veſtrā que
magnā habet remunerationē. Patientia eīm vobis neceſſaria eſt vt
volūtatē dei faciētes reportetis promiſſionē. Adhuc eīm modicū ali-
quātulūqꝫ qui vētur⁹ eſt veniet. ⁊ nō tardabit iuſt⁹ aūt meus ex fide
viuit. Qꝫ ſi ſubtraxerit ſe nō placebit anime mee. Nos āt nō ſumus
ſubtractōis filij in ꝑditōem ſꝫ fidei in acq̄ſitionē anime.

☞ Capl'm. xi.

Est āt fides ſperādaꝝ ſubſtantiaꝝ argūmētū nō apparētiū
In hac eīm teſtimoniū cōſecuti ſunt ſenes. Fide intelligimus
aptata eſſe ſecula verbo dei vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent. Fide
plurimā hoſtiā abel q̄ꝫ cayn obtulit deo. per quā teſtimoniū ꝯſecut⁹
eſt eſſe iuſtus teſtimoniū perhibēte muneribus eius deo. ⁊ per illam
defunctus adhuc loquit᷑. Fide enoch trāſlatus eſt ne videret mortē ⁊
nō inueniebat᷑. qꝛ tranſtulit illū dn̄s. Ante tranſlationē eīm teſtimo
niū habuit placuiſſe deo. Sine fide autem impoſſibile ē placere deo
Credere eīm oꝫ accedētē ad deū. qꝛ ē. ⁊ inq̄rentib⁹ ſe remunerator ſit
Fide noe reſponſo accepto de his q̄ adhuc nō videbant᷑ metuens. ap-
tauit archam in ſalutem domus ſue ꝑ quā damnauit mūdū ⁊ iuſti
cie que per fidem eſt heres ē inſtitutus. Fide qui vocatur abraā obe
diuit in locū exire quē acceptur⁹ erat in hereditatē ⁊ exiuit neſciens
quo iret. Fide demoratus ē in terra repromiſſionis tanq̄ꝫ in aliena. in
caſul'hitādo cū yſaac ⁊ iacob coheredib⁹ reꝓmiſſiōis eiuſdē. Expec-
tabat eīm fundamēta hn̄tem ciuitatē cui⁹ artifex ⁊ ꝯditor de⁹. Fide ⁊
ipa ſara ſteril' ꝟtutē in ꝯceptōe ſemis accepit etiā ꝑter xp̄s etatꝫ. qm̄
fidelem credidit eſſe eum qui repromiſerat. Propter quod ⁊ ab vno
orti ſunt. ⁊ hoc emortuo tanq̄ꝫ ſydera celi in multitudinem. ⁊ ſicut
harena que eſt ad oram maris innumerabilis. iuxta fidem defūcti
ſunt omnes iſti non acceptis reꝓmiſſionibus. ſed a longe eas reſpi-
cientes. ⁊ ſalutātes ⁊ confitentes. qꝛ peregrini ⁊ hoſpites ſunt ſuper
terram. Qui eīm hoc dicunt. ſignificant ſe patriam inq̄rere. Et ſiqui-
dem ipſius meminiſſent de qua dixerunt. habebant vtiqꝫ tempus re
uertēdi. nunc aūt meliorem appetūt id eſt celeſtem. Ideo non cōfun
ditur dies vocari deus eorū. Parauit eīm illis ciuitatē. Fide obtulit
abraam yſaac cū temptaretur ⁊ in vnigenitum offerebat in quo ſuſ
ceperat repromiſſiones ad quā dictum eſt. qꝛ yſaac vocabitur tibi ſe
men arbitrās. qꝛ ⁊ a mortuis ſuſcitare potens ē deus. Unde eū ⁊ in
ꝑabolam accepit. Fide ⁊ de futuris benedixit yſaac. iacob ⁊ eſau. Fid
iacob moriens ſingulos filioꝝ ioſeph benedixit. ⁊ adorauit faſtigium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

ꝯge eius. Fide ioſeph moriens de ꝓfectōe filiorum iſrael memoratꝰ
eſt ⁊ de oſſibus ſuis mandauit. Fide Moyſes natus occultatus eſt
menſibus tribus a parentibꝫ ſuis. eo ꝙ vidiſſent elegantem inantē
et non timuerūt regis edictum. Fide moyſes grandis factus nega/
uit ſe eſſe filiuꝫ filie pharonis magis eligens affligi cum populo dei
quā temporalis peccati habere iocunditatem. maiores diuitias eſti/
mans theʒauro egyptiorum improperium chriſti. Aſpiciebat em̄ in
remunerationem. fide reliquit egiptum nōveritꝰ animoſitatē reḡ
Inuiſibilem em̄ tanq̄ꝫ videns ſuſtinuit. fide celebrauit paſcha ⁊ ſan/
guinis effuſionem ne qui vaſtauit primitiua tangeret eos. fide trāſie
rūt mare rubrum tanq̄ꝫ per aridam terram quod experti egyptij de/
uorati ſunt. fide muri ihericho corruerūt circuitu dierum ſeptem. fi
de raab meretrix non perijt cum incredulis. excipiens exploratores
cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficiet em̄ me tempus enarrāte
de Gedeon Barach Samſon Jepte Dauit Semuel ⁊ alijs ꝓphe
tis qui per fidem vicerunt regna. operati ſunt iuſticiam. adepti ſūt
repromiſſiones. obturauerunt ora leonum. extinxerunt impetum i/
gnis. affugauerūt aciem gladij. conualuerūt de infirmitate fortes fa
cti ſunt in bello Caſtra verterunt exterorum. acceperūt mulieres de
reſurrectione mortuos ſuos. Alij autem diſtenti ſunt. non ſuſcipien/
tes redemptionem vt meliorem inuenirent reſurrectionē Alij vero lu
dibria ⁊ verbera experti inſuꝑ ⁊ vincula ⁊ carceres lapidati ſūt ſecti ſūt
temptati ſūt in occiſione gladij mortui ſunt. Circuerūt in melotis
in pellibꝫ caprinis egentes anguſtiati afflicti. quibꝫ dignus non erat
mūdus in ſollicitudinibꝫ errantes in montibꝫ ⁊ ſpeluncis ⁊ in cauer
nis terre. Et hi oēs teſtimonio fidei ꝓbati. nō acceperunt repromiſ
ſionē. deo ꝓ nobis meliꝰ aliq̄d prouidēte. vt nō ſine nob ꝯſūmarēt.

☞ Caplm. xij.

Ideoq̄ꝫ ⁊ nos tantā habentes īpoſitam nubem teſtiū. depo
nentes oē pondus ⁊ circūſtans nos peccatū ꝑ patientiā cur
ramus ad ꝓpoitū nobis certamē aſpiciētes in auctorē fidei ⁊ ꝯſumā
torē ihm̄ q̄ propoito ſibi gaudia ſuſtinuit crucē ꝯfuſione ꝯcepta. atq̄ꝫ
in dextera ſedis dei ſedet. Recogitate enim eū tāle ſuſtinuit a peccātori/
bus aduerſi ſemetipſū ꝯtradcōem. vt nō fatigemini aīmis vr̄is defi
cientes. Nōdū em̄ vſq̄ꝫ ad ſanguinē reſtitiſtis adurſus peccatū repug
nātes. ⁊ obliti eſtis ꝯſolatiōis. q̄ vobis tāq̄ꝫ filijs loquit̄ dicens. Fili
mi noli negligere diſciplinaꝫ dn̄i. neq̄ꝫ fatigeris dū ab eo argueris.
Quē enī diligit dn̄s. caſtigat. flagellat āt oēm filiū quem recipit. In
diſciplina ꝑſeuerate. Tāq̄ꝫ filijs vobis offert ſe deus. Quis eī filius
quē nō corripit pater. ꝙ ſi extra diſciplinā eſtis. cuius ꝑticipes facti
ſunt oēs. ergo adulteri ⁊ nō filij eſtis. Deiñ prēs quidē carnis noſtre
eruditores habuimus ⁊ reuerebamur eos. Num multo magis obtē

perabimus patri ſpiritum ⁊ viuemus. Et illi quidē in tempore pau
corum dieꝝ ſcd̄m volūtatem ſuaȝ erudiebāt nos. hic aūt ad id quod
vtile eſt in recipiendo ſanctificationē eiꝰ. Omnis āt diſciplina in pn̄
ti quidem videt̃ nō eſſe gaudij ſed meroris. poſtea aūt fructū paca-
tiſſimū exercitatis per eam reddet iuſticie. Propter quod remiſſas
manus ⁊ ſoluta genua erigite. ⁊ greſſus rectos facite pedibꝫ veſtris.
vt nō claudicās quis erret. magis aūt ſanetur. Pacem ſequimi cuȝ
omnibus ⁊ ſanctimoniam. ſine qua nemo videbit deū. Cōtemplan
tes ne quid deſit gratie dei ne qua radix amaritudis ſurſum germi-
nans impediat. ⁊ per illam inquinētur m̄lti Ne quis fornicator aut
prophanꝰ. vt eſau. qui ꝓpter vnā eſcam vendidit primitiua ſua. Sci
tote enim quoniā ⁊ poſtea cupiēs hereditare benedictionē reproba-
tus eſt. Non enim inuenit penitentie locum. q̄q̄ȝ cum lachrymis in
quiſiſſet eā. Nō enim acceſſiſtis ad tractabilem ⁊ acceſſibilem igneȝ
et turbinem ⁊ caliginem ⁊ procellam ⁊ tube ſonum ⁊ vocem vboꝝ.
quā qui audierūt excuſauerūt ſe ne eis fieret verbū. Non enim por-
tabant quod dicebat̃. ⁊ ſi beſtia tetigerit montē lapidabit̃. ⁊ ita terri-
bile erat quod videbatur Moyſes dixit. exterritus ſum ⁊ tremebū-
dus. Sed acceſſiſtis ad ſyon mōtem ⁊ ciuitatem dei viuentis hieru
ſalem celeſtem ⁊ multoꝝ milium angeloꝝ frequentiam ⁊ eccleſiam
primitiuoꝝ qui cōſcripti ſūt in celis. ⁊ iudicem omniū deum ⁊ ſpūs
iuſtoꝝ perfectoꝝ ⁊ teſtamēti noui mediatorem ieſum ⁊ ſanguis aſp
ſionem. meliꝰ loquētem q̄ȝ abel. Videte ne recuſetis loquētem. Si
enim illi nō effugerūt recuſantes eum qui ſuꝑ terram loquebat̃. m̄l
to magis nos qui de celis loquētem nobis auertimus. cuiꝰ vox mo-
uit terram nunc aūt repromittit dicēs. Adhuc ſemel ⁊ ego mouebo
non ſolum terram ſȝ ⁊ celum. ꝙ aūt adhuc ſemel dicit. declarat mo
bilium trāſlationem tanq̄ȝ factoꝝ. vt maneant ea que ſunt immo-
bilia. Itaq̄ȝ regnum immobile ſuſcipientes habemꝰ graciā per quā
ſeruiamus placētes deo cum metu ⁊ reuerentia. Etenim deꝰ noſter
ignis cōſumens eſt. ☞ Ca. xiij.

Charitas fraternitatis maneat in vobis ⁊ hoſpitalitatē noli-
te obliuiſci. Per hāc em̄ placuerūt quidā angelis hoſpicio re
ceptis Mementote vinctoꝝ tanq̄ȝ ſimul vincti. laborātium tanq̄ȝ ⁊
ipſū in corpore morātes. Honorabile cōnubium in oībus ⁊ thorus
immaculatus Fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit deus Sint
mores ſine auaricia cōtenti pn̄tibꝫ. Ipſe enim dixit. Non te deſeram
neq̄ȝ derelinquā. ita vt cōfidenter dicamus. Dn̄s mihi adiutor ē. nō
timebo quid faciat mihi hō. Memetote ꝑpoſitorum veſtrorum qui
vobis locuti ſunt verbū dei. quorum intuētes exitum ꝯuerſationis
imitamini fidem Jeſus chriſtus heri ⁊ hodie ipſe ⁊ in ſecula. Doctri
nis varijs ⁊ peregrinis nolite abduci. Optimū ē em̄ gratia ſtabilire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Prologus

coꝛ nō eſcis que nō ꝓfuerūt ambulātibus in eis. Habemus altare de
quo edere nō habēt ptātem q̄ tabernaculo deſeruiūt. Quoꝝ em̄ aia-
lium infert̄ ſanguis ꝓ peccato in ſcā per pōtificē. hoꝝ corpa cremāt̄
extra caſtra Propt̄ qđ ⁊ ieſus vt ſanctificaret per ſuū ſanguinē po-
pulum. extra portam paſſus eſt. Exeamus igit̄ ad eū extra caſtra im
properiū eiꝰ portātes. Nō em̄ habemꝰ hic manētem ciuitatem. ſʒ fu
turā inquirimꝰ Per ipſū ergo offeramꝰ hoſtiam laudis ſp̄ deo. id
fructū labioꝝ cōfitentium nomini eiꝰ Beneficētie autē ⁊ cōmunio
nis nolite obliuiſci. talibus em̄ hoſtijs ꝓmeret̄ deꝰ Obedite ꝑpoſit̄
vr̄is ⁊ ſubiacete eis. Ipſi eī peruigilāt quaſi rōem ꝓ aīabus vr̄is red
dituri. vt cū gaudio hoc faciāt ⁊ nō gemētes. Hoc em̄ expedit vob.
Orate ꝓ nobis. Cōfidimuꝰ eī qꝛ bonam ꝯſciam habemꝰ. in ōnibus
bene volētes ꝯuerſari. Amplꝰ aūt depcoꝛ vos hoc facere. quo celeriꝰ
reſtituar vobis deꝰ āt pacis qui eduxit de mortuis paſtorē magnum
oīm in ſanguinē teſtamēti eterni dn̄m noſtrū ieſū chriſtū aptet vos
in omni bono. vt faciatis eiꝰ volūtatē faciens in vobis qđ placeat
corā ſe per ieſum chriſtum cui ē gloria in ſecula ſeculoꝝ amen. Ro
go aūt vos frēs vt ſufferatis ꝟbum ſolacij Eteni ꝑpaucis ſcripſi vob
Cognoſcite fratrē veſtrū timotheū dimiſſum. cū quo ſi ſcelerius ve
nerit videbo vos. Salutate oēs prepoſitos veſtros ⁊ oēs ſcōs. Sa
lutant vos dei italia frēs. Gratia cū omnibꝫ vobis amen.

Explicit epiſtola pauli ad Hebreos.

Incipit prologus in ſeptem epiſtolas Canonicas.

NOn ita ē ordo apud grecos q̄ integre ſapiūt fidemqʒ
rectam ſectant̄ eplaꝝ ſeptē. que canonice nuncupāt̄:
ſicut in latinis codicibꝫ inuenit̄ vt qꝛ petrus ē primꝰ
in ordine aploꝝū. ꝓme ſint etiā eiꝰ eple in ordine cete
raꝝ Sed ſicut euāgeliſtas dudū ad ꝟitatis lineā correximꝰ. ita has
ꝓpo ordini deo nos iuuāte redidimus Eſt ei ꝓma earū vna iacobi
due petri: tres ioānis ⁊ iude vna. Que ſi fit ab eis digeſte fūt ita quo
qʒ ab interp̄tatibꝫ fideliter in latinū ꝟterēt̄ eloqū: nec ābiguitatē le-
gentibꝫ facerē: nec ſermonē ſeſe varietas īpugnaret: illo p̄cipue loco
vbi de vnitate trinatatis ī ꝓma ioānis epla poſitū legimꝰ in q̄ etiaʒ
in fidelibꝫ trāſlatoribꝫ multū erratū eſſe a fidei ꝟitate ꝯperimꝰ: triū
tm̄mō vocabula hoc ē aque ſanguis ⁊ ſpūs in ipſa ſua edicione po-
nentibꝫ ⁊ pris verbiqʒ ac ſpūs teſtimoniū omittētibꝫ. In quo maxie
⁊ fides catholica roborat̄ ⁊ pris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti vna diuinitatis
ſba ꝯprobat̄. In ceteris vero eplis quātū a nrā diſtet edicio lectoris
prudētie derelinquo Sed tu virgo xp̄i euſtochiū: dū a me īpenſius
ſcripture veritatē inquiris: meā quodāmodo ſenectutē inuidioꝝ dē

tibus corrodēda expoſitionis q̄ me falſariū corruptoreq̃ ſcāꝝ ꝓnūciant ſcripturarū Sꝫ ego in tali opere nec emuloꝝ meorū inuidentiā pertimeſcoꝛ nec ſancte ſcripture veritatē poſcentibꝫ denegabo.

Explicit prologus in ſeptem epl'as canonicas. Incipit argumentum in eaſdem.

Jacobus petrꝰ ioānes ⁊ iudas: ſeptē epl'as ediderunt tā miſticas q̄ꝫ ſuccinctas ⁊ breues pariter ac longas: breues in verbis lōgas in ſentencijs: vt ratus ſit qui nō eaꝝ lectionē cōcutiat.

Explicit argumentum in ſeptem epl'as canonicas. Incipit argumētum in epl'am canonicā bti iacobi.

Jacobus apl's ſanctū inſtruit clerū de cultura celeſtiū p̄ceptorū et regula catholice obſeruantie ⁊ de inuicte pacientie maieſtate et de releuatione plurimoꝝ ⁊ de mēdatio magiſtrorum.

Explicit argumētū. Incipit epl'a canonica beati iacobi apl'i. Capl'm p̄mum.

Jacobus dei et dn̄i noſtri ieſu chriſti ſeruus: duodecim tribubꝫ: que ſūt in diſp̄ſiōe ſalutē. Omne gaudiū exiſtimate frēs mei cū in tēptatiōes varias incideritis: ſciētes q̄ ꝓbatio fidei vrē pacientiā opaꝛ. Patientia aūt opus ꝑfectū habeat vt ſitis ꝑfecti ⁊ integri in nullo deficiētes. Siqs aūt vrm̄ indiget ſapientia poſtulet a dō. qui dat omnibꝫ affluenter ⁊ nō iproperat dabiꝛ ei. Poſtulet āt in fide nichil heſitans. Qui em̄ heſitat: ſil'is eſt fluctui maris: q̄ a vēto moueꝛ ⁊ circūferꝛ. Nō ergo eſtimet hō ille q̄ accipiat aliquid a dn̄o. Uir duplex animo incōſtans ē in oībꝫ vijs ſuis. Gloriéꝛ āt frater huīlis in exaltatione ſua: diues āt in huīlitate ſua: qm̄ ſicut flos feni trāſibit. Exortus eſt em̄ ſol cū ardore ⁊ arefecit fenū ⁊ flos eius cecidit ⁊ decor vultus eius deperijt. Ita ⁊ diues in itineribꝫ ſuis marceſcit. Beatꝰ vir qui ſuffert temptationem qm̄ cū probatus fuerit accipiet coronam vite: quā promiſit deus diligentibꝫ ſe. Nemo cū tēptatur dicat: qm̄ a deo temptaꝛ. Deꝰ em̄ itemptator maloꝝ ē. Ipſe autem neminem temptat. Unuſq̄ſq̄ vero temptatur cōcupiſcentia ſua: abſtractus et illectus. Deinde concupiſcentia cum cōceperit parit peccatū: peccatū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

vero cum cõſumatũ fuerit generat mortẽ Nolite itaq; errare fratres
mei dilectiſſimi Omne datũ optimũ ⁊ oĩe donũ perfectũ de ſurſũ ẽ
deſcendẽs a prẽ luminũ: apud quẽ nõ eſt trãſmutatio: nec viciſſitudi
nis obũbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis: vt ſim⁹
inicium aliq̃d creature ei⁹. ſcitis frẽs mei dilectiſſimi ſit aũt omnis
hõ velox ad audiẽdum tardus aũt ad loquendũ: ⁊ tardus ad irã Jra
viri iuſticiã q; dĩ nõ operat̃ propter quod abĳciẽtes oẽm imũdiciam
et abũdãtiã malicie in mãſuetudine ſuſcipite inſitũ verbũ: qd̃ p̃t ſal
uare aĩas vrãs. Eſtote aũt factores ṽbi: ⁊ nõ auditores tñ fallentes
voſmetipſos quia ſi q̃s auditor ẽ verbi ⁊ nõ factor. hic cõparabit̃ viro
ꝯſideranti vultũ natiuitatis ſue in ſpeculo. Conſiderauit eñ ſe ⁊ a
bĳt ⁊ ſtatim oblit⁹ ẽ qualis fuerit. qui ãt perſpexerit in lege perfecte
libertatis ⁊ permãſerit in ea nõ audit̃ obliuionis factus. ſed factor o
peris hic beat⁹ in facto ſuo erit. Si q̃s ãt putat ſe religioſũ eſſe non
refrenã linguã ſuam ſ; ſeducens cor ſuũ: hui⁹ vana ẽ religio Religio
mũda ⁊ imaculata apd̃ deũ ⁊ prẽm: hec ẽ viſitare pupillos ⁊ viduas
in tribulatione coꝝ ⁊ immaculatũ ſe cuſtodire ab h̃ ſeculo.

☞ Caplm̃ ſecũdnm.

FRatres mei nolite in perſonaꝝ acceptõe habere fidẽ domini
noſtri ieſu chriſti gl'e Etenim ſi introierit in cõuentum vrm̃
vir aureũ anulũ habẽs in veſte candida introierit ãt ⁊ paup: in ſor-
dido habitu: ⁊ intẽdatis in eum qui indutus eſt veſte p̃clara ⁊ dicit;
ei tu ſede hic bñ. pauperi ãt dicatis tu ſta illic aut ſede ſub ſcabello pe
dum meoꝝ: nõne iudicatis apd̃ voſmetipſos ⁊ facti eſtis iudices co-
gitationũ iniquarum Audite fratres dilectiſſimi Nonne deus elegit
pauperes in hoc mundo diuites in fide ⁊ heredes regni. qd̃ repromi
ſit deus diligentibꝫ ſe. Vos autem exhonoraſtis pauperẽ Nõne di-
uites per potentiam opprimunt vos ⁊ ipſi trahunt vos ad iudicia.
Nõne ⁊ ipſi blaſphemãt bonum nomẽ: quod inuocatñ eſt ſuper vos
Si tamẽ legem pficitis regalem ſm̃ ſcripturas: diliges proximum
tuum ſicut te ipſum: bñ facitis ſi aũt pſonã accipitis: peccatũ opera
mini: redarguti a lege quaſi tranſgreſſores. Quicũq; ãt totã legem
ſeruauerit: offendat aũt in vno: factus eſt oĩm reus Qui eñ dixit nõ
mechaberis dixit ⁊ nõ occides Q; ſi nõ mechaberis: occides ãt factus
eſt trãſgreſſor legis. Sic loquimini ⁊ ſic facite. ſicut per legem liber-
ratis incipientes iudicari. Judicium eñ ſine miſericordia illi q̃ non
facit miſericordiam Superexaltat ãt miſericordia iudicio Quid p-
derit fratres mei ſi fidem quis ſe habere: opera autem nõ habeat Nũ
quid poterit fides ſaluare eum. Si autem frater ⁊ ſoror nudi ſint in
dicant victu cotidiano dicat autem aliquis ex vobis illis: ite in pace
calefaciamini ⁊ ſaturamĩ non dederitis autem eis que neceſſaria ſũt
corpori quid proderit vobis. Sic ⁊ fides ſi nõ habeat opera mortua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

eſt in ſemetipſa Sʒ dicet quis Tu fidem habes: ⁊ ego opera habeo
Oſtende mihi fidem ſine operibꝫ: ⁊ ego oſtendã tibi ex operibꝫ fideʒ
meaʒ Tu credis qm̃ vnus eſt deus: benefacis. Et demones credunt
et cõtremiſcunt. Uis autem ſcire o homo inanis! quoniam fides ſi
ne operibus ocioſa eſt: Abraam pater noſter nõne ex operibꝫ iuſtifi
catus eſt: offerẽs yſaac filium ſuũ ſuper altare Uides quoniaʒ fides
cooperabatur opibꝫ illis: ⁊ ex operibus fides ꝯſũmata eſt. Et ſup/
pleta eſt ſcriptura dicens. Credidit abraam deo ⁊ reputatum eſt illi
ad iuſticiã: ⁊ amicus dei appellatus eſt Uidetis qm̃ ex operibꝫ iuſtifi
catur homo: nõ ex fide tm̃. Similiter ⁊ raab meretrix: nõne ex ope/
ribus iuſtificata eſt ſuſpiciens nũcios ⁊ alio via eĳciens. Sicut em̃
corpus ſine ſpiritu mortuũ eſt: ita fides ſine operibꝫ mortua eſt.

☞ Capl̃m. iij.

NOlite plures magiſtri fieri fratres mei ſcientes qm̃ maius
iudicium ſumitis Jn multis ei offendimus oẽs. Si quis in
verbo nõ offendit: hic perfectus eſt vir Põt etiam freno circũduce
re totum corpus Si autem eq̃s frena in ora mittimus ad conſenciẽ
dũ nobis: oẽ corpus eoꝝ circũferimꝰ. Et ecce naues cũ magne ſint
et a ventis validis minẽtur: circũferuntur aũt a modico gubernacu
lo vbi ipetus dirigẽtis voluerit. Jta ⁊ lingua modicũ q̃dem mẽbrũ
eſt: ⁊ magna exaltat. Ecce quantus ignis q̃ʒ magnã ſiluam incendit
Et lingua nr̃a ignis eſt: vniuerſitas iniq̃tatis Lingua cõſtituitur in
mẽbris nr̃is: q̃ maculat totum corpus et inflãmat rotã natiuitatis
nrẽ inflãmata a gehenna. Ois em̃ natura beſtiaꝝ volucrũ ⁊ ſerpen
tium etiam ⁊ ceteroꝝ domantur ⁊ domita ſunt natũra hũana: lin/
guã aũt nullus hoim domare põt Eſt em̃ inquietum malum plena
veneno mortifero. Jn ipſa benedicimus deũ ⁊ patrem ⁊ in ipſa ma
ledicimus homines qui ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem dei facti ſũt
Ex ipſo ore procedit bñdictio ⁊ maledictio. Non oportet frẽs mei h̃
ita fieri Nũquid fons de eodem foramine emanat dulcem ⁊ amarã
aquã Nunquid poteſt fratres mei ficus vuas facere: aut vitis ficus.
Sic neq̃ʒ ſalſa dulcem poteſt facere aquã Quis ſapiens ⁊ diſciplina
tus inter vos: oſtendat ex bona cõuerſatione opationem nam i mã/
ſuetudine ſapiencie Qʒ ſi zelum amarũ habetis ⁊ cõtẽtiones ſint in
cordibus veſtris: nolite gloriari ⁊ mẽdaces eſſe aduerſus veritatem
Non eſt em̃ iſta ſapientia de ſurſum deſcendens a patre luminũ: ſʒ
terrena aĩalis diabolica Ubi enim zelus ⁊ contentio: ibi ĩcõſtantia
et omne opus prauũ Que aũt de ſurſum eſt ſapientia ꝑmũ quidem
pudica eſt deinde pacifica: modeſta ſuadibilis bonis cõſentiens: ple
na miſericordia ⁊ fructibus bonis iudicãs ſine ſimulatione Fructꝰ
autem iuſticie in pace ſeminatur: facientibus pacem.

☞ Capl̃m iiij.

Unde bella ⁊ lites in vobis? Nonne ex concupiſcencijs veſtris
que militant in membris veſtris. Concupiſcitis ⁊ non habe
tis: occiditis ⁊ zelatis: ⁊ non poteſtis adipiſci. Litigatis ⁊ belligera-
tis et non habetis propter quod non poſtulaſtis. Petitis ⁊ non ac-
cipitis: eo q̄ male petatis vt in concupiſcentijs veſtris inſumatis.
Adulteri neſcitis quia amicitia huius mundi inimica eſt deo? Qui-
cūq; ergo voluerit amicus eſſe huius ſeculi inimicus dei cōſtituitur:
An putatis quia inaniter ſcriptura dicat: ad inuidiam concupiſcit
ſpiritus qui habitat in vobis. Maiorem autem dat gratiam Pro-
pter quod dicit. Deus ſuperbis reſiſtit. humilibus autem dat gratiā
Subditi ergo eſtote deo: reſiſtite autem diabolo: et fugiet a vobis.
Appropiate deo ⁊ ap̄pinquabit vobis. Emundate manus peccato
res ⁊ purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote et lugete ⁊ plo
rate. riſus veſter in luctum conuertatur ⁊ gaudium in merorem. Hu
miliamini in conſpectu domini ⁊ exaltabit vos Nolite detrahere al
terutrum fratres mei. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem
ſuum detrahit legi ⁊ iudicat legem. Si autem iudicas legem: nō es
factor legis: ſed iudex. Unus eſt enim legiſlator et iudex: qui poteſt
p̄dere ⁊ liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum?
Ecce nunc qui dicitis: hodie aut craſtino ibimus in illam ciuitatem
et faciemus ibi quidem annum. et mercabimur ⁊ lucrum faciemus
qui ignoratis quid erit in craſtinum. Que eſt enim vita veſtra? Va-
por eſt ad modicum parens: ⁊ deinceps exterminabitur pro eo vt di
caris ſi dominus voluerit et ſi vixerimus: faciemus hoc aut illud.
Nunc autem exaltatis in ſuperbijs veſtris. Omnis exultatio talis
maligna eſt. Scienti igitur bonum facere et non facienti: peccatū
eſt illi

☞ Caplm̄. v.

Agite nunc diuites: plorate vlulantes in miſerijs veſtris que
aduenient vobis diuitie veſtre putrefacte ſunt: ⁊ veſtimenta
veſtra a tineis comeſta ſunt. Aurum et argentum veſtrum erugina
uit: et erugo eorum in teſtimonium vobis erit: ⁊ manducabit carnes
veſtras ſicut ignis. Theſaurizaſtis vobis iram in nouiſſimis diebꝫ
Ecce merces operariorum: qui meſſuerunt regiones veſtras: que
fraudata eſt a vobis clamat: ⁊ clamor eoꝝ in aures domini ſabaoth
introiuit. Epulati eſtis ſuper terram. ⁊ in luxurijs enutriſtis corda
veſtra. In die occiſionis adduxiſtis et occidiſtis iuſtum ⁊ non reſti-
tit vobis Pacientes igitur eſtote fratres vſq; ad aduentum domi-
ni. Ecce agricola expectat precioſum fructum terre patienter ferens
donec accipiat temporaneum ⁊ ſerotinum Pacientes igitur eſtote
⁊ vos et confirmate corda veſtra: qm̄ aduent⁹ dn̄i ap̄pinquabit No
lite ingemiſcere fratres in alterutrū: vt non iudicemini. Ecce iudex
an̄ ianuā aſſiſtit. Exemplū accipite frēs exitus mali ⁊ longanimita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

ris et laboris et patiẽ ꝓphas q̄ locuti ſunt in nomine dn̄i. Ecce beatificam⁹ eos: q̄ ſuſtinuerūt. Sufferentiā iob audiſtis: ⁊ finē dn̄i vidiſtis qm̄ miſericors dn̄s eſt ⁊ miſerator. Ante om̄ia fratres mei nolite iurare: neqꝫ per celū neqꝫ per terram neqꝫ aliud quodcū qꝫ iuramentū Sit aūt ſermo veſter: eſt eſt. nō non. vt non ſub iudicio decidatis Triſtatur aūt aliquis veſtrū. oret equo animo et pſallat Infirmat᷑ quis in vobis. indicat pbr̄os eccleſie et orent ſuper eum: vngētes cū oleo in nomine dn̄i. Et oratio fidei ſaluabit infirmū. et alleuiabit eum dn̄s et ſi in peccatis ſit dimittent᷑ ei Confitemini ergo alterutrū peccata veſtra. ⁊ orate pro inuicem. vt ſaluemini Multum eīm valet deprecatio iuſti aſſidua Helias aūt homo erat ſimilis nobis paſſibil'. et oratione orauit vt non plueret ſuper terram. ⁊ non pluit annos tres ⁊ menſes ſex. Et rurſum orauit. ⁊ celum dedit pluuiam. et terra dedit fructū ſuum. Fratres mei ſi quis ex vobis errauerit a veritate ⁊ conuerterit quis eum ſcire debet: qm̄ qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie ſue. ſaluabit animam ei⁹ a morte: ⁊ operit multitudinem peccatoꝝ

Explicit epl'a beati Jacobi apl'i Sequitur argumentum in epiſtolam beati Petri primam

Diſcipulos ſaluatoris inuicti toto orbe diffuſos peregrinos in hoc ſeculo monſtrat: et preterire vite penitere ſuadet: et in nouam vitam proficere tota cum ſollicitudine exhortatur ſymon petrus filius ioannis ꝓuintie galilee vico bethſaida fr̄ andree apl'i

Explicit argumentum. Incipit epl'a beati Petri apoſtoli prima. Capitulum primum

Petrus apoſtol⁹ ieſu xp̄i: electis aduenis diſpertionis ponti galatie capadocie aſie ⁊ bytinie ſcd̄m preſcientiam dei patris in ſanctificatione ſpiritus i obediētiā ⁊ aſpſionē ſanguinis ieſu xp̄i. gr̄a vobis ⁊ pax multiplicet᷑. Bn̄dict⁹ de⁹ ⁊ pater dn̄i nr̄i ieſu xp̄i: q̄ ſcd̄m miam ſuā magnā regenerauit nos i ſpē viuā ꝑ reſurrectionē ieſu xp̄i ex mortuis in hereditatē icorruptibilē ⁊ incōtaminatā et imarceſſibilē ꝯſeruatā in celis in vobis: q̄ i virtute dei cuſtodimi ꝑ fidē in ſalutē patā reuelari i tp̄e nouiſſimo In q̄ exultabitis modicū nūc ſi oꝫ ꝯtriſtari i variis tēptationib⁹. vt ꝓbatio vr̄e fidei mlt'o p̄cioſior ſit auro. qd̄ ꝑ ignē ꝓbat᷑: iueniat᷑ i laudē ⁊ gl'iam ⁊ honorē i reuelatōe ieſu xp̄i: quē cū nō videritis diligitis In quē nunc quoqꝫ non vidētes creditis: credentes autem exultabitis leticia inenarrabili ⁊ glorificata reportātes finē fidei vr̄e ſalutē animaꝝ vr̄aꝝ. De qua ſalute exq̄ſierūt atqꝫ ſcrutati ſunt prophete

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

q̄ui de futura in vobis gratia prophetauerūt: ſcrutantes in quod vel
in quale tēpus ſignificaret in eis ſpiritus chriſti pronuncians eas q̄
in chriſto ſunt paſſiones ꝛ poſteriores glorias: quibus reuelatum eſt
qꝛ non ſibimetipſis vobis autē miniſtrabant ea que nunc nunciata
ſunt vobis ꝑ eos: qui euāgelizauerūt vob ſpiritu ſancto miſſo de ce
lo: in quem deſiderant angeli ꝓſpicē propter quod ſuccincti lūbos
mentis veſtre ſobrij ꝛ perfecti ſperate in eam q̄ offertur vobis gratiā
in reuelationē ieſu chriſti: quaſi filij obediētie non ꝯfigurati prioribꝫ
ignorantie veſtre deſiderijs ſed ſꝫm eum qui vocauit vos ſanctū: vt
et ipſi in omni cōuerſatione ſancti ſitis qm̄ ſcriptum eſt ſancti eritiſ:
quoniam ego ſanctus ſum. Et ſi patrem inuocatis eū qui ſine accep
tione ꝑſonarum iudicat ſcd̄m vnuſquiſqꝫ op⁹ ꝙ in timore incolat⁹
veſtri tēpore cōuerſami Scientes ꝙ nō corruptibilibꝫ auro vl̄ argen
to redempti eſtis de vana veſtra cōuerſatione paterne traditōis ſed
p̄cioſo ſanguie q̄ſi agni imacal̄ti xp̄i ꝛ ꝯgnoiati p̄cogiti q̄ de an̄ mūdi
cōſtitutionem manifeſtati autem nouiſſimis temporibꝫ ꝓpter vos
qui per ipſum fideles eſtis in deo qui ſuſcitauit eū a mortuis: ꝛ de
dit ei gloriam ſempiternam vt fides veſtra ꝛ ſpes eſſet in deo Aīas
veſtras caſtificātes in obedientia charitatis ꝛ fraternitatis amore
ſimplici ex corde inuicem diligite attentius. renati non ex ſemine cor
ruptibili ſed incorruptibili per verbum dei viui vt permaneret in eter
nū. qꝛ omnis caro vt fenū ꝛ omnis gloria ei⁹ tanq̄ꝫ flos feni Exaruit
fenum ꝛ flos eius decidit verbum aūt dn̄i manet in eternum. Hoc
eſt autem verbum quod euangelizatum eſt in vobis.

☞ Capl̄m. ij.

DEponentes igitur omnem malitiam ꝛ omnem dolū ꝛ ſimu
lationes ꝛ inuidias ꝛ omnes detractiōes. ſicut modo geniti
infantes rationabiles ꝛ ſine dolo lac concupiſcite vt in eo creſcatis
ſalutem: ſi tamen guſtatis: quoniam dulcis eſt dominus Ad quem
accedentes lapidem viuū ab hominibꝫ reprobatum a deo aūt electū
et honorificatum ꝛ ipſi tanq̄ꝫ lapides viui ſuperedificamini domos
ſpirituales in ſacerdotiū ſanctum offerre ſpirituales hoſtias accep
tabiles deo per ieſum chriſtum Propter quod cōtinet ſcriptura Ec
ce pono in ſyon lapidem ſummū angularem probatum electū p̄cio
ſum ꝛ qui crediderit in eum non ꝯfundetur Uobis igitur honor cre
dentibus non credentibus autem lapis: quem reprobauerūt edificā
tes. hic factus eſt in caput anguli: ꝛ lapis offenſionis ꝛ petra ſcan
dali: his qui offendunt verbo: nec credunt in quo ꝛ poſiti ſunt. Uos
autem genus electum regale ſacerdotiū. gens ſancta populus acq̄
ſitionis. vt virtutes annūciētis eius ꝛ de tenebris vos vocauit ī am
mirabile lumen ſuū qui aliquādo non populus dei: nunc aūt ꝑplus
dei: qui non cōſecuti miſericordiā: nūc aūt miam ꝯſecuti. Cariſſimi

obſecro vos tanq̃ aduenas ⁊ ꝑegrinos abſtinete vos a carnalibꝫ de
ſiderijs : que militant aduerſus animam ꝯuerſationem veſtrã inter
gentes habẽtes bonam: vt in eo ꝙ detractant de vobis tanq̃ de ma
lefactoribus. ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent deũ in
die viſitationis. Subiecti igitur eſtote omni humane creature pro
pter deũ . ſiue regi q̃ſi precellenti ſiue ducibus tanq̃ ab eo miſſis ad
vindictam malefcõꝝ: laudem vero bonoꝝ. Quia ſic eſt voluntas de
i: vt bene facientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominũ ig
norãtiam. Quaſi liberi et non quaſi velamen habentes malicie liber
tatẽ: ſed ſicut ſerui dei. Omnes honorate: fraternitatẽ diligite Deuꝫ
timete: regẽ honorificate Serui ſubditi eſtote in omni timore dñis
nõ tantum bonis ⁊ modeſti ſed etiam diſcolis Hec eſt em̃ gratia ſi
propter dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias patiẽs iniuſte. Que
em̃ eſt gratia ſi peccantes ⁊ colaphizati ſuffertis. Sed ſi benefacien
tes patienter ſuſtinetiſ: hec eſt gr̃a apud deũ In hoc em̃ vocati eſtiſ: qꝛ
et xp̃s paſſus eſt pro nobis. vobis relinquens exemplũ. vt ſequami
ni veſtigia eius Qui peccatũ nõ fecit: nec inuentus eſt dolus in ore e
ius. Qui cum malediceretur nõ maledicebat: cum pateretur nõ ꝯmi
nabitur. Tradebat autem iudicanti ſe iniuſte. Qui peccata noſtra i
pſe ꝑtulit in corpore ſuo ſuper lignum vt peccatis mortui iuſticie vi
uamus cuius liuore ſanati eſtis. Eratis em̃ ſicut oues errantes ſed
conuerſi eſtis nunc ad paſtorem ⁊ epiſcopum aĩarum vr̃aꝝ Ca iij.

Similiter ⁊ mulieres ſubdite ſint viris ſuis: vt ⁊ ſi qui nõ cre
dunt verbo per mulierum conuerſationẽ ſine ꝟbo lucrificẽt:
conſiderantes in timore ſanctam ꝯuerſatiõem veſtram Quaruꝫ ſit
non extrinſecus capillatura. aut circundatio auri aut indumenti ve
ſtimentoꝝ cultus: ſed qui abſconditus eſt cordis homo in incorrupti
bilitate quieti ⁊ modeſti ſpũs. qui eſt in conſpectu dei locuplex. Sic
em̃ aliquando ⁊ ſancte mulieres ſperantes in deo ornabant ſe ſubie
cte proprijs viris: ſicut ſara obediebat abrahe dominum eum vocãs
cuius eſtis filie benefacientes ⁊ non ꝑtimentes vllam perturbationẽ
Uiri ſimiliter cohabitantes ſc̃m ſcientiam: quaſi infirmiori vaſculo
muliebri impꝛtientes honorem tãq̃ coheredibus gr̃e vite vt nõ impe
diantur orationes veſtre. In fide autem õnes vnanimes compatiẽ
tes fraternitatis amatores miſericordes modeſti humiles: nõ reddẽ
tes malum pro bono: nec maledictum pro maledicto ſed e contrario
benedicentes: quia in hoc vocati eſtis vt benedictione hereditate poſ
ſideatis Qui enim vult vitam diligere: ⁊ dies videre bonos. coerceat
linguam ſuam a malo: ⁊ labia eius ne loquantur dolum . Declinet
autem a malo ⁊ faciat bonum inquirat pacem ⁊ ſequatur eam : qꝛ
oculi domini ſuper iuſtos: ⁊ aures eius in preces eorum. vultus aũt
domini ſuper facientes mala . Et quis eſt qui vobis noceat ſi boni

emulatores fueritis! Sꝫ ⁊ ſi qd patimini ꝓpter iuſticiã beati. Timo
rem aũt coꝝ ne timueritis. vt non ꝯturbemini. Dñm autẽ xp̃m ſan
ctificate in cordibꝫ veſtris parati ſemꝑ ad ſatiſfactionẽ õni poſcenti
vos rõnem de ea: q̃ in vobis eſt fide ⁊ ſpe: ſed cũ modeſtia ⁊ timore ꝯ
ſcientiam hñtes bonã. vt in eo ꝙ detrahunt de vobis confundantur
q̃ calũniant̃ veſtrã bonã in xp̃o conuerſationẽ. Melius eſt eñ vt bene
facientes. ſi voluntas dei velit pati. q̃ȝ malefacientes. qꝛ xp̃s ſemel ꝑ
peccatis noſtris mortuus eſt iuſtus pro iniuſtis. vt nos offerret deo:
mortificatos quidem carne. viuificatos aũt ſpiritu. In quo ⁊ his q̃
in carcere erant concluſi ſpũaliter veniens predicauit. qui incredu i
fuerant aliqñ expectabant dei pacientiã in diebꝫ noe. cum fabricaret̃
arca: in qua pauci. i. octo anime ſalue facte ſunt per aquaꝫ. Quod ⁊
vos nunc ſimilis forme ſaluos facit baptiſma. non carnis depoſitio
ſordium. ſed cõpaciẽter interrogatio in deum per reſurrectionẽ ieſu
xp̃i a mortuis. qui eſt in dextera dei. degluciens mortẽ. vt vite eterne
heredes efficeremur. ꝓfect⁹ in celũ ſubiectis ſibi angelis ⁊ ꝑtãtibꝫ et
virtutibus

☞ Capl̃m. iiij.

Xp̃iſto igit̃ paſſo in carne ⁊ vos eadẽ cogitatione armamini
qꝛ qui paſſus eſt in carne deſiit a peccatis. vt nõ iã deſiderijs
hoim. ſed voluntate dei. quod reliquum eſt in carne tunc viuat t̄pis.
Sufficit eñ p̃teritũ tẽpus ad voluntatẽ gentiũ cõſummãdam. qui
ãbulauer̃t i luxurijs d̃ſiderijs viniolẽtijs cõmeſſatõibꝫ potatõibꝫ ebrie
tatibꝫ ⁊ illicitis idoloꝝ cultibus. In quo ammirant̃ nõ currentibus
vobis in eandẽ luxurie ꝯfuſionẽ blaſphemantes: qui reddent rõnem
ei: qui parat⁹ eſt iudicare viuos et mortuos. Propter hoc eñ ⁊ mor
tuis euangelizatũ eſt: vt iudicentur quidẽ ſm hoĩes in carne: viuent
aũt ſm deuꝫ in ſpiritu: omniũ autẽ finis appropinquabit. Eſtote ita
que prudentes ⁊ vigilate in orõnibꝫ: ante oĩa autem mutuam in vobiſ
metipſis caritatẽ ꝯtinuam hñtes: qꝛ caritas operit multitudinẽ pec
catoꝝ. Hoſpitales inuicẽ ſine murmuratione. Vnuſquiſqꝫ ſicut ac
cepit gr̃am: in alterutrũ illam amminiſtrantes: ſicut boni diſpenſa
tores multiformis gracie dei. Si quis loquit̃ quaſi ſermone dei. Si
quis miniſtrat tãq̃ȝ ex virtute quã amminiſtrat deus: vt in omnibꝫ
honorificetur deus per ieſum xp̃m: cui eſt gl̃a ⁊ imperiũ in ſecula ſe
culoꝝ amen. Cariſſimi nolite peregrinari in feruore: qui ad tempta
tionẽ vobis ſit quaſi noui aliquid vobis ꝯtingat: ſed cõmunicantes
xp̃i paſſionibꝫ gaudete. vt ⁊ in reuelatione glorie eius gaudeatis ex
ultantes. Si exprobramini in nomine xp̃iſti: beati eritis: quoniaꝫ
quod eſt honoris glorie ⁊ virtutis dei: ⁊ qui eſt eius ſpiritus ſuꝑ vos
requieſcit. Nemo aũt veſtrum patiatur quaſi homicida aut fur aut
maledicus aut alienoꝝ appetitor. Si aũt vt xp̃ianus: non erubeſ
cat: glorificet autem deũ in iſto noĩe qm̃ tempus eſt: vt incipiat iudici

um a domo dei. Si aũt p̃mum a nobis quis finis eoꝝ nõ q̃ui credũt
dei euangelio. Et ſi iuſtus vir quidem ſaluabitur: impius ⁊ peccator
vbi parebũt: Itaqꝫ ⁊ hi qui patiũtur ſcḋm voluntatẽ dei: fideli creatori
cõmendent aĩas ſuas in benefactis ☞ Ca. v.

SEniores ergo qui in vobis ſunt: obſecro cõſenior ⁊ teſtes xp̃i
paſſionũ qui et eius que in futuro reuelanda eſt glorie cõmu
nicator. Paſcite qui in vobis eſt gregẽ dei prouidentes nõ coacte: ſꝫ
ſpontanee ſcḋm deũ: neqꝫ turpis lucri grã: ſed voluntarie: neqꝫ vt do-
minãtes in clero: ſed forma facti gregis ex animo: ⁊ cũ apparuerit p̃n
ceps paſtoꝝ ꝑcipietis immarceſſibilẽ glorie coronã Similiter ado-
leſcentes ſubditi eſtote ſeniorib⁊ Omnes eñ inuicẽ hũiliate inſinua
te: qꝛ dñs ſupbis reſiſtit: humilib⁊ aũt dat gratiã: Humiliamini igi
tur ſub potenti manu dei: ⁊ vos exaltet in tp̃e viſitationis: oẽm ſoli
citudinẽ veſtrã ꝓijcientes in eũ: qm̃ ipſius cura eſt de vobis Sobrij
eſtote ⁊ vigilate: qꝛ aduerſarius veſter diabolus tãqꝫ leo rugiens cir
cuit: q̃rens quem deuoret cui reſiſtite fortes in fide ſcientes eandẽ
paſſionẽ ei que in mundo eſt veſtre fraternitati fieri. Deus aũt om̃is
gratie: qui vocauit nos in eternã ſuam glĩaꝫ in xp̃o ieſu modicũ paſ
ſos ipſe ꝑficiet confirmabit ſolidabitqꝫ Ipſi gl'a ⁊ imperiũ in ſecula
ſeculoꝝ amen. Per ſiluanũ fidelem fratrẽ vobis vt arbitror breuiter
ſcripſi obſecrans ⁊ ꝯteſtans hanc eſſe veram grãm dei in qua ſtatis
Salutat vos eccleſia q̃ eſt in babylone collecta ⁊ marcus filius me⁹
Salutate inuicẽ in oſculo ſancto. Gratia vobis omnib⁊ qui eſtis in
xp̃o ieſu amen.

Explicit epl'a beati petri apoſtoli prima

Incipit argumentum in epiſtolam ſecũdam.

SImon petrus per fidem huic mundo ſapientes mortuos eẽ
declarat eiſdemqꝫ pietatis quanta ſit magnitudo luce ipſa
clarius manifeſtat

Explicit argumẽtum. ¶ Incipit epiſtola ſecũda beati petri apoſtoli. ¶ Capitulum primũ.

SImon petr⁹ ſeru⁹ ⁊ apl's ieſu xp̃i his qui coeq̃lẽ no
biſcũ ſortiti ſtꝫ fidẽ i iuſticia dei nr̃i ⁊ ſaluatorꝫ ieſu
xp̃i grã vobis ⁊ pax adimpleat̃ i ꝯgnitõe dei ⁊ xp̃i ie
ſu dñi nr̃i Quõ oĩa nobis diuine ꝟtutꝫ ſue q̃ ad vitã
⁊ pietatẽ donata ſũt ꝑ ꝯgnitõeꝫ ei⁹. q̇ vocauit nos
ꝓpa gl'a ⁊ ꝟtute ꝑ quã maxia ⁊ p̃cioſa nob ꝓmiſſa
doñãuit vt ꝑ hec efficiamĩ diuĩe ꝯſortꝫ nat̃e fugiẽtes ei⁹ q̃ i mũdo ẽ ꝯcu
piſcẽtie corruptõeꝫ. vos ãt curã oẽꝫ ſbiferẽtes miſtrate i fid vr̃a ꝟtutẽ

in virtute autem ſcientiam: in ſcientia autem abſtinentiam: in abſti
nentia autem pacientiam: in pacientia autem pietatem: in pietate
autem amorem fraternitatis: in amore autem fraternitatis carita-
tem. Hec enim ſi vobiſcum aſſint ⁊ ſuperent: nõ vacuos nec ſine fru
ctu vos conſtituent in dñi nr̃i ihu xp̄i cognitione. Cui. n. non preſto
ſunt hec. cecus eſt ⁊ manu tentans obliuionez accipiens purgatiõis
veterum ſuaꝝ delictorum Quapropter fratres magis ſatagite: vt ꝑ
bona opera certam veſtram vocationem ⁊ electionem faciatis Hec
enim facientes non peccabitis aliquando. Sic em̃ abundanter mi
niſtrabitur vobis introitus in eternum regnum domini ⁊ ſaluatorꝫ
noſtri ieſu chriſti Propter quod vos incipiam ſemper commouere
de his et quidem ſcientes ⁊ confirmatos vos in preſenti veritate.
Juſtuz autem arbitror. q̃z diu ſum in hoc tabernaculo ſuſcitare vos
in communitõne. certus ꝙ velox eſt depoſitio tabernaculi mei: ſꝫ ꝙ
et dominus noſter iheſus xp̃s ſignificauit mihi. Dabo autem ope-
ram frequenter habere vos poſt obitum meũ: vt horum oim meõri-
am faciatis. Non em̃ indoctas fabulas ſecuti notam fecimus vobis
domini noſtri iheſu xp̄i virtutẽ ⁊ preſcientiam. ſed ſpeculatores fa-
cti illius magnitudinis Accipiens em̃ a deo patre honorem ⁊ glori-
am voce delapſa ad eum huiuſmodi a magnifica gloria. hic eſt fili9
meus dilectus in quo mihi ꝯplacuit. ipſum audite. Et hanc vocẽ nos
audiuimus de celo allatam cum eſſemus cum ipſo in monte ſancto
Et habemus firmiorẽ ꝓpheticum ſermonem cui benefacitis attendẽ
tes. quaſi lucerne lucenti in caliginoſo loco donec dies eluceſcat ⁊ lu
cifer oriatur in cordibꝫ veſtris. hoc primum intelligentes ꝙ omnis ꝓ
phetia ſcripture propria interpretatione non fit Non enim volun-
tate humana allata eſt aliquando prophetia. ſed ſpiritu ſancto inſ
ſpirati locuti ſunt ſancti dei homines ☞ Capl'm ij

Fuerunt vero ⁊ pſeudo prophete in populo ſicut et in vobis e
runt magiſtri mendaces qui introducent ſectas perditionis
⁊ eum qui emit eos deum negant: ſuperducentes ſibi celerem perditi
onem. Et multi ſequentur eorũ luxurias: per quos via veritatis blaſ
phemabitur. ⁊ in auaricia fictis verbis de vobis negociabũtur Qui
bus iudicium iam olim non ceſſat. ⁊ perditio eorum non dormitat.
Si enim deus angelis peccantibus non pepercit. ſed rudentibus in-
ferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reſer-
uari ⁊ originali mundo non pepercit. ſed octauum noe iuſticie preco
nem cuſtodiuit diluuium mundo impiorũ inducens ⁊ ciuitates ſodo
morum et gomorreorum in cinerem redigens euerſione damnauit:
exemplum eorum qui impie acturi ſunt ponens. ⁊ iuſtum loth op-
preſſum a nefandorum iniuria ac luxurioſa cõuerſatione eripuit. A
ſpectu enim ⁊ auditu iuſtus erat habitãs apud eos qui de die in diẽ

aiaȝ iuſtā iiq̄s opibꝫ cruciebāt. Nouit deꝰ pios ð tēptatōe eripe iniq̄s
ꝟo in diē iudicij reſuare cruciādos. Magis āt eos q̄ poſt carnē in ꝯ
cupiſcētia imūdicie ābulāt: dn̄atōeȝ qȝ ꝯtēnūt audaces ſibi placētes
ſectas nō metuūt itroducere blaſphemātes Ubi āgeli fortitudine ꝛ
ꝟtute cū ſint maiores: nō portāt aduerſū ſe execrabile iudiciū Hi ꝟo
velut irrōnabilia pecora naturalit̄ i captionē ꝛ in ꝑniciē in his q̄ ig/
norāt blaſphemātes in corruptōe ſua peribūt ꝑcipiētes mercedē in
iuſticie. Uoluptatē exiſtimātes diei delicias coinq̄natōis ꝛ macl'e ð
licijs affluētes in cōuiuijs ſuis luxuriātes vobiſcū: oculos hn̄tes ple
nos adulterij ꝛ inceſſabilis delicti. pelliciētes aias inſtabiles. cor exer
citatū in auaricia hn̄tes maledictōis filij. derelinq̄ntes rectā viā er/
rauerūt ſecuti viā balaan ex baſor. q̄ mercedē iniq̄tatꝭ amauit: cor/
ruptionē ꝟo habuit ſue veſanie Subiugale mutū aial in hōis voce lo
quēs ꝓhibuit ꝓphete inſipiētiā Hi ſūt fōtes ſine aq̄ ꝛ nebule t̄binibꝫ
exagitate. Quibꝫ caligo tn̄braꝝ reſeruat̄ Supbia em̄ vanitatꝭ loq̄n
tis pelliciētes in ðſiderijs carnis luxurie eos q̄ paululū effugiūt q̄ in
errore ꝯuerſati librtatē illis ꝓmittētes cū ipſi ſerui ſint corruptōis A
q̄ em̄ qs ſupatꝰ ē huiꝰ ꝛ ſeruꝰ ē Si em̄ refugiētes coinq̄natiōe mū
di in cognitōe dn̄i nr̄i ꝛ ſaluatoris ihu xp̄i his rurſus iplicati ſupā/
tur fc̄a ſunt eis poſteriora deteriora ꝑoribꝫ Meliꝰ em̄ erat illis non
ꝯgnoſcere viā iuſticie q̄ȝ poſt ꝯgnitōeȝ retrorſū ꝯuerti ab eo. qđ illis
traditū ē ſancto mādato Cōtigit em̄ eis illud ꝓuerbij Canis reuer/
ſus ad vomitū ꝛ ſus lota in volutabro luti. ☞ Ca. iij.

Hanc ecce vob carissimi ſecūdā ſcribo vobis epl'aȝ i qbꝫ vrāȝ ex
cito in ꝯmotionē ſincerā mentē vt meōres ſitis eoꝝ q̄ dixi ver
boꝝ a ſanctis ꝓphetꝭ ꝛ apl'oꝝ vr̄oꝝ p̄ceptoꝝ ꝛ ſaluatoris Hoc ꝑmū
ſciētes q̄ venient a nouiſſimis diebꝫ in deceptiōe illuſores iuxta ꝓp̄as
ꝯcupiſcētias ābulātes dicētes Ubi ē ꝓmiſſio aut aduētꝰ eiꝰ Ex q̄ ei
p̄res coꝝ dormierūt: oia ſic ꝑſeuerāt ab initio creature Latet ei eos
h̄ volētes q̄ celi erāt priꝰ ꝛ t̄ra de aqua ꝛ per aquā ꝯſiſtēs dei ꝟbo per
quē ille tūc mūdꝰ aqua inundatꝰ perijt Celi āt q̄ nūc ſūt ꝛ terra eo/
dē ꝟbo repoſiti ſunt igni reſeruati in diē iudicij ꝛ ꝑditōis ipioꝝ hoīȝ
Vnū ꝟo h̄ n̄ lateat vos cariſſimi. qꝛ vnꝰ dies apđ dn̄ȝ ſic mille āni ꝛ
mille āni ſicut dies vnꝰ Nō tardat dn̄s ꝓmiſſionē ſuā ſicut quidā exi
ſtimāt ſȝ paciēter agit ꝓpt̄ vos nolēs aliq̄s perire. ſȝ oēs ad p̄niaȝ r̄
uerti. Adueniet āt dies dn̄i vt fur. i q̄ celi magno ipetu trāſient: ele/
mēta ꝟo calore ſoluent̄: terra āt ꝛ q̄ in ipſa ſunt opa exurent̄. Cū hec
igit̄ oia diſſoluēda ſunt q̄les opȝ vos eē in ſcis ꝯuerſatōibꝫ ꝛ pieta/
tibꝫ expectātes ꝛ ꝓperātes in aduentū diei dn̄i per quē celi ardentes
ſoluent̄ ꝛ elemēta ignis ardore tabeſcēt. Nouos ꝟo celos ꝛ nouā ter
rā ꝛ ꝓmiſſa ipiꝰ expectamꝰ in quibꝫ iuſtitia hītat Propt̄ qđ cariſſi
mi hoc expectātes: ſatagite imaculati et inuiolati ꝛ inueniri in pace

⁊ dn̄i nr̄i iesu xp̄i lōganimitatē salutē arbitramini: sic̄ ⁊ carissim⁹ fr̄ noster paul⁹ ſm datā sibi sapientiā scripsit vobis: sicut ⁊ in ōnib⁊ ep̄l'is: loquēs in eis de his. in q̄b⁊ sunt quedā difficilia intellectu. q̄ indocti ⁊ instabiles deprauāt sicut ⁊ ceteras scripturas. ad suā ipoꝝ ꝑditionē. Uos igit' frēs p̄sciētes custodite vobismetipsis ne insipiētiū errore transducti excidatis a ꝓpria firmitate. Crescite v̄o in grā ⁊ in cognitione dn̄i nr̄i ⁊ saluatoris iesu xp̄i. Ipsi gl'a ⁊ nūc ⁊ in diem eternitat⁊ amē.

Explicit epistola beati petri ap'li secunda.
Incipit argumētum in epl'am beati ioānis p̄mā.

Rationē v̄bi ⁊ q̄ deꝰ ipē sit caritas maifestat ⁊ susurrōes frm̄ necdū scire. nec pios fieri posse. cousq₃ discertat: vt eē ꝯꝓbet homicidas: eo q̄ odiū it s̄interfectiōis occasio.

Incipit epl'a bt̄i ioānis p̄ma — Capl'm p̄mū.

Quod fuit ab inicio q̄d audiuim⁹ q̄d vidim⁹ oculis nostris q̄d ꝑspexim⁹: ⁊ man⁹ nostre ꝯtrectauerūt de v̄bo vite: ⁊ vita maifesta ē: ⁊ vidim⁹ ⁊ testamur ⁊ annūciam⁹ vobis vitā eternā: q̄ erat apud prēm: ⁊ apparuit nobis. Q̄d vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ annūciam⁹ vobis: vt ⁊ vos societatē hēat⁊ nobiscū: ⁊ societas nr̄a sit cū prē ⁊ cū filio ei⁹ iesu xp̄o. Et hec scribim⁹ vobis vt gaudeatis ⁊ gaudiū vr̄z sit plenū. Et hec est annūciatio: quā audiuim⁹ ab eo. ⁊ ānunciam⁹ vobis q̄m deus lux est ⁊ tn̄bre in eo nō sunt vlle. Si dixerim⁹: q̄m societatē habem⁹ cū eo: ⁊ in tenebris āmbulam⁹: mentimur. ⁊ veritatē nō facimus Si aūt in luce āmbulam⁹: sicut ⁊ ip̄e est in luce societatē habemus ad inuicē ⁊ sanguis iesu xp̄i filij eius emūdat nos ab ōni peccato. Si dixerimus: q̄m pctm̄ nō hēmus: ip̄i nos seducim⁹: ⁊ veritas in nobis nō est Si ꝯfiteamur pctā nr̄a. fidelis est ⁊ iustus: vt remitat nobis peccata nostra: ⁊ emūdet nos ab oī iniq̄tate. Si dixerim⁹ q̄m nō peccauimus: mendacē facim⁹ eū: ⁊ v̄bū ei⁹ n̄ ē in nob

☞ Capitulū scd̄m.

Filioli mei: hec scribo vobis. vt nō peccetis Sed ⁊ si quis peccauerit aduocatū hēm⁹ apud patrē iesum xp̄m iustū. Et ip̄e est ꝓpiciatio ꝑ pccis nr̄is. nō ꝑ nr̄is aūt tm̄: s₃ etiā pro toti⁹ mūdi Et in h̄ scim⁹: q̄m ꝯgnouim⁹ eū si mādata ei⁹ obseruam⁹. Qui dicit se nosse eū ⁊ mādata ei⁹ nō custodit: mēdax ē: ⁊ in eo veritas nō ē. Qui āt huat v̄bū ei⁹: vere in h̄ caritas dei ꝑfcā ē In h̄ scim⁹: q̄m in ipso

ſum⁹ ſi in eo pfecti ſum⁹. Qui dicit ſe in xp̄o manere: dꝫ ſicut ille ā
bulauit: ꝛ ip̄e ābulare Cariſſimi: nō mādatū nouū ſcribo vobis. ſed
mādatū vet⁹: qđ habuiſtꝭ ab initio. Mandatū vet⁹ ē verbū qđ audi
ſtꝭ. Iterꝝ mādatū nouū ſcribo vobis: qđ verꝝ ē ꝛ in ip̄o ꝛ in vob: qꝛ tn̄
bꝛe trāſierūt: ꝛ verꝝ lumē iā lucet. Qui dꝫ ſe in luce eē ꝛ frēz ſuū odit: ī
tn̄bꝛis ē vſqꝫ adhuc. Qui diligit frēm ſuū in lumīe manet ī ſcādalū ī
eo nō ē. Qui aūt odit frēz ſuū ī tn̄bꝛis ē: ꝛ in tn̄bꝛis ābulat: ꝛ neſcit q̄ ea
at: qꝛ tn̄bꝛe obcecauerūt oculos ei⁹. Scribo vob̄ filioli: qm̄ remittunt
vobis peccā vr̄a ꝑp̄ nomē ei⁹. Scribo vobis prēs: qm̄ ꝯgnouiſtꝭ eū q̄
ab initio ē. Scribo vobis adoleſcētes: qm̄ viciſtis malignū Scribo
vobis infātes. qm̄ ꝯgnouiſtis patrē. Scribo vobis iuuenes: qm̄ for
tis eſtꝭ: ꝛ v̄bū dei manet in vobis: ꝛ viciſtꝭ malignū. Nolite diligere
mūdū: neqꝫ ea q̄ in mūdo ſūt Si q̄s diligit mūdū. nō ē caritas prīs
in eo. Qm̄ oē qđ ē ī mūdo: ꝯcupiſcētia carnis ē: ꝛ ꝯcupiſcētia oculoꝝ
ꝛ ſupbia vite: q̄ nō ē ex prē ſꝫ ex mūdo eſt Et mūdus trāſit ꝛ ꝯcupiſ
cētia ei⁹ Qui aūt facit volūtatē dei manet in eternū Filioli mei no
uiſſima hora ē. Et ſicut audiſtis qꝛ antixp̄s venit. nūc aūt ātixp̄i mul
ti fcī ſunt Vn̄ ſcim⁹ qꝛ nouiſſima hora ē. Ex nobis ꝓdierūt ſꝫ n̄ erāt
ex nobis Nā ſi fuiſſent ex nob. ꝑmāſiſſent vtiqꝫ nobiſcū. Sꝫ vt mani
feſti ſint. qm̄ nō ſunt oēs ex nob. Sꝫ vos vnctionē hētis a ſcō ꝛ noſtꝭ
oīa Nō ſcripſi vobis: q̄ſi ignorātibꝫ v̄itatē. ſꝫ q̄ſi ſciētibꝫ eā. ꝛ qm̄ ōe
mendatiū ex veritate nō ē. Quis ē mēdax niſi is q̄ negat. qm̄ ieſus
eſt xp̄s. Hic eſt antixp̄s: q̄ negat prēz ꝛ filiū. Oīs q̄ negat filiū: nec pa
trē hꝫ: q̄ ꝯfitetꝛ filiū. ꝛ prēz hꝫ. Vos qđ audiſtꝭ ab initio in vobis per
maneat qꝛ ſi in vobis ꝑmāſerit qđ audiſtis ab initio. ꝛ vos in filio ꝛ
patre manebitis. Et hec ē repromiſſio: quā ip̄e pollicit⁹ ē nobis vitā
eternā Hec ſcripſi vobis de his: qui ſeducūt vos. Et vos vnctionē
quā accepiſtꝭ ab eo maneat in vobis Et nō neccē hētis vt aliq̄s doce
at vos. ſed ſicut vnctio e⁹ docet vos de ōnibꝫ. ꝛ verū ē. ꝛ nō ē menda
ciū Et ſicut docuit vos manete in eo. Et nūc filioli manete in eo: vt
cū apparuerit habeam⁹ fiduciā: ꝛ nō ꝯfūdamur ab eo in aduētu ei⁹
Si ſcitꝭ qm̄ iuſt⁹ ē ſcitote qm̄ ꝛ oīs q̄ facit iuſticiā ex ip̄o nat⁹ eſt

Idete qualem caritatem ☞ Caplm̄ iij.
dedit nobis pater: vt filij dei nominemur ꝛ ſimus Propter
hoc mundus nō nouit nos quia non nouit eū Cariſſimi nūc filij dei
ſumus ꝛ nōdum apparuit quid erimus Scimus quoniā cum appa
ruerit. ſimiles ei erimus: qm̄ videbimus eum ſicuti eſt Et omnis qui
habet hanc ſpem in eo ſanctificat ſe: ſicut et ille ſanctus eſt. Omnis
qui facit peccatū: et iniquitatem facit Et pctm̄ eſt iniquitas. Et ſci
tis quia ille apparuit: vt peccatū tolleret et peccatū in eo nō eſt Om
nis q̄ in eo manet nō peccat Et oīs q̄ peccat nō videt eū nec cog̃uit eū
Filioli nēo vos ſeducat Qui fcit iuſticiā iuſt⁹ ē ſic̄ ꝛ ille iuſt⁹ ē Qui fcit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

pcm̄ ex diabolo ē: qm̄ ab īitio diabolꝰ peccat. In hoc apparuit filiꝰ dei
vt diſſoluat opa diaboli Oīs q̄ natꝰ ē ex deo pcm̄ nō facit. qm̄ ſemē
ipiꝰ in eo manet ⁊ nō pt̄ peccare. qm̄ ex deo natꝰ ē In hoc maīfeſti ſunt
filij dei ⁊ filij diaboli. Oīs q̄ nō ē iuſtꝰ nō ē ex deo: ⁊ q̄ nō diligit frēꝫ
ſuū Qm̄ hec ē ānūciatio quā audiſtis ab initio: vt diligatis alterutrū Nō
ſicut cayn q̄ ex maligno erat: ⁊ occidit frēm ſuū Et ppt̄ q̄d occidit e
um? Qm̄ opera eiꝰ maligna erāt: fratris āt eiꝰ iuſta Nolite mirari
frēs: ſi odit vos mūdꝰ. Nos ſcimꝰ qm̄ trāſlati ſumꝰ de morte ad vi
tā qm̄ diligimꝰ frēs Qui nō diligit manet in morte. Oīs q̄ odit frēm
ſuū hoīcida ē. Et ſcitis qm̄ oīs hoīcida nō hꝫ vitā eternā in ſe manē
tē. In hoc ꝯgnouimꝰ caritatē dei: qm̄ ille aīaꝫ ſuā pro nob̄ poſuit ⁊
nos dēmꝰ p fratribꝫ aīas ponere. Qui habuerit ſubſtāciaꝫ huiꝰ mūdi
⁊ viderit frēꝫ ſuū necē hr̄e: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quō caritas dī
manet in eo. Filioli mei: nō diligamꝰ v̄bo neqꝫ ligua: ſꝫ opere ⁊ v̄ita
te. In hoc ꝯgnoſcimꝰ qm̄ ex veritate ſumꝰ: ⁊ in ꝯſpectu eiꝰ ſuadebi
mꝰ corda nr̄a. Qm̄ ſi rephēderit nos cor nr̄m: maior ē deꝰ corde nr̄o
⁊ nouit oīa Cariſſimi ſi cor noſtrū nō rephēderit nos fiduciā hēmus
ad deū. ⁊ quicq̄d petierimꝰ accipiemꝰ ab eo: qm̄ mādata eiꝰ cuſtodi
mꝰ ⁊ ea q̄ ſunt placita corā eo facimꝰ Et hoc ē mādatū eꝰ vt credamꝰ
in noīe filij eiꝰ ieſu xp̄i ⁊ diligamꝰ alterutrū ſicut dedit mādatū nob̄
Et qui ſuat mādata eiꝰ in illo manet ⁊ ipſe in eo. Et in hoc ſcimus
qm̄ manet in nobis in ſpū quē dedit nobis ☞ Ca. iiij.

Cariſſimi nolite oī ſpūi credere: ſꝫ pbate ſpūs ſi ex deo ſint: qm̄
multi pſeudo pphete exierūt in mūdū In hoc ꝯgnoſcit̄ ſpūs
dei Oīs ſpūs qui ꝯfitetur ihm xp̄m in carne veniſſe ex deo eſt Et oīs
ſpūs q̄ ſoluit ieſuꝫ ex deo nō ē. ⁊ hic ē antixp̄s de q̄ audiſtis qm̄ veīt
⁊ nūc iā in mūdo ē Uos ex deo eſtis filioli ⁊ viciſtis eū: qm̄ maior ē q̄
in vobis ē q̄ꝫ qui in mūdo Ipſi de mūdo ſunt. iō de mūdo loquūt̄:
⁊ mundus eos audit Nos ex deo ſumus Qui nouit deuꝫ audit nos
qui nō ē ex deo nō audit nos In hoc ꝯgnouimꝰ ſpm̄ v̄itatis ⁊ ſpm̄ er
roris Cariſſimi diligamꝰ nos inuicē. q2 caritas ex deo ē Et oīs q̄ diligit
ex deo natꝰ ē ⁊ ꝯgnoſcit deū. Qui nō diligit n̄ hꝫ caritatē ⁊ nō nouit
deū: qm̄ deꝰ caritas ē. In hoc apparuit caritas dei in nobis: qm̄ filiū
ſuū vnigenitū miſit d̄s in mūdū vt viuamꝰ per eū In hoc ē caritas
nō q̄ſi dilexerimꝰ deū: ſꝫ qm̄ ipſe pꝛior dilexit nos ⁊ miſit filiū ſuū pro
piciatōēꝫ pro pccīs nr̄is Cariſſimi ſi deꝰ dilexit nos: ⁊ nos dēmꝰ alt̄
utrū diligere Deū nemo vidit vnq̄ꝫ Si diligamꝰ inuicē d̄s in nobis
manet ⁊ caritas eiꝰ in nobis perfcā ē In hoc ꝯgnoſcimꝰ qm̄ ī eo ma
nemꝰ ⁊ ipſe in nobis: q̄niā de ſpū ſcō ſuo dedit nobis Et nos vidimꝰ
⁊ teſtificamur: qm̄ pater miſit filiū ſuū ſaluatorē mūdi. Quiſq̄s ꝯfeſ
ſus fuerit q̄niā ieſus ē filiꝰ dei: d̄s in eo manet ⁊ ipſe in deo: Et nos
cognouimꝰ ⁊ credidimꝰ caritati: quā hꝫ deus in nobis: Deꝰ caritas

Epl'a iohannis p̄ma

ē:⁊ qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo In hoc perfcā ē
caritas dei nobiſcū. vt fiduciā habeamꝰ in die iudicij:q2 ſicut ille ē et
nos ſumꝰ in hoc mūdo. Timor nō ē i caritate ſ3 perfcā caritas foras
mittit timorē:qm̄ tior penā h3. Qui āt timet nō ē perfectꝰ in carita
te Nos ḡ diligamꝰ deū:q̄niā ds p̄oꝛ dilexit nos. Si q̄s dixerit q̄niā
diligo deū ⁊ frēm ſuū oderit mēdax ē. Qui eī nō diligit frē3 ſuū quē
videt:deū quē nō videt quō p̄ōt diligere:Et hoc mādatū hēmꝰ a deo
vt qui diligit deū diligat ⁊ frēm ſuū ☞ Capl'm quintum
OMnis qui credit q̄niā ieſus ē xp̄s ex deo natꝰ ē Et oīs qui dili
git eū qui genuit diligit ⁊ eū qui natꝰ ē ex eo In hoc ꝯgnoſcimꝰ
quoniā diligimꝰ natos dei:cū deū diligamꝰ ⁊ mādata eiꝰ faciamꝰ. hec
eſt eī caritas dei:vt mādata eiꝰ cuſtodiamꝰ. ⁊ mādata eiꝰ ḡuia ñ ſūt
Quoniā oē qd̄ natū ē ex deo vincit mundū ⁊ hec eſt victoria q̄ vincit
mūdū fides nr̄ā Quis ē āt q̄ vincit mūdū niſi qui credit q̄niā ieſus ē
filiꝰ dei: Hic ē qui venit ꝑ aquā ⁊ ſanguinē ieſus xp̄s Nō in aq̄ ſolū
ſ3 i aqua ⁊ ſanguine Et ſpūs ē q̄ teſtificať:quoniā xp̄s ē ṽitas. Quo
niā tres ſūt qui teſtimoniū dāt in celo pr̄ ṽbū ⁊ ſpūſſcūs: ⁊ hi tres v
nū ſunt. Et tres ſūt qui teſtimoniū dāt in ťra:ſpūs aqua ⁊ ſanguis:
⁊ tres vnū ſunt Si teſtioniū hoī3 accipimꝰ: teſtimoniū dei maius ē
Quoniā h̄ ē teſtimoniū dei:qd̄ maiꝰ ē:q̄niā teſtificatꝰ ē de filio ſuo.
Qui credit in filiū dei:h3 teſtimoniū dei in ſe. Qui nō credit filio:mē
dacē facit eū:q2 nō credit in teſtimoniū:qd̄ teſtificatꝰ ē deꝰ de filio ſu
o. Et h̄ ē teſtimoniū:quoniā vitā etnā dedit nobis deꝰ ⁊ h̄ vita in filio
eiꝰ ē. Qui h3 filiū dei h3 vitā:qui nō h3 filiū dei: vitā nō h3 Hec ſcri
bo vob: vt ſciatꝭ quoniā vitā hētis eternā qui creditis in noīe filij dī
Et h̄ ē fiducia quā hēmꝰ ad deū: q2 qd̄cūq3 petierimꝰ ſ3 volūtatē eꝰ
audit nos. Et ſcimꝰ q2 audit nos quicquid petierimꝰ Scimꝰ quoniā
hēmus peticōes:q̄s poſtulamus ab eo. Qui ſcit frēm ſuū peccare pec
catū nō ad mortē. petat vt dabiť ei vita peccati nō ad mortē Eſt pec
catū ad mortē:nō ꝑ illo dico:vt roget quis Ois iniquitas peccatū ē
⁊ ē peccatū ad mortē:Scimus:q2 oīs qui natꝰ ē ex d̄o nō peccat ſed
gñatio dei ꝯſeruet eū ⁊ malignus nō tāget eū. Scimus quoniā ex
deo ſumus ⁊ mūdus totus in maligno poſitus ē Et ſcimus quoniā
filius dei venit et dedit nobis ſenſu3 vt ꝯgnoſcamus verū deū ⁊ ſimꝰ
in vero filio eius. Hic eſt verus deus ⁊ vita eterna. Filioli cuſtodite
vos a ſimulacris.

Explicit epl'a beati iohānis apoſtoli p̄ma. Incipit argumentu3 in epiſtolam eiuſdē ſecundam

VSq3 adeo ad ſanctā feminā ſcribit vt eandē dñā3 ñ dubitet lr̄is
appellare eiuſdēq3 filijs teſtimoniū ꝙ ābulēt i ṽitate ꝓhibeatur

Explicit argumentum. Incipit epiſtola beati ioannis apl'i ſecunda. ¶ Capitulū p̄mū.

Senior: electe dn̄e ⁊ natis eiꝰ q̄s ego diligo in veritate: ⁊
nō ego ſolus: ſꝫ ⁊ oēs qui cognouerūt veritatē: ꝓpter ve/
ritatē: q̄ ꝑmanet in vobis: ⁊ vobiſcū erit in eternū. Sit
nobiſcū grā mīa pax a deo patre: ⁊ a xp̄o ieſu filio pr̄is i
veritate ⁊ caritate Gauiſus ſum valde: qm̄ inueni de filijs tuis ābu
lātes in veritate. ſicut mādatū accepimꝰ a pr̄e. Et nūc rogo te dn̄a
nō tāq̄ꝫ mādatū nouū ſcribēs tibi: ſꝫ qđ habuimꝰ ab initio: vt diliga
mꝰ alterutꝝ. Et hec ē caritas vt ābulemꝰ ſcḋm mādata eiꝰ. Hoc em̄ ē
mādatū: vt queādmodū audiſtis ab inicio in eo ābuletis: qm̄ multi
ſeductores exierūt in mūdū: q̇ nō ꝯfitent̄ ihm̄ xp̄m veniſſe in carnē
Hic ē ſeductor ⁊ ātixp̄s. Videte vosmetipſos ne ꝑdatis q̄ opati eſtꝭ.
ſꝫ vt mercedē plenā accipiatꝭ. Ois q̇ recedit ⁊ nō ꝑmanet in doctri
na xp̄i: deū nō hꝫ Qui ꝑmanet in doctrīa hic patrē ⁊ filiū hꝫ. Si q̇s
venit ad vos: ⁊ hanc doctrinā nō affert. nolite eū recipere in domuꝫ
nec aue ei dixeritis. Qui em̄ dicit illi aue: cōicat opibꝫ eiꝰ malignis.
Ecce p̄dixi vobis: vt in die dn̄i nō ꝯfundami. Plura hn̄s vobis ſcri/
bere: nolui ꝑ chartā ⁊ atramētū Spero em̄ me futurū apud vos: ⁊ os
ad os loq̇ vt gaudiū vr̄m plenū ſit. Salutāt te filij ſororis tue electe

Explicit epiſtola beati ioannis apl'i ſecunda.
Incipit argumētum in epl'am eiuſdem terciam.

Gaiū pietatis cā extollit: atq̄ꝫ vt in ip̄a pietate ꝑmaeāt exhortat̄
diotrepē īpietatis ⁊ ſuperbie cā obiurgat: demetrio āt bonuꝫ
teſtimoniū perhibet cū fratribꝫ vniuerſis

Explicit argumētum Incipit epl'a beati ioannis apl'i tercia. ¶ Capitulum p̄mum.

Senior gaio cariſſi̇o: quē ego diligo in v̄itate Cariſſi̇e de
oībꝫ orōeꝫ facio ꝓſpere te ingredi ⁊ valere: ſicut ꝓſpere
agit aīa tua. Gauiſus ſuꝫ valde venīētibꝫ frībꝫ ⁊ teſtio
niū ꝑhibētibꝫ v̄itati tue: ſicut tu in v̄itate ābulas Ma
iorē hoꝝ nō habeo grāꝫ: q̄ꝫ vt audiā filios meos in v̄itate ābulare
Cariſſime: fideliter facis q̇cq̇d operaris in frēs: ⁊ hm̄ peregrinos: q̇
teſtimoniū reddiderūt caritati tue in ꝯſpectu eccl'ie: q̄s bn̄faciēs de
ducis digne deo Pro noīe em̄ eius ꝓfecti ſunt: nihil accipiētes a gen
tibꝫ. Nos ḡ debemꝰ ſuſcipere huiꝰmōi: vt cooperatores ſimꝰ v̄itatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Scripsissem forsitã ecclesie: ſʒ is q̇ amat p̃matũ gerere in eis diotre/
pes nõ recipit nos Propter hoc: ſi venero cõmoueã ei⁹ opa q̃ facit:
verbis malignis garriẽs in nos. Et q̃ſi nõ ei iſta ſufficiũt: neqꝫ ipe
ſuſcipit frẽs: ⁊ eos q̇ ſuſcipiũt ꝓhibet: ⁊ de eccia eĳcit. Cariſſime: no/
li imitari malũ: ſʒ qđ bonũ ẽ Qui bñ facit ex deo ẽ: q̇ male facit nõ vi
det deũ Demetrio teſtioniũ reddit ab oĩbꝫ ⁊ ab ipa veritate: ſed et
nos teſtimoniũ ꝑhibemus: ⁊ noſti qm̃ teſtimoniũ nr̃m verꝫ ẽ Mul/
ta habui vobis ſcribere: ſʒ nolui per atramẽtũ ⁊ calamũ ſcribere tibi
Spero ãt ꝓtin⁹ te videre ⁊ os ad os loquemur Pax tibi Salutant
te amici Saluta tu amicos noiatim.

Explicit epl'a beati ioannis apl'i tercia. Incipit ar gumentũ in epl'am beati iude apl'i

Iudas apl's frẽs de corruptoribꝫ vie veritatis ita informat:
vt illicitũ eẽ diſcertet de ſubiugo ſemel eruditos ſeruitutis:
denuo operã ſuã officĳs nouare ſeruilibꝫ

Explicit argumẽtũ Incipit epl'a bti Iude apl'i Cap. i.

Iudas ieſu xp̄i ſeru⁹. frater ãt iacobi: his q̇ ſunt
in deo patre dilectis in xp̄o ieſu ꝯſeruatꝫ ⁊ voca
tis Miſericordia vobis ⁊ pax ⁊ caritas adimpleat
Cariſſimi oẽm ſolicitudinẽ faciẽs ſcribẽdi vobis
de cõmuni vr̃ã ſalute neceẽ habui ſcribere vobis:
deprecãs ſupcertari ſel' tradite ſanctis fidei Sub
introierũt eñ quidã hoies qui oliʒ p̄ſcripti ſunt
in hoc iudicio ipĳ. dñi nr̄i grãʒ trãſferẽtes in luxuriã: ⁊ ſolũ dñatorẽʒ
⁊ dñm nr̃m ieſum xp̄m negãtes Cõmonere ãt vos volo ſciẽtes ſeml'
oĩa qm̃ ieſus ppl'm de t̃ra egipti ſaluãs. ſcđo eos qui ñ crediderunt
ꝑdidit Angelos vo q̇ ñ ſuauerũt ſuũ p̃ncipatũ: ſʒ d̃reliq̃rũt ſuũ domi
ciliũ: i iudiciũ magni dei vicul' et̃nis ſub caligie r̃ſuauit. Sicut ſodo
ma ⁊ gomorra ⁊ finitie ciuitates ſil'i mõ exforicate: ⁊ abeũtes p⁹ car
nẽ alterã fci ſtꝫ exẽplũ igis et̃ni penã ſuſtinẽtes. Sil'r ⁊ hi carnẽ q̇dẽ
maculãt: dñatõeʒ ãt ſp̃nũt maieſtatẽ ãt blaſphemãt Cũ michael ar/
chãgel⁹ cũ diabolo diſputãs altcaret de moyſi corpe ñ ẽ auſus indi/
ciũ iferre blaſphemie: ſʒ dixit. Imperet t̃ de⁹ Hi ãt q̃cũqꝫ q̇dẽ ig̃rant
blaſphemãt q̃cũqꝫ ãt natalit̃ tãq̃ʒ muta aialia norũt: i his corrũpũ
t̃. Ve ill' q̇ in via cayn abierũt: ⁊ errore balaã mercede effuſi ſũt. ⁊ in ꝯ
dcõe chore abierũt Hi ſt̃ i epul' ſuis macl'e ꝯuiuãtes. ſñ tiore ſemet
ip̃os paſcẽtes: nubes ſñ aq̃. q̃ a vẽtꝫ circũferunt. arbores autũnales i/
fructuoſe bis mortue eradicate fluct⁹ feri marꝫ deſpũantes ſuas ꝯfu
ſiões ſiđra errãtia. q̇bꝫ ꝓcella tñbrarꝫ ꝯſuata ẽ i et̃nũ. ꝓphauit ãt ⁊ de
his ſeptim⁹ ab adã enoch dicẽs Ecce veit dñs i ſcis milibꝫ ſuis facere
iudiciũ ꝯ oẽs: ⁊ arguet oẽs ipios d oĩbꝫ opibꝫ ipietatꝫ eorꝫ q̇bꝫ ipie ege

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

rũt. ⁊ de õnib⁹ duris q̃ locuti ſunt ꝯ deũ pctõres impij Hi ſunt mur
muratores quereloſi ſm̃ deſideria ſua ãbulantes ⁊ os eoꝝ loquitur
ſuperbiam mirantes pſonas queſt⁹ cã Uos ãt cariſſimi memores e
ſtote verboꝝ que p̃dicta ſunt ab apl'is dñi noſtri ieſu xp̃i qui dicebãt
vobis. quoniã in nouiſſimis tẽporib⁹ venient illuſores ſm̃ deſideria
ſua ambulantes in impietatib⁹. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos
aĩales ſpiritũ nõ hñtes. Uos aũt cariſſimi ſuperedificãtes voſmet
ipſos ſciſſime noſtre fidei in ſpũ ſancto orantes voſmetipſos in dile
ctione dei ſeruate expectantes miam dñi noſtri ieſu xp̃i in vitã eter
nã. Et hos quidem arguite iudicatos. illos vero ſaluate de igne rapi
entes Alijs aũt miſeremini in timore odiẽtes et eã q̃ carnalis ẽ ma
culatã tunicã Ei aũt qui potens eſt vos ꝯſeruare ſine peccato. ⁊ con
ſtituere añ conſpectũ gl'e ſue immaculatos in exultatione in aduẽtu
dñi noſtri ieſu xp̃i ſoli deo ſaluatori noſtro per ieſum xpiſtũ dñm no
ſtrũ gl'a magnificentia impertũ ⁊ poteſtas añ oia ſecula: ⁊ nunc et
in omnia ſecula ſeculoꝝ amen.

Finiunt epl'e beati Pauli apoſtoli.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 E 27